

BUILD RAPPORT

2023:12

Boligbyggeri fra 4 til 1 planet: **25 Best Practice Cases**

Agnes Garnow, Buket Tozan, Lea Hasselsteen Nielsen, Liv Kristensen Stranddorf,
Kin Sun Tsang, Camilla Ernst Andersen, Christian Grau Sørensen og Harpa Birgisdóttir

Boligbyggeri fra 4 til 1 planet: 25 Best Practice Cases

TITEL	Boligbyggeri fra 4 til 1 planet: 25 Best Practice Cases
SERIETITEL	BUILD Rapport 2023:12
FORMAT	Digital
UDGAVE	1. Udgave
UDGIVELSEÅR	2023
UDGIVET DIGITALT	Juni
FORFATTER	Agnes Garnow, Buket Tozan, Lea Hasselsteen Nielsen, Liv Kristensen Stranddorf, Kin Sun Tsang, Camilla Ernst Andersen, Christian Grau Sørensen og Harpa Birgisdóttir
SPROG	Dansk
SIDEANTAL	209
LITTERATURHENVISNINGER	18
EMNEORD	Livscyklusvurdering, Klimapåvirkning, Casesamling, Biogene materialer, Best Practice, Boligbyggeri fra 4 til 1 planet
ISBN	978-87-563-2114-3
ISSN	2597-3118
FORSIDE	Agnes Garnow
UDGIVER	Department of the Built Environment, Aalborg University A.C. Meyers Vænge 15, 2450 Copenhagen SV, build@build.aau.dk, www.build.aau.dk This publication is covered by the Danish Copyright Act.

INDHOLD

05	Forord		
06	Introduktion		
08	Indledning		
09	Livscyklusvurdering		
10	Internationale klimamål		
11	Danske klimamål		
12	De Planetære Grænser		
13	Reduction Roadmap		
14	Metode		
16	Proces		
17	BR18 (2023) Afgrensning		
18	Referenceareal		
19	Bygningsdele		
20	Miljødata Levetider Biogene materialer		
21	Genbrug		
22	Antagelser		
23	Læsevejledning		
24	Best Practice Cases		
26	Caseoversigt		
28	Reduction Roadmap		
30	Standard Practice Cases		
32	Standard Practice Cases + Best Practice Cases		
34	Resultater i forhold til grænseværdier		
36	Biogen andel		
38	Bygningsdele		
40	Personandel		
44	Bygningsdelsratio og klimapåvirkning		
46	25 CASES		
	Enfamiliehuse		
48	ENF01: Living Places		
54	ENF02: Sunlight House		
60	ENF03: Eco Housing		
66	ENF04: Klimakassen		
72	ENF05: Snoezelhuset		
78	ENF06: CBCI Living Lab		
84	ENF07: Upcycle House		
90	ENF08: Ecomodul360		
96	ENF09: Pramvejen		
		Rækkehus	
102		R01: Living Places II	
108		R02: Skademosen	
114		R03: Tømmergården	
120		R04: Danmarksgrunden	
126		R05: Skråningen I	
132		R06: Skråningen II	
		Etageboligbyggerier	
138		E01: MiniCO2 Etagehus TRÆ	
144		E02: Tankefuld II	
150		E03: Store solvænget	
156		E04: Ibihaven	
162		E05: Studio [Home] Lyngby	
168		E06: Fjordudsigten	
174		E07: N11 SolarHouse	
180		E08: CPH Village Vesterbro	
186		E09: CPH Village Tunnelfabrikken	
		Andet	
190		A01: Aktivitetshus i Kanalbyen	
194	Konklusion		
198	Konstruktionsbibliotek		
200	Fundament		
201	Terrændæk		
202	Ydervægge		
203	Indervægge		
204	Dæk		
205	Tage		
206	Opsamling på konstruktioner		
208	Referencer		

FORORD

Denne rapport er en del af initiativet Boligbyggeri fra 4 til 1 planets vidensspor som indsamler, analyserer og formidler viden om eksisterende best practice boligbyggeri for at sikre, at indsatsen står på et velfunderet vidensgrundlag og gør brug af de bedst mulige værktøjer, samt inspirerer og viser vejen for fremtidens boligbyggeri med lavere klimaaftryk.

Data og erfaringer på bygningscases er indhentet i samarbejde med arkitekter, ingeniører, bygningskonstruktører og bygherrer.

Bag indsatsen står den filantropiske forening Realdania og den almennyttige fond VILLUM FONDEN.

Rapporten er udarbejdet af BUILD i perioden august 2022 til juni 2023 af Agnes Garnow, Buket Tozan, Lea Hasselsteen Nielsen, Liv Kristensen Stranddorf, Kin Sun Tsang, Camilla Ernst Andersen, Christian Grau Sørensen og Harpa Birgisdóttir

Beregningsmetode og livscyklusanalyser er udarbejdet i et samarbejde mellem BUILD og Artelia i perioden august 2022 til maj 2023. Fra Artelia har Steffen Maagaard, Louise Østergaard Pedersen, Emma Frank Smidt og Julie Thyregod Jepsen bidraget. Fra BUILD har de oven nævnte medarbejdere bidraget.

Derudover en særlig tak til de deltagende aktører og til projektchef i Realdania, Stig Hessellund og projektchef på vegne af VILLUM FONDEN, Michael K. Rasmussen.

BUILD – Institut for Byggeri, By og Miljø, Aalborg Universitet København,
Sektionen for Bæredygtighed, Energieffektivitet og Indeklima
Maj 2023

Tine Steen Larsen
Sektionsleder

INTRODUKTION

INDLEDNING

Den globale klimakrise er en af nutidens største kriser som mærkes tydeligere for hver dag der går. Internationale klimaaftaler som Parisaftalen (United Nations Climate Change, 2015), stræber efter at minimere den globale CO₂-udledning, så stigningen i klodens overfladetemperatur kan holdes på højst 2,0 grader og helst 1,5 grader Celcius. Globalt står byggebranchen for 37% af verdens samlede CO₂ udledning (Global Status Report 2022), og ser man på nationalt plan, forbruger vi i Danmark ifølge Earth Overshoot Day 4 gange mere end vores andel af Jordens samlede ressourcer (Global Footprint Network). I perioden 2015-2020 bestod 66% af fuldført opvarmet byggeri af boligbyggeri, herunder stuehuse, parcelhuse, rækkehuse, etageboliger, kollegier, andre helårsboliger og ferieboliger (Danmarks statistik), hvilket indikerer at en stor del af ressourcer i Danmark, går til opførelsen af boliger. For at minimere ressourceforbrug og CO₂-udledninger som følge af det, er byggebranchen nødt til at kortlægge og implementere mindre klimabelastende måder at opføre boligbyggeri, der samtidigt sikrer sunde og attraktive boliger.

Initiativet "Boligbyggeri fra 4 til 1 planet" har som målsætning at skabe mere bæredygtige nye boliger med respekt for de ressourcer, vi har til rådighed på vores planet. Helt konkret er målet at reducere klimaftrykket for en dansk bolig med 75 % fra det gennemsnitlige 10 kg CO₂ ækv. / m² / år til 2,5 kg CO₂ ækv. / m² / år inden år 2030. Klimaftrykket for boligbyggeri kan estimeres ved livscyklusvurderinger (LCA), som er en holistisk metode til at beregne miljøpåvirkninger associeret med et produkts eller et systems livscyklus (DS/EN ISO 14040:2008).

Nærværende publikation præsenterer som noget nyt, en casesamling af best practice byggeri, som demonstrerer mindre traditionelle byggepraksisser, der kan resultere i lavere klimaftryk over bygningens livscyklus sammenlignet med konventionelt boligbyggeri. Formålet med casesamlingen er at fungere som et opslagsværk der kan inspirere dem, som ønsker at bygge boligbyggeri med lavere klimaftryk. Casesamlingen inkluderer 25 boligbyggerier, herunder 7 enfamiliehuse, 2 sommerhuse, 6 rækkehuse, 9 etageboliger, heraf 3 studieboliger og 1 andet byggeri. Dette er et fælleshus som inkluderes i casesamlingen grundet dets eksperimenterende tilgang til nybyggeri i bl.a. beton.

Ud af 25 cases er 20 af dem komplette cases, det vil sige at der er tilstrækkeligt datagrundlag for at præsentere et samlet resultat af klimapåvirkningen. De resterende fem, såkaldte pixiecases, præsenteres med foreløbige resultater. Pixiecases er projekter med spændende potentialer som ikke er færdigprojekterede, opførte eller hvor datagrundlaget ikke har været tilstrækkeligt til at kunne udarbejde et endeligt resultat af klimapåvirkningen.

Klimapåvirkningen fra best practice cases og andet boligbyggeri i Danmark sammenholdes med, hvor påvirkningen bør være iht. Reduction Roadmap (Reduction Roadmap, 2022), samt hvorvidt byggerierne kan holde sig indenfor 'safe operating space' for udledning af drivhusgasser (Petersen, S., et al., 2022).

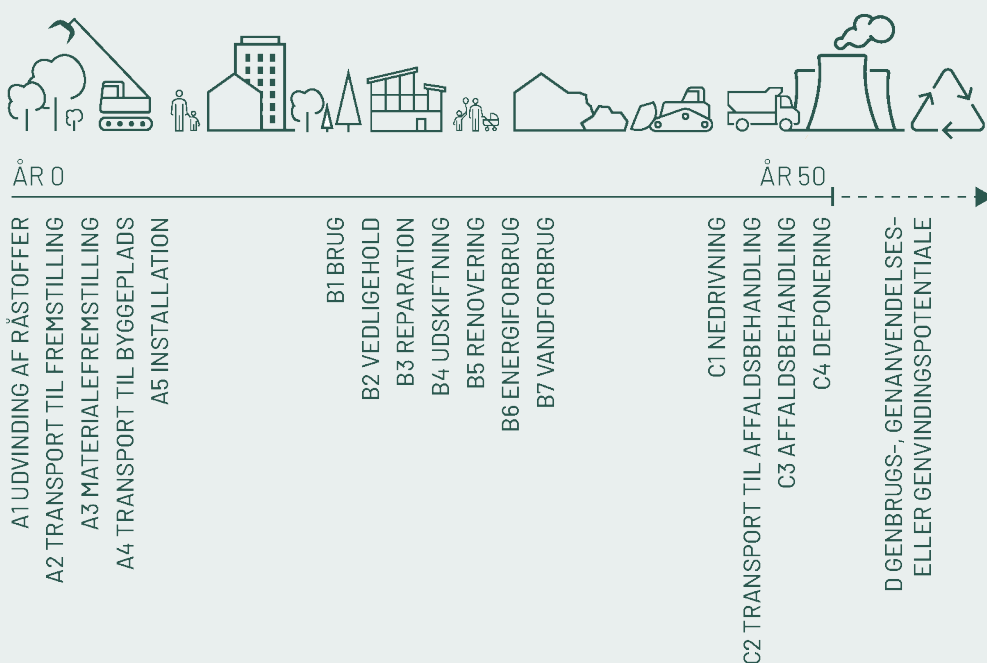
Figur 01: Boligbyggeri fra 4 til 1 planet

LIVSCYKLUSVURDERING

En livscyklusvurdering (LCA eller Life Cycle Assessment) er en standardiseret metode til vurdering og evaluering af miljøpåvirkninger og ressourceforbrug associeret med et produkt eller en service, som fx byggeri (DS/EN15978:2012, DS/EN ISO 14040:2008). LCA-metoden kan blandt andet benyttes til at sammenligne miljøpåvirkninger fra hele bygninger, men også fra mindre dele såsom bygningskomponenter eller specifikke byggevarer. En LCA medregner potentielle miljøpåvirkninger fra hele bygningens livscyklus, som indeles i livscyklusfaser og tilhørende livscyklusmoduler. Bygningens livscyklusfaser dækker over råstofudvinding og fremstilling af materialer, transport, opførelse, drift, vedligehold samt affaldsbehandling og bortskaffelse af materialerne ved endt levetid.

- A1-5 | De miljøpåvirkninger som udledes her-og-nu, og allerede før bygningen tages i brug, betegnes som upfront emissions. Helt specifikt inkluderer det de indlejrede miljøpåvirkninger som knytter sig til bygningens produktion og opførelse altså livscyklusfaser Produkt (moduler A1-3) og Byggeproces (A4-5).
- B1-5
C1-4 | Udover moduler A1-5 omfatter de indlejrede miljøpåvirkninger bygningens Brugsfase og Endt Levetid og dertilhørende moduler. I brugsfasen medregnes moduler brug (B1), vedligehold (B2), reparation (B3), udskiftning (B4) og renovering (B5), og i Endt Levetid medregnes modulerne nedtagning (C1), transport (C2), forbehandling af affald (C3) og bortskaffelse (C4).
- B6-7 | De operative miljøpåvirkninger knytter sig til energi- og vandforbrug i brugsfasen svarende til bygningens drift og dækker dermed over livscyklusmoduler B6-7.
- D | Den sidste fase i en bygnings livscyklus vurderer potentielle miljømæssige gevinster i at genbruge, genanvende eller på anden vis nyttiggøre materialer. Potentielle miljømæssige gevinster estimeres og benævnes som modul D.

Figur 02: Byggeriets livscyklusfaser og tilhørende moduler

Klimapåvirkning fra: 45 træbyggerier (Andersen, C. M. E., et al. 2023)

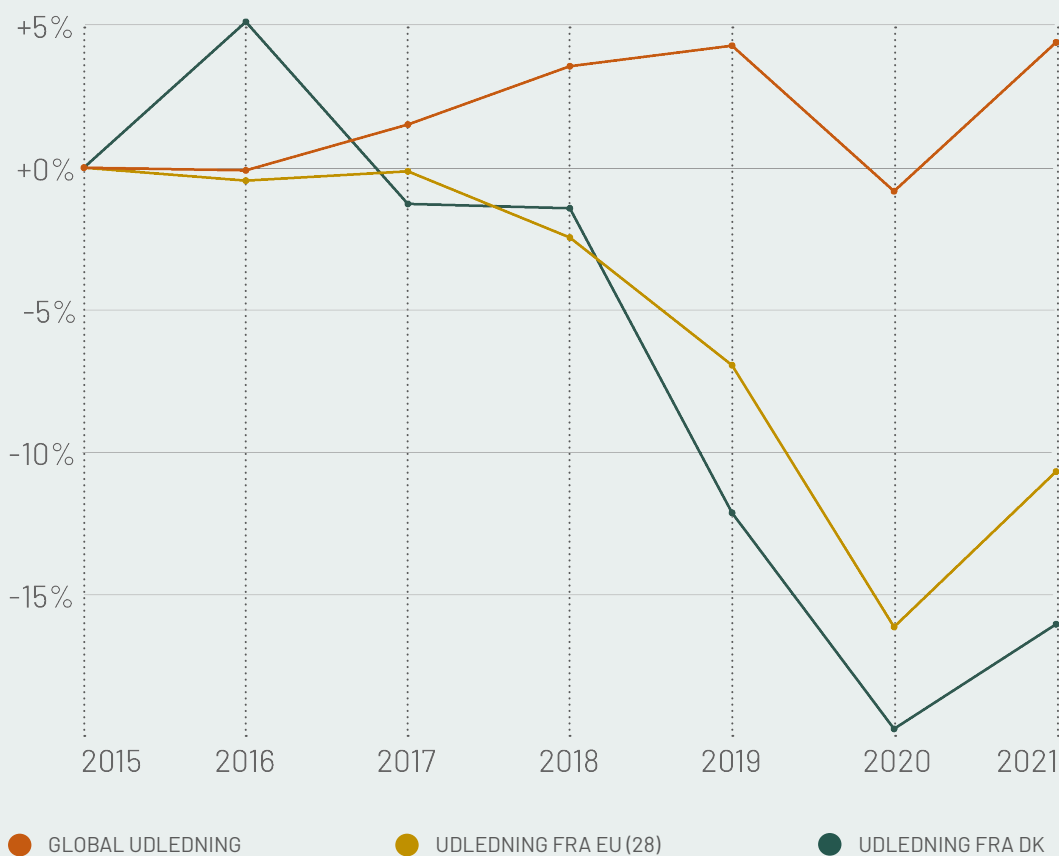
KLIMAMÅL > INTERNATIONALE

I 2015 skrev Danmark under på Parisaftalen (United Nations Climate Change, 2015) som forpligter Danmark og 195 andre lande til at holde den globale temperaturstigning under 2 grader og til at stræbe efter at begrænse stigningen til 1,5 grader Celsius. EU's 28 medlemslande har besluttet at opfylde Parisaftales mål i fællesskab og har forpligtiget sig til samlet at reducere CO₂ udledninger med mindst 55 % senest i 2030 i forhold til niveauet i 1990.

På trods af Parisaftalens ikrafttræden i 2016, er den globale udledning af CO₂ fortsat steget med undtagelse for den reduktion der kobles til den globale pandemi, covid-19's, indflydelse på vores sædvanlige forbrug, produktivitet, mobilitet og generelle adfærd (Global Carbon Budget, 2022). Figuren viser en tidslinje for årlig fossil udledning af CO₂ fra 2015, hvor Parisaftalen blev indgået, til år 2021.

Yderligere afvigelser fra tendensen vil kunne ses som et resultat af den russiske invasion af Ukraine. Syv måneder efter krigens start i februar 2022, vurderedes den krigsrelaterede udledning af CO₂ til 100 millioner tons CO₂-ækv (de Klerk, L., et al., 2022), hvilket svarer til mere end det dobbelte af Danmarks nationale CO₂-udledning i år 2020 (Reduction Roadmap, 2022).

I marts 2023 udkom FN's klimapanel's nyeste rapport (IPCC, 2023) hvor det vurderes usandsynligt at vi vil kunne overholde den ambitiøse del af Parisaftalens klimamål. En af rapportens hovedkonklusioner er, at klodens befolkning vil mærke en temperaturstigning på 1,5 grader allerede indenfor de næste ti år.

Figur 03: Globale udledningstendenser 2015 - 2021 (Global Carbon Budget, 2022)

Stigning hhv. reduktion af udledning vises i procent, i den lodrette akse. Den vandrette akse viser årstal.

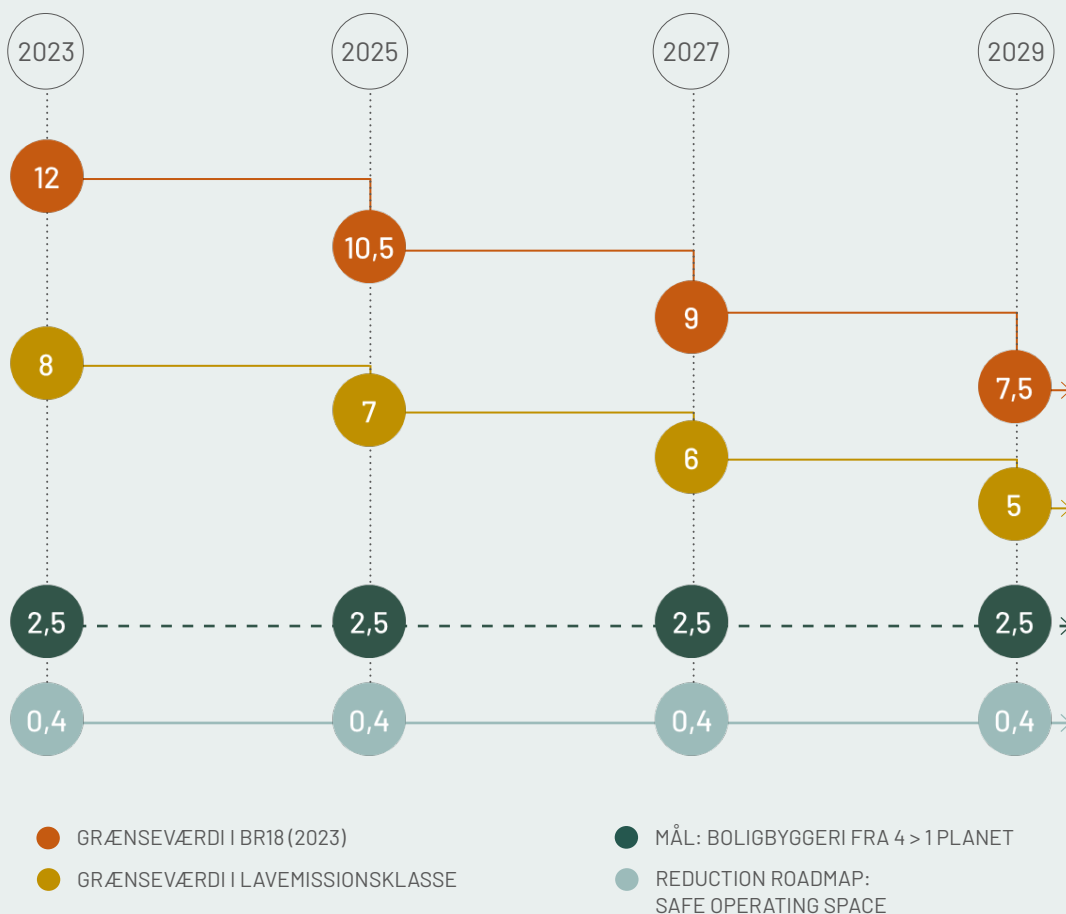
KLIMAMÅL > NATIONALE

I den danske klimalov fra 2020 skærpes reduktionsmålet af nationale CO₂-udledninger inden 2030 til 70 % og gør det dermed juridisk bindende. I klimaloven aftales også klimaneutralitet inden 2050, hvilket betyder at Danmark i løbet af knap 30 år skal omstilles til ikke at udlede mere CO₂ end der optages. (Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet, 2020)

Som et led i den grønne omstilling indgik den daværende regering en politisk aftale om en national strategi for bæredygtigt byggeri (Indenrigs- og Boligministeriet, 2021) hvor strategier for at håndtere CO₂ udledning fra anlæg- og byggesektoren var beskrevet. Den resulterede i at der blev stillet krav om at alt nybyggeri skulle beregne bygningens klimapåvirkning ved udførelse af en livscyklusvurdering (LCA), samt et krav om overholdelse af grænseværdier for udledning af CO₂ i alt nyt byggeri over 1000 m² opvarmet etageareal. Dertil blev der tilføjet en frivillig lavemissionsklasse.

Grænseværdien gælder for en toårig periode med start 1. januar 2023 og er på 12 kg CO₂ / m² / år og den frivillige lavemissionsklasse på 8 kg CO₂ / m² / år.

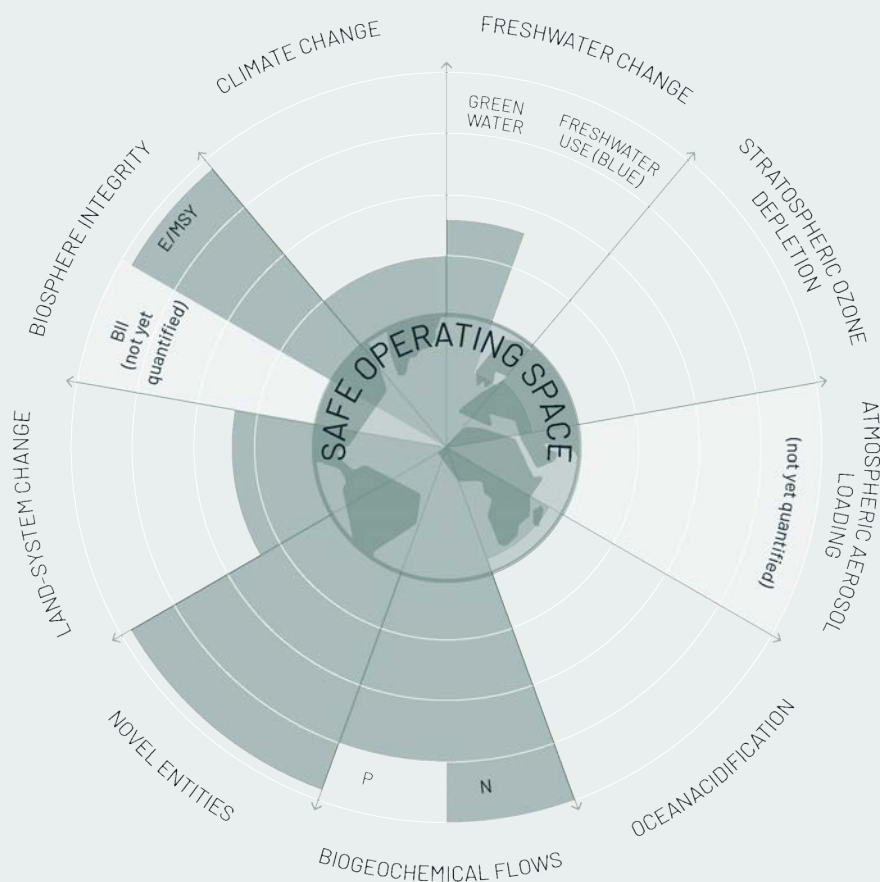
Det forventes at de kommende grænseværdier for år 2025 revideres på baggrund af løbende opsamling af viden og fastlægges i slutningen af 2023, og at nybyggeri under 1000 m² pålægges at overholde kommende grænseværdier. Den foreslåede stramning af kravene kan ses i figuren med forbehold for ændringer i løbet af revideringsperioden.

Figur 04: Tidsplan for klimakrav og grænseværdier for udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år

DE PLANETÆRE GRÆNSER

De Planetære Grænser (Rockström, J., et al., 2009) blev først defineret af Stockholm Resilience Center, og beskriver indenfor 9 afgørende områder, hvor meget menneskelig påvirkning planeten kan udsættes for, uden at der sker uforudsigelige og uoprettelige ændringer i den globale miljøtilstand. Såfremt påvirkninger fra mennesker kan holdes indenfor 'safe operating space' overskrider de planetære grænser ikke, dog er 6 ud af de 9 definerede planetære grænser allerede overskredet i dag, heriblandt den planetære grænse for klimaforandringer, der bl.a. skabes af menneskelig udledning af drivhusgasser. Enheden for klimapåvirkning (CO₂-ækvivalent) er en værdi for udledningen af en række drivhusgasser, hvis bidrag til den globale opvarmning bliver beregnet i relation til kuldioxid (CO₂).

Figur 05: De Planetære Grænser

Azote for Stockholm Resilience Centre, based on analysis in Wang-Erlandsson et al 2022

REDUCTION ROADMAP

Reduction Roadmap (Reduction Roadmap, 2022) er et nyt og ambitiøst initiativ, som oversætter Paris-aftalens 1,5 Celcius målsætning og Den Planetære Grænse for Klimaforandringer (Petersen, S. et al., 2022) til konkrete, årlige reduktionsmål for nyt dansk boligbyggeri.

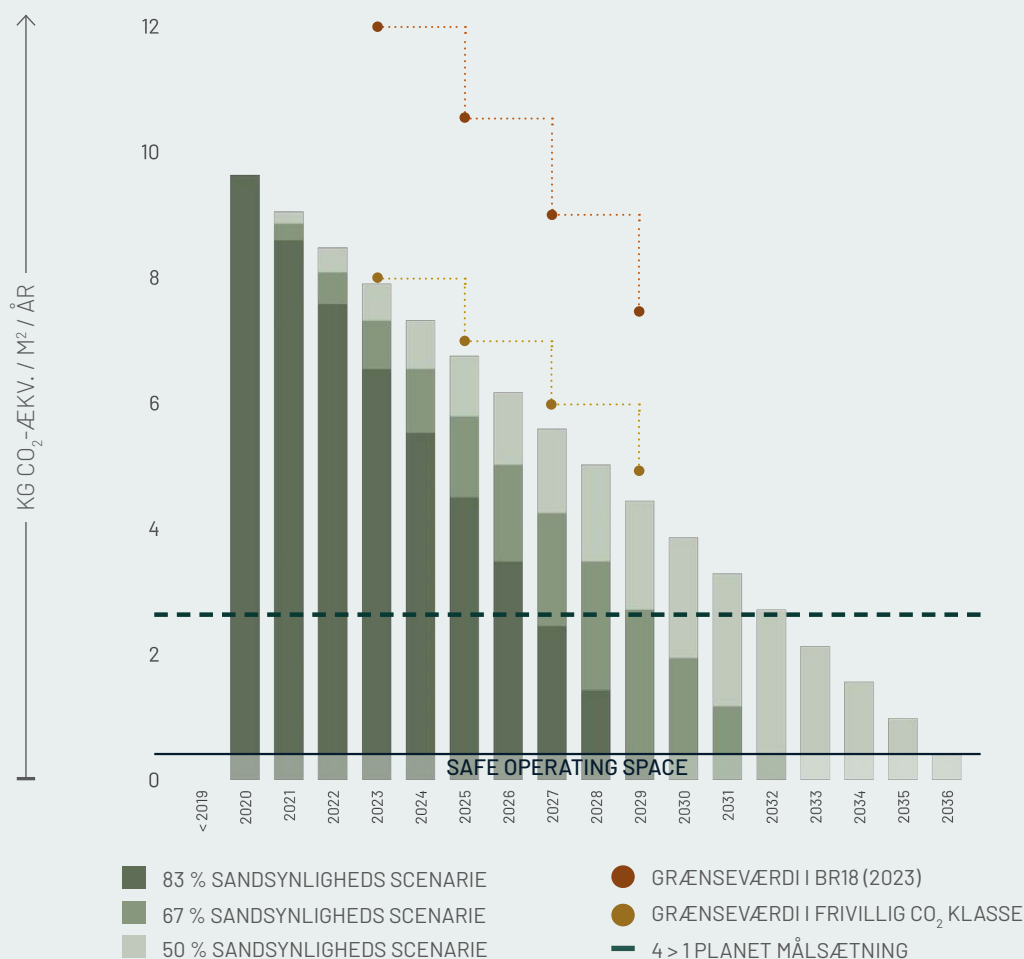
Med forskningsbaserede reduktionsmål viser Reduction Roadmap med hvilken hastighed byggeriets udledning af drivhusgasser skal reduceres for at arbejde indenfor planetens "klimabudget" og Paris-aftalens målsætninger.

Initiativet opfordrer til fælles handling blandt alle aktører i den danske byggebranche for at sammen skabe den nødvendige forandring for at klimabudgettet iht. Parisaftalen ikke skal være opbrugt på mellem 5 og 10 år.

Reduction Roadmap tager udgangspunkt i den nuværende gennemsnitsudledning for dansk boligbyggeri på 9,6 kg CO₂-ækv. / m² / år (Tozan, B. et al., 2021) og har, med fortsat niveau af byggeaktivitet, slutpunkt i reduktionsmålet 0,4 kg CO₂-ækv. / m² / år.

Reduktionen skal ske indenfor de næste 6-13 år (IPCC AR6, 2021) og roadmappet fremlægger derfor tre scenarier for lineær reduktion af dansk boligbyggeris udledning af CO₂ der med forskellig hastighed leder byggeriet hen mod 'safe operating space'.

Hvis byggebranchen følger scenariet med den hurtigste reduktionstakt, nås målet i 2029. Hvis byggeriets udledning reduceres i takt med 50 % sandsynlighedsscenarioet, vil målet kunne nås i 2036. De tre forskellige scenarier muliggør et vindue af tid der kan bruges til at løse byggeriets klimaudfordringer med start i 2022.

Figur 06: Reduction Roadmap
Reduction Roadmap, 2022

METODE

PROCES

METODE

Samtlige best practice cases er modelleret i LCA-værktøjet LCAByg 2023. Modelleringen er lavet ud fra mængdeudtræk og mængdeopgørelser fra de 25 cases. Den anvendte metode er beskrevet i de følgende afsnit.

BR18 (2023)

I nærværende publikation bestemmes klimaftrykket for 25 best practice cases iht. bygningsreglementets krav til bygningers klimapåvirkning §§ 297-298. Nedenfor beskrives i øvrigt yderligere antagelser i analyserne, som er gjort af hensyn til at øge sammenligneligheden på tværs af de 25 best practice cases.

AFGRÆNSNING

Dette studie inkluderer livscyklusfaser- og moduler som er omfattet af bygningsreglementets krav. Klimaaftrykket for best practice cases indbefatter dermed klimapåvirkning fra produktfasen (modul A1-3), udskiftning af byggevarer (modul B4), energiforbrug til drift (modul B6), forbehandling af affald (C3), og bortskaffelse (C4). Det eventuelle klimamæssige potentiale i modul D medregnes ikke i klimaaftrykket. Desuden vises resultatet fra modul D ikke. Figur 07 illustrerer samtlige moduler omfattet af EN15798 (CEN, 2012), hvor de moduler, der er inkluderet i dette studie, er fremhævet.

Figur 07: Byggeriets livscyklusfaser iht. BR18 (2023)

Klimapåvirkning fra: 45 træbyggerier (Andersen, C. M. E., et al. 2023)

METODE

REFERENCERAEAL

For at kunne sammenligne klimaaftrykket på tværs af bygninger, skal resultaterne normaliseres iht. bygningsreglementets krav. Her opgøres klimaaftrykket per kvadratmeter referenceareal (RFA) og for en betragtningsperiode på 50 år. Etagearealet er derfor tilpasset iht. BR18, eftersom 25% af arealet af integrerede carporte, udhuse, overdækninger, skure, udvendige ramper, trapper, brandtrapper, altaner, altangange er medregnet i referencearealet. På samme måde er 50% af arealet af integrerede garager medregnet.

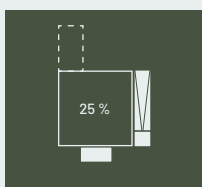
Klimapåvirkningen fra materialer opgøres i forhold til etagearealet som opgjort ifølge § 455, med følgende modifikationer:

1. Alle kælderarealer, affaldsrum i terrænniveau og sikringsrum medregnes.
2. Udvendige ramper, trapper, brandtrapper, altaner, altangange og lignende medregnes alene med 25 %
3. Integrerede garager til enfamiliehuse, rækkehuse og lignende medregnes alene med 50 %
4. Integrerede carporte, udhuse, overdækninger, skure og lignende medregnes alene med 25 %
5. Walk-on-ceilings og lignende medregnes alene med 25 %

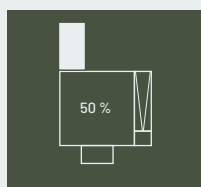
Figur 08. BR18 (2023) uden tilpasning

Cases som følger BR18 uden yderligere tilpasning ift. punkt 1

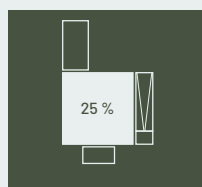
Figur 09. 25%

Cases som er tilpasset ift. punkterne 2 og - / eller 4

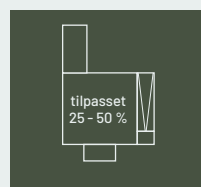
Figur 10. 50%

Cases som er tilpasset ifht. punkt 3

Figur 11. 25%

Cases som er tilpasset ifht. punkt 5

Figur 12. 25 - 50 %

Cases som er tilpasset ifht. en eller flere af punkterne 2, 3, 4, 5

METODE

BYGNINGSDELE

I indsamlingen af data har der været fokus på at strømline de bygningsdele, der inkluderes i LCA-beregningerne på tværs af best practice cases samlingen. Beplantning, belægning, kanaler under terræn, gruber og mindre fastgørelsesmidler er udeladt af beregningerne.

Data på tekniske installationer er mangelfuld i hovedparten af bygningscasene. Af denne grund er der anvendt standardværdier for tekniske installationer for boliger (enfamiliehuse, rækkehuse og etageboliger), herunder afløb, vand, varme samt ventilation og køl for 24 af de 25 cases.

Standardværdierne er udarbejdet af Artelia (tidl. MOE), Sweco og Teknologisk Institut for Bolig- og Planstyrelsen (Teknologisk Institut & Sweco, 2022)(MOE, 2022). De tekniske installationer indgår ikke i transport til byggeplads og opførelse af byggeri (A4-5), da de er baseret på generiske værdier og estimeret til at udgøre mindre end 1% af den samlede klimapåvirkning for bygningerne.

For gruppen El- og mekaniske anlæg er der anvendt specifikke værdier, da det her typisk drejer sig om solcelleanlæg.

De følgende bygningsdele er inkluderet i LCA-beregningerne og inkluderer byggevarer som specificeret i BR18 § 297 stk. 4:

FUNDAMENTER	TERRÆNDÆK
YDERVÆGGE	INDERVÆGGE
DÆK	TRAPPER OG RAMPER
SØJLER OG BJÆLKER	ALTANER OG ALTANGANGE
TAGE	VINDUER, DØRE OG GLASFACADER
EL- OG MEKANISKE ANLÆG	AFLØB
VAND	VARME, VENTILATION OG KØL

DATA

MILJØDATA

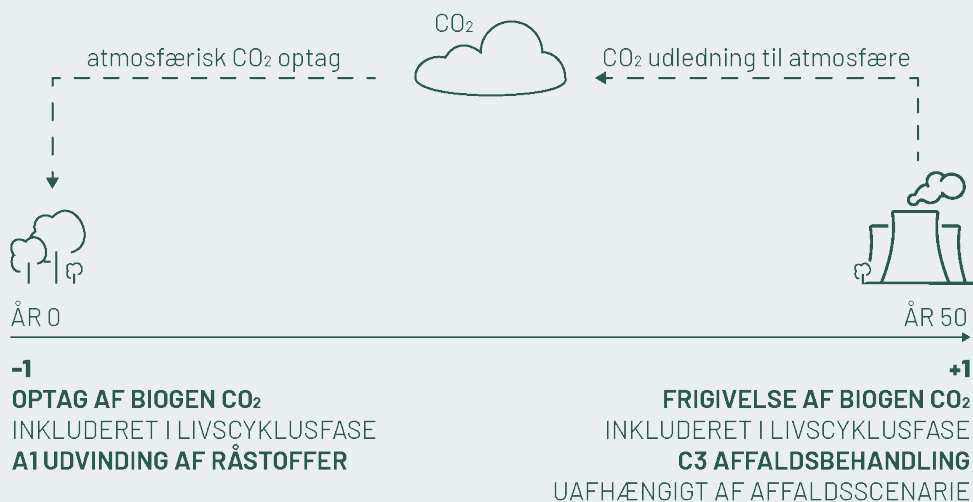
LCA-beregningerne i dette projekt er i størst muligt omfang baseret på miljødata fra produktspecifikke miljøvaredeklARATIONER (EPD) og branche EPD'er fra Danmark. Generiske data iht. daggrundlaget i BR18 § 297 stk. 5, benyttes for materialer hvor der ikke foreligger dokumentation. Brug af branche- og produktspecifikke data er med til at nedbringe usikkerheden i LCA-resultater i sammenligning med generisk data. Generelt er generiske miljødata mere konservative, og dermed på den sikre side. Der kan dog også opstå tilfælde, hvor produktspecifikke data, resulterer i væsentligt højere klimaaftryk (Tozan, B., et al., 2022). Sådanne tilfælde er opstået for nogle cases, hvor valget af et produkt og dermed tilsvarende specifikke miljødata har vist sig at have usædvanlig stor indflydelse på det samlede klimaaftryk. I de to tilfælde for solceller hhv. træfiberisolering, er det besluttet at erstatte det pågældende miljødata med data for et andet, tilsvarende produkt. Dette er for at give et bedre billede af projektets overordnede potentiale. Harmonisering af dataanvendelse behandles nærmere i afsnit om antagelser.

LEVETIDER

Byggevarers levetider er i overensstemmelse med BR18 § 297 stk. 7, hvor BUILD's levetidstabel skal anvendes. Klimaaftrykket fra vedligehold af indvendige og udvendige overflader ved påføring af overfladebehandling i form af fx. maling, er indtil det nye bygningsreglement trådte i kraft, medregnet som udskiftning i modul B4. Dette er dog i ændret i BR18 således, at maling ikke længere medregnes i udskiftningsmodulet. Det pågældende studie afviger fra de nye forskrifter ved at fortsat medregne modulet A1-3, B4, C3 og/eller C4, dermed inkluderer klimaaftrykket fra best practice cases klimaaftrykket fra løbende vedligehold med overfladebehandlinger.

BIOGENE MATERIALER

Klimaaftrykket for biogene materialer beregnes ved -1/+1 metoden. Det vil sige, at produktfasen svarende til modul A1-3 for nogle biogene materialer beregnes som et CO₂-optag, da CO₂-ækvivalenter vil være negative. Til gengæld vil affaldsbehandlingen i modul C3 eller bortskaffelsen i modul C4 medføre, at CO₂-ækvivalenter frigives i år 50. Overordnet vil dette typisk resultere i et klimaaftryk, som er større end nul (Andersen, C. M. E., et al. 2023). Da specifikke data for mange biogene byggematerialer stadig er mangelfuld, er der brugt metoden i EU-standard for at beregne klimapåvirkningen. Det er dog ikke ensbetydende med at -1/+1 metoden i samtlige tilfælde vil være den mest retvisende metode til at beregne klimapåvirkning for alle typer af biogene materialer. F.eks. forekommer ålegræs som isolerende materiale i et enkelt case i best practice samlingen (ENF03). Ålegræsset kan grundet dets saltindhold ikke brænde, og vil derfor ikke frigive CO₂ på samme måde som ved afbrænding, hvilket er hvad -1/+1 metoden regner i C3 og C4.

Figur 13: Biogen CO₂
Klimapåvirkning fra: 45 træbyggerier (Andersen, C. M. E., et al. 2023)

DATA

GENBRUG

Jævnfør Bygningsreglementet (BR18) skal der anvendes miljødata fra det generiske datagrundlag eller fra miljøvaredeklarationer (EPD'er) til at beskrive en bygnings klimapåvirkning fra materialer. På nuværende tidspunkt findes der dog ikke data for genbrugsmaterialer i det generiske datagrundlag i BR18. Ifølge BR18 indregnes genbrugsmaterialer derfor som generiske (nye) materialer eller ved anvendelse af specifikke EPD'er. Anvendes det generiske datagrundlag for genbrugsmaterialer, opnår man (beregningsteknisk) dermed ikke den CO₂-reduktion der måtte være ved at undgå ny produktion af materialer. Der vil altså ikke fremgå en CO₂-gevinst for genbrugsmaterialer i LCA-beregningen, medmindre der er udarbejdet en EPD for det specifikke produkt.

For at tilgodese brugen af genbrugsmaterialer i nærværende best practice cases er der derfor afvejet fra forskrifterne BR18.

CO₂-udledningen fra produktionsfasen (A1-3) af genbrugsmaterialet er indregnet som 0, mens det generiske datagrundlag er anvendt for et tilsvarende nyt materiale ved endt levetid (C3-4). Ydermere er der for det specifikke genbrugsmateriale taget stilling til eventuel CO₂-udledning ifm. transport (A2) * og bearbejdning (A3) *. For genanvendelse eller ved materialemix er der lavet særskilte beregninger af CO₂-udledningen til produktionsfasen (A1-3).

Ovenstående gør sig gældende for indregning af genbrugsmaterialer i to best practice cases, hhv. ENF07: Upcycle House og A01: Forsamlingshus Fredericia.

I april 2023 er der foreslået en ændringsbekendtgørelse som indbefatter en tillægsaftale i den nationale strategi for bæredygtigt byggeri. Med tillægsaftalen ønskes, at genbrug af byggematerialer skal fremmes i byggeriet, hvorfor der indføres specifikke beregningsregler for genbrugsmaterialer i livscyklusvurderinger. Helt konkret foreslås, at klimapåvirkningen for genbrugsmaterialer regnes som 0 kg CO₂ ækvivalenter i alle livscyklusmoduler iht. BR18's afgrænsning. Bygningsreglementets krav til beregning af bygningers klimapåvirkning, forventes ændret den 1. januar 2024.

Figur 14: Indregning af genbrugsmaterialer i rapporten

ANTAGELSER

Nedenfor opsummeres de antagelser som er gjort for at øge sammenligneligheden på tværs af de 25 best practice cases:

STARTÅR

År for ibrugtagning er sat til 2022 for at øge sammenligneligheden hvad angår klimaaftryk.

REFERENCEAREAL

For cases hvor udvendige konstruktioner eksisterer, er etagearealet tilpasset svarende til referencearealet beskrevet i §297 stk. 3 i BR18.

STANDARDVÆRDIER

Mængdeopgørelse på tekniske installationer er mangelfulde. For at strømligne klimaaftrykket fra tekniske installationer, er der derfor benyttet standardværdier for boliger (enfamiliehuse, rækkehuse og etageboliger) i 24 af 25 cases.

HARMONISERING AF DATA

Valg af produktspecifikke data har i enkelte cases vist sig have en så stor indflydelse på resultaterne, at de i det pågældende studie bliver erstattet med et andet, tilsvarende produkt. Dette er for at give et tydeligere billede af projektets overordnede potentiale.

BRUG AF PRODUKT SPECIFIKKE EPD'ER FOR SOLCELLER

Samme produktspecifikke data for solceller bruges på tværs af casene for at øge sammenlignelighed. Det drejer sig om EPD'en Sunpower (N EPD-3087-1726-EN). Det skyldes den ellers store varians for specifikke produkter hhv. det generiske datasæt.

BRUG AF PRODUKT SPECIFIKKE EPD'ER FOR TRÆFIBERISOLERING

Samme produktspecifikke data for solceller og træfiberisolering bruges på tværs af casene for at øge sammenlignelighed. Det drejer sig om EPD'en Hunton (NEPD-2287-1041-EN). Det skyldes den ellers store varians for det generiske datasæt.

BRUG AF BRANCHE EPD'ER

Dansk branchedata bruges i stedet for generisk data for beton og træprodukter iht. datagrundlaget, bilag 2 tabel 6 i BR18.

BRUG AF UDGÅEDE BRANCHE EPD I STEDET FOR GENERISK DATA

Udgået branchedata for EPS bruges i stedet for generisk data idet den vurderes mere repræsentativ for danske forhold. (MD-16005-EN)

LEVETID FOR OVERFLADEBEHANDLINGER MED LEVETID <15 ÅR

Levetiden sættes i stedet til 15 år således at klimaaftrykket for udskiftninger i modul B4 inkluderes .

LÆSEVEJLEDNING

CASEKODE

En case har et ID der indeholder en forkortelse af dets typologi, efterfulgt af et nr. Dette ID bruges i de overordnede resultater. F.eks.: ENF01: Enfamiliehus 1 // R01: Rækkehus 1 // E01: Etagebolig 1 // A01: Andet byggeri 1

KONSTRUKTIONSPRINCIP

Projekterne i casesamlingen bruger i princippet fem forskellige konstruktionsprincipper: CLT, fladeelement, boksmøbler, træskeletkonstruktion og limtræskonstruktion. Derudover angiver Hybrid, når et byggeri anvender to eller flere af de nævnte konstruktionsprincipper og evt. flere.

ETAGER

Bygningerne i casesamlingen varierer fra 1. til 5. etager, dette angives under ikonet for konstruktionsprincip.

RESULTATER

Rapporten benytter forskellige former for resultatvisning for at give et nuanceret billede af projekterne. Resultaterne vil i de fleste tilfælde blive harmoniseret til årene i betragtningsperioden (per år).

REFERENCEENHED: kg CO₂ – ækv. / m² / år

Det indlejrede klimaaftryk fra byggevarerne (livscyklusmoduler A1-3, B4, C3 og C4) bliver harmoniseret på baggrund af bruttoarealet eller referencearealet for bygningen. Klimaaftrykket fra driftsenergiforbruget (livscyklusmodul B6) stammer fra energirammeberegninger og bliver harmoniseret til per m² på baggrund af det opvarmede etageareal. Ved at summere det indlejrede klimaaftryk med det operative klimaaftryk opnås det samlede klimaaftryk for bygningen.

REFERENCEENHED: kg CO₂ – ækv. / person / år

Det samlede klimaaftryk for hver case bliver også harmoniseret per beboer i boligen. Antal personer i hver bolig defineres som 2 personer per første eller eneste soveværelse og 1 person per samtlige andre soveværelser i boligen.

SAMMENLIGNING: biogene materialers masse og klimaaftryk

Her sammenlignes bygningens andel af biogene materialer, hybride materialer hhv. øvrige materialer i kg per materialegruppe med udledning af kg CO₂-ækv. per materialegruppe for at perspektivere materialernes betydning for klimaaftrykket.

SAMMENLIGNING: bygningsdelens masse og udledning

Her sammenlignes udvalgte bygningsdelens fordeling af materialer i kg per materialegruppe med udledning af kg CO₂-ækv. per materialegruppe for at perspektivere materialernes betydning for klimaaftrykket.

REFERENCEENHED: m² etageareal / beboer

Analysen vil også fremhæve boligareal per beboer for at opfordre til diskussion om kompakt boligarkitektur som en potentiel løsning på byggeriets massive ressourceforbrug.

REFERENCEENHED: m² bygningsdel / m² bygningsareal

For udvalgte bygningsdele fremhæves også bygningsdelsratio / etageareal for at give et dybere indblik i hvorfor resultaterne ser ud som de gør. Fx m² ydervæg / m² bygningsareal.

BEST PRACTICE CASES

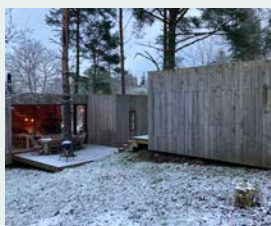
ENFAMILIEHUSE

ENF01
LIVING PLACES I
OPFØRT I 2023
147 m²
3 ETAGER
4 BEBOERE

ENF02
SUNLIGHTHOUSE
OPFØRT I 2010
292 m²
2 ETAGER
4 BEBOERE
(INTERNATIONAL CASE)

ENF03
ECOHOUSING
OPFØRT I 2021
86 m²
1 ETAGE
4 BEBOERE

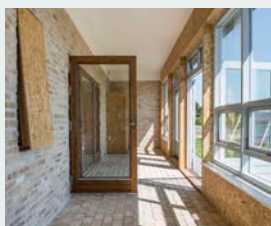
ENF04
KLIMAKASSEN
OPFØRT I 2022
86 m²
1 ETAGE
2 BEBOERE

ENF05
SNOEZELHUSET
OPFØRT I 2022
195 m²
1 ETAGE
4 BEBOERE

ENF06
CBCI LIVING LAB GHENT
OPFØRT I 2022
84 m²
3 ETAGER
2 BEBOERE
(INTERNATIONAL CASE)

ENF07
UPCYCLE HOUSE
OPFØRT I 2013
143 m²
1 ETAGE
5 BEBOERE

RÆKKEHUSE

R02
SKADEMOSEN
OPFØRT I 2021
4146 m²
2 ETAGER
148 BEBOERE

R03
TØMMERGÅRDEN
OPFØRT I 2016
531 m²
1 - 2 ETAGER
19 BEBOERE

R04
DANMARKSGRUNDEN
OPFØRT I 2014
8378 m²
3 ETAGER
207 BEBOERE

R05
SKRÅNINGEN I
OPFØRT I 2019
4788 m²
2 ETAGER
216 BEBOERE

R06
SKRÅNINGEN II
OPFØRT I 2021
5070 m²
2 ETAGER
222 BEBOERE

ETAGEBOLIGER

E01
MINICO2 ETAGEHUS TRÆ
UNDER OPFØRELSE (2023)
579 m²
5 ETAGER
18 BEBOERE

E02
TANKEFULD II
OPFØRT I 2020
2853 m²
2 ETAGER
128 BEBOERE

E03
STORE SOLVÆNGET
OPFØRT I 2020
2853 m²
3 - 4 ETAGER
189 BEBOERE

E04
IBIHAVEN
OPFØRT I 2020
5813 m²
2 ETAGER
204 BEBOERE

E05
SLU
OPFØRT I 2021
17539 m²
2 - 4 ETAGER
520 BEBOERE

E06
FJORDUDSIGTEN
OPFØRT I 2021
335 m²
2 ETAGER
8 BEBOER

E07
SOLARHOUSE
OPFØRT I 2014
536 m²
5 ETAGER
5,5 - 12 BEBOERE
(INTERNATIONAL CASE)

E08
CPH VILLAGE
VESTERBRO
OPFØRT I 2020
154 m²
2 ETAGER
8 BEBOER

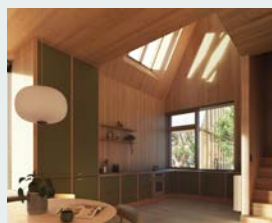
PIXIECASES

ENF08 (ENFAMILIEHUS)
ECOMODUL360
UNDER OPFØRELSE (2023)
59 M2
1 ETAGE
2 BEBOERE

ENF09 (ENFAMILIEHUS)
PRAMVEJEN
UNDER OPFØRELSE (2023)
122 M2
1 ETAGE
4 BEBOERE

R01 (RÆKKEHUS)
LIVING PLACES II
IKKE OPFØRT
1029 m²
3 ETAGER
28 BEBOERE

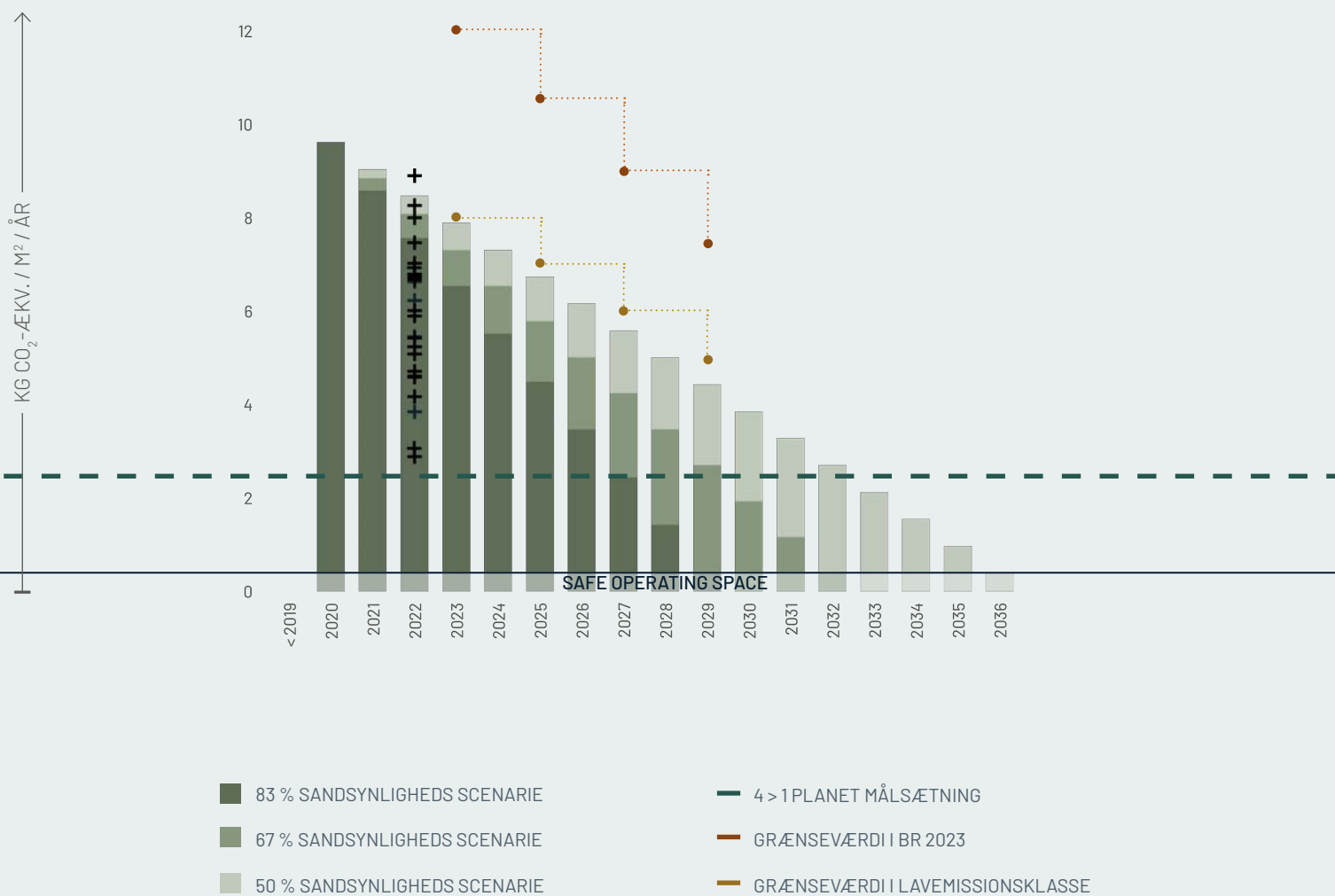
E09 (ETAGEBOLIG)
CPH VILLAGE
TUNNELFABRIKKEN
IKKE OPFØRT
154 m²
2 - 3 ETAGER
8 BEBOERE

A01 (ANDET)
AKTIVITETSHUS I KANALBYEN
UNDER OPFØRELSE (2023)
162 m²
1 ETAGE
4 BEBOERE

BPC > STARTÅR 2022

I livscyklusvurderingerne er år for ibrugtagning sat til 2022 for samtlige cases i den pågældende studie for at øge sammenligneligheden hvad angår klimaaftryk fra operative påvirkninger. Et par cases er blevet opført for mange år siden og er af den grund modelleret som hvis de blev opført i dag. Det vil sige, med gældende data som er repræsentativt for om de var blevet opført i dag, men ikke nødvendigvis repræsenterer den eksisterende bygnings faktiske udledning. Samtlige cases i samlingen overholder en af de tre takter for reduktion i roadmappen. Ud af 25 cases er 22 indenfor sandsynlighedsscenarioet på 83 %.

Figur 15: Reduction Roadmap

De 25 best practice cases vises her med startår 2022 og i relation til Reduction Roadmap og 4 til 1 planets målsætning på 2.5 kg CO₂-ækv./m²/år.

BPC > FAKTISKT OPFØRELSESÅR

Her vises de 25 cases i Reduction Roadmap ved det år som de faktisk er blevet opført. Livscyklusvurderingen er stadig beregnet med år for ibrugtagning i 2022, dvs. med det samme resultat. En case fra 2010 har et resultat på lidt over 6 kg CO₂ - ækv. / m² / år og to cases fra 2014 hhv. 2019 har et resultat på omkring 5 kg CO₂ - ækv. / m² / år. Det vil sige at viden om hvordan man bygger langt under grænseværdierne og reduktionsstakten i RR har været tilgængelig i en årrække. De laveste cases udleder 8-9 kg CO₂ - ækv. mindre / m² / år end grænseværdien på 12 kg CO₂ - ækv. / m² / år i BR18 2023.

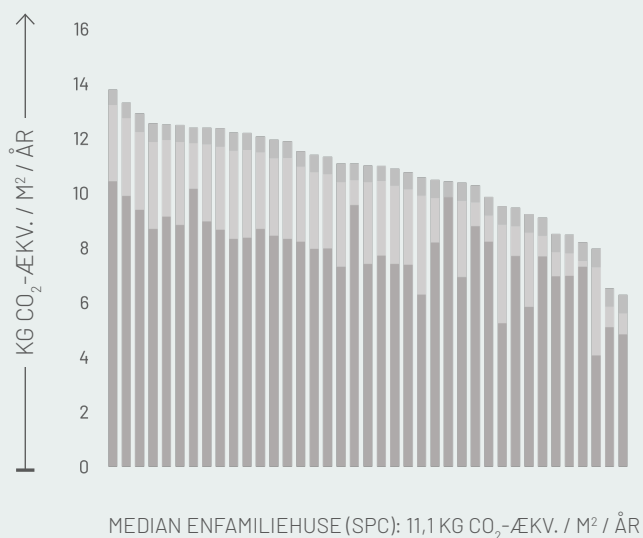
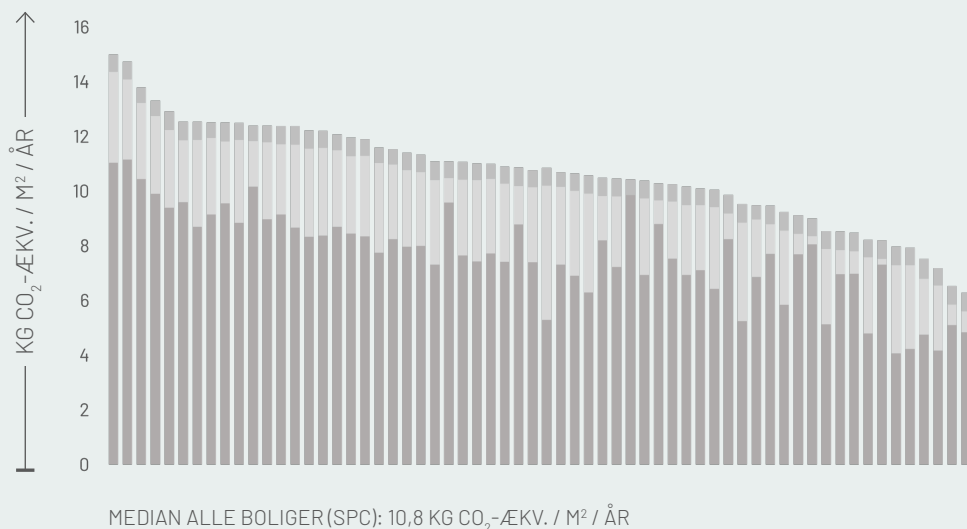

Figur 16: Reduction Roadmap

De 25 best practice cases vises her ved det faktiske opførelsesår og i relation til Reduction Roadmap og 4 til 1 planets målsætning på 2.5 kg CO₂-ækv./m² / år.

STANDARD PRACTICE CASES

BUILD har i en række år indsamlet og analyseret klimapåvirkningen fra danske og internationale bygningscases. Boligbyggeriet i BUILD's casebank er i det pågældende studie fratrukket de oprindelige tekniske installationer og justeret med de enkelte typologiers standardværdier for installationer. Boligerne ses her samlet med en medianværdi på 10,8 kg CO₂ - ækv. / m² / år, samt opdelt efter typologi med en varierende median. For enfamiliehuse ses den højeste median på 11,1 kg CO₂ - ækv. / m² / år, rækkehusene har den laveste median på 9,5 kg CO₂ - ækv. / m² / år og tættest på den generelle boligmedian er etageboligernes median på 10,5 kg CO₂ - ækv. / m² / år.

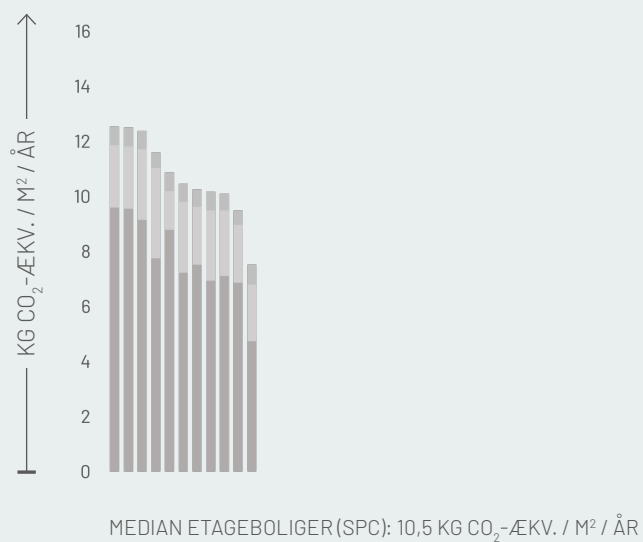
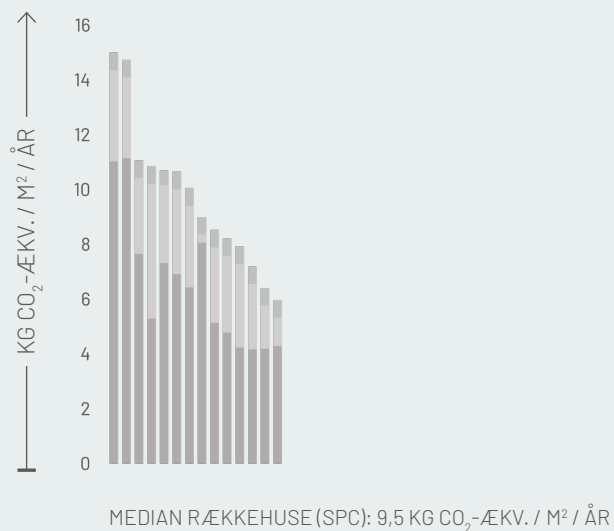

- SPC: TEKNISKE INSTALLATIONER (S.V)
- SPC: DRIFT (B6)
- SPC: MATERIALER (A1-3, B4, C3-4)

Figur 17 - 18: Standard Practice Cases

Den horisontale akse viser BUILD's eksisterende casesamling af boligbyggeri. Den vertikale akse viser udledning af kg CO₂-ækv./m²/år.

STANDARD PRACTICE CASES

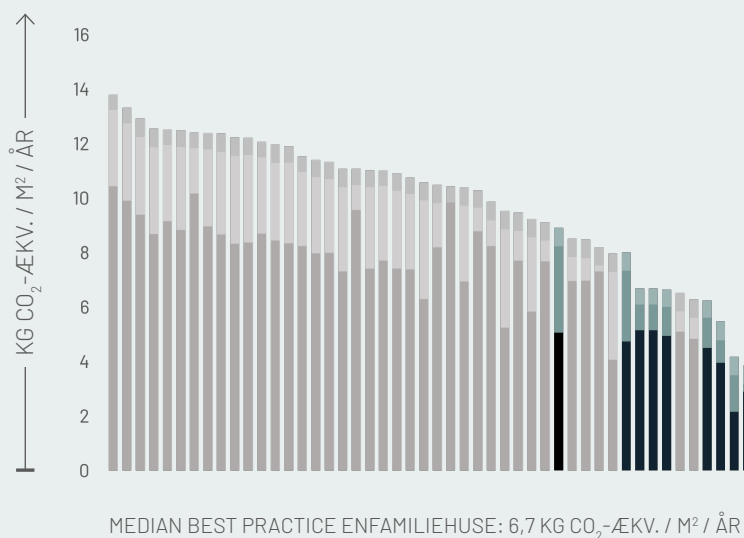
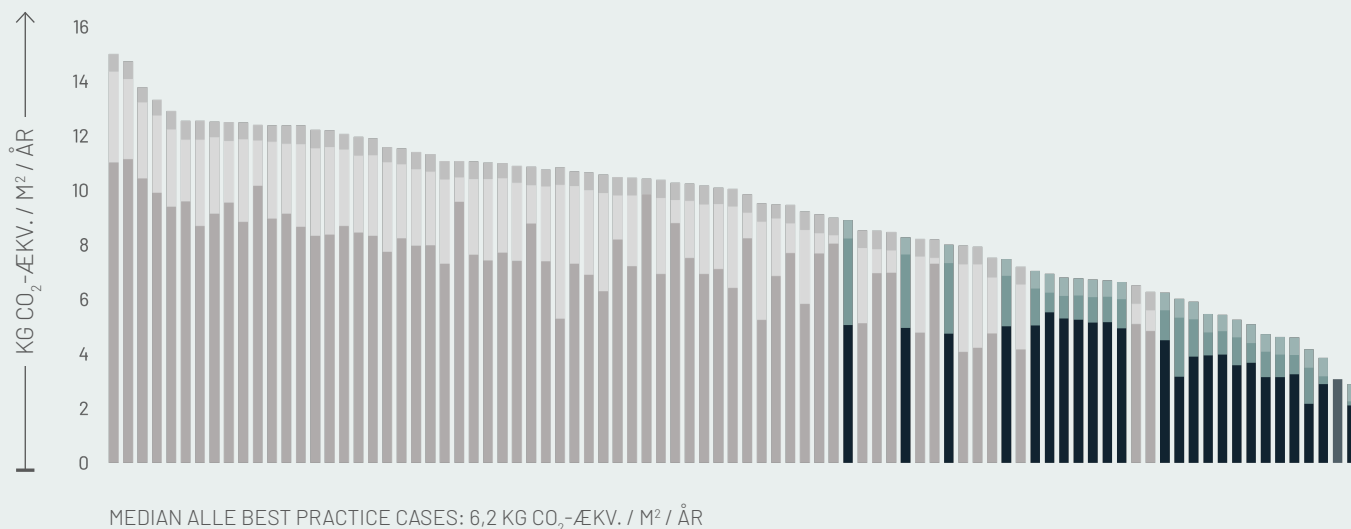
- SPC: TEKNISKE INSTALLATIONER (S.V)
- SPC: DRIFT (B6)
- SPC: MATERIALER (A1-3, B4, C3-4)

Figur 19 - 20: Standard Practice Cases

Den horisontale akse viser BUILDs eksisterende casesamling af boligbyggeri. Den vertikale akse viser udledning af kg CO₂-ækv./m²/år.

STANDARD + BEST PRACTICE CASES

BUILD's boligcases (SPC) ses her med best practice cases (BPC). Boligerne ses samlet og opdelt efter typologi. Medianværdien for best practice boligerne er 6,2 kg CO₂-ækv. / m² / år og variationen for hvert enkelt typologi viser samme tendens som i standard practice cases: medianen for enfamiliehus er højere (6,7 kg CO₂-ækv. / m² / år), medianen for rækkehuse er lavere (4,9 kg CO₂-ækv. / m² / år) og medianen for etageboliger er ca. den samme som for boliger generelt (6,2 kg CO₂-ækv. / m² / år).

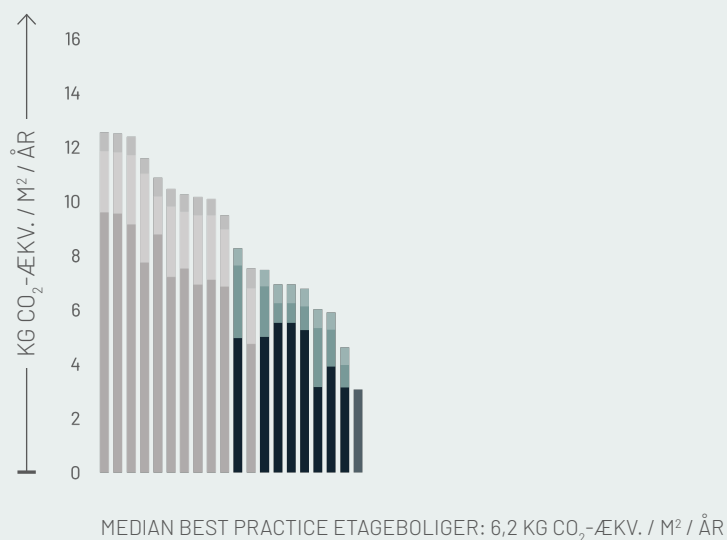
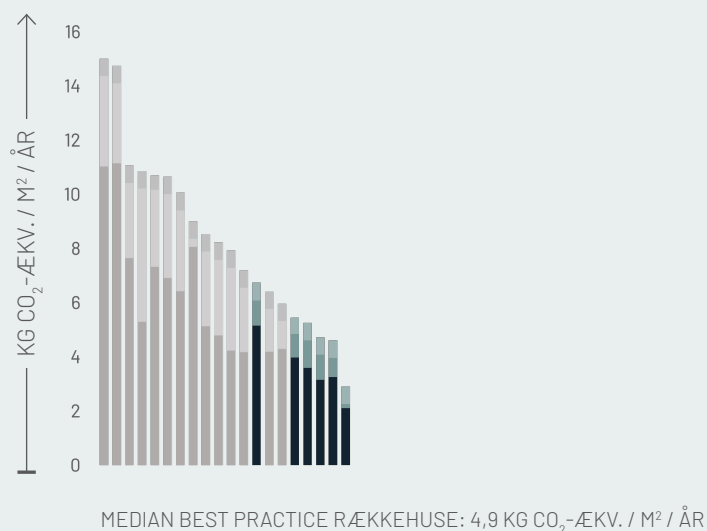
■ SPC: TEKNISKE INSTALLATIONER (S.V)	■ BPC: TEKNISKE INSTALLATIONER (S.V)
■ SPC: DRIFT (B6)	■ BPC: DRIFT (B6)
■ SPC: MATERIALER (A1-3, B4, C3-4)	■ BPC: MATERIALER (A1-3, B4, C3-4)

Figur 21 - 22: Best Practice Cases

Den horisontale akse viser BUILD's eksisterende casesamling af boligbyggeri, samt cases fra 4 til 1 planets casesamling. Den vertikale akse viser udledning af kg CO₂-ækv./m²/år.

STANDARD + BEST PRACTICE CASES

■ SPC: TEKNISKE INSTALLATIONER (S.V)	■ BPC: TEKNISKE INSTALLATIONER (S.V)
■ SPC: DRIFT (B6)	■ BPC: DRIFT (B6)
■ SPC: MATERIALER (A1-3, B4, C3-4)	■ BPC: MATERIALER (A1-3, B4, C3-4)

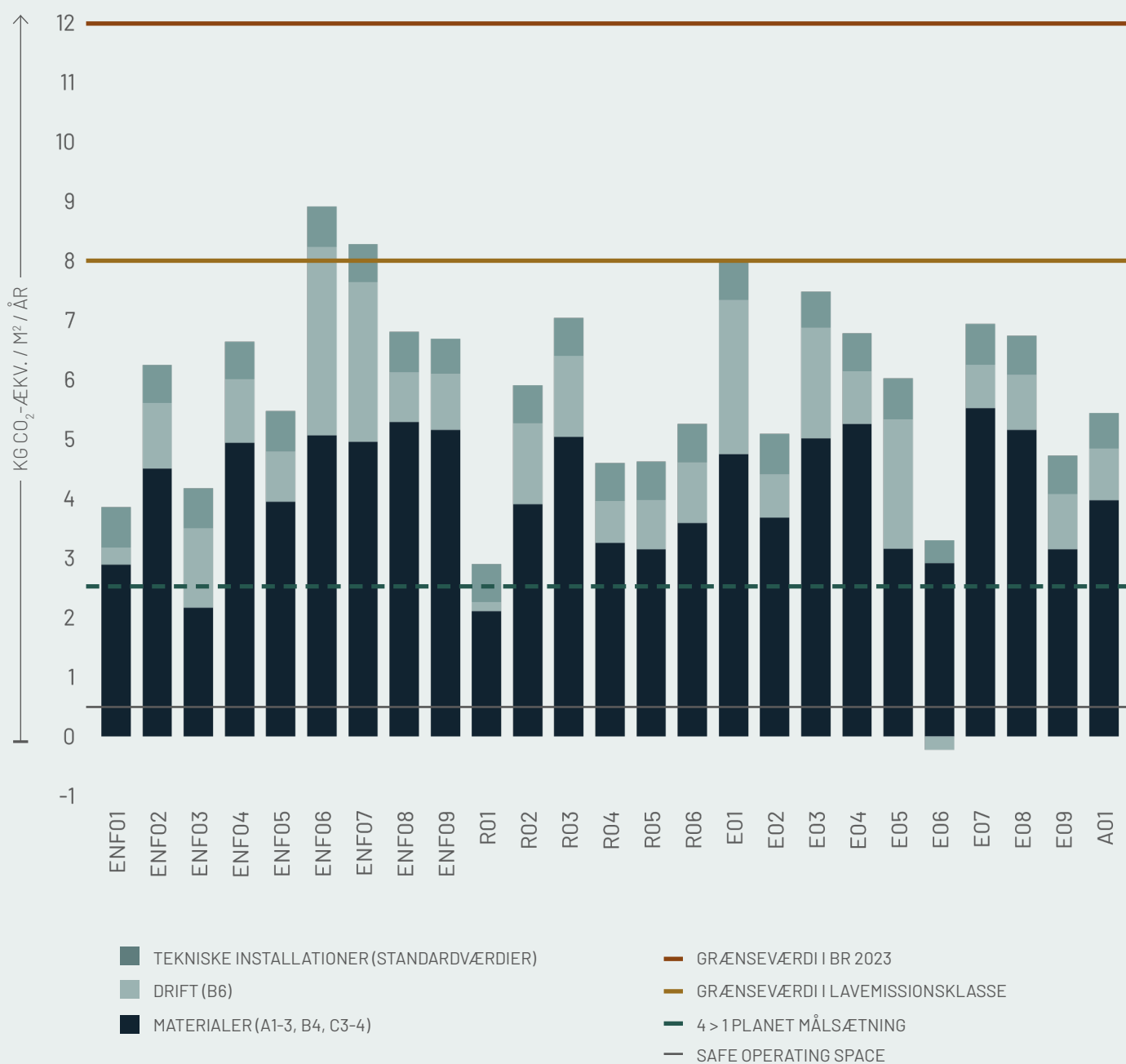
Figur 23 - 24: Best Practice Cases

Den horisontale akse viser BUILD's eksisterende casesamling af boligbyggeri, samt cases fra 4 til 1 planets casesamling. Den vertikale akse viser udledning af kg CO₂-ækv./m²/år.

RESULTATER I FORHOLD TIL GRÆNSEVÆRDIER

Den viste akse repræsenterer enheden $\text{kg CO}_2\text{-ækv. / m}^2\text{ / år}$ og viser bygningernes udledning, fordelt i tre kategorier. Udledning fra materialer (A1-3, B4, C3-4), drift (B6) og tekniske installationer (A1-3, B4, C3-4). Den sidst nævnte adskilles fra materialer grundet brugen af standardværdier i det pågældende studie. Bygningernes udledning vises sammen med fire grænseværdier for udledning af $\text{CO}_2\text{-ækv. / m}^2\text{ / år}$.

I resultaterne ses en variation på omkring $5 \text{ kg CO}_2\text{-ækv. / m}^2\text{ / år}$ fra den laveste til den højeste case. Samtlige 25 cases er under grænseværdierne i BR18 (2023), 22 cases er under grænseværdien i lavemissionsklassen og 11 cases er under $6 \text{ kg CO}_2\text{-ækv. / m}^2\text{ / år}$ – dvs. under det halve af den nuværende grænseværdi i bygningsreglementet.

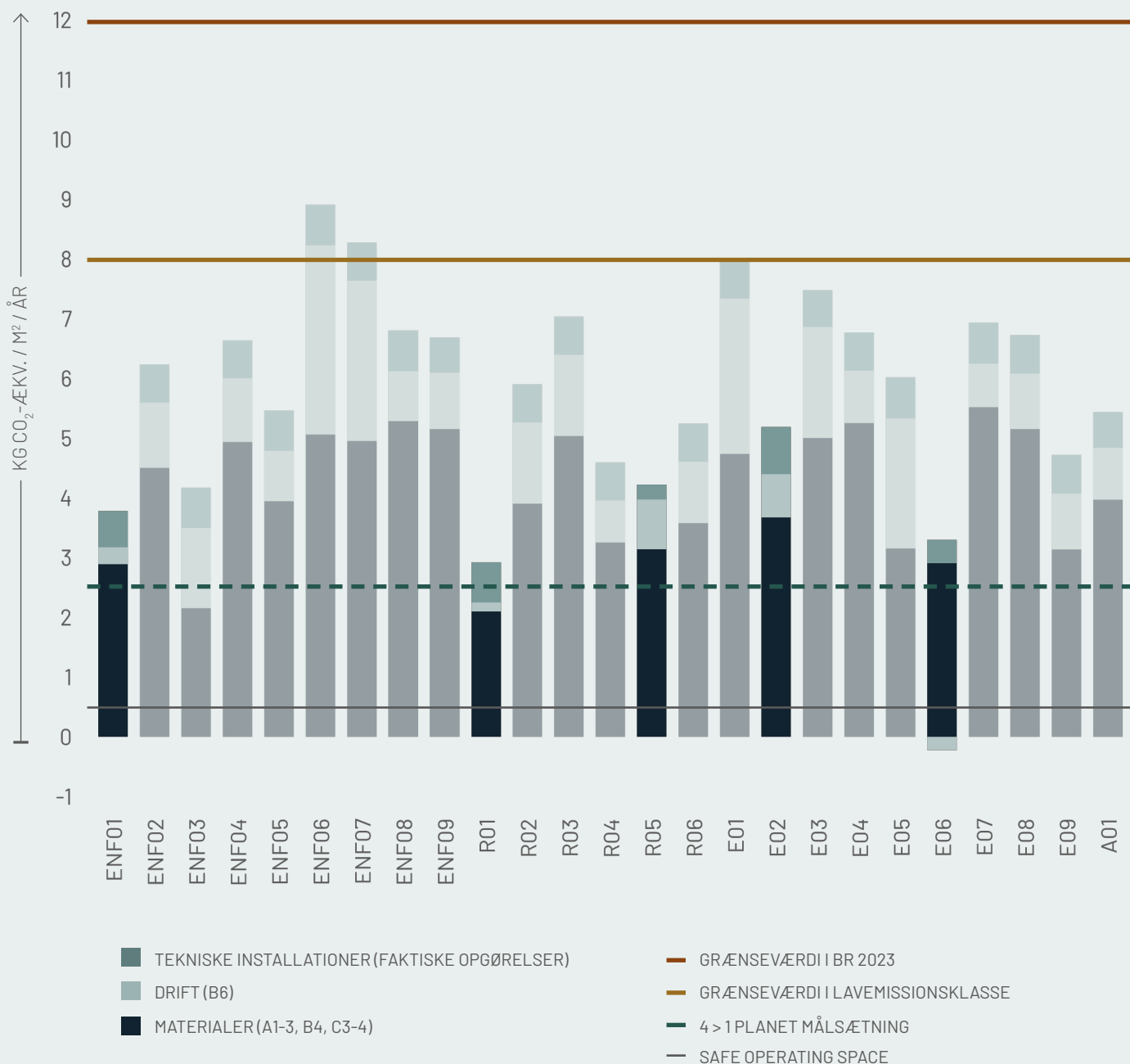
Figur 25. Grænseværdier

Den 25 cases i relation til grænseværdier i BR23, den frivillige CO₂ klasse, 4 til 1 planets målsætning på $2.5 \text{ kg CO}_2\text{-ækv. / m}^2\text{ / år}$ og "safe operating space".

UDVALGTE RESULTATER

Den viste akse repræsenterer enheden $\text{kg CO}_2\text{-\u00e6kv. / m}^2 / \text{\u00e5r}$ og viser bygningernes udledning, fordelt i tre kategorier. Udledning fra materialer (A1-3, B4, C3-4), drift (B6) og tekniske installationer (A1-3, B4, C3-4). Den sidst n\u00e5vnedede viser i denne analyse udledning fra de opgjorte m\u00e5ngder tekniske installationer per bygningscase. Bygningernes udledning vises sammen med fire gr\u00e5nsev\u00e6rdier for udledning af $\text{kg CO}_2\text{-\u00e6kv. / m}^2 / \text{\u00e5r}$.

De fem udvalgte cases vises med faktiske opg\u00f8relser for tekniske installationer og i resultaterne ses derfor en variation fra resultaterne med standardv\u00e6rdier. Der kan ikke konkluderes at standardv\u00e6rdierne i alle tilf\u00e5lde har den samme effekt p\u00e5 resultaterne. For case R01 og E02 stiger den samlede udledning af $\text{kg CO}_2\text{-\u00e6kv. / m}^2 / \text{\u00e5r}$ og for case ENF01 og R05 bliver den samlede udledning lavere. Case E06 vises med specifikke opg\u00f8relser for tekniske installationer i hele rapporten og resultatet er derfor uforandret.

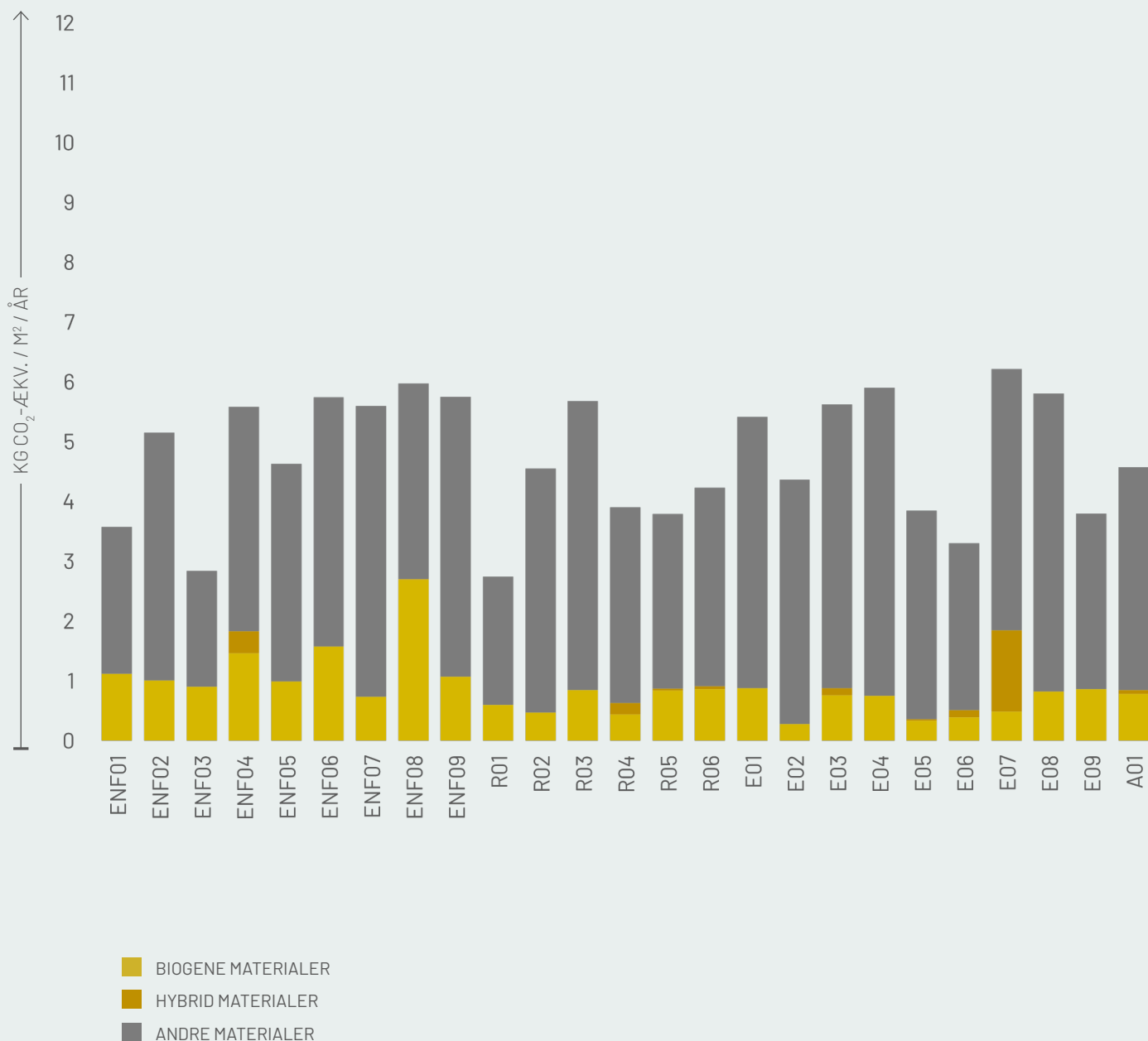

Figur 26. Udvalgte cases med specifikke opg\u00f8relser for tekniske installationer

Den 25 cases i relation til gr\u00e5nsev\u00e6rdier i BR23, den frivillige CO_2 klasse, 4 til 1 planets m\u00e5ls\u00e6tning p\u00e5 $2.5 \text{ kg CO}_2 \text{ \u00e6kv. / m}^2 / \text{\u00e5r}$ og "safe operating space". Fremh\u00e6vet er de udvalgte cases.

BIOGEN ANDEL: GWP

Den viste akse repræsenterer enheden kg CO₂-ækv. / m² / år og viser byggeriets udledning sorteret i tre overordnede materialegrupper; biogene materialer, hybride materialer og andre materialer. Ved beregning med -1 / +1 metoden, optager de biogene materialer CO₂ i produktfasen (A1-3) og frigiver CO₂ i fase C3-4, hvilket betyder at meget af udledningen der henledes til de biogene materialer i disse resultater, ikke sker i dag, men på sigt. Udledningen som kan ses i disse resultater, er afhængig af hvordan de biogene materialer håndteres i affaldsbehandling i modul C3 eller bortskaffelsen i modul C4.

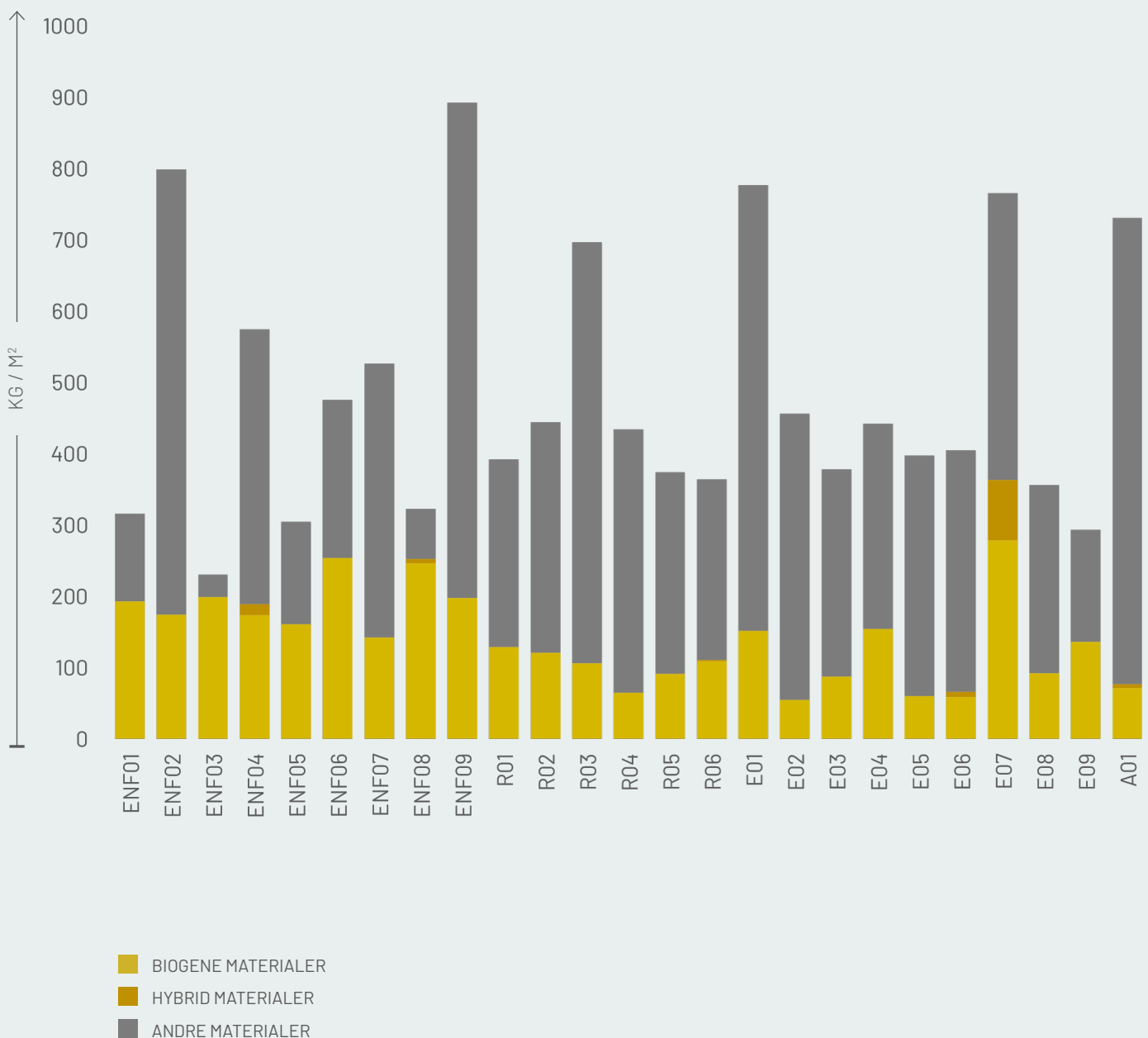

Figur 27: Biogen andel: GWP

Figuren viser de 25 cases udledning af kg CO₂-ækv./ m²/ år fra tre overordnede materialegrupper; biogene materialer, hybridmaterialer og andre materialer.

BIOGEN ANDEL: MASSE

Den viste akse repræsenterer enheden kg materiale / m² og viser byggeriets materialemængde sorteret i tre overordnede materialegrupper; biogene materialer, hybride materialer og andre materialer. Et eksempel på et hyppigt forekommende biogent materiale i casesamlingen er træ, andre er ålegræs, halm, strå og hamp. Et eksempel på et hybridmateriale er f.eks. hempcrete, som er en blanding af hamp, kalk og vand. Afslutningsvis er eksempler på "andre materialer" i denne sammenhæng beton, stål eller plastik.

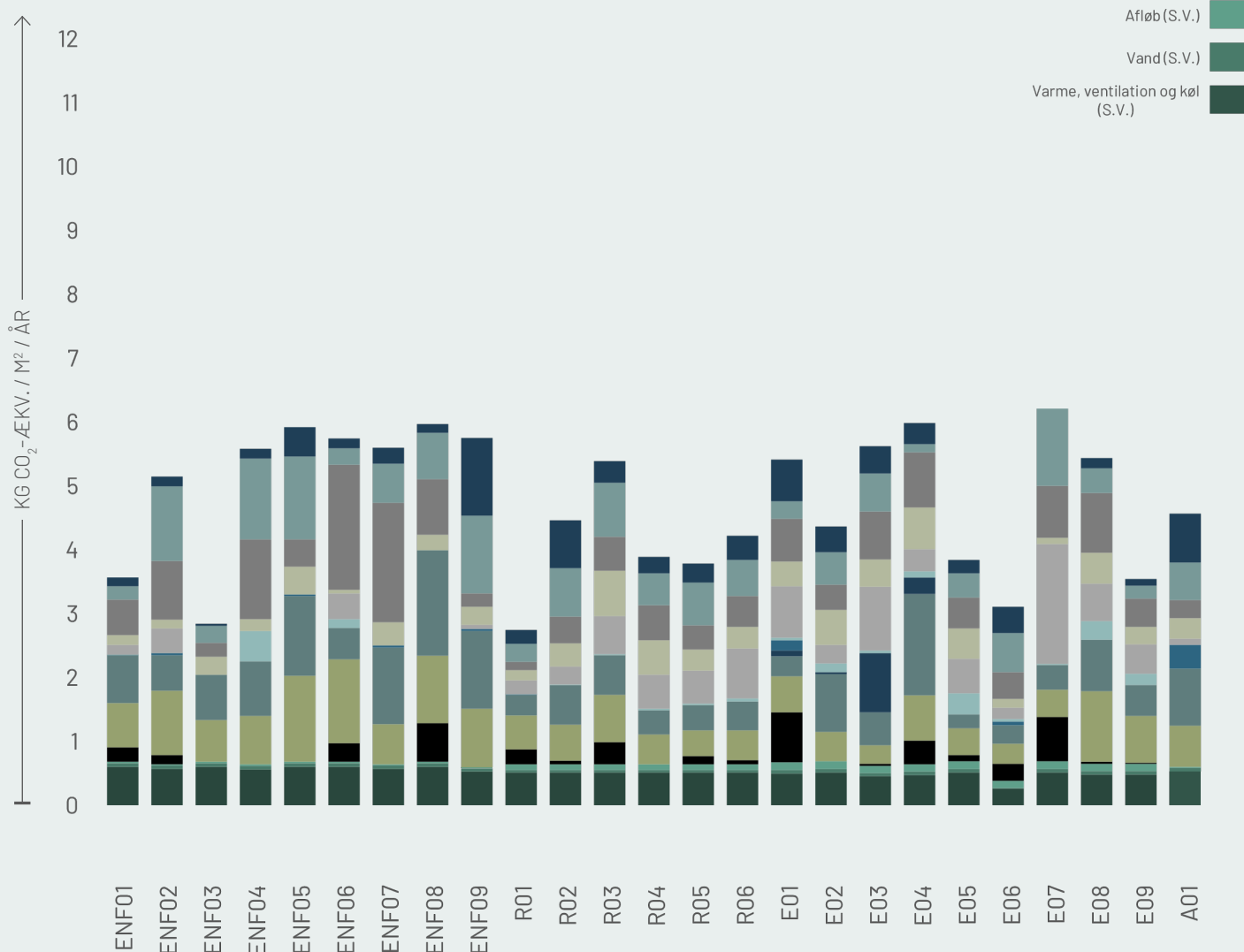
Figur 28: Biogen andel: MASSE

Figuren viser de 25 cases kg materiale / m², opdelt i tre overordnede materialegrupper; biogene materialer, hybridmaterialer og andre materialer.

BYGNINGSDELE

Den viste akse repræsenterer enheden $\text{kg CO}_2\text{-ækv. / m}^2 / \text{år}$ og viser byggeriets forskellige bygningsdeles andel af udledningen. De tre nederste bygningsdele er tekniske installationer hvilket det pågældende studie har brugt standardværdier til. De tekniske installationer kan ses længst ned i hvert enkelt cases søjle. De varierer lidt, afhængigt af om referenceareal er nogenlunde det samme som det opvarmede areal. Hvis bygningens referenceareal er større, vil standardværdierne som påføres bygningens opvarmede areal, fylde mindre i resultatet.

Fra bunden af søjlen og op kan vi se at det er vinduer, døre og glasfacader, tage, ydervægge, terrændæk og i en håndfuld cases, fundamentet der fylder mest. Det kan tydeligt ses at terrændækket fylder mere i enfamiliehuse end i rækkehuse og etageboliger hvor udledningen fordeler sig forholdsvis jævnt over terrændæk og øvrige etagedæk. En gennemgang af casesamlingens tunge bygningsdele findes i rapportens kapitel om konstruktioner.

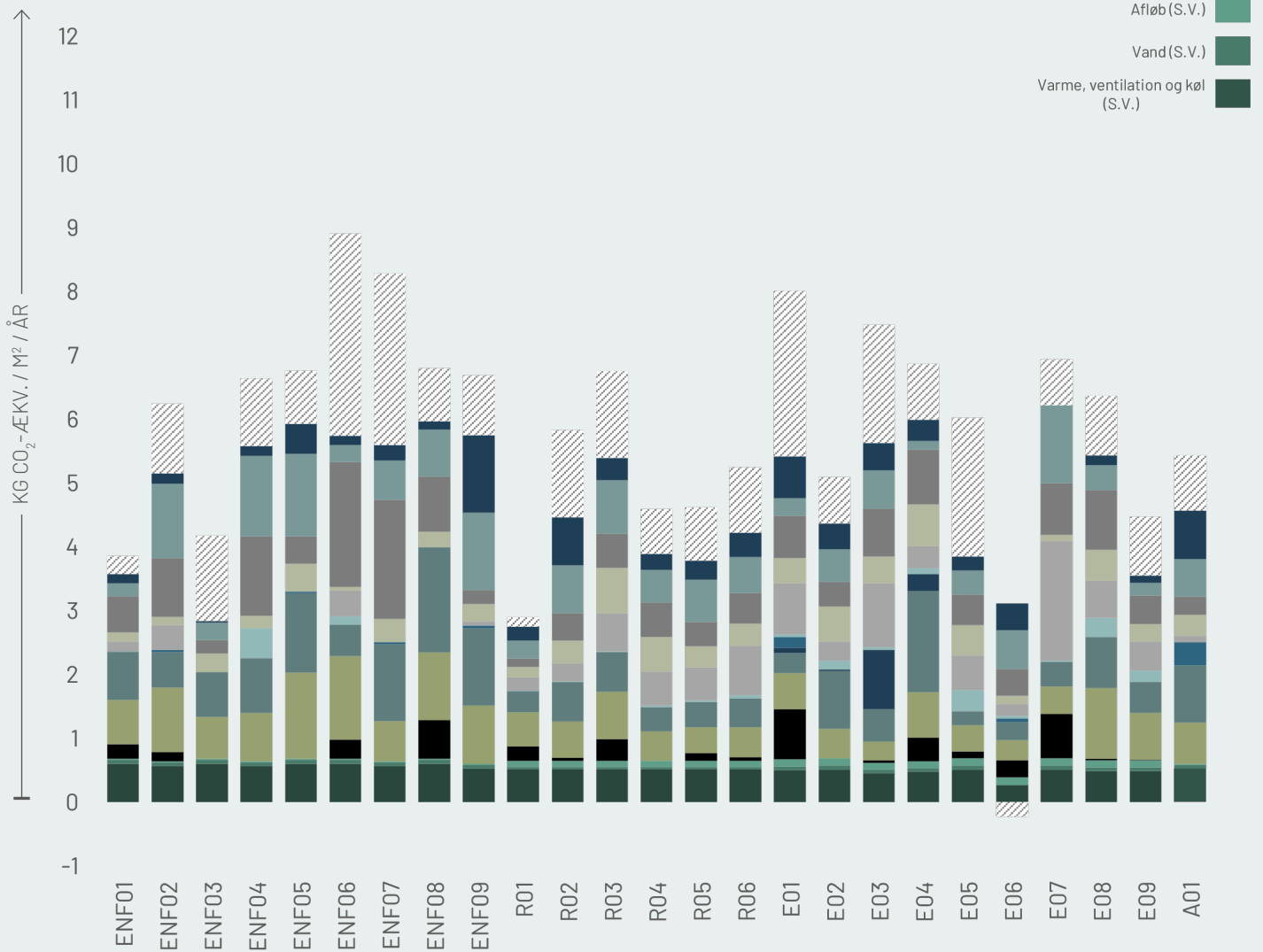

Figur 29: CO2-regnskab over byggeriets bygningsdele

Den horisontale akse viser de 25 cases og byggeriets forskellige bygningsdeles andel af udledningen. Den vertikale akse viser udledning af $\text{kg CO}_2\text{-ækv. / m}^2 / \text{år}$.

BYGNINGSDELE + DRIFT

Den viste akse repræsenterer enheden $\text{kg CO}_2\text{-ækv. / m}^2 \text{ / år}$ og viser byggeriets forskellige bygningsdeles andel af udledningen. Udledning fra drift er lagt øverst og skraveret for at illustrere forholdet imellem udledning fra materialer og drift. Case A01 er ikke en bolig og er derfor pålagt en medianværdi for drift. Driften ses her som den tungeste post i halvdelen af casene.

Figur 30: CO2-regnskab over byggeriets bygningsdele med drift

Den horisontale akse viser de 25 cases og byggeriets forskellige bygningsdeles andel af udledningen, med drift tilføjet øverst. Den vertikale akse viser udledning af $\text{kg CO}_2\text{-ækv. / m}^2 \text{ / år}$.

PERSONANDEL

Den grønne akse repræsenterer enheden kg CO₂-ækv. / person / år og den gule akse repræsenterer enheden m² etageareal / person for at undersøge sammenhængen imellem plads per beboer og udledning per beboer. Casene er sorteret efter udledning af kg CO₂-ækv. / person / år og starter med det projekt med den laveste udledning.

PERSONANDEL

I casesamlingen gør det sig gældende at plads per beboer har en betydning for udledning af CO₂-ækv. / person / år. Der kan dog ikke ses en overbevisende sammenhæng imellem meget plads per person og høj udledning per person.

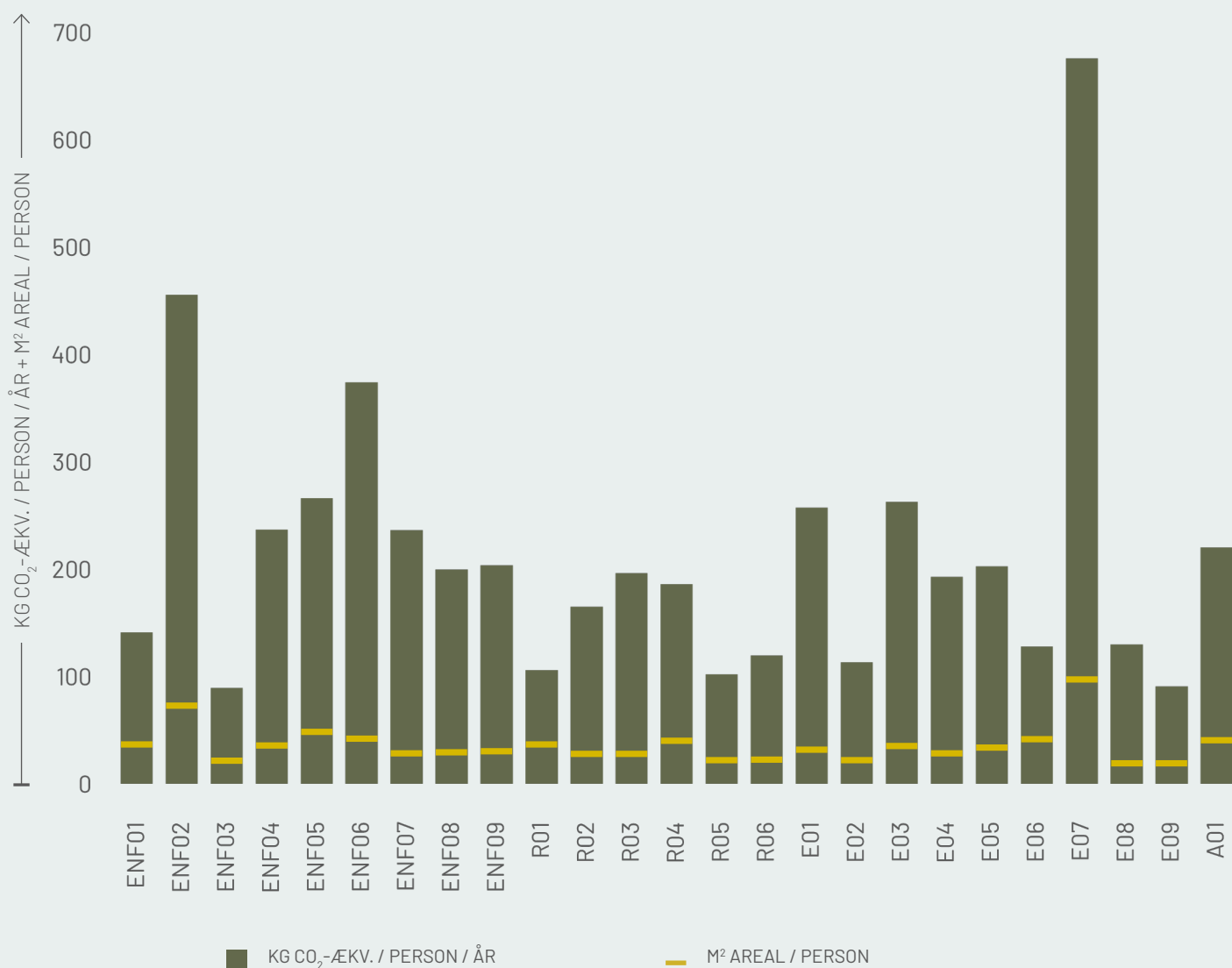
En konklusion fra denne analyse er således at materialerne har større indflydelse på resultatet kg CO₂-ækv. / person / år end m² etageareal / person har.

PERSONANDEL

Den viste akse repræsenterer både enheden kg CO₂-ækv. / person / år og m² etageareal / person. Her ses casesamlingen inddelt efter typologi, hvilket giver mulighed for at identificere udledningstendenser og et eventuelt sammenhæng med boligens m² per person.

De to højeste cases, både hvad angår udledning af kg CO₂-ækv. / person / år og m² / person er et enfamiliehus hhv. et etageboligbyggeri. Udover de to cases, er fordelingen af m² / person relativt jævn på tværs af casesamlingen samtidigt som det kan ses en stor spredning hvad angår udledning / person.

Figur 31: Best practice cases udledning af kg CO₂ / person / år og m² / person

3 SCENARIER: kg CO₂-ækv. / person / år

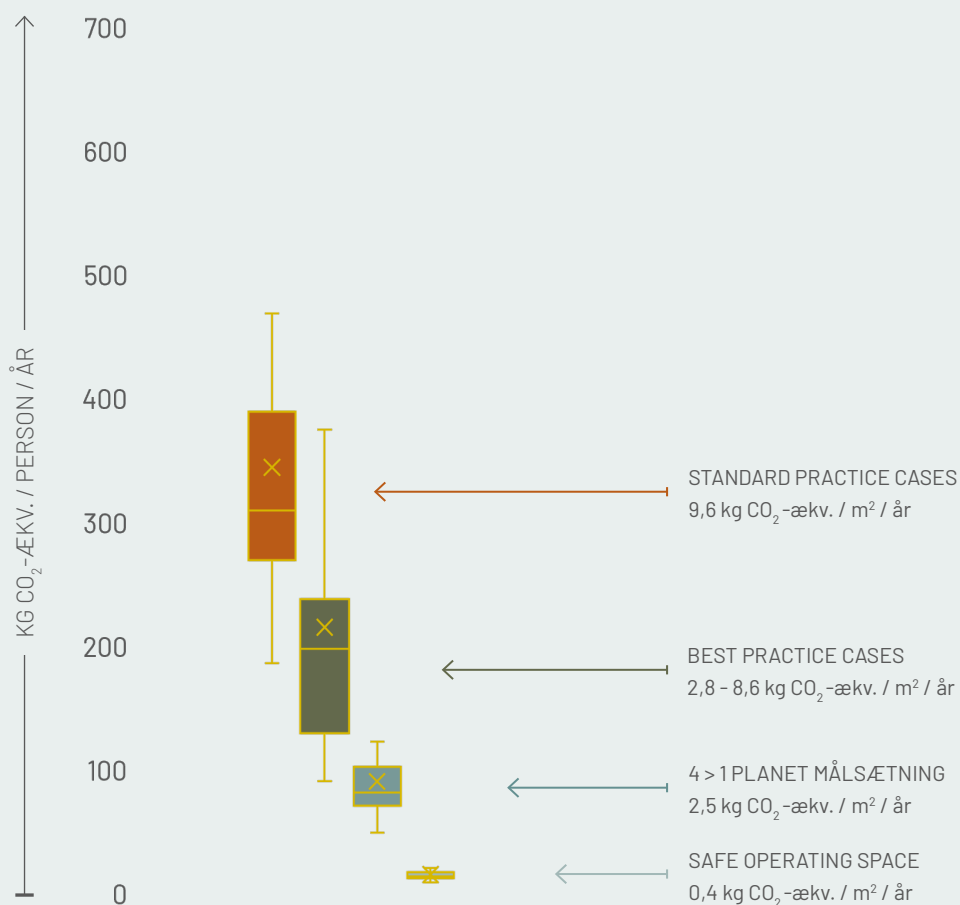
Boligerne i casesamlingen danner grundlag for denne analyse hvor referenceareal og beboerantal fra de 25 cases bruges til at vise fire variationer af udledning / person. Analysen viser bl.a. en kraftig reduktion i udledning per person i best practice casesamlingen i forhold til et tilsvarende hus i størrelse og beboerantal der bliver bygget med konventionelle materialer og metoder. De fire scenarier vises som et spænd i den følgende inddeling:

Det røde felt viser casesamlingen spænd hvis boligerne var bygget som konventionelt byggeri med en gennemsnitlig udledning på 10 kg CO₂-ækv. / m² / år.

Det mørkeblå felt viser det faktiske spænd af udledning / person i casesamlingen.

Det grønne felt viser casesamlingen spænd hvis boligerne når ned til 4 > 1 planets målsætning på 2,5 kg CO₂-ækv. / m² / år.

Det lyseblå felt viser casesamlingen spænd hvis boligerne når ned til safe operating space på 0,4 kg CO₂-ækv. / m² / år.

Figur 32: Scenarier for boligbyggeriernes udledning af kg CO₂ / person / år

RATIO / KLIMAPÅVIRKNING

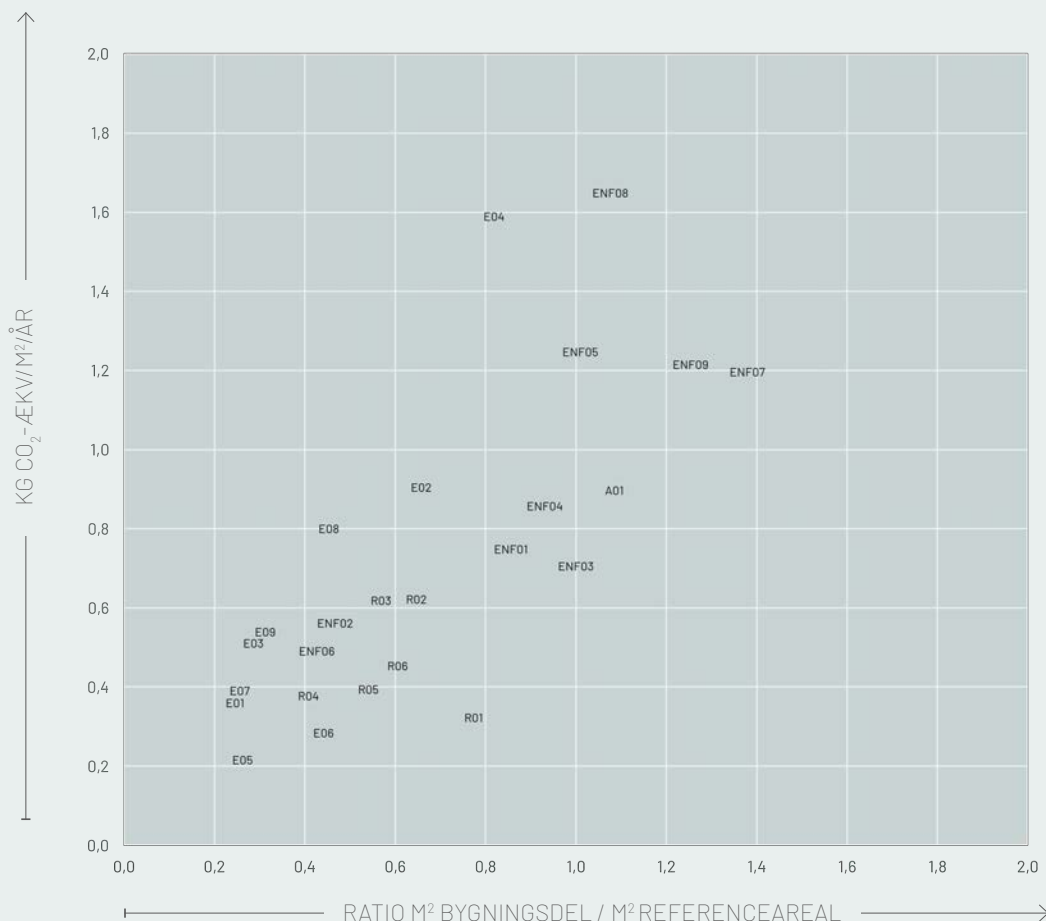
I analysen kobles relationen imellem ratio af en bygningsdel til dens udledning, for at undersøge sammenhængen imellem udledning og forekomst. Ratio er i denne sammenhæng antallet m^2 af en udvalgt bygningsdel, fordelt på bygningens referenceareal. F.eks. $1 m^2$ ydervæg / $1 m^2$ referenceareal. De udvalgte bygningsdele forekommer i samtlige boligtypologier og er traditionelt set nogle af de mest klimabelastende. I de tre diagrammer for bygningsdelene tag, ydervæg og vindue kan udledningen af $kg CO_2$ -ækv. / m^2 / år per bygningsdel ses i relation til hvor mange kvadratmeter bygningsdel der er per kvadratmeter referenceareal.

For tag kan vi se et spænd i både udledning og ratio, med tendens til en koncentration i det nedre venstre hjørne af diagrammet for bebyggelse i flere plan. Der er en sammenhæng imellem ratio og udledning, hvor vi kan se at det er enfamiliehusene i et plan som bevæger sig imod midten og den højre side af diagrammet. Det indikerer at både materialevalg og ratio har en afgørende betydning. Enkelte cases stikker ud, hvor en lav udledning kan ses på trods af en relativt høj ratio.

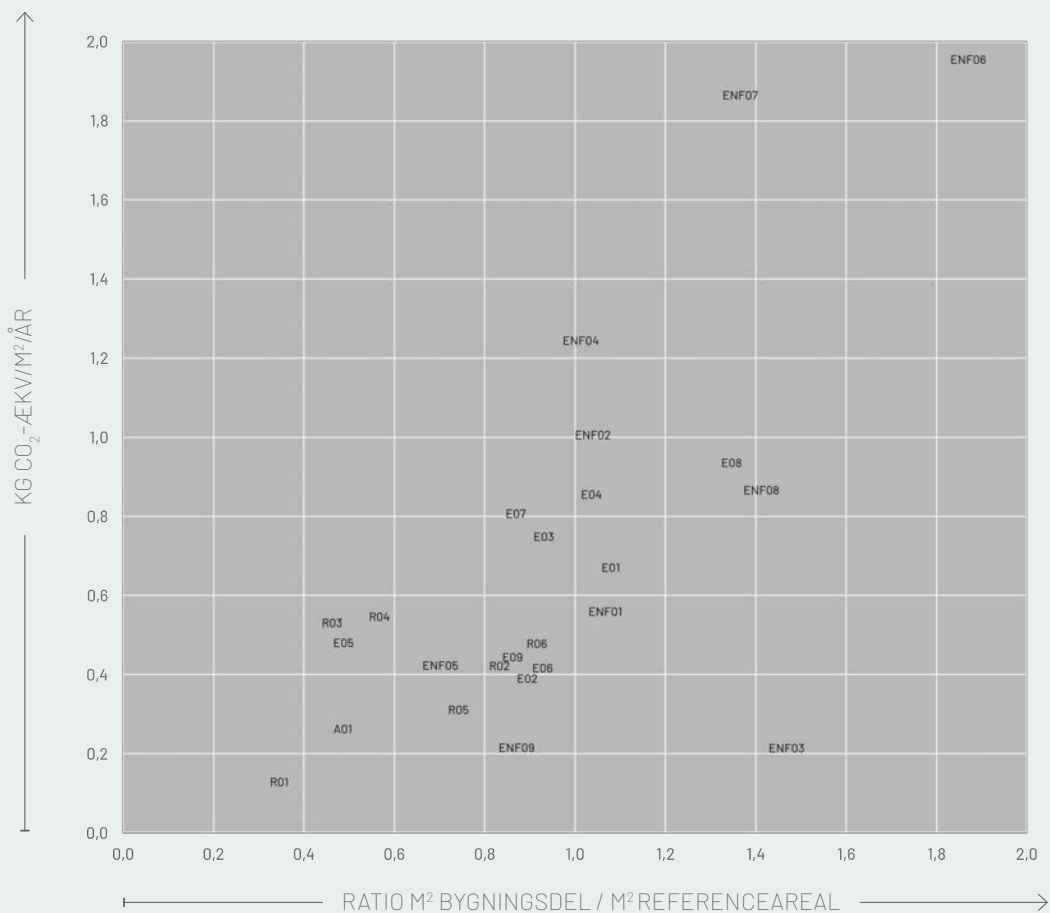
For ydervægge er billedet et andet, med et større spænd, både hvad angår udledning og ratio. Det bekræfter at materialevalget har en afgørende betydning i bygningsdelen, da det kan ses at nogle af de mindre klimabelastende ydervægge stadig har en høj ratio. I linje med resultaterne for tagene, er det primært enfamiliehusene som bevæger sig mod den højre del af diagrammet.

For vinduer ses et andet mønster end for tag og ydervægge. Her varierer ration mindre, dvs. at casesamlingen har en relativt gennemgående ratio af m^2 vindue / m^2 referenceareal. Tendenslinjen er mere stejl (med enkelte outliers), og indikerer højere udledning jo højere ratio er. Desuden er klimapåvirkning fra vinduer i samme skala som ydervægge og tage, selv om ratio er lavere.

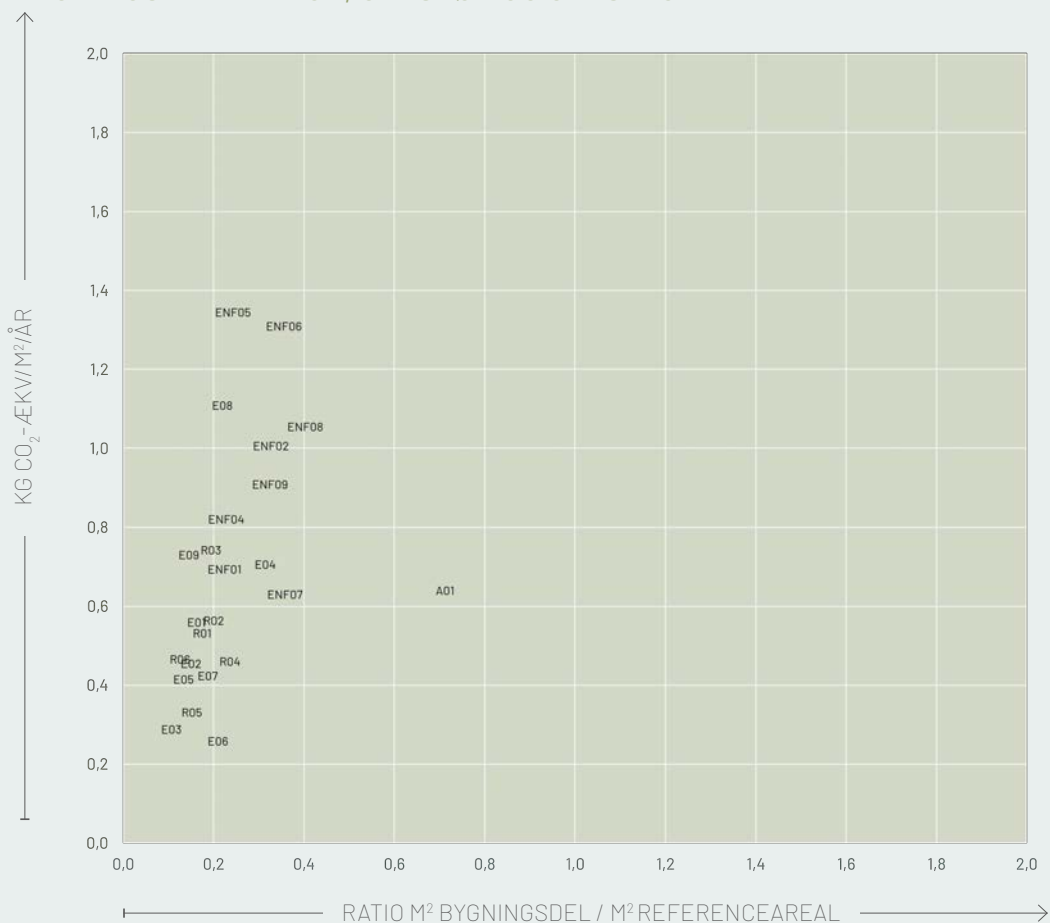
BYGNINGSDEL: TAG

BYGNINGSDEL: YDERVÆG

BYGNINGSDEL: VINDUE, GLASDØR OG GLASFACADE

25 CASES

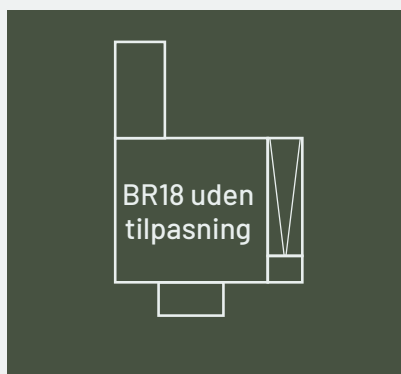

ENF01: Living Places I

Bygherre: VELUX
Akitekt: EFFEKT
Ingeniør: Artelia
Entreprenør: Enemærke & Petersen

Opførelseår: 2023
Etagereal: 147 m²
Referenceareal: 147 m²
Anvendelse: Helårsbolig
Beboere: 4 stk.
År for ibrugtagning: 2022
Opvarmning: Varmepumpe
Solceller: Ja

BESKRIVELSE

Living Places er et demonstrationsprojekt, der gennem en holistisk tilgang til byggeri udfordrer "business as usual" i et forsøg på at vise en ny vej for byggebranchen, som gavner både mennesker og planeten. Projektet er udført gennem et strategisk partnerskab, som viser at det udelukkende med brug af tilgængelig viden og kendte materialer er muligt at skabe boliger, der både har et bedre indeklima og et meget lavere klimaaftryk end gængs praksis i dag. Alle materialer er derfor nøje overvejet ift. byggeteknik og klimaaftryk. Designet er samtidig udført med mekaniske samlinger, så konstruktionerne kan skilles fra hinanden efter endt levetid. Samarbejdet har resulteret i to prototyper, herunder Living Places Bolig, der er designet til en familie på 4 personer.

Bygningen i tre etager står på et skruefundament i stål med remkonstruktioner i limtræ. Terrændækket er opbygget som en let trækassette i konstruktionstræ, isoleret med papiruld og beklædt med en spånplade.

Huset er opført med facadekassetter og bærende konstruktioner i limtræ. Ydervægge er isoleret med papir- og træfiberisolering. Facaderne er beklædt med træ. Bygningens etagedæk, er udført som et ribbedæk i konstruktionstræ, opbygget med trinlydsdug og krydsfiner, beklædt med fibergips hhv. trægulve. Indervæggene er lette træskeletvægge, isoleret med træfiber og beklædt med krydsfiner og fibergips der er samlet med fer og not og således ikke skal spartles.

Taget er en kassettekonstruktion, isoleret med papiruld og beklædt med zinkmagnesium. Der er også ovenlys i tagfladen. På de arealer hvor taget er belagt med solceller, er den underliggende tagbeklædning tagpap.

Huset er 147 m² med tre soveværelser. Med fire beboere giver det ca. 37 m²/ person, hvilket er gennemsnitligt for plads per person i case samlingen.

Træskelet

3 etager

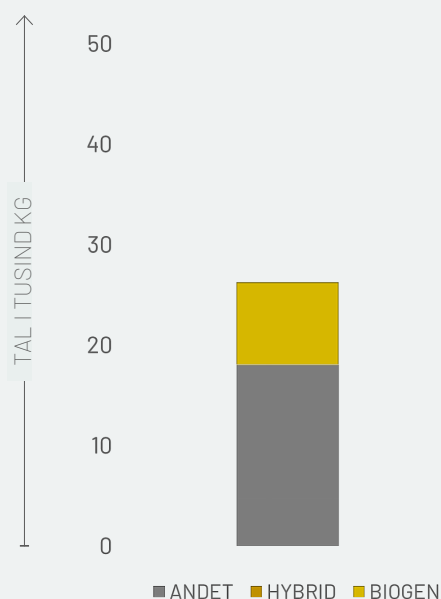
ENF01: Living Places I

3,85 kg CO₂-ækv. / m² / år

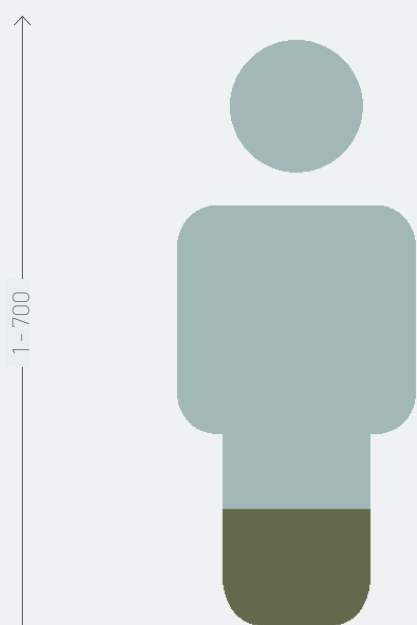
Figur ENF01.1: Udledningen af kg CO₂-ækv. / m² / år
Søjlerne viser bygningens klimapåvirkning. Krydsene indikerer det højeste resultat for drift, materialer og samlet udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år i casesamlingens enfamiliehuse.

26.229 kg CO₂-ækv.

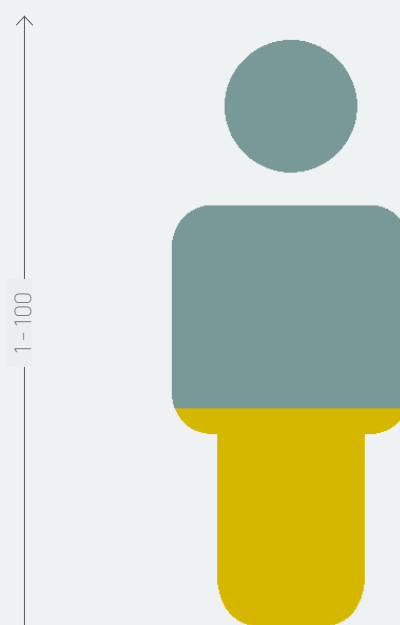
Figur ENF01.2: Den samlede udledning af kg CO₂-ækv.
Den samlede søjle viser casens samlede udledning af kg CO₂-ækv. fordelt på de tre materialegrupper; andre, hybrider og biogene.

142 kg CO₂-ækv. / person / år

Figur ENF01.3: Udledningen af CO₂ / person / år
Den lodrette akse har et spænd på 1 til 700 kg CO₂-ækv. / person / år.

37 m² / person

Figur ENF01.4: m² / person
Den lodrette akse har et spænd på 1 til 100 m² / person

ENF01: Living Places I

KLIMAPÅVIRKNINGEN I RELATION TIL ANDRE BEST PRACTICE CASES

Den pågældende case er fremhævet i diagrammet som viser best practice byggeriernes udledning sorteret fra den højeste til laveste udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år.

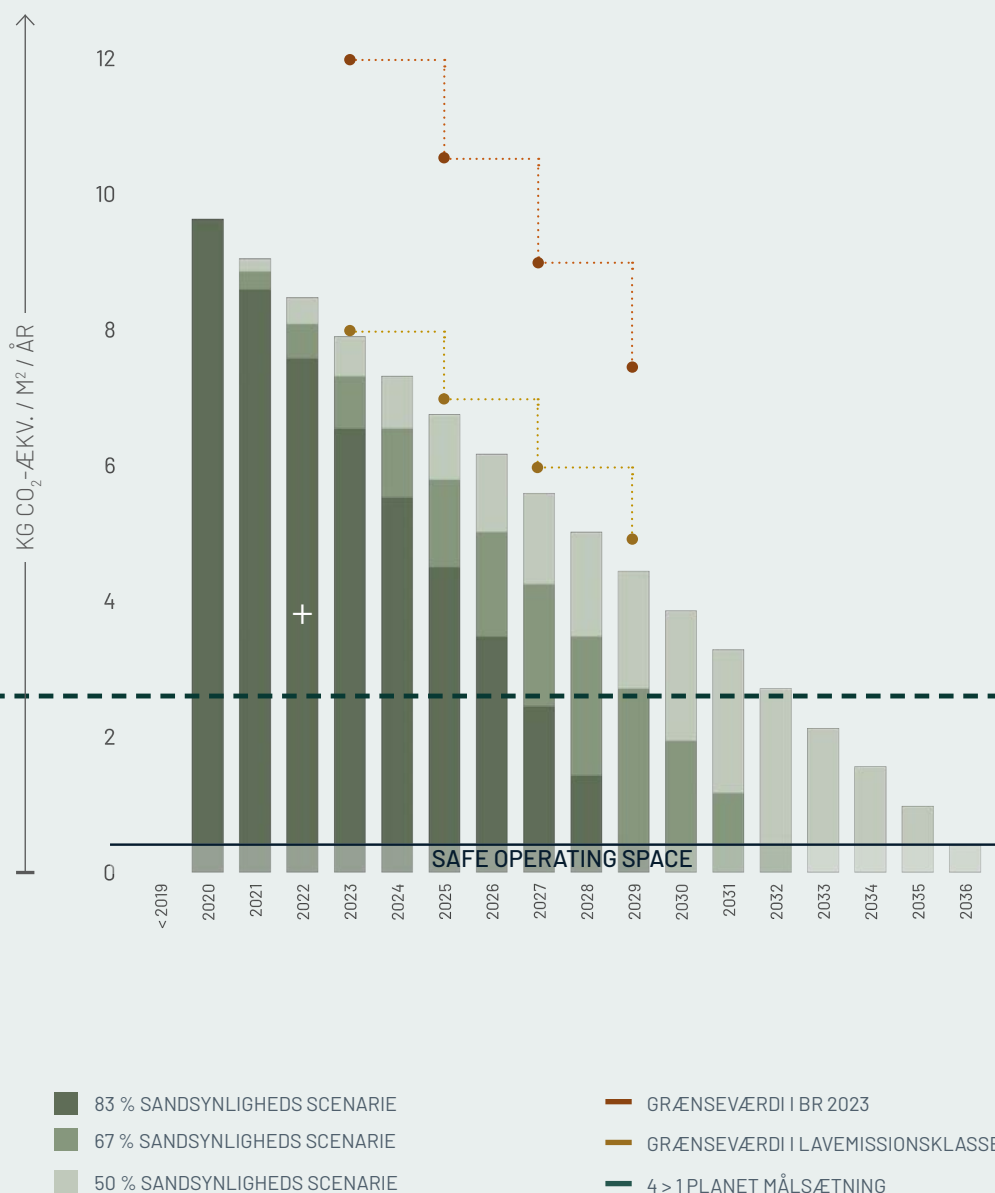
Figur ENF01.5: Boligcases

Den vertikale akse viser udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år. Den horisontale akse viser de 25 best practice cases.

ENF01: Living Places I

BYGNINGENS UDLEDNING I REDUCTION ROADMAP

Klimapåvirkningen vises her i udledning af $\text{kg CO}_2\text{-ækv. / m}^2 / \text{år}$. Livscyklusvurderingen er lavet med år 2022 som året for ibrugtagning og caseresultatet er repræsenteret af et hvidt plustegn. Diagrammet viser hvor den pågældende case befinder sig i relation til Reduction Roadmap, hvor den er vel indenfor den hurtigste reduktions-takt, i sandsynlighedsscenarioet på 83 %.

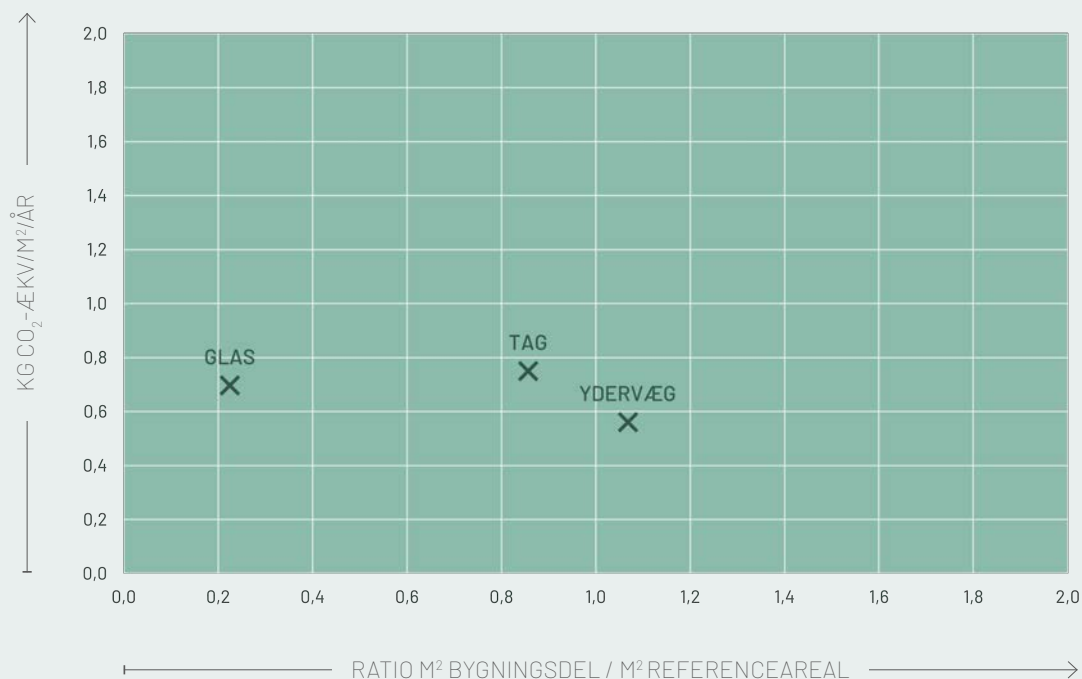

Figur ENF01.6: Reduction Roadmap

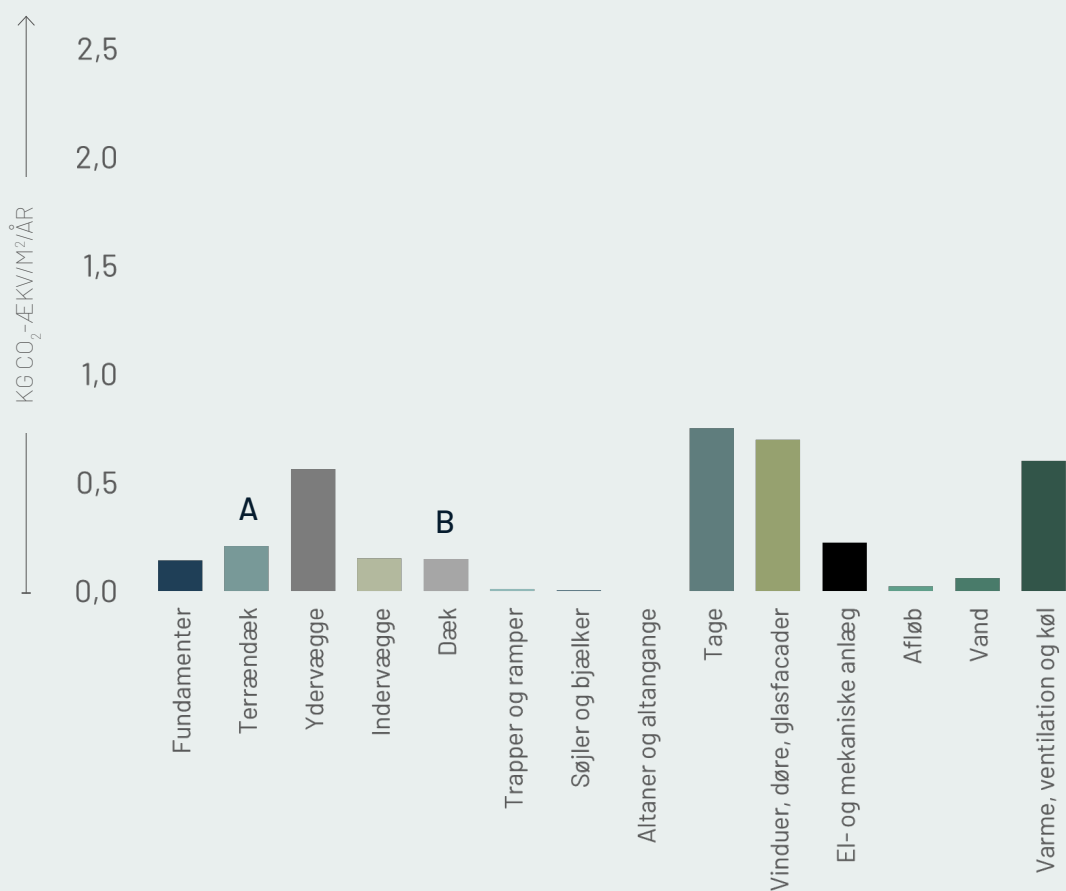
Den aktuelle case i relation til Reduction Roadmap, grænseværdierne, 4 til 1 planets målsætning på $2.5 \text{ kg CO}_2\text{-ækv. / m}^2 / \text{år}$ og 'safe operating space'.

ENF01: Living Places I

BYGNINGSDELSRATIO OG PÅVIRKNING

KLIMAPÅVIRKNINGER FORDELT OVER BYGNINGSDELE

Figur ENF01.7: CO₂-regnskab over byggeriets bygningsdele

Den horisontale akse viser bygningens mest centrale bygningsdele, herunder fundamenter, terrændæk, ydervægge, indervægge, dæk, trapper og ramper, søjler og bjælker, altaner og altangange, tage, vinduer, døre og glasfacader, el- og mekaniske anlæg samt tekniske installationer (standard værdier).

ENF01: Living Places I

DE BIOGENE MATERIALERS ANDEL: MASSE VS. KLIMAKLIMAPÅVIRKNING

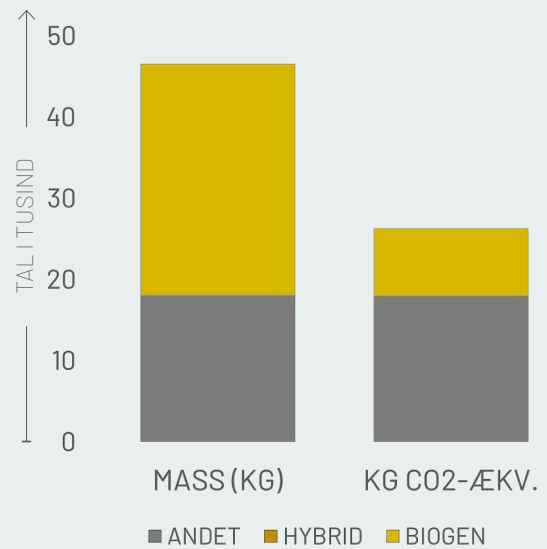
Figur ENF01.8:

Søjlediagrammet viser det pågældende boligbyggeri opdelt i tre materialegrupper: biogene materialer, hybrider og andre materialer.

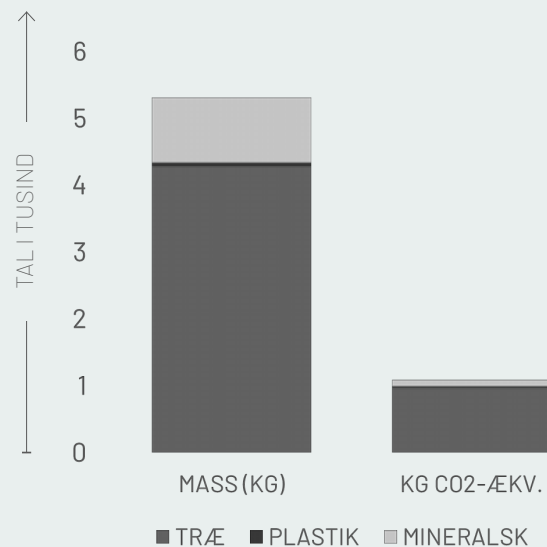
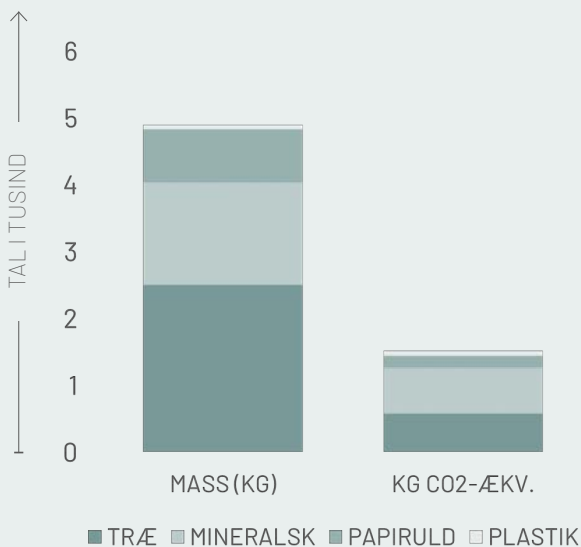
Den lodrette akse viser tal for kilogram i tusinde, dvs. at spændet er 0 - 50.000 kg.

Søjlen til venstre viser bygningens masse i kg, opdelt i materialegrupperne.

Søjlen til højre viser bygningens totale udledning af CO₂-ækv. opdelt efter samme princip.

MATERIALERNES MASSE I FORHOLD TIL MATERIALERNES TOTALE UDLEDNING AF KG CO₂-ÆKV.

A. TERRÆNDÆKKEST OPBYGNING

- Trægulv
- Trinlydsdug
- Spånplader
- Trælægter med papirisolering
- Dampspærre
- Trækassette med papirisolering
- Fibrement

B. DÆKKETS OPBYGNING

- Trægulv
- Trinlydsdug
- Fibergips
- Krydsfiner x 2 lag

ENF02: Sunlighthouse

FOTO: Adam Mørk

Bygherre: VELUX
Arkitekt: HEIN-TROY Architekten
Ingeniør: Peter Holzer

Opførelseår: 2010
Etageareal: 275 m²
Referenceareal: 292 m²
Anvendelse: Helårsbolig
Beboere: 4 stk.
År for ibrugtagning: 2022
Opvarmning: Varmepumpe
Solceller: Ja

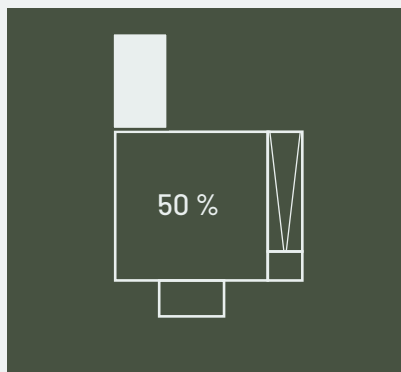

FOTO: Adam Mørk

BESKRIVELSE

Sunlighthouse er en international case fra 2010, hvilket betyder at det er den ældste case i best practice case samlingen. Byggeriet er Østrigs første CO₂-neutrale enfamiliehus og har med dets skråtag og andre arkitektoniske elementer fuld udnyttelse af solen hvilket sikrer maksimalt dagslys og solenergi. Huset forventes at blive CO₂ neutralt over dets livscyklus, idet det årlige energiudbytte fra solceller, varmepumper, solenergi og andre vedvarende kilder overstiger det årlige energiforbrug. Solcellerne og solfangerne genererer mere energi end huset bruger, hvilket medfører at boligen vil have genereret samme mængde ren energi som der blev brugt under opførelsen.

Bygningen i tre etager står på et sribefundament af beton. Terrændækket består af beton og er isoleret med EPS.

Huset er opført med en kælder, lavet med betonkonstruktioner og isoleret med EPS. Fra stuen er huset udført med bærende konstruktioner i konstruktionstræ og CLT og isoleret med papir- og træfiberisolering. De indvendige overflader er beklædt med gips.

Taget er udført som en trækonstruktion, isoleret med papiruld og beklædt med solceller.

Huset er 275 m² med to soveværelser. Med fire beboere giver det ca. 69 m²/ person, hvilket er i den høje ende for plads per person i case samlingen.

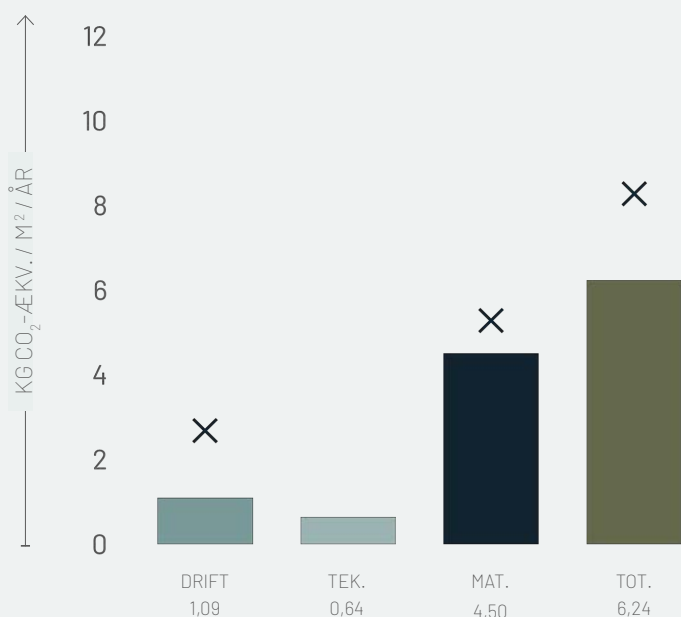
Træskelet

3 etager

ENF02: Sunlighthouse

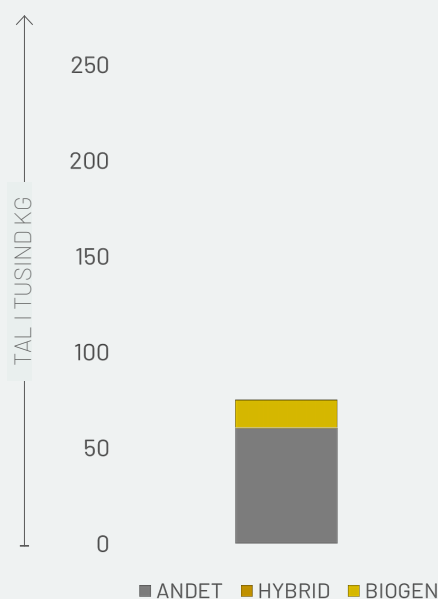
6,24 kg CO₂-ækv. / m² / år

Figur ENF02.1: Udledningen af kg CO₂-ækv. / m² / år

Søjlerne viser bygningens klimapåvirkning. Krydsene indikerer det højeste resultat for drift, materialer og samlet udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år i casesamlingens enfamiliehus.

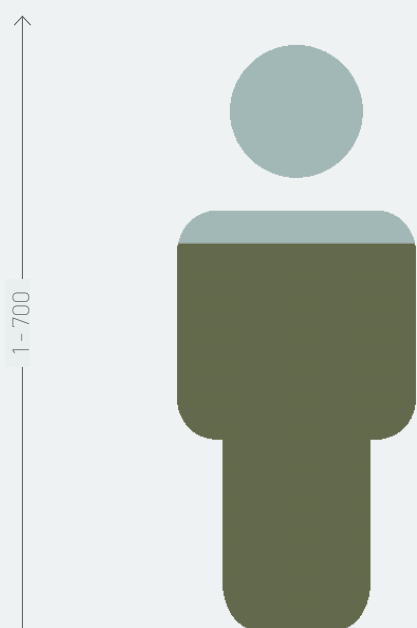
75.183 kg CO₂-ækv.

Figur ENF02.2: Den samlede udledning af kg CO₂-ækv.

Den stablede søjle viser casens samlede udledning af kg CO₂-ækv. fordelt på de tre materialegrupper; andre, hybrider og biogene.

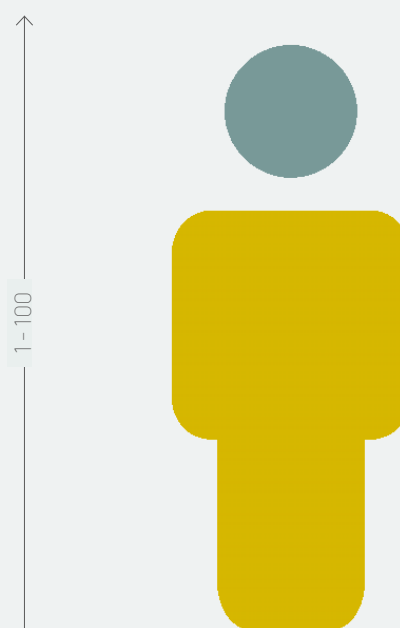
456 kg CO₂-ækv. / person / år

Figur ENF02.3: Udledningen af CO₂ / person / år

Den lodrette akse har et spænd på 1 til 700 kg CO₂-ækv. / person / år.

69 m² / person

Figur ENF02.4: m² / person

Den lodrette akse har et spænd på 1 til 100 m² / person

ENF02: Sunlighthouse

KLIMAPÅVIRKNINGEN I RELATION TIL ANDRE BEST PRACTICE CASES

Den pågældende case er fremhævet i diagrammet som viser best practice byggeriernes udledning sorteret fra den højeste til laveste udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år.

Figur ENF02.5: Boligcases

Den vertikale akse viser udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år. Den horisontale akse viser de 25 best practice cases.

ENF02: Sunlighthouse

BYGNINGENS UDLEDNING I REDUCTION ROADMAP

Klimapåvirkningen vises her i udledning af $\text{kg CO}_2\text{-ækv. / m}^2 / \text{år}$. Livscyklusvurderingen er lavet med år 2022 som året for ibrugtagning og caseresultatet er repræsenteret af et hvidt plus tegn. Diagrammet viser hvor den pågældende case befinder sig i relation til Reduction Roadmap, hvor den er vel indenfor den hurtigste reduktions-takt, i sandsynlighedsscenarioet på 83 %.

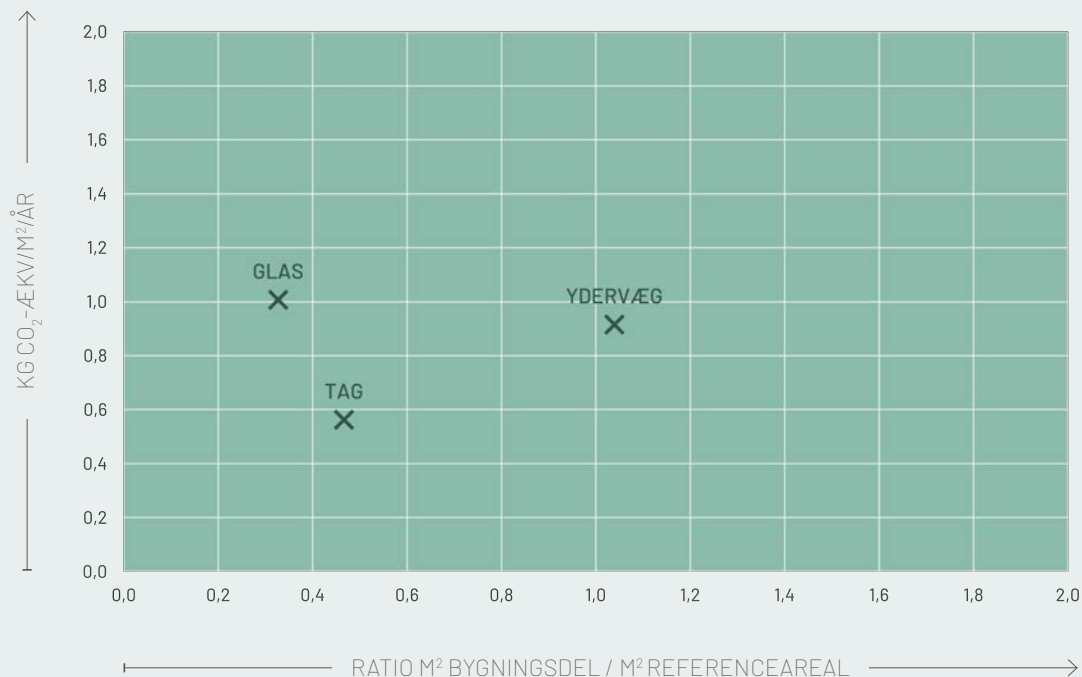

Figur ENF02.6: Reduction Roadmap

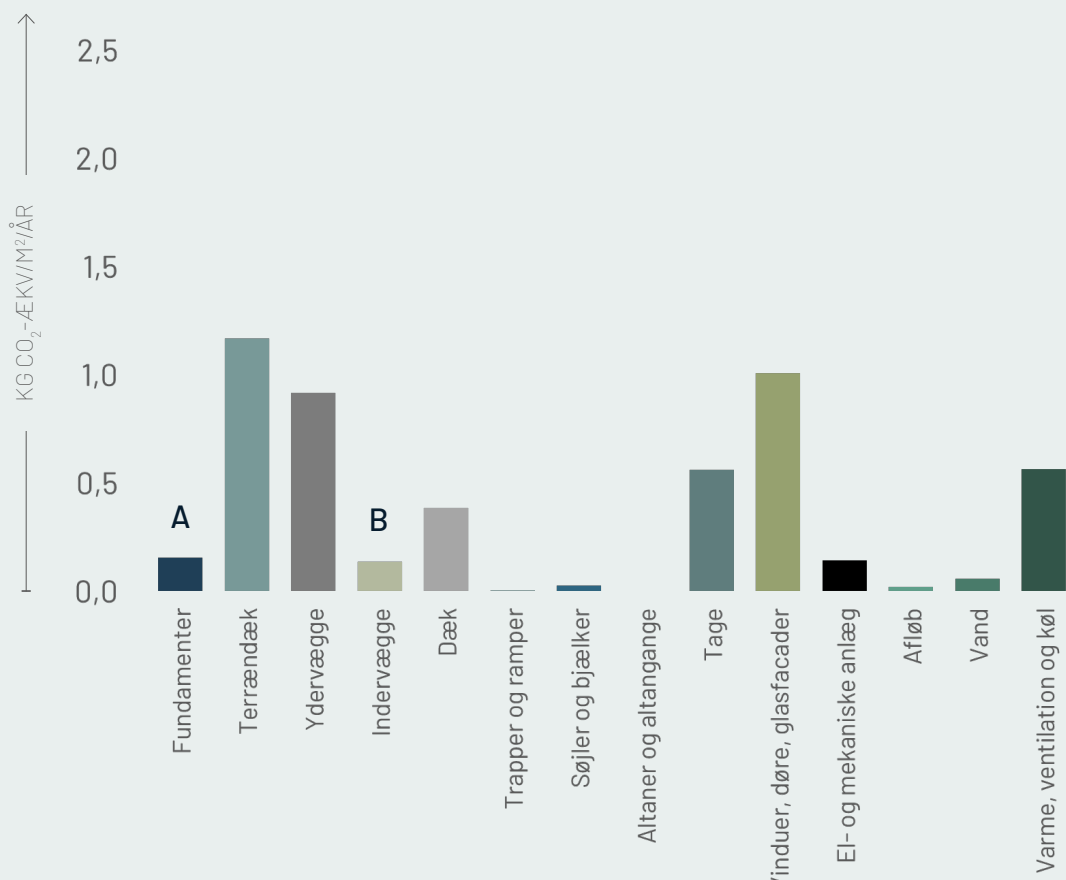
Den aktuelle case i relation til Reduction Roadmap, grænseværdierne, 4 til 1 planets målsætning på $2.5 \text{ kg CO}_2\text{ ækv. / m}^2 / \text{år}$ og 'safe operating space'.

ENF02: Sunlighthouse

BYGNINGSDELSRATIO OG PÅVIRKNING

KLIMAPÅVIRKNINGER FORDELT OVER BYGNINGSDELE

Figur ENF02.7: CO₂-regnskab over byggeriets bygningsdele

Den horisontale akse viser bygningens mest centrale bygningsdele, herunder fundamenter, terrændæk, ydervægge, indervægge, dæk, trapper og ramper, søjler og bjælker, altaner og altangange, tage, vinduer, døre og glasfacader, el- og mekaniske anlæg samt tekniske installationer (standard værdier).

ENF02: Sunlighthouse

DE BIOGENE MATERIALERS ANDEL: MASSE VS. KLIMAKLIMAPÅVIRKNING

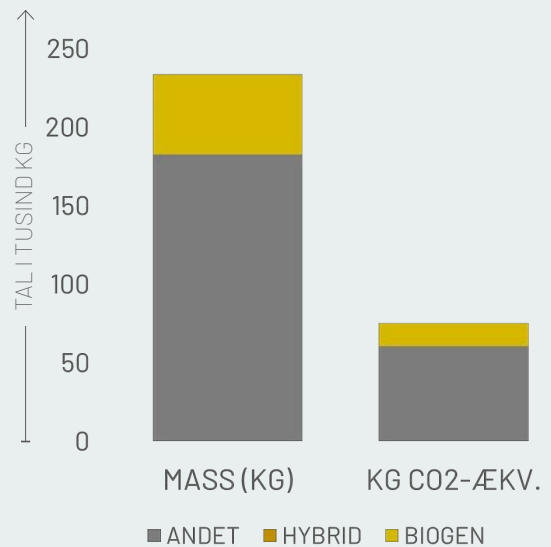
Figur ENF02.8:

Søjlediagrammet viser det pågældende boligbyggeri opdelt i tre materialegrupper: biogene materialer, hybrider og andre materialer.

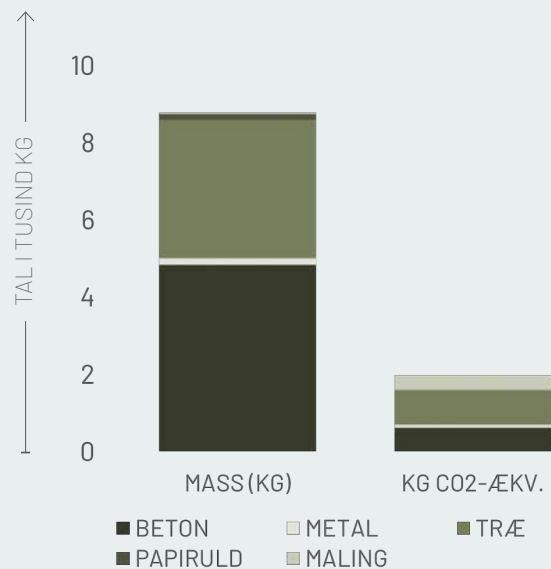
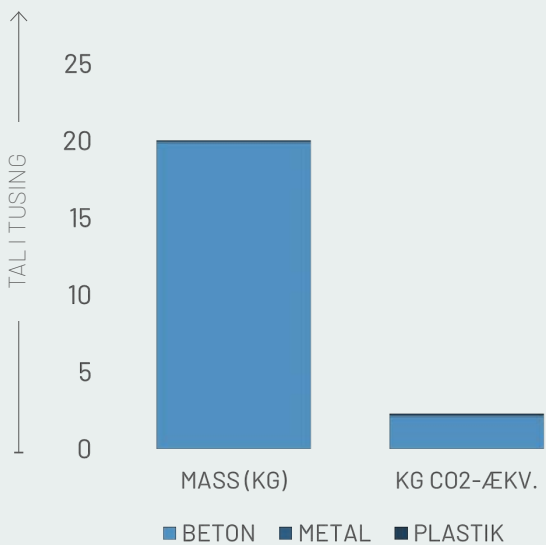
Den lodrette akse viser tal for kilogram i tusinde, dvs. at spændet er 0 - 250.000 kg.

Søjlen til venstre viser bygningens masse i kg, opdelt i materialegrupperne.

Søjlen til højre viser bygningens totale udledning af CO₂-ækv. opdelt efter samme princip.

MATERIALERNES MASSE I FORHOLD TIL MATERIALERNES TOTALE UDLEDNING AF KG CO₂-ÆKV.

A. FUNDAMENTETS OPBYGNING

Armeret beton
EPS-isolering

B. INDERVÆGGENS OPBYGNING

Træskelet
Papirisolering
Krydsfiner
Bræddbeklædning, træ

ENF03: Ecohousing

Arkitekt: Carlo Volf
Entreprenør: KM Byg Montage m.fl.

Opførelseår: 2021
Etageareal: 86 m²
Referenceareal: 86 m²
Anvendelse: Fritidsbolig
Beboere: 4 stk.
År for ibrugtagning: 2022
Opvarmning: El & brændeovn
Solceller: Nej

BESKRIVELSE

EcoHousing er et forsøgsbyggeri hvor konstruktionsprincipper og materialevalg er styret af evnen til at lagre CO₂. Huset er derfor opført af biobaserede materialer, med undtagelse af fundament, tagpap, vinduer og VVS-dele.

Bygningen er i et plan og står på et skruefundament der er dimensioneret til sandgrund for at opnå en minimal konstruktion. Terrændækket er opbygget med en træskeletkonstruktion og isoleret med ålegræs og træfiberisolering.

Huset er generelt opført med bærende konstruktioner i træ og ålegræs som isolerende materiale. Der arbejdes særligt med de primære materialers evne til at optage fugt for at skabe et sundt indeklima og undgå dampspærre. Ålegræsset regulerer temperaturen i huset på en måde som holder den nede i de varme måneder, men til gengæld kræver nogen tid til opvarmning i vinterhalvåret.

De ind- og udvendige overflader står i ubehandlet træ og der er valgt vinduer med jernfattigt glas og er orienteret således, at høje indetemperaturen så vidt muligt undgås. Taget er beklædt med tagpap.

Huset er 86 m² og har tre soveværelser. Med fire beboere giver det ca. 22 m²/ person, hvilket er i den lave ende for plads per person i case samlingen.

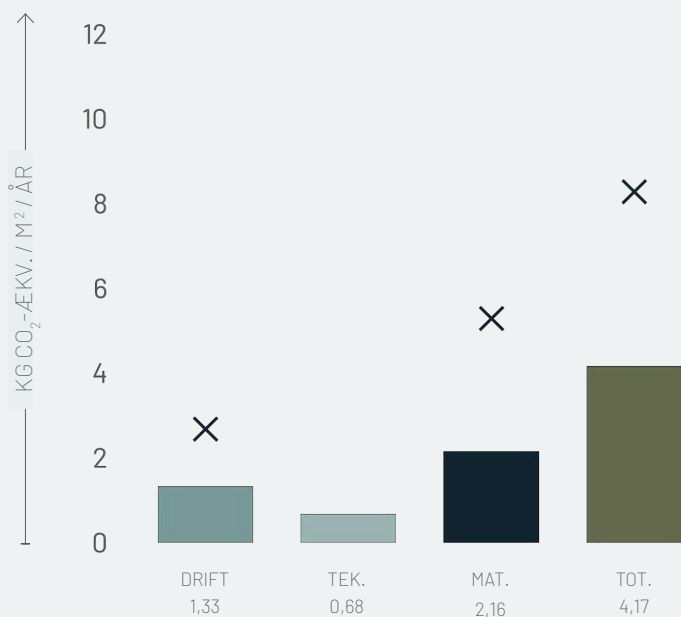
Træskelet

1 etage

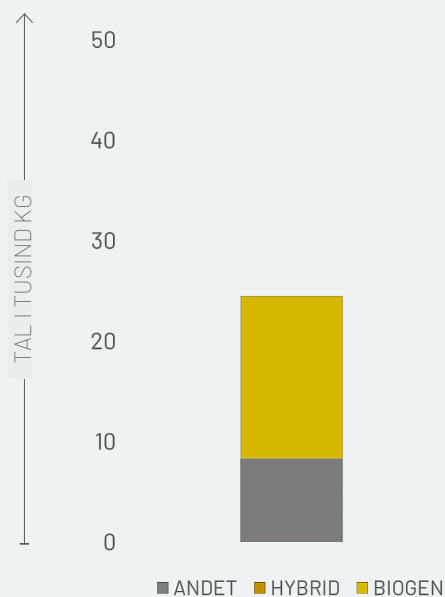
ENF03: Ecohousing

4,17 kg CO₂-ækv. / m² / år

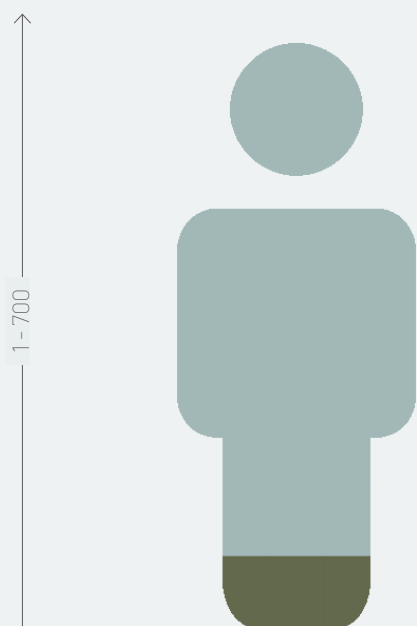
Figur ENF03.1: Udledningen af kg CO₂-ækv. / m² / år
Søjlerne viser bygningens klimapåvirkning. Krydsene indikerer det højeste resultat for drift, materialer og samlet udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år i casesamlingens enfamiliehuse.

12.209 kg CO₂-ækv.

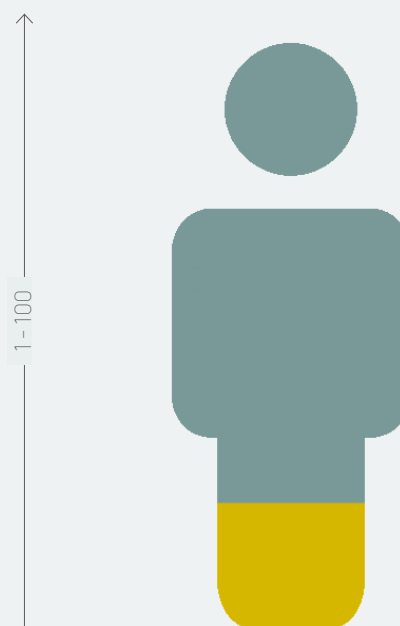
Figur ENF03.2: Den samlede udledning af kg CO₂-ækv.
Den stablede søjle viser casens samlede udledning af kg CO₂-ækv. fordelt på de tre materialegrupper; andre, hybrider og biogene.

90 kg CO₂-ækv. / person / år

Figur ENF03.3: Udledningen af CO₂ / person / år
Den lodrette akse har et spænd på 1 til 700 kg CO₂-ækv. / person / år.

22 m² / person

Figur ENF03.4: m² / person
Den lodrette akse har et spænd på 1 til 100 m² / person

ENF03: Ecohousing

KLIMAPÅVIRKNINGEN I RELATION TIL ANDRE BEST PRACTICE CASES

Den pågældende case er fremhævet i diagrammet som viser best practice byggeriernes udledning sorteret fra den højeste til laveste udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år.

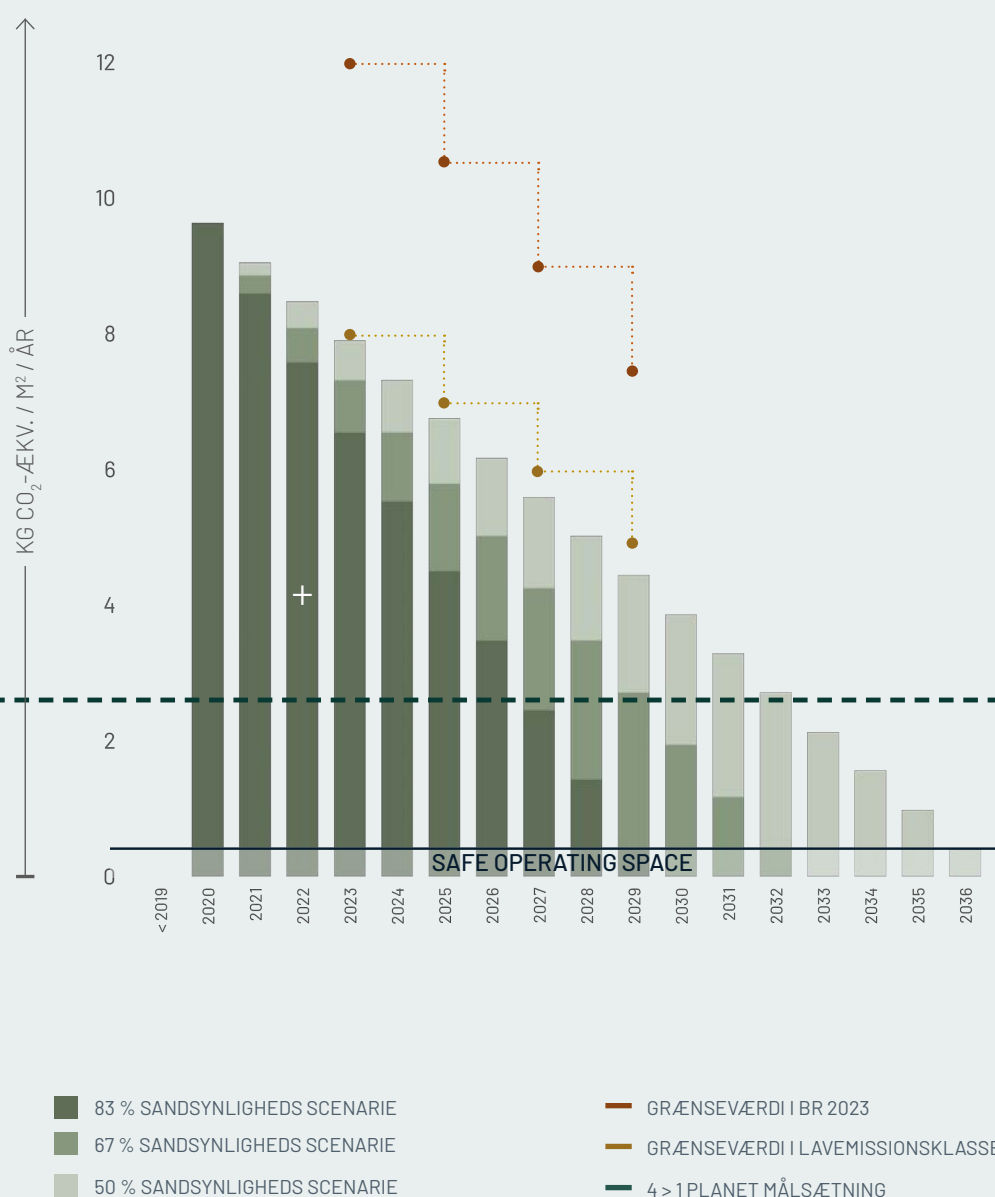
Figur ENF03.5: Boligcases

Den vertikale akse viser udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år. Den horisontale akse viser de 25 best practice cases.

ENF03: Ecohousing

BYGNINGENS UDLEDNING I REDUCTION ROADMAP

Klimapåvirkningen vises her i udledning af $\text{kg CO}_2\text{-ækv. / m}^2 / \text{år}$. Livscyklusvurderingen er lavet med år 2022 som året for ibrugtagning og caseresultatet er repræsenteret af et hvidt plustegn. Diagrammet viser hvor den pågældende case befinder sig i relation til Reduction Roadmap, hvor den er vel indenfor den hurtigste reduktions-takt, i sandsynlighedsscenarioet på 83 %.

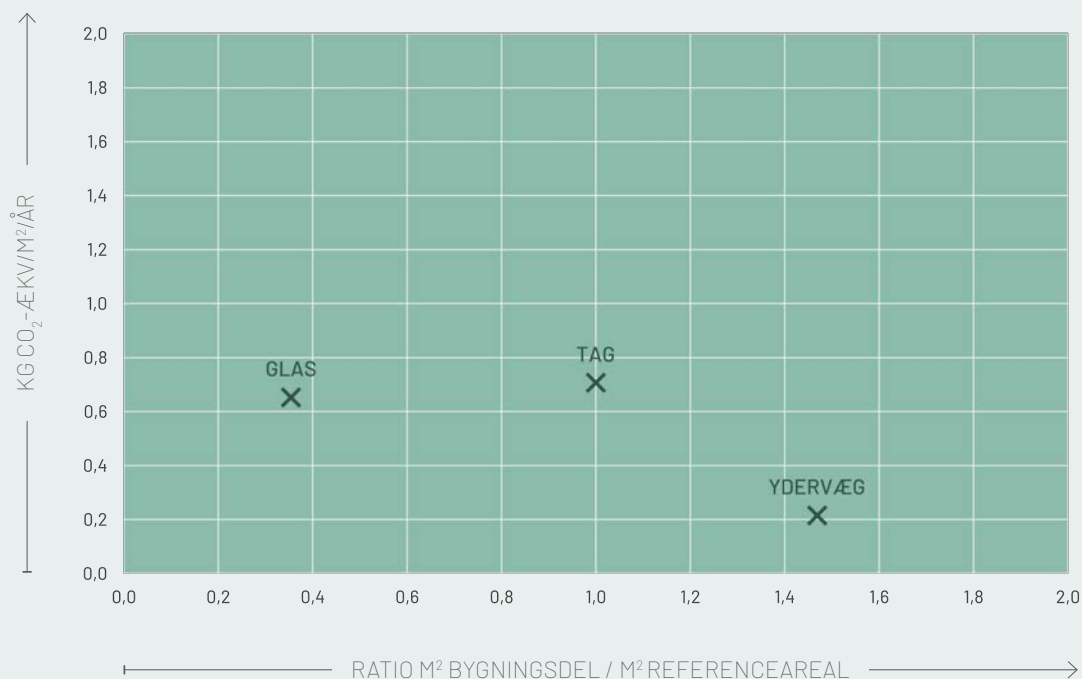

Figur ENF03.6: Reduction Roadmap

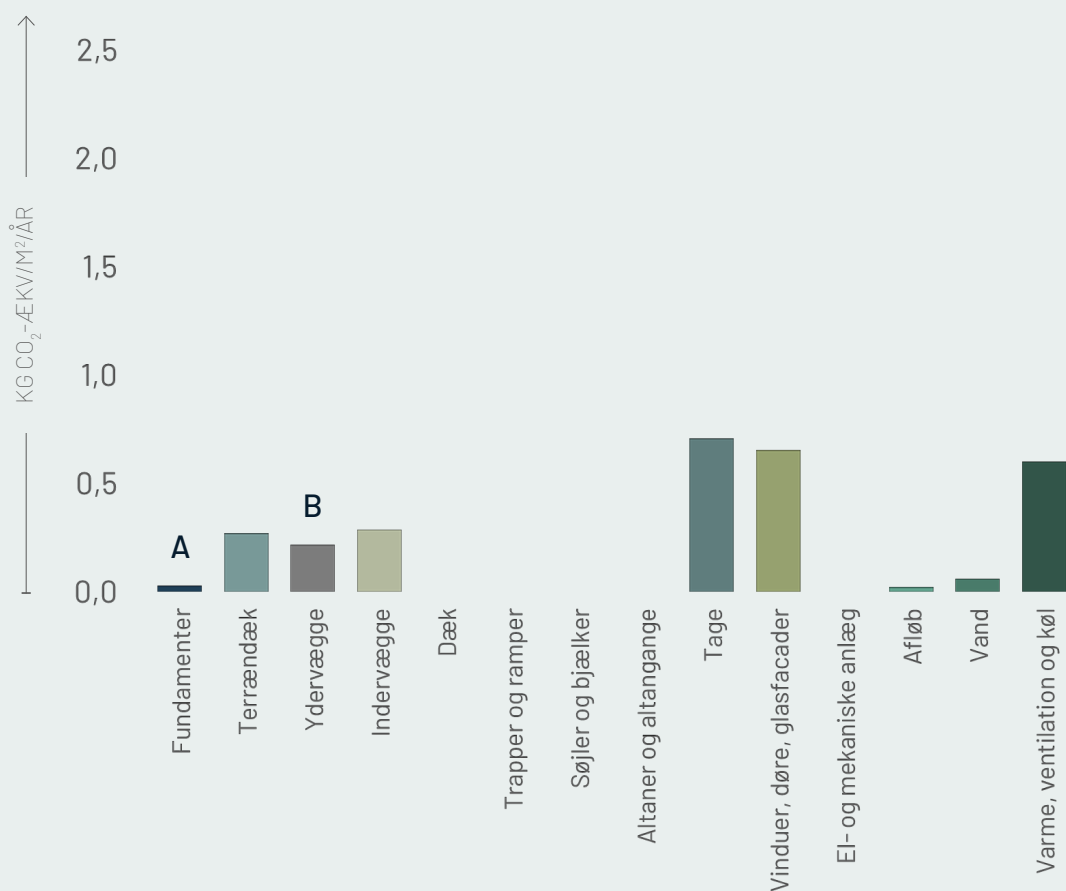
Den aktuelle case i relation til Reduction Roadmap, grænseværdierne, 4 til 1 planets målsætning på $2.5 \text{ kg CO}_2\text{ ækv. / m}^2 / \text{år}$ og 'safe operating space'.

ENF03: Ecohousing

BYGNINGSDELSRATIO OG PÅVIRKNING

KLIMAPÅVIRKNINGER FORDELT OVER BYGNINGSDELE

Figur ENF03.7: CO₂-regnskab over byggeriets bygningsdele

Den horisontale akse viser bygningens mest centrale bygningsdele, herunder fundamenter, terrændæk, ydervægge, indervægge, dæk, trapper og ramper, søjler og bjælker, altaner og altangange, tage, vinduer, døre og glasfacader, el- og mekaniske anlæg samt tekniske installationer (standard værdier).

ENF03: Ecohousing

DE BIOGENE MATERIALERS ANDEL: MASSE VS. KLIMAKLIMAPÅVIRKNING

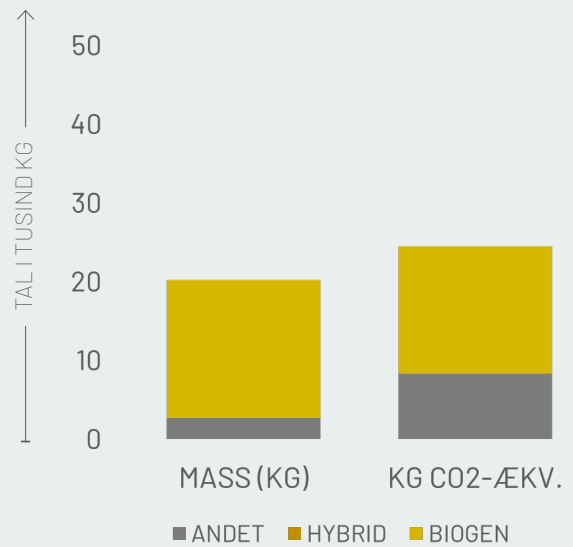
Figur ENF03.8:

Søjlediagrammet viser det pågældende boligbyggeri opdelt i tre materialegrupper: biogene materialer, hybrider og andre materialer.

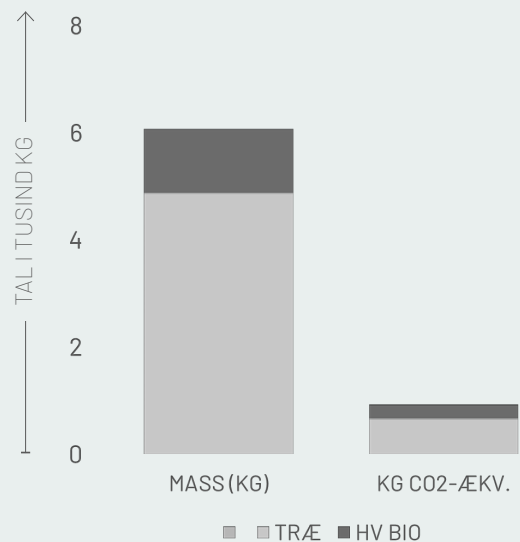
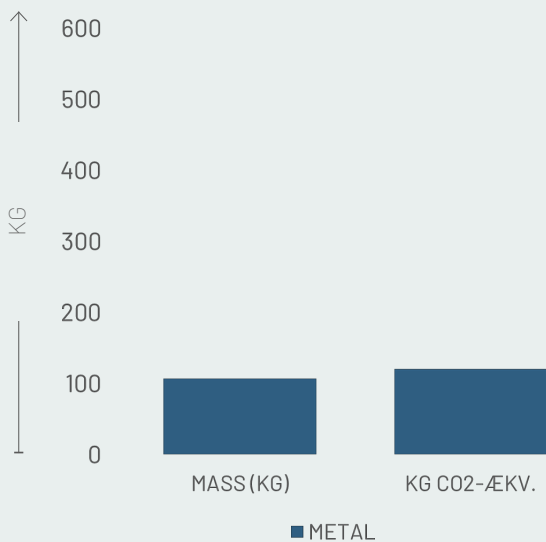
Den lodrette akse viser tal for kilogram i tusinde, dvs. at spændet er 0 - 50.000 kg.

Søjlen til venstre viser bygningens masse i kg, opdelt i materialegrupperne.

Søjlen til højre viser bygningens totale udledning af CO₂-ækv. opdelt efter samme princip.

MATERIALERNES MASSE I FORHOLD TIL MATERIALERNES TOTALE UDLEDNING AF KG CO₂-ÆKV.

A. FUNDAMENTETS OPBYGNING

Galvaniserede stålskruer

B. YDERVÆGGENS OPBYGNING

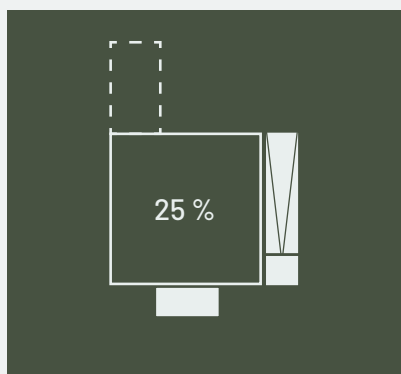
Bræddebeklædning, træ
 Regler, træ
 Vindspærre
 Træskeletbokse
 Ålegræsisolering
 Krydsfiner

ENF04: Klimakassen

Bygherre: Fabulas
Akitekt: Signatur Arkitekter
Ingeniør: ABC Rådgivende Ingeniører
Entreprenør: Scandi Byg

Opførelseår: 2022
Etageareal: 86 m²
Referenceareal: 86 m²
Anvendelse: Helårsbolig
Beboere: 4 stk.
År for ibrugtagning: 2022
Opvarmning: Varmpepumpe
Solceller: Nej

BESKRIVELSE

Klimakassen er en prototype af et præfabrikeret, modulært og klimatilpasset typehus-koncept. Produktionsfasen foregår på fabrik, hvilket kan være med til at holde anvendelse af byggematerialer og ressourceforbrug på byggepladsen nede.

Bygningen i et plan står på et skruefundament, omgivet af en terrændækkende træterrasse. Terrændækket er opbygget af præfabrikerede træelementer med indblæst træfiberisolering.

Huset er opført med bærende konstruktioner i træ, med træfiber som isolerende materiale. Der arbejdes særligt med boligens indeklima, ved at konstruere loftet med dampbremse af OSB-plader i stedet for dampspærre. Videre afprøves kombinationen af ventilationsvinduer og en udsugningsvarmepumpe for at opnå et optimalt ventileret, og mindre partikelforurenet, indeklima.

Taget er et sedumtag (grønt tag) og facaderne er beklædt med skifer og tegl. De indvendige overflader er beklædt med forstærkede gipsplader.

I overensstemmelse med tilpasning af areal i BR18 (2023) medregnes 25% af den terrændækkende terrasse samt den udendørs, adgangsgivende trappe.

Huset er 71,4 m² med ét soveværelse. Med to beboere giver det ca. 36 m²/ person, hvilket er gennemsnitlig plads per person i case samlingen.

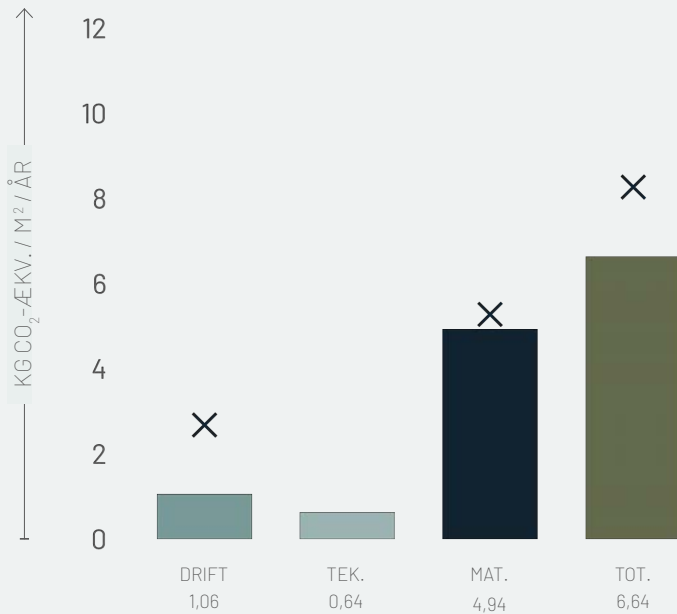
Plader

1 etage

ENF04: Klimakassen

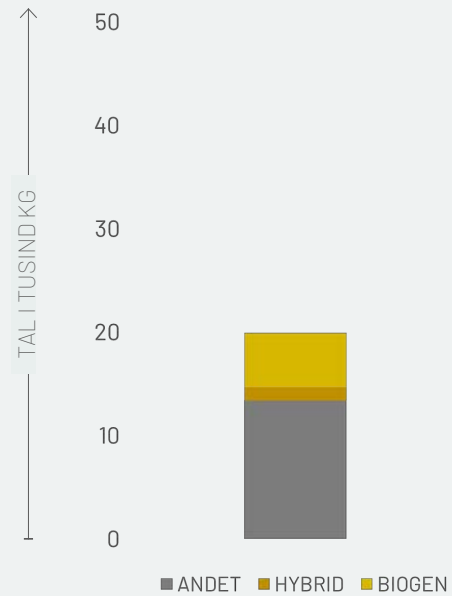
6,64 kg CO₂-ækv. / m² / år

Figur ENF04.1: Udledningen af kg CO₂-ækv. / m² / år

Søjlerne viser bygningens klimapåvirkning. Krydsene indikerer det højeste resultat for drift, materialer og samlet udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år i casesamlingens enfamiliehuse.

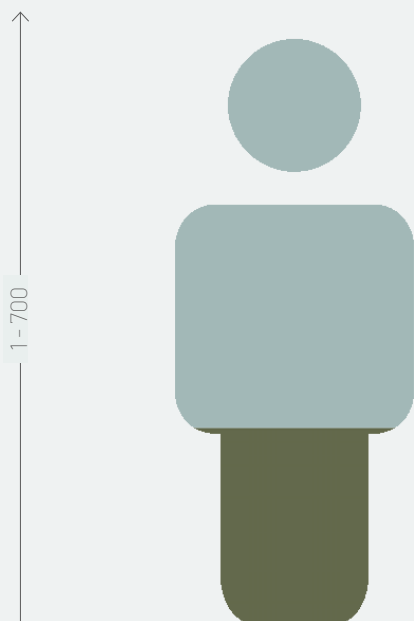
19.908 kg CO₂-ækv.

Figur ENF04.2: Den samlede udledning af kg CO₂-ækv.

Den samlede søjle viser casens samlede udledning af kg CO₂-ækv. fordelt på de tre materialegrupper; andre, hybrider og biogene.

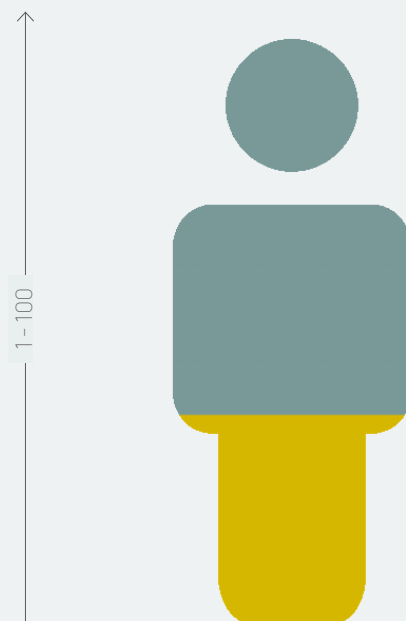
237 kg CO₂-ækv. / person / år

Figur ENF04.3: Udledningen af CO₂ / person / år

Den lodrette akse har et spænd på 1 til 700 kg CO₂-ækv. / person / år.

36 m² / person

Figur ENF04.4: m² / person

Den lodrette akse har et spænd på 1 til 100 m² / person

ENF04: Klimakassen

KLIMAPÅVIRKNINGEN I RELATION TIL ANDRE BEST PRACTICE CASES

Den pågældende case er fremhævet i diagrammet som viser best practice byggeriernes udledning sorteret fra den højeste til laveste udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år.

Figur ENF04.5: Boligcases

Den vertikale akse viser udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år. Den horisontale akse viser de 25 best practice cases.

ENF04: Klimakassen

BYGNINGENS UDLEDNING I REDUCTION ROADMAP

Klimapåvirkningen vises her i udledning af $\text{kg CO}_2\text{-ækv. / m}^2 / \text{år}$. Livscyklusvurderingen er lavet med år 2022 som året for ibrugtagning og caseresultatet er repræsenteret af et hvidt plus tegn. Diagrammet viser hvor den pågældende case befinder sig i relation til Reduction Roadmap, hvor den er vel indenfor den hurtigste reduktions-takt, i sandsynlighedsscenarioet på 83 %.

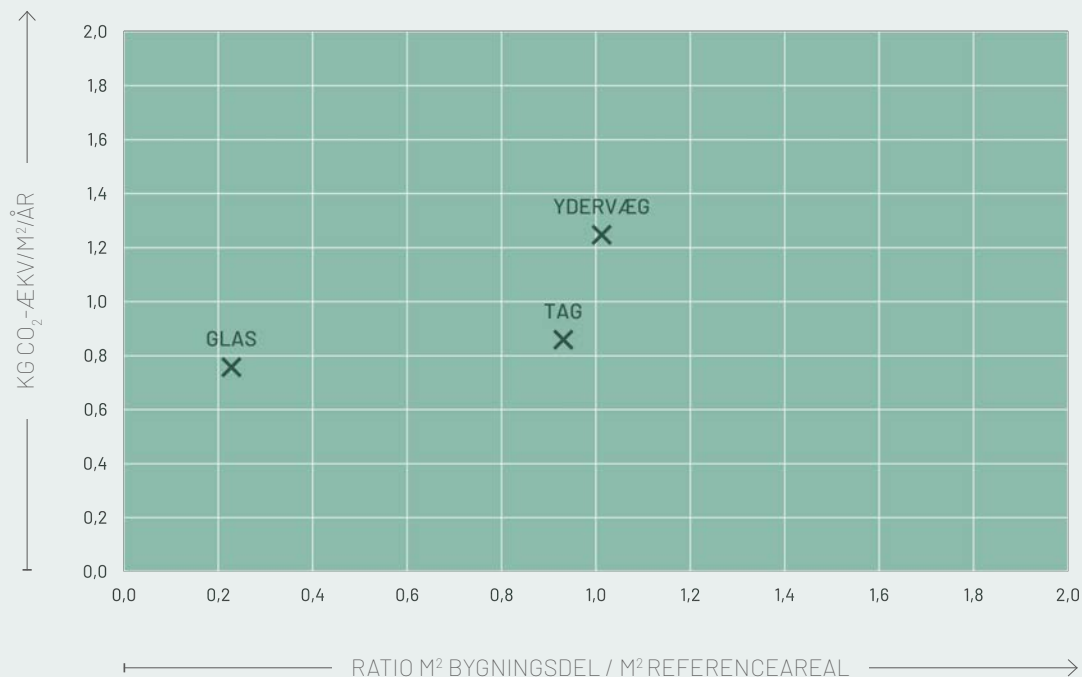

Figur ENF04.6: Reduction Roadmap

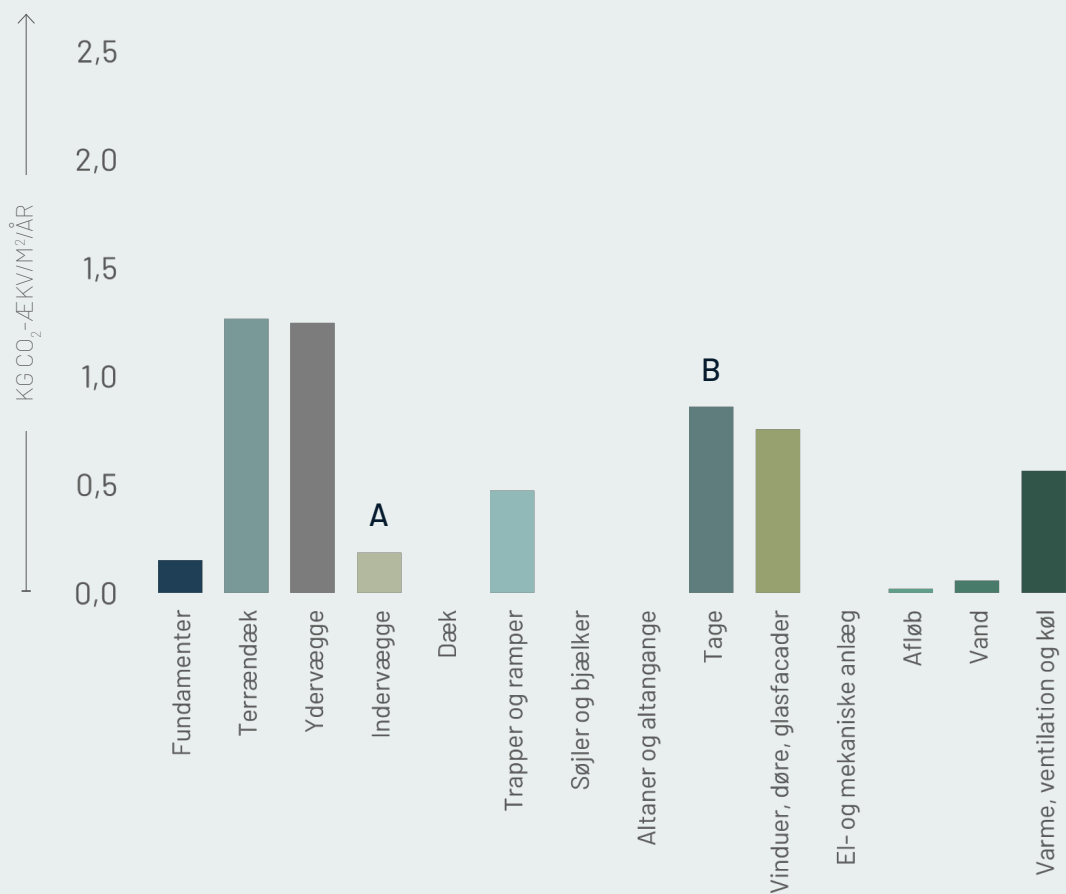
Den aktuelle case i relation til Reduction Roadmap, grænseværdierne, 4 til 1 planets målsætning på $2.5 \text{ kg CO}_2\text{ ækv. / m}^2 / \text{år}$ og 'safe operating space'.

ENF04: Klimakassen

BYGNINGSDELSRATIO OG PÅVIRKNING

KLIMAPÅVIRKNINGER FORDELT OVER BYGNINGSDELE

Figur ENF04.7: CO₂-regnskab over byggeriets bygningsdele

Den horisontale akse viser bygningens mest centrale bygningsdele, herunder fundamenter, terrændæk, ydervægge, indervægge, dæk, trapper og ramper, søjler og bjælker, altaner og altangange, tage, vinduer, døre og glasfacader, el- og mekaniske anlæg samt tekniske installationer (standard værdier).

ENF04: Klimakassen

DE BIOGENE MATERIALERS ANDEL: MASSE VS. KLIMAKLIMAPÅVIRKNING

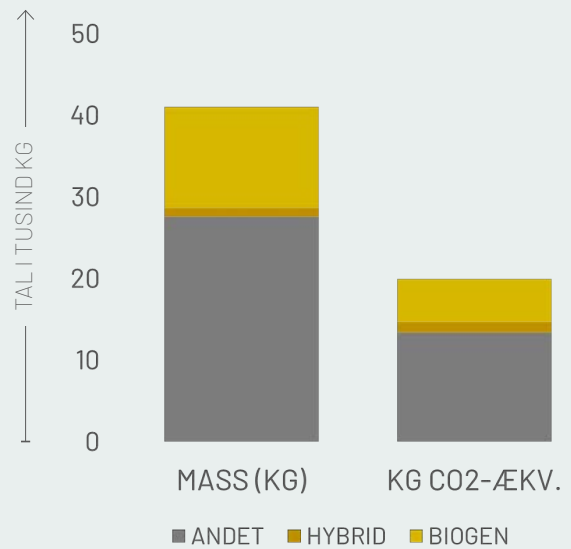
Figur ENF04.8:

Søjlediagrammet viser det pågældende boligbyggeri opdelt i tre materialegrupper: biogene materialer, hybrider og andre materialer.

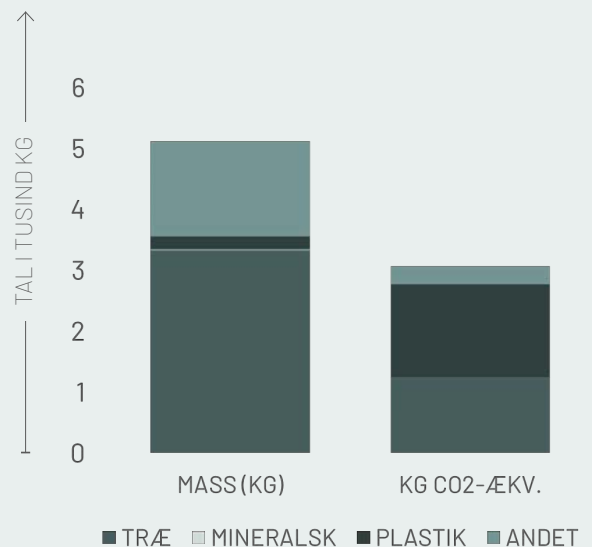
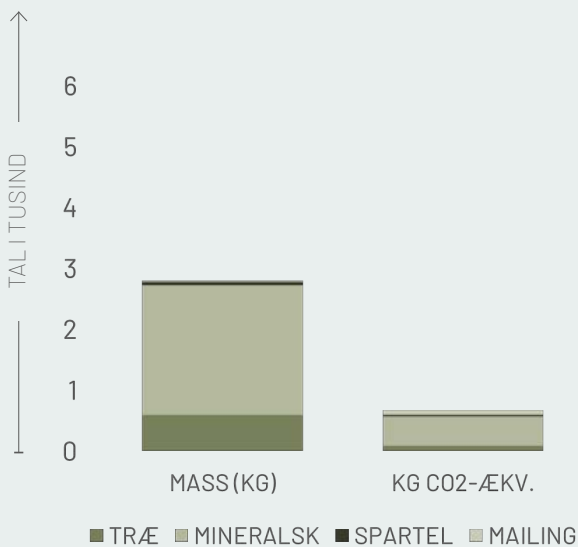
Den lodrette akse viser tal for kilogram i tusinde, dvs. at spændet er 0 - 50.000 kg.

Søjlen til venstre viser bygningens masse i kg, opdelt i materialegrupperne.

Søjlen til højre viser bygningens totale udledning af CO₂-ækv. opdelt efter samme princip.

MATERIALERNES MASSE I FORHOLD TIL MATERIALERNES TOTALE UDLEDNING AF KG CO₂-ÆKV.

A. INDERVÆGGENS OPBYGNING

- Træbokse
- Træfiberisolering, løsfyld
- Fibergips
- Spartel og maling

B. TAGETS OPBYGNING

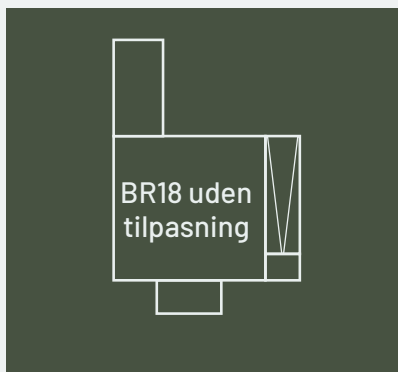
- Sedumtag
- Tagpap
- Krydsfiner
- Trælægter
- Dampspærre
- Træfiberisolering, løsfyld
- OSB-plade
- I-Bjælke, træ
- Forskalling, træ
- Træbetonplade

ENF05: Snoezelhuset

Bygherre: Helsingør kommune
Aktekt: CoreHome
Ingeniør: KART Rådgivende Ingeniører
Entreprenør: Canbyg

Opførelseår: 2022
Etageareal: 195 m²
Referenceareal: 195 m²
Anvendelse: Institution
Beboere: 4 stk.
År for ibrugtagning: 2022
Opvarmning: Varmepump
Solceller: Nej

BESKRIVELSE

Snoezelhuset er et sansehus i biobaserede og fornybare produkter som Helsingør kommune har fået opført. Huset er indrettet som et enfamiliehus, men bruges offentligt af 1-2 brugere, plus ledsager et par timer dagligt. Grundet bygningens brug, er der lavet ekstra tiltag ift. brandsikring.

Bygningen i et plan står på et skruefundament. Terrændækket er opbygget af trækassetter som er isoleret med træfiber, og beklædt med en cementspånplade ned mod et ventileret hulrum. På oversiden ligger en lufttæt dampbremseplade, med en 40 mm træfiberplade, hvori der er gulvarmeslager.

Huset er opført med bærende konstruktioner i træ, med træfiber som isolerende materiale og vindspærre. I kombination med brug af naturdampbremse og fibergips på indersiden, sikres en diffusionsåben konstruktion. Videre afprøves kombinationen af ventilationsvinduer og en udsugningsvarmepumpe for at opnå et optimalt ventileret, og mindre partikelforurenet, indeklima. Der er særligt arbejdet med at undgå cementbaserede produkter samt produkter der er fremstillet med olie og naturgas, f.eks. ved at bruge træbaserede vådrumspaneler.

Husets tag er en gitterspærskonstruktion med en stålplade til tagbeklædning og facaderne er beklædt med ubehandlet rødgran. De indvendige overflader behandlet med naturlig kalkspartel- og maling.

Huset er 195 m² med tre soveværelser. For fire beboere giver det ca. 49 m²/ person, hvilket er i den høje ende for plads per person i case samlingen.

Træskelet

1 etage

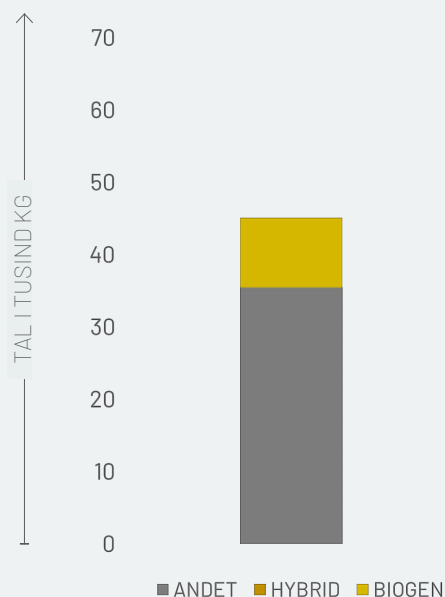
ENF05: Snoezelhuset

5,47 kg CO₂-ækv. / m² / år

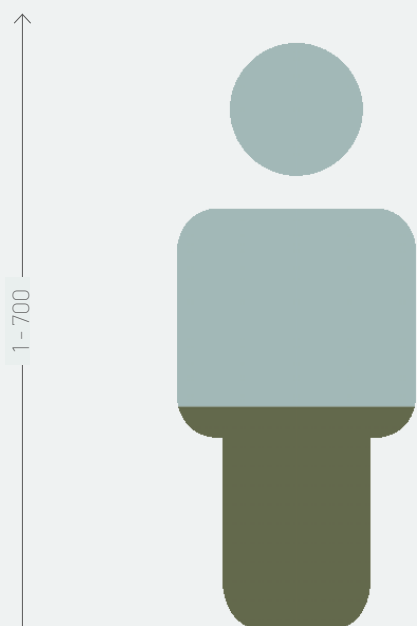
Figur ENF05.1: Udledningen af kg CO₂-ækv. / m² / år
Søjlerne viser bygningens klimapåvirkning. Krydsene indikerer det højeste resultat for drift, materialer og samlet udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år i casesamlingens enfamiliehuse.

45.107 kg CO₂-ækv.

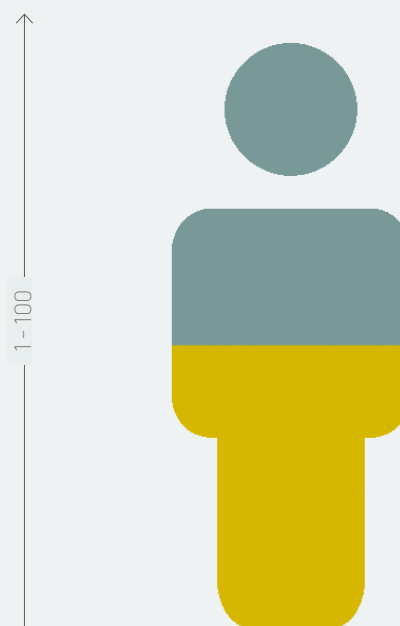
Figur ENF05.2: Den samlede udledning af kg CO₂-ækv.
Den samlede søjle viser casens samlede udledning af kg CO₂-ækv. fordelt på de tre materialegrupper; andre, hybrider og biogene.

329 kg CO₂-ækv. / person / år

Figur ENF05.3: Udledningen af CO₂ / person / år
Den lodrette akse har et spænd på 1 til 700 kg CO₂-ækv. / person / år.

49 m² / person

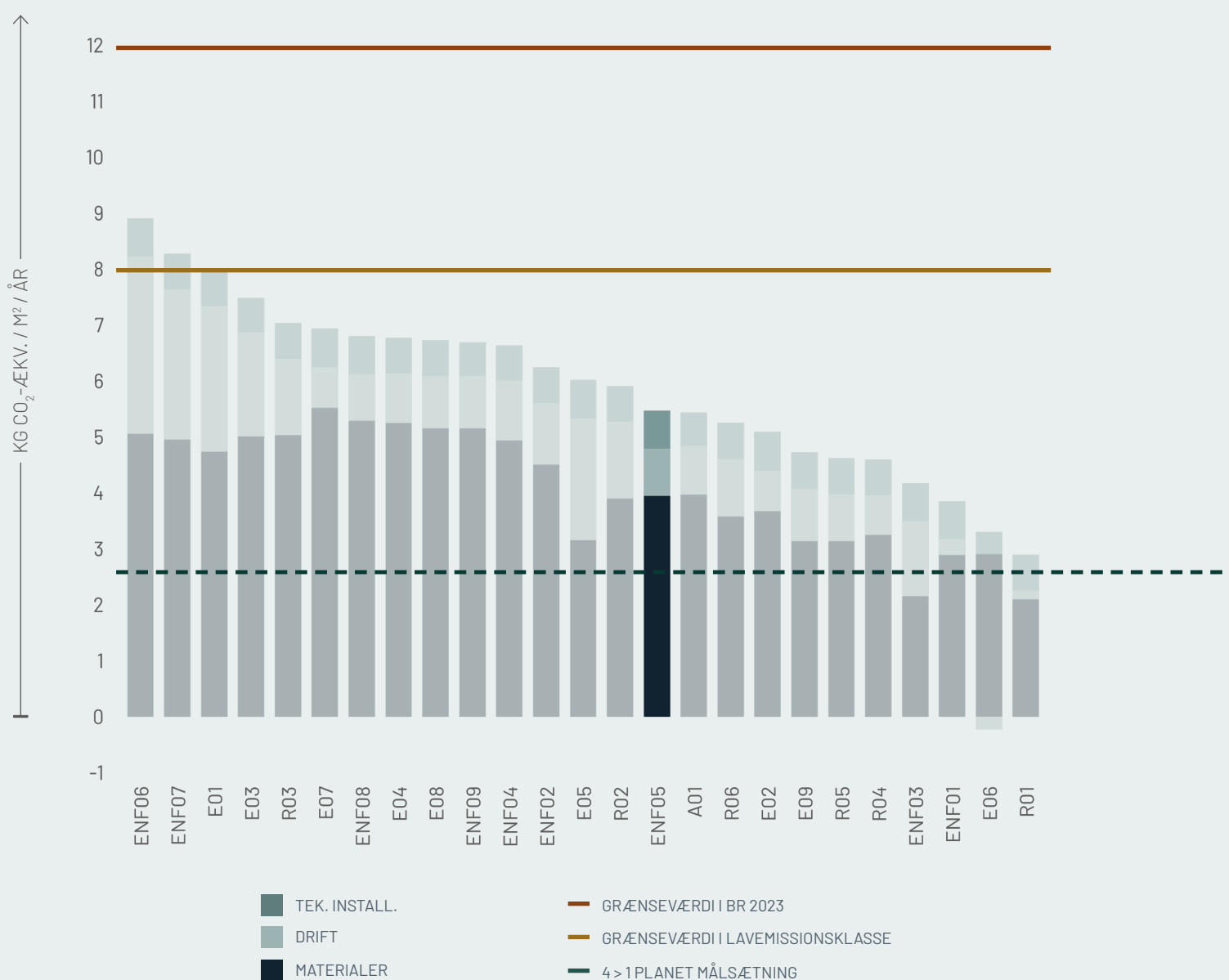

Figur ENF05.4: m² / person
Den lodrette akse har et spænd på 1 til 100 m² / person

ENF05: Snoezelhuset

KLIMAPÅVIRKNINGEN I RELATION TIL ANDRE BEST PRACTICE CASES

Den pågældende case er fremhævet i diagrammet som viser best practice byggeriernes udledning sorteret fra den højeste til laveste udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år.

Figur ENF05.5: Boligcases

Den vertikale akse viser udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år. Den horisontale akse viser de 25 best practice cases.

ENF05: Snoezelhuset

BYGNINGENS UDLEDNING I REDUCTION ROADMAP

Klimapåvirkningen vises her i udledning af $\text{kg CO}_2\text{-ækv. / m}^2\text{ / år}$. Livscyklusvurderingen er lavet med år 2022 som året for ibrugtagning og caseresultatet er repræsenteret af et hvidt plus tegn. Diagrammet viser hvor den pågældende case befinder sig i relation til Reduction Roadmap, hvor den er vel indenfor den hurtigste reduktions-takt, i sandsynlighedsscenarioet på 83 %.

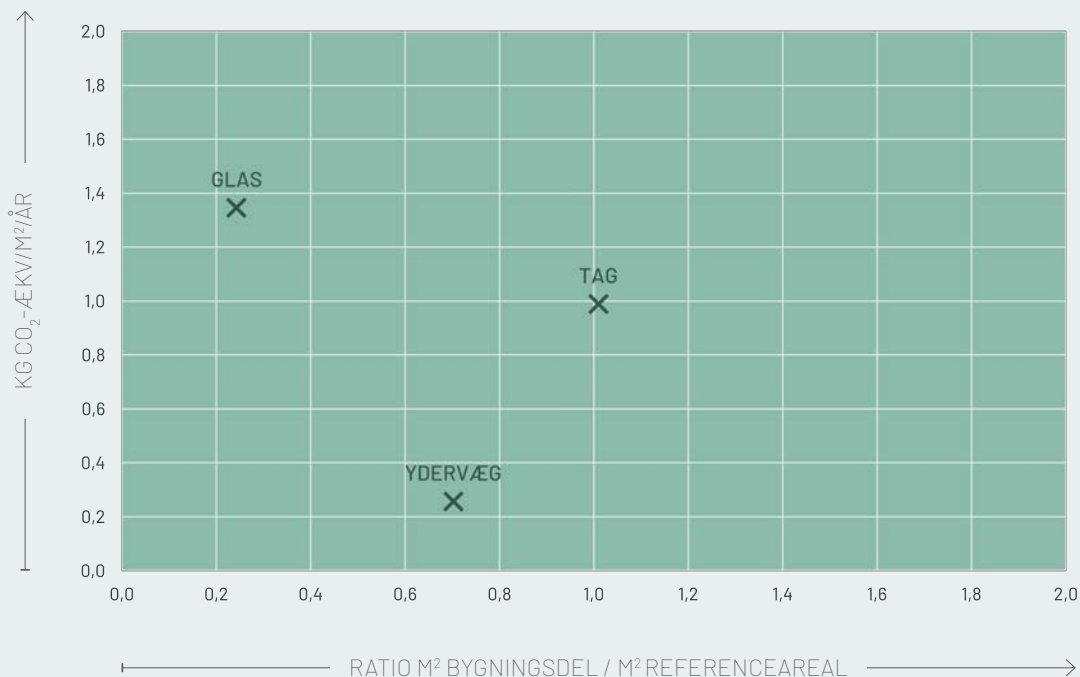

Figur ENF05.6: Reduction Roadmap

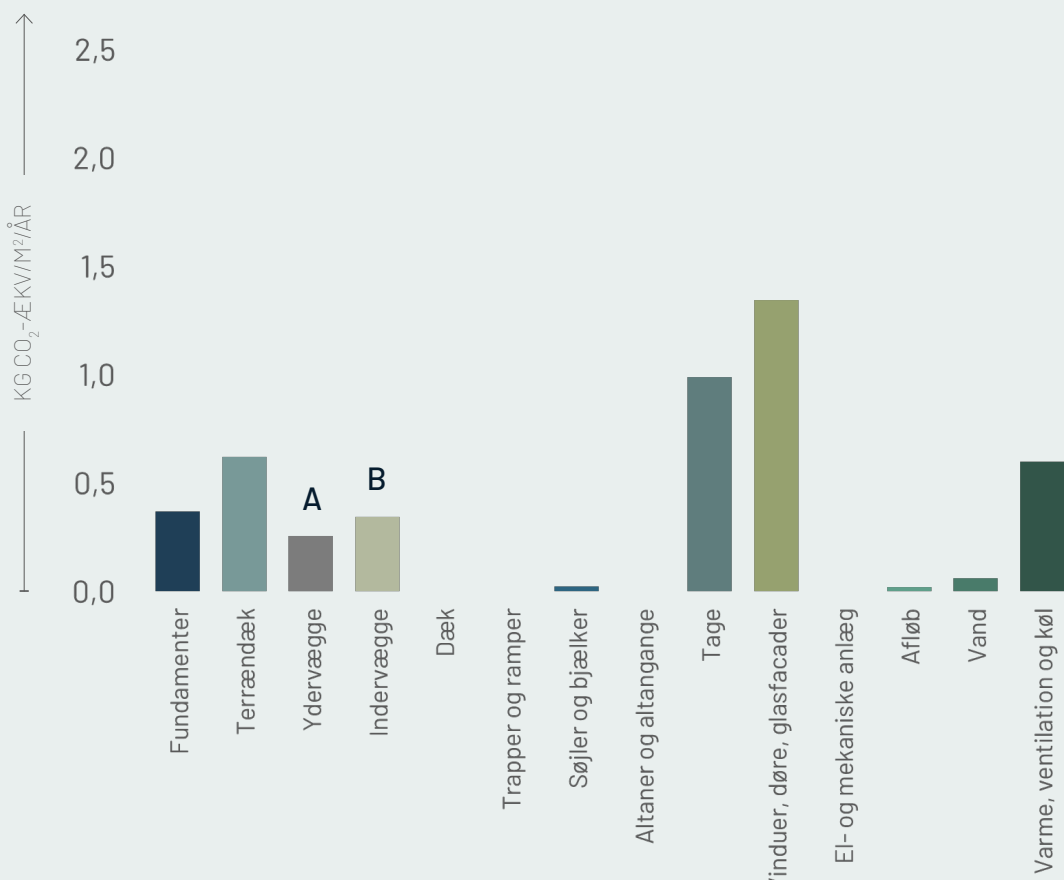
Den aktuelle case i relation til Reduction Roadmap, grænseværdierne, 4 til 1 planets målsætning på $2.5 \text{ kg CO}_2\text{ ækv. / m}^2\text{ / år}$ og 'safe operating space'.

ENF05: Snoezelhuset

BYGNINGSDELSRATIO OG PÅVIRKNING

KLIMAPÅVIRKNINGER FORDELT OVER BYGNINGSDELE

Figur ENF05.7: CO₂-regnskab over byggeriets bygningsdele

Den horisontale akse viser bygningens mest centrale bygningsdele, herunder fundamenter, terrændæk, ydervægge, indervægge, dæk, trapper og ramper, søjler og bjælker, altaner og altangange, tage, vinduer, døre og glasfacader, el- og mekaniske anlæg samt tekniske installationer (standard værdier).

ENF05: Snoezelhuset

DE BIOGENE MATERIALERS ANDEL: MASSE VS. KLIMAKLIMAPÅVIRKNING

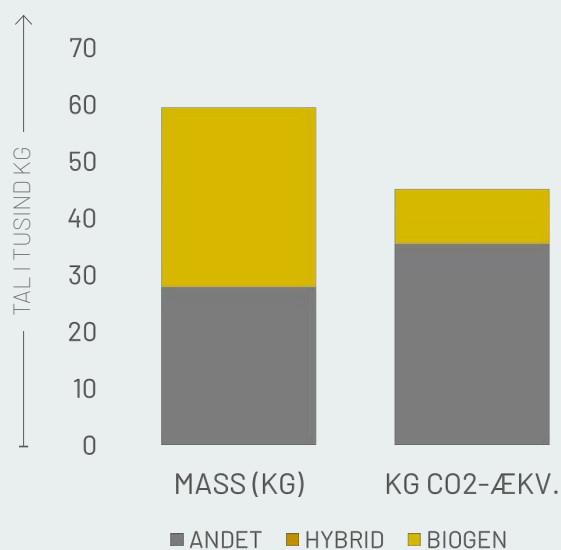
Figur ENF05.8:

Søjlediagrammet viser det pågældende boligbyggeri opdelt i tre materialegrupper: biogene materialer, hybrider og andre materialer.

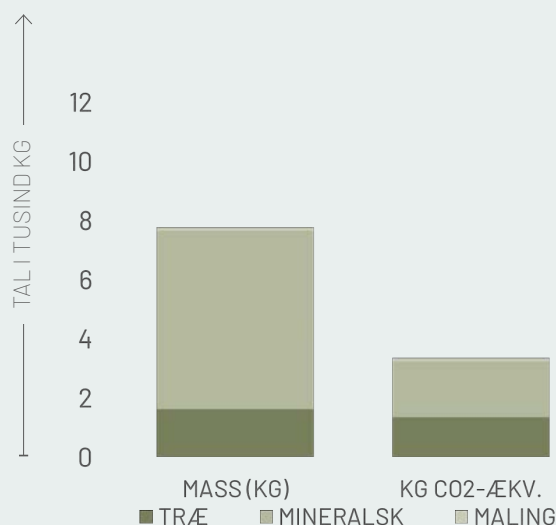
Den lodrette akse viser tal for kilogram i tusinde, dvs. at spændet er 0 - 50.000 kg.

Søjlen til venstre viser bygningens masse i kg, opdelt i materialegrupperne.

Søjlen til højre viser bygningens totale udledning af CO₂-ækv. opdelt efter samme princip.

MATERIALERNES MASSE I FORHOLD TIL MATERIALERNES TOTALE UDLEDNING AF KG CO₂-ÆKV.

A. YDERVÆGGENS OPBYGNING

- Bræddebeklædning, rødgran
- Tværforboring
- Afstandliste
- Træskelet
- Træfiberisolering, løsfyld
- OSB-plade
- Fibergips
- Spartel og maling

B. INDERVÆGGENS OPBYGNING

- Træskelet
- Træfiberisolering, batts
- Fibergips
- Spartel og maling

ENF06: CBCI Living Lab

Bygherre: KU Leuven
Akitekt: Paul Lodewijckx
Ingeniør: Buildup, Studio WLLMS
Entreprenør: Vanhout

Opførelseår: 2022
Etageareal: 84 m²
Referenceareal: 84 m²
Andvendelse: Helårsbolig
Beboere: 2 stk.
År for ibrugtagning: 2022
Opvarmning: Varmepumpe
Solceller: Ja

BESKRIVELSE

CBCI Living Lab Ghent er et internationalt demonstrationsprojekt hvor der er lagt særlig fokus på design til adskillelse og brug af biobaserede materialer.

Bygningen i 3 plan står på et skruefundament. Terrændækket er opbygget som en stålkonstruktion med spånplader af genbrugstræ og er isoleret med træfiber i form af plader og papiruldsisolering i granuleret form.

Huset er opført med bærende konstruktioner i træ og stål, med træfiber og papiruld som isolerende materialer. Der arbejdes særligt på at designet muliggør adskillelse både på bygnings- og konstruktions niveau for at kunne vedligeholde og udskifte materialer individuelt efter endt levetid.

Husets tag og facader er beklædt med tegl imens de to lukkede gavle er udført med beklædning af både kork og træ. Installationskernen og den indvendige trappe er lavet i CLT. Indervæggene er træskeletvægge med gipsplader og malede overflader.

Huset er 84 m² med ét soveværelse. For to beboere giver det ca. 42 m²/ person, hvilket er i den høje ende for plads per person i case samlingen.

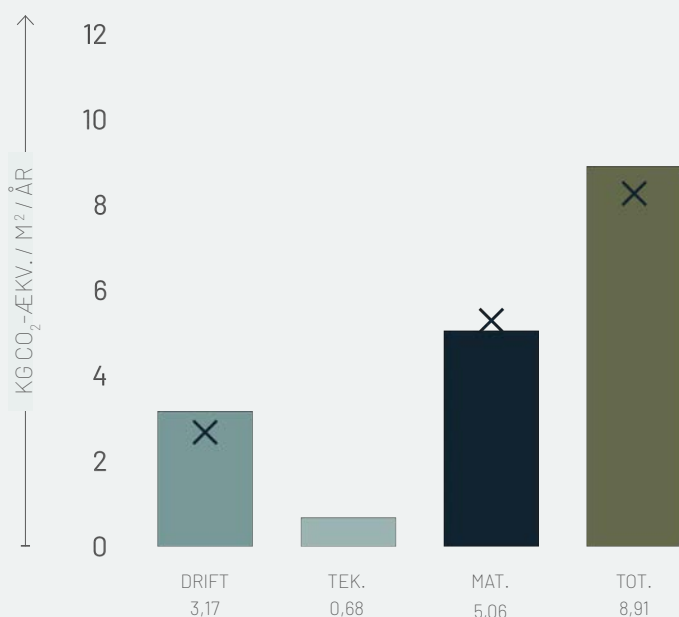
Hybrid

3 etager

ENF06: CBCI Living Lab

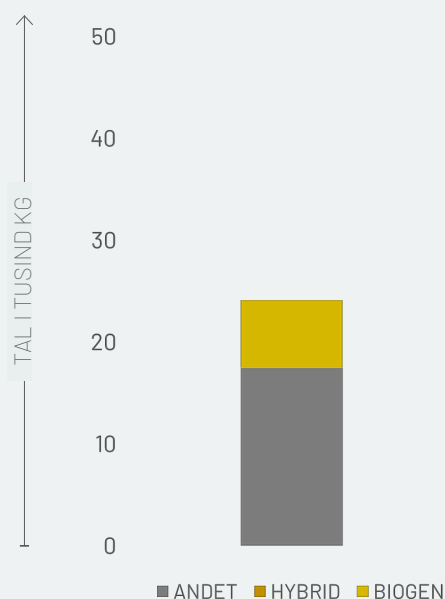
8,91 kg CO₂-ækv. / m² / år

Figur ENF06.1: Udledningen af kg CO₂-ækv. / m² / år

Søjlerne viser bygningens klimapåvirkning. Krydsene indikerer det højeste resultat for drift, materialer og samlet udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år i casesamlingens enfamiliehuse. Den pågældende case har reelt casesamlingens højeste udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år fra drift, men da det er en international case, angives den ikke som referencetal(X).

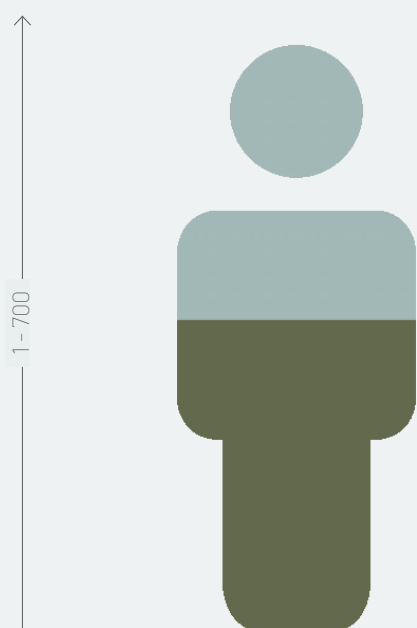
24.107 kg CO₂-ækv.

Figur ENF06.2: Den samlede udledning af kg CO₂-ækv.

Den stablede søjle viser casens samlede udledning af kg CO₂-ækv. fordelt på de tre materialegrupper; andre, hybrider og biogene.

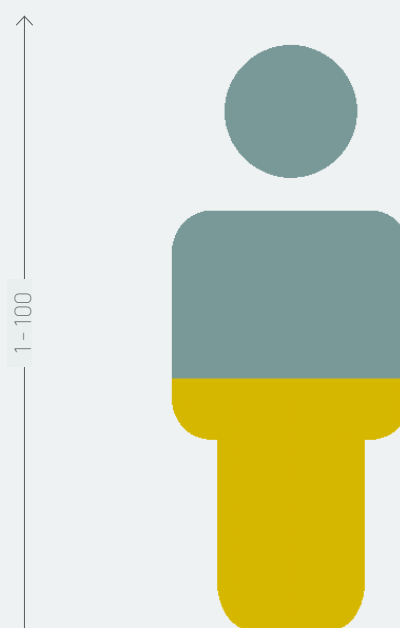
362 kg CO₂-ækv. / person / år

Figur ENF06.3: Udledningen af CO₂ / person / år

Den lodrette akse har et spænd på 1 til 700 kg CO₂-ækv. / person / år.

42 m² / person

Figur ENF06.4: m² / person

Den lodrette akse har et spænd på 1 til 100 m² / person

ENF06: CBCI Living Lab

KLIMAPÅVIRKNINGEN I RELATION TIL ANDRE BEST PRACTICE CASES

Den pågældende case er fremhævet i diagrammet som viser best practice byggeriernes udledning sorteret fra den højeste til laveste udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år.

Figur ENF06.5: Boligcases

Den vertikale akse viser udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år. Den horisontale akse viser de 25 best practice cases.

ENF06: CBCI Living Lab

BYGNINGENS UDLEDNING I REDUCTION ROADMAP

Klimapåvirkningen vises her i udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år. Livscyklusvurderingen er lavet med år 2022 som året for ibrugtagning og caseresultatet er repræsenteret af et grønt plus tegn. Diagrammet viser hvor den pågældende case befinder sig i relation til Reduction Roadmap, hvor den er straks udenfor reduktionsmålene i roadmappen.

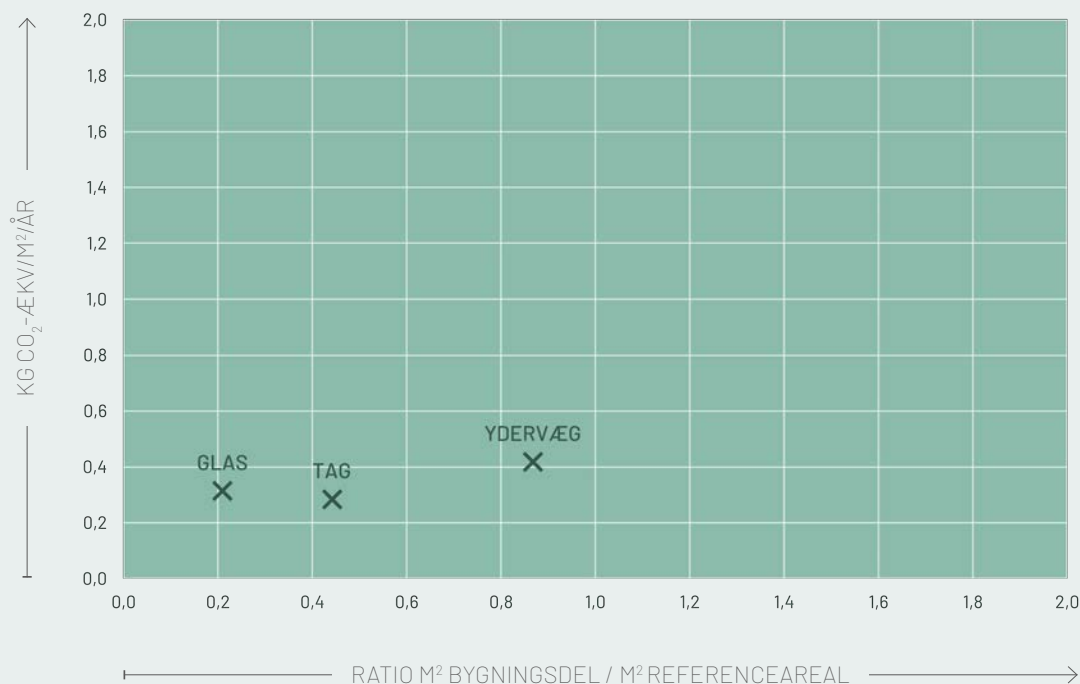

Figur ENF06.6: Reduction Roadmap

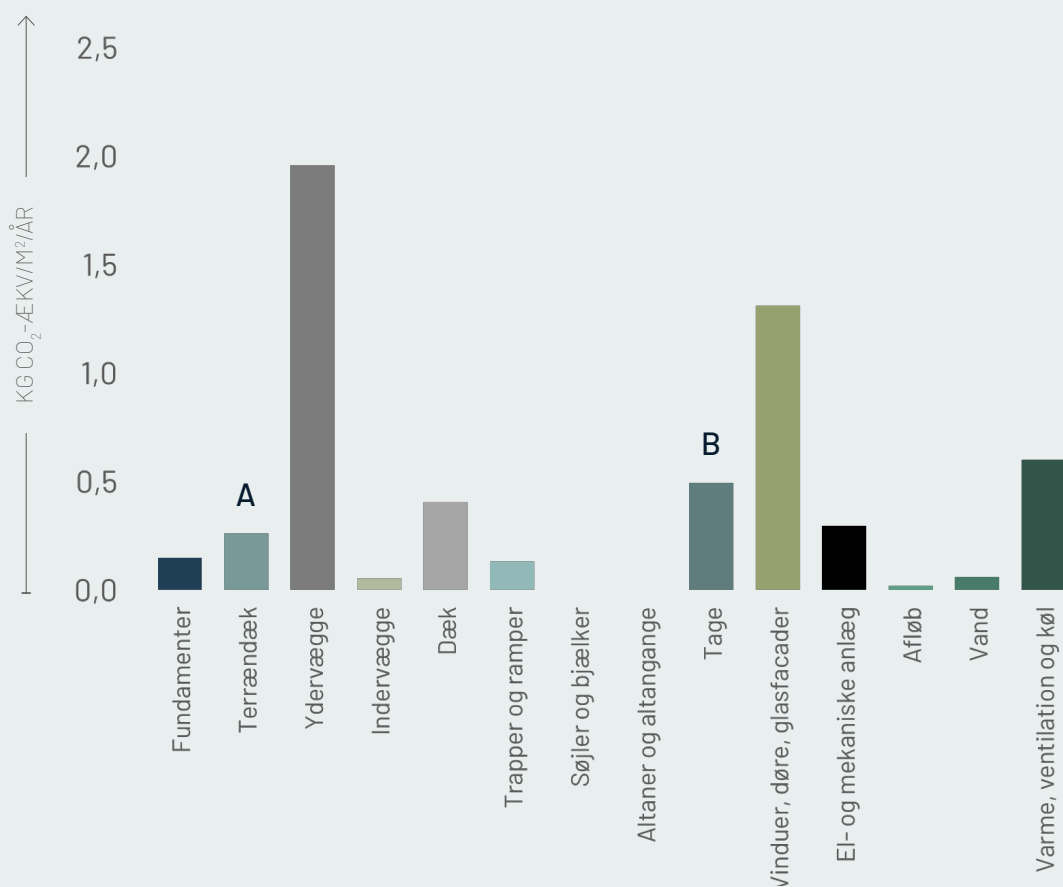
Den aktuelle case i relation til Reduction Roadmap, grænseværdierne, 4 til 1 planets målsætning på 2.5 kg CO₂ ækv. / m² / år og 'safe operating space'.

ENF06: CBCI Living Lab

BYGNINGSDELSRATIO OG PÅVIRKNING

KLIMAPÅVIRKNINGER FORDELT OVER BYGNINGSDELE

Figur ENF06.7: CO₂-regnskab over byggeriets bygningsdele

Den horisontale akse viser bygningens mest centrale bygningsdele, herunder fundamenter, terrændæk, ydervægge, indervægge, dæk, trapper og ramper, søjler og bjælker, altaner og altangange, tage, vinduer, døre og glasfacader, el- og mekaniske anlæg samt tekniske installationer (standard værdier).

ENF06: CBCI Living Lab

DE BIOGENE MATERIALERS ANDEL: MASSE VS. KLIMAKLIMAPÅVIRKNING

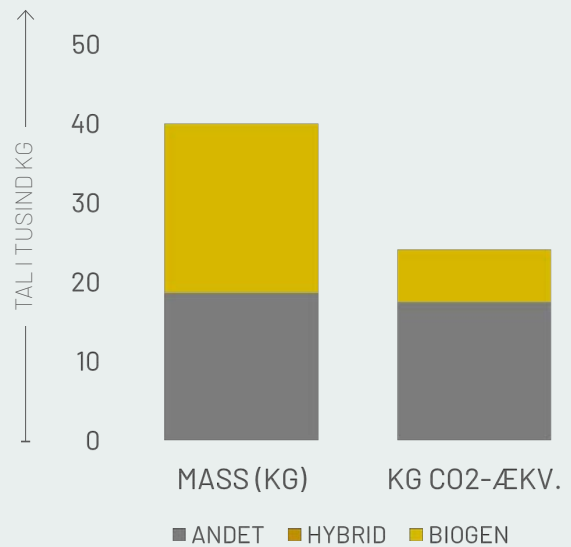
Figur ENF06.8:

Søjlediagrammet viser det pågældende boligbyggeri opdelt i tre materialegrupper: biogene materialer, hybrider og andre materialer.

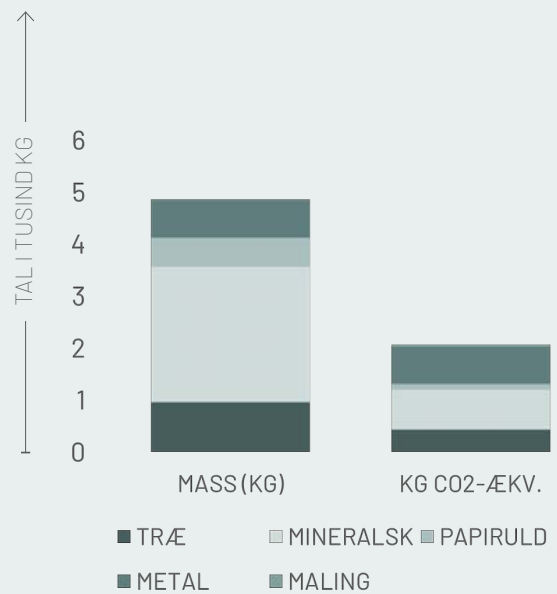
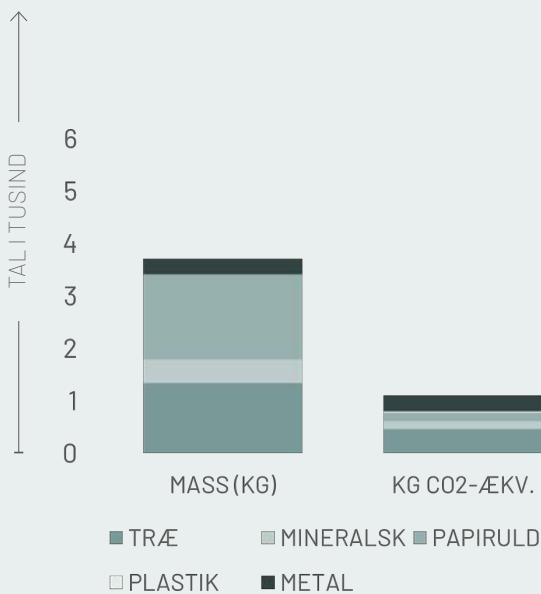
Den lodrette akse viser tal for kilogram i tusinde, dvs. at spændet er 0 - 50.000 kg.

Søjlen til venstre viser bygningens masse i kg, opdelt i materialegrupperne.

Søjlen til højre viser bygningens totale udledning af CO₂-ækv. opdelt efter samme princip.

MATERIALERNES MASSE I FORHOLD TIL MATERIALERNES TOTALE UDLEDNING AF KG CO₂-ÆKV.

A. TERRÆNDÆKKETS OPBYGNING

- Trægulve, parket
- Træfiberisolering, plade
- Træliste
- Stålskelet
- Papiruldisolering
- Dampspærre
- Spånplade (genbrug)
- Fibergips

B. TAGETS OPBYGNING

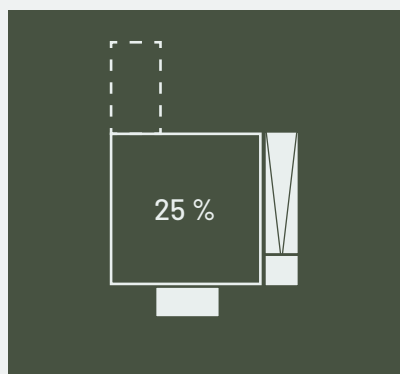
- Teglsten
- Træfiberisolering, plade
- Træliste
- Stålskelet
- Papiruldisolering
- Spånplade (genbrug)
- Fibergips
- Maling

ENF07: Upcycle House

Bygherre: Realdania By & Byg
Akitekt: Lendager Group
Ingeniør: Artelia
Entreprenør: Egen Vinding og Datter

Opførelseår: 2013
Etageareal: 134 m²
Referenceareal: 143 m²
Andvendelse: Helårsbolig
Beboere: 5 stk.
År for ibrugtagning: 2022
Opvarmning: Fjernvarme
Solceller: Nej

BESKRIVELSE

Upcycle House er et ud af fem andre enfamilieshuse der tilsammen kaldes MiniCO2 Husene. I initiativet som Realdania By & Byg står bag, er fælles for enfamilieshusene at de er opført indenfor en almindelig økonomi samt at der ved opførelse har været fokus på at reducere CO₂-aftrykket på forskellig vis. Upcycle House er et byggeri med særligt fokus i anlægsfasen, hvilket betyder der primært har været opmærksomhed på genbrug og genanvendelse af materialer. Designet af Upcycle House er på flere måder skabt på baggrund af de genbrugs- og genanvendelsesmuligheder der har været, herunder bl.a. to 40-fods high-cube containere og fejlproducerede ruder fra andre byggeprojekter. I processen vurderes valget af materialer ud fra den potentielle CO₂-reduktion, kvaliteten af genbruget/genanvendelse og det økonomiske aspekt.

Bygningen i én etage står på et skruefundament med et let terrændæk af strøer og lægter, isoleret med genbrugsflamingo.

Huset er opført med bærende konstruktioner i træ og stål. Husets tag samt ud- og indvendige vægge er skeletkonstruktioner i træ og genbrug fra stålcontainere, isoleret med papiruld.

Overfladerne er beklædt med sinusplader og papfiberplader. Vinduerne er nye fejlproducerede vinduer med 3-lags glas og trærammer.

Huset er 143 m² med fire soveværelser. For fem beboere giver det ca. 29 m²/ person, hvilket er i den lave ende for plads per person i case samlingen.

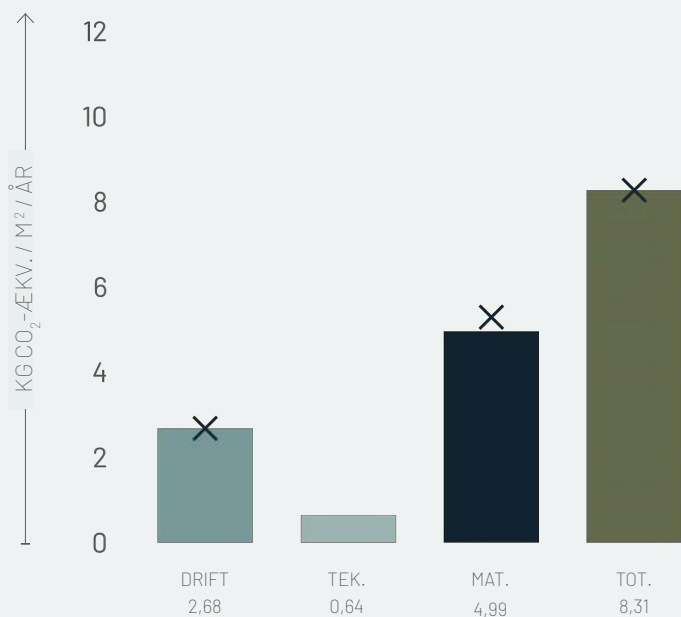
Hybrid

1 etage

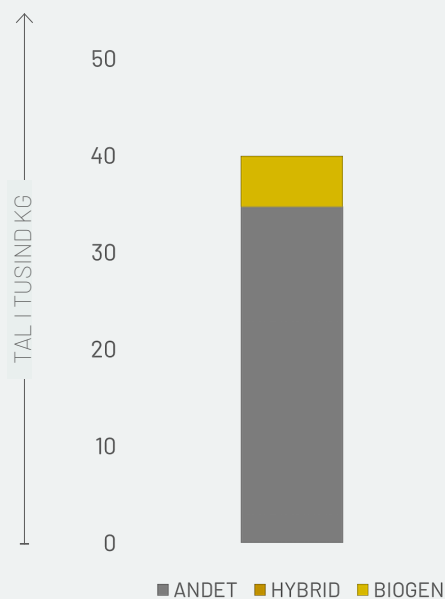
ENF07: Upcycle House

8,31 kg CO₂-ækv. / m² / år

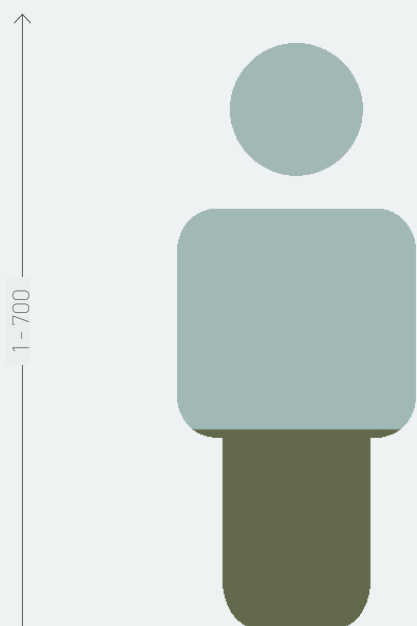
Figur ENF07.1: Udledningen af kg CO₂-ækv. / m² / år
Søjlerne viser bygningens klimapåvirkning. Krydsene indikerer det højeste resultat for drift, materialer og samlet udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år i casesamlingens enfamiliehuse.

39.951 kg CO₂-ækv.

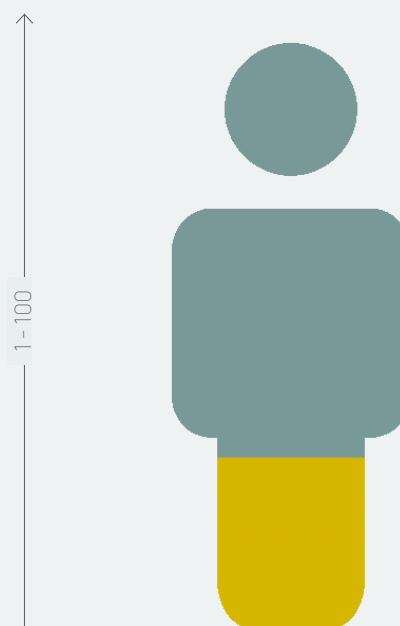
Figur ENF07.2: Den samlede udledning af kg CO₂-ækv.
Den samlede søjle viser casens samlede udledning af kg CO₂-ækv. fordelt på de tre materialegrupper; andre, hybrider og biogene.

236 kg CO₂-ækv. / person / år

Figur ENF07.3: Udledningen af CO₂ / person / år
Den lodrette akse har et spænd på 1 til 700 kg CO₂-ækv. / person / år.

29 m² / person

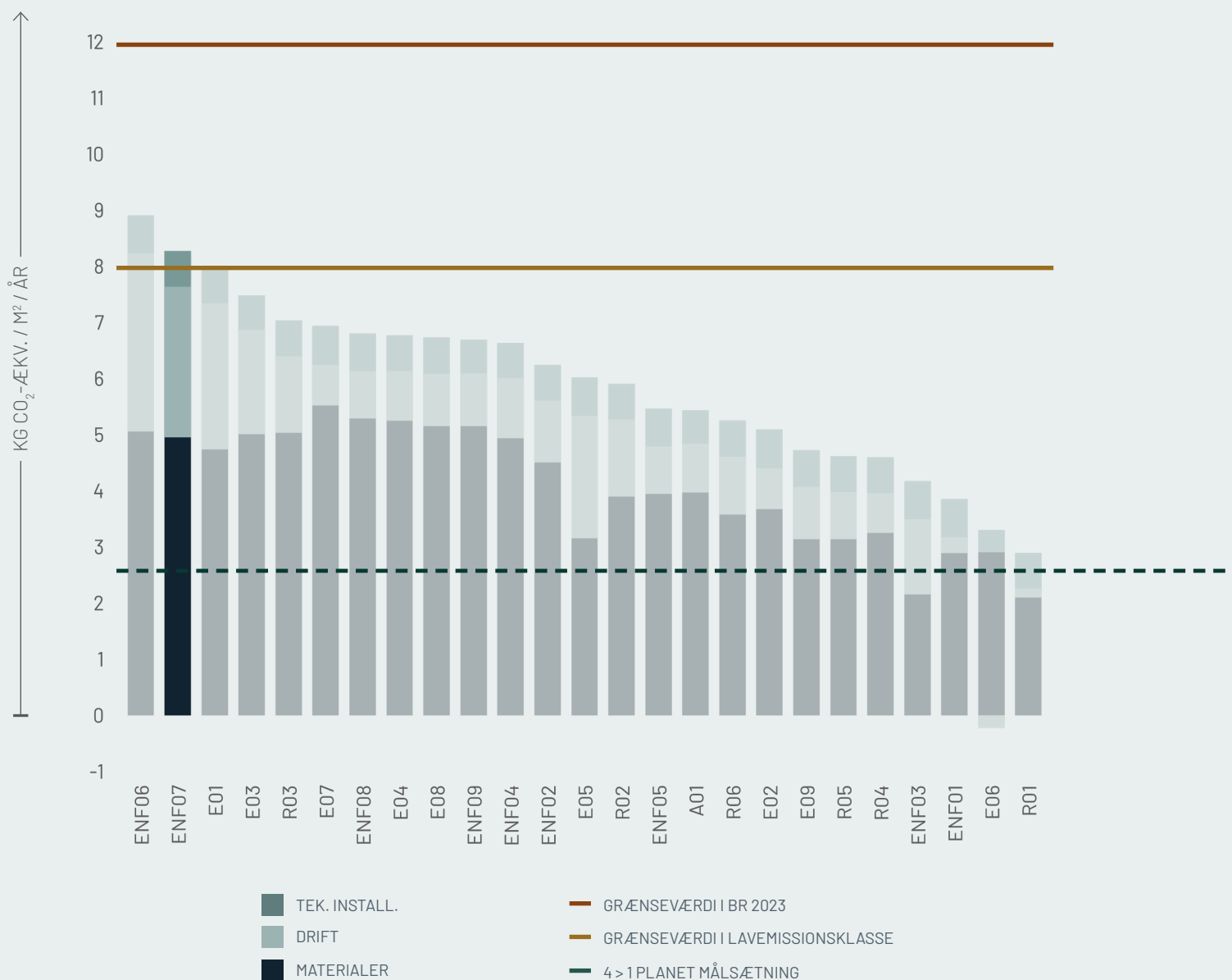

Figur ENF07.4: m² / person
Den lodrette akse har et spænd på 1 til 100 m² / person

ENF07: Upcycle House

KLIMAPÅVIRKNINGEN I RELATION TIL ANDRE BEST PRACTICE CASES

Den pågældende case er fremhævet i diagrammet som viser best practice byggeriernes udledning sorteret fra den højeste til laveste udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år.

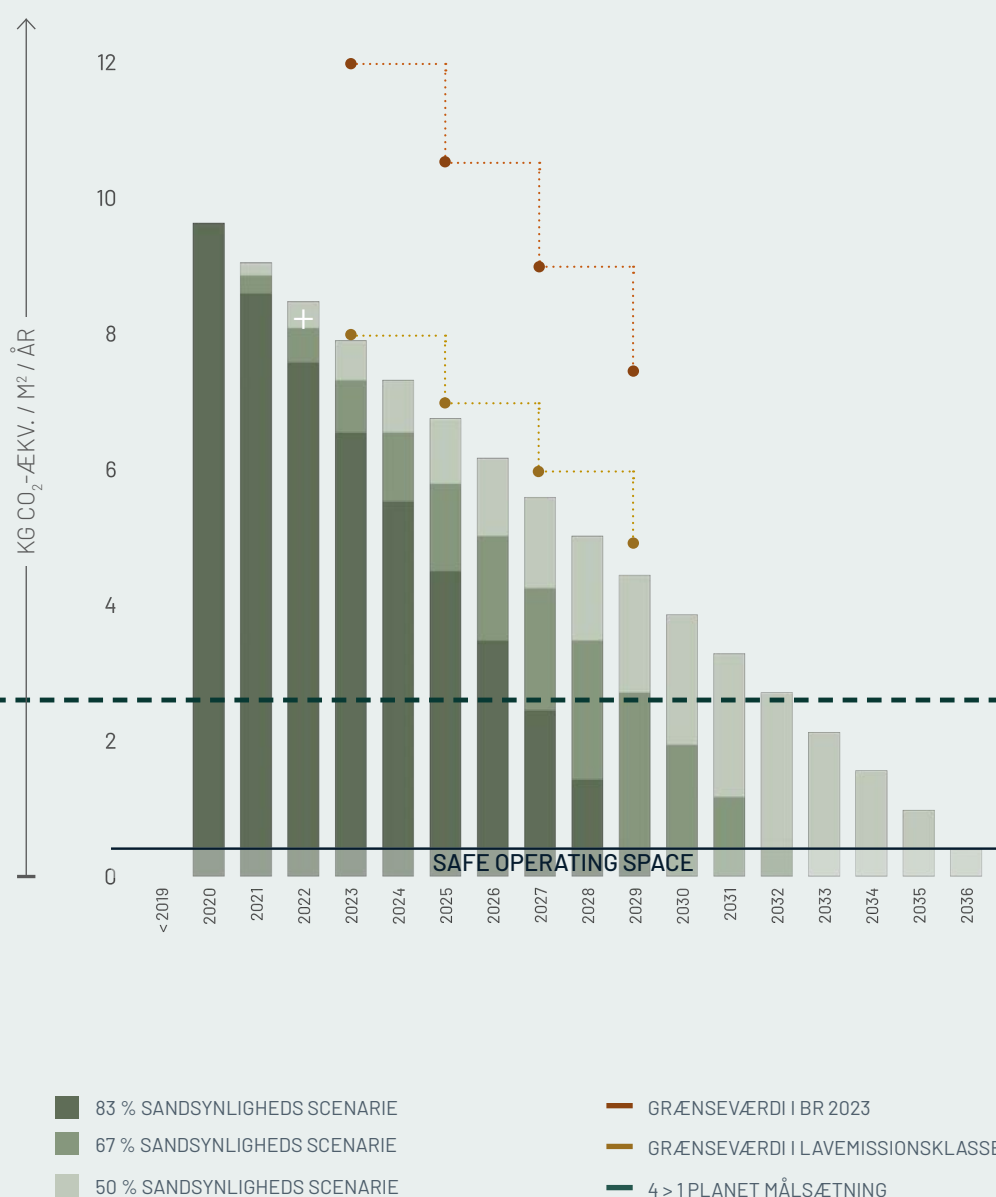
Figur ENF07.5: Boligcases

Den vertikale akse viser udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år. Den horisontale akse viser de 25 best practice cases.

ENF07: Upcycle House

BYGNINGENS UDLEDNING I REDUCTION ROADMAP

Klimapåvirkningen vises her i udledning af $\text{kg CO}_2\text{-ækv. / m}^2 / \text{år}$. Livscyklusvurderingen er lavet med år 2022 som året for ibrugtagning og caseresultatet er repræsenteret af et hvidt plustegn. Diagrammet viser hvor den pågældende case befinder sig i relation til Reduction Roadmap, hvor den lige er indenfor den langsomste reduktionsstakt, i sandsynlighedsscenarioet på 50 %.

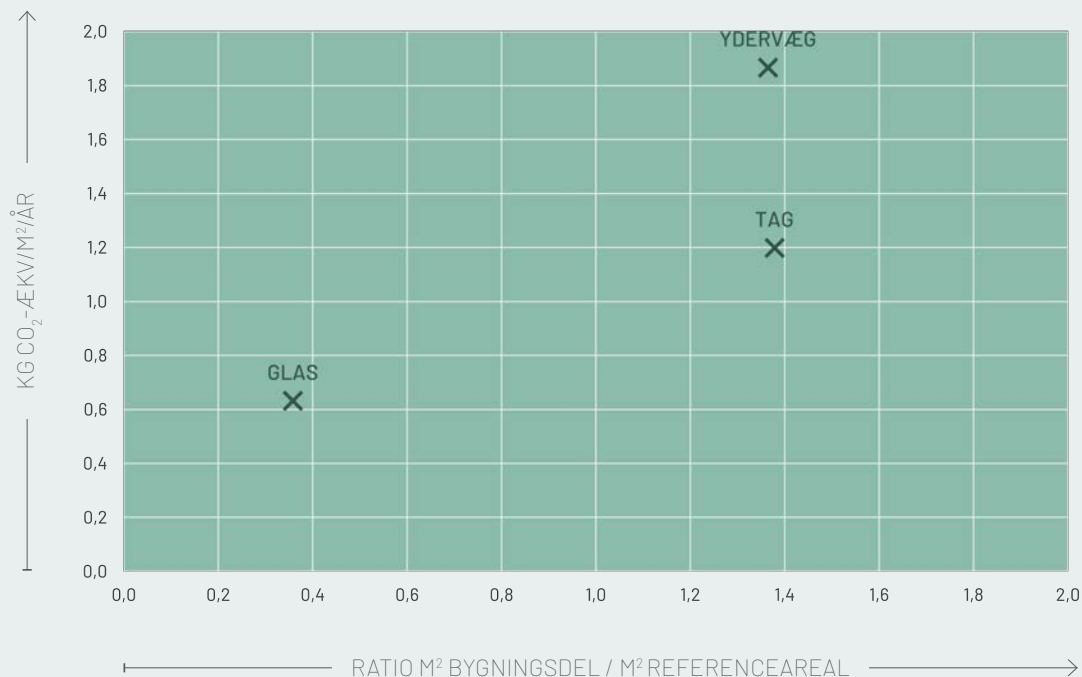

Figur ENF07.6: Reduction Roadmap

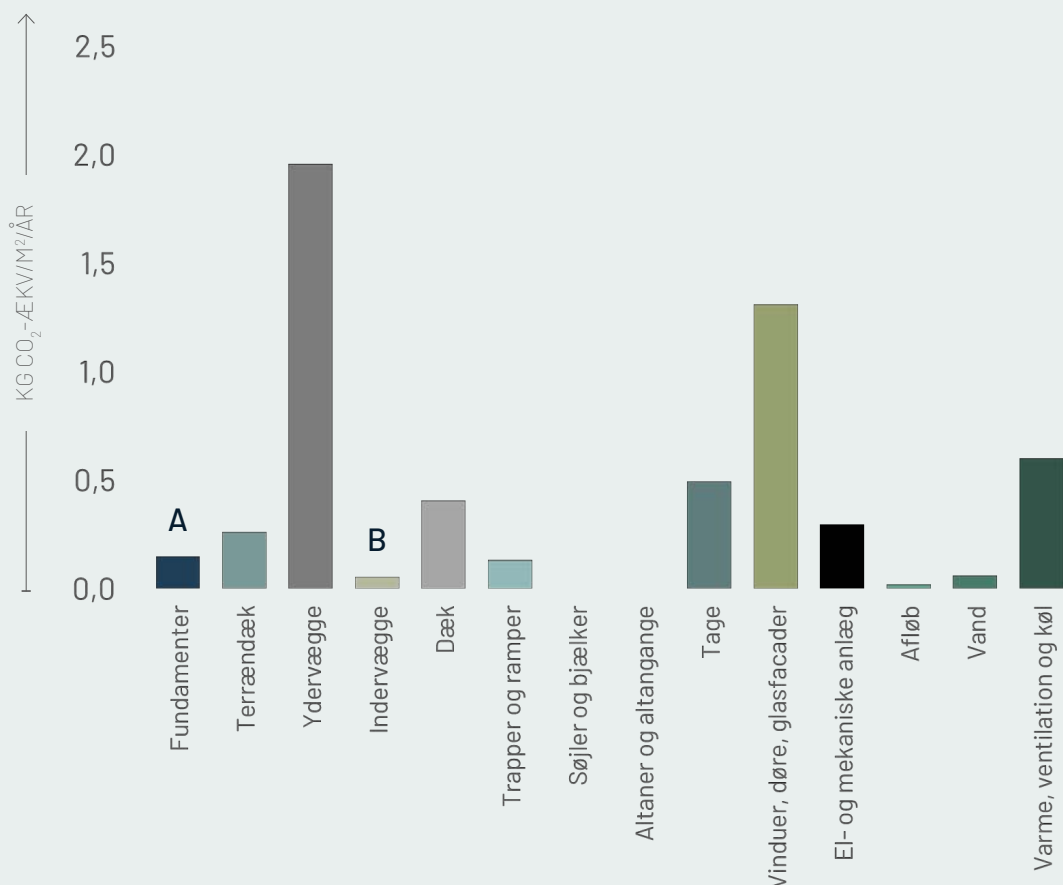
Den aktuelle case i relation til Reduction Roadmap, grænseværdierne, 4 til 1 planets målsætning på $2.5 \text{ kg CO}_2\text{-ækv. / m}^2 / \text{år}$ og 'safe operating space'.

ENF07: Upcycle House

BYGNINGSDELSRATIO OG PÅVIRKNING

KLIMAPÅVIRKNINGER FORDELT OVER BYGNINGSDELE

Figur ENF07.7: CO₂-regnskab over byggeriets bygningsdele

Den horisontale akse viser bygningens mest centrale bygningsdele, herunder fundamenter, terrændæk, ydervægge, indervægge, dæk, trapper og ramper, søjler og bjælker, altaner og altangange, tage, vinduer, døre og glasfacader, el- og mekaniske anlæg samt tekniske installationer (standard værdier).

ENF07: Upcycle House

DE BIOGENE MATERIALERS ANDEL: MASSE VS. KLIMAKLIMAPÅVIRKNING

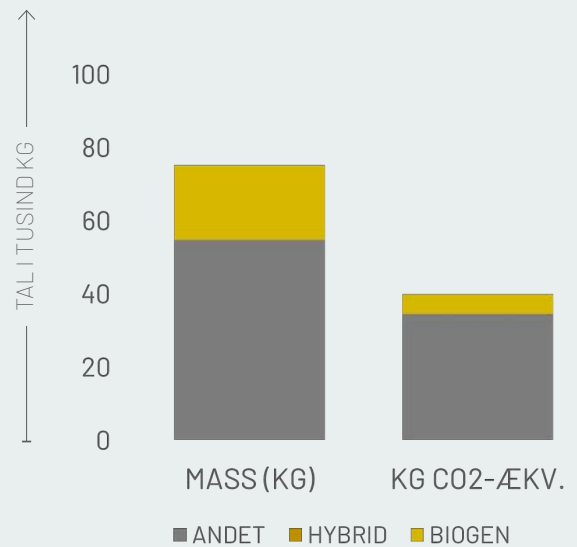
Figur ENF07.8:

Søjlediagrammet viser det pågældende boligbyggeri opdelt i tre materialegrupper: biogene materialer, hybrider og andre materialer.

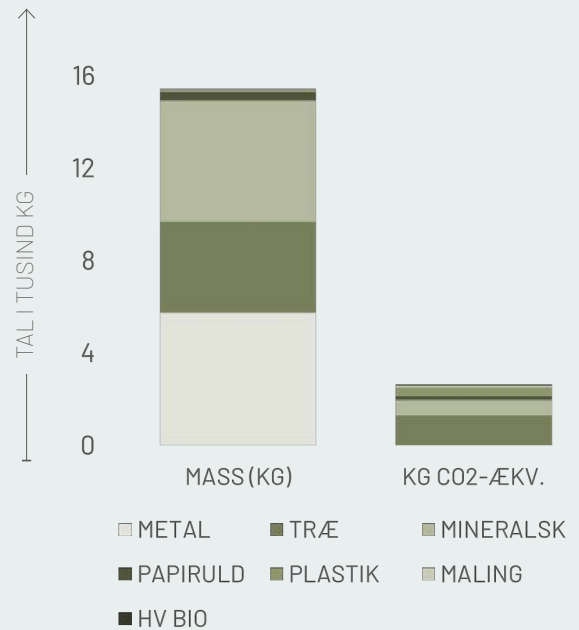
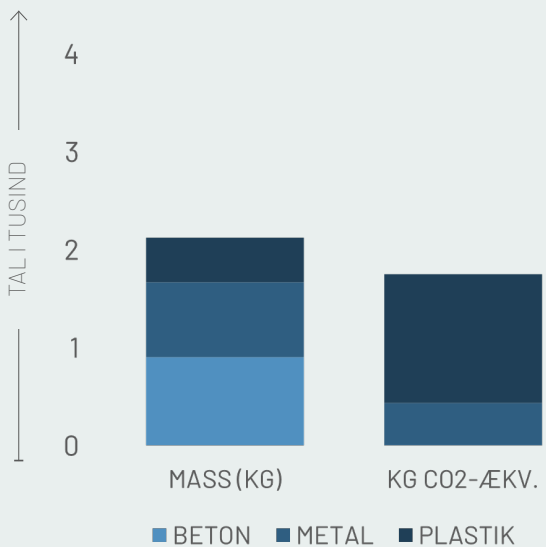
Den lodrette akse viser tal for kilogram i tusinde, dvs. at spændet er 0 - 100.000 kg.

Søjlen til venstre viser bygningens masse i kg, opdelt i materialegrupperne.

Søjlen til højre viser bygningens totale udledning af CO₂-ækv. opdelt efter samme princip.

MATERIALERNES MASSE I FORHOLD TIL MATERIALERNES TOTALE UDLEDNING AF KG CO₂-ÆKV.

A. FUNDAMENTETS

Punktfundament, beton (genbrug)
Skruefundament, stål (delvis genbrug)

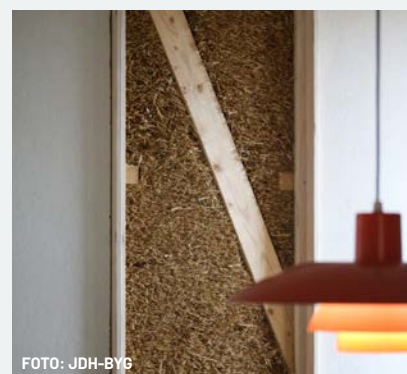
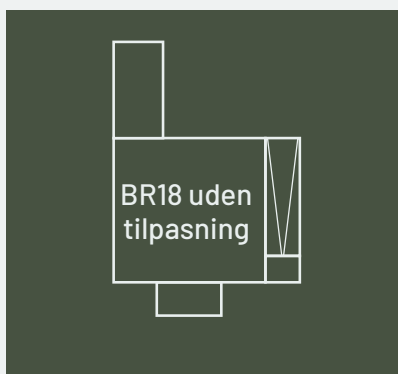
B. INDERVÆGGENS OPBYGNING

Træskelet
Papiruldisolering
OSB-plade
Plastic-brick (recycled PET) med bomuld

Aktekt: JDH-BYG
Ingeniør: Walther Rådgivende Ingeniør
Entreprenør: JDH-BYG

Opførelseår: Ikke opført
Etageareal: 59 m²
Referenceareal: 59 m²
Andvendelse: Helårsbolig
Beboere: 2 stk.
År for ibrugtagning: 2022
Opvarmning: Varmepumpe
Solceller: Ja

BESKRIVELSE

Ecomodul360 er et forsøgsbyggeri med fokus på brug af biobaserede og hybride materialer samt begrænset arealforbrug. Der arbejdes særligt med naturlig ventilation med minimum forbrug af energi i driftsfasen. Det beregnede projekt er med saddeltag og solceller hvilket var en tidlig version huset. Det opførte hus står med fladt tag, uden solceller på taget.

Huset i et plan, står på et skruefundament, med et terrændæk opbygget af i-bjælker med en hård træfiberplade og flanger af træ, isoleret med træfiber. Ydervægge er udført som halmelementer, beklædt udvendigt med træ og pudset indvendigt med ler.

Der er begrænset med indervægge i huset grundet dets størrelse, de vægge er lavet i træ, med træfiber og pudset med ler. Badeværelset har et malet vådrumspanel. Vinduerne har ramme og karm i træ og en 3-lags energirude. Taget er en træ- og stålkonstruktion med nedhængt loft og træbetonplade. Tagbeklædningen består af trapezplader af varmgalvaniseret og lakeret stål.

Huset er 59 m² med et soveværelse. For to beboere giver det ca. 29 m²/ person, hvilket er i den lave ende for plads per person i casesamlingen.

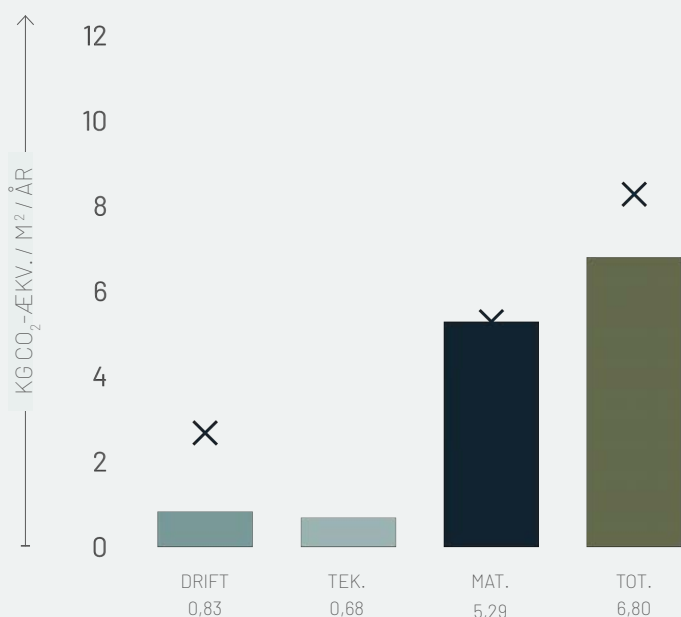

Træskelet

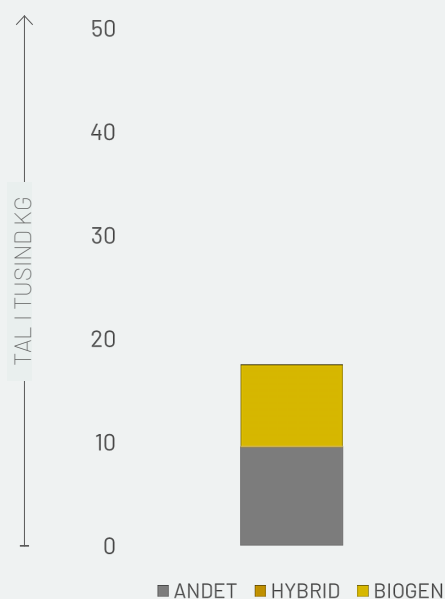
1 etage

6,80 kg CO₂-ækv. / m² / år

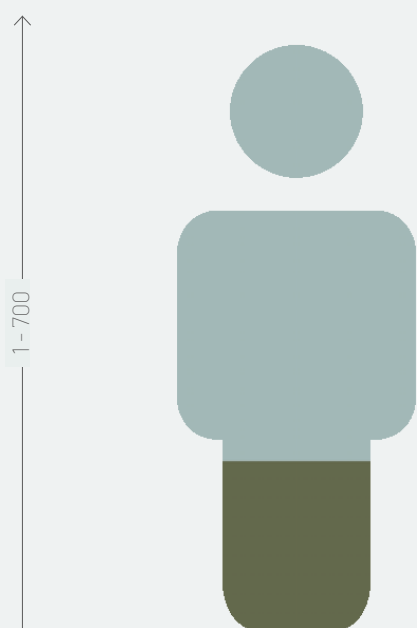
Figur ENF08.1: Udledningen af kg CO₂-ækv. / m² / år
Søjlerne viser bygningens klimapåvirkning. Krydsene indikerer det højeste resultat for drift, materialer og samlet udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år i casesamlingens enfamiliehuse.

17.545 kg CO₂-ækv.

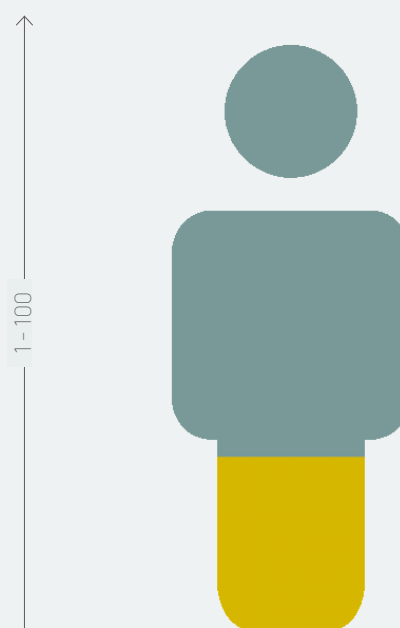
Figur ENF08.2: Den samlede udledning af kg CO₂-ækv.
Den samlede søjle viser casens samlede udledning af kg CO₂-ækv. fordelt på de tre materialegrupper; andre, hybrider og biogene.

200 kg CO₂-ækv. / person / år

Figur ENF08.3: Udledningen af CO₂ / person / år
Den lodrette akse har et spænd på 1 til 700 kg CO₂-ækv. / person / år.

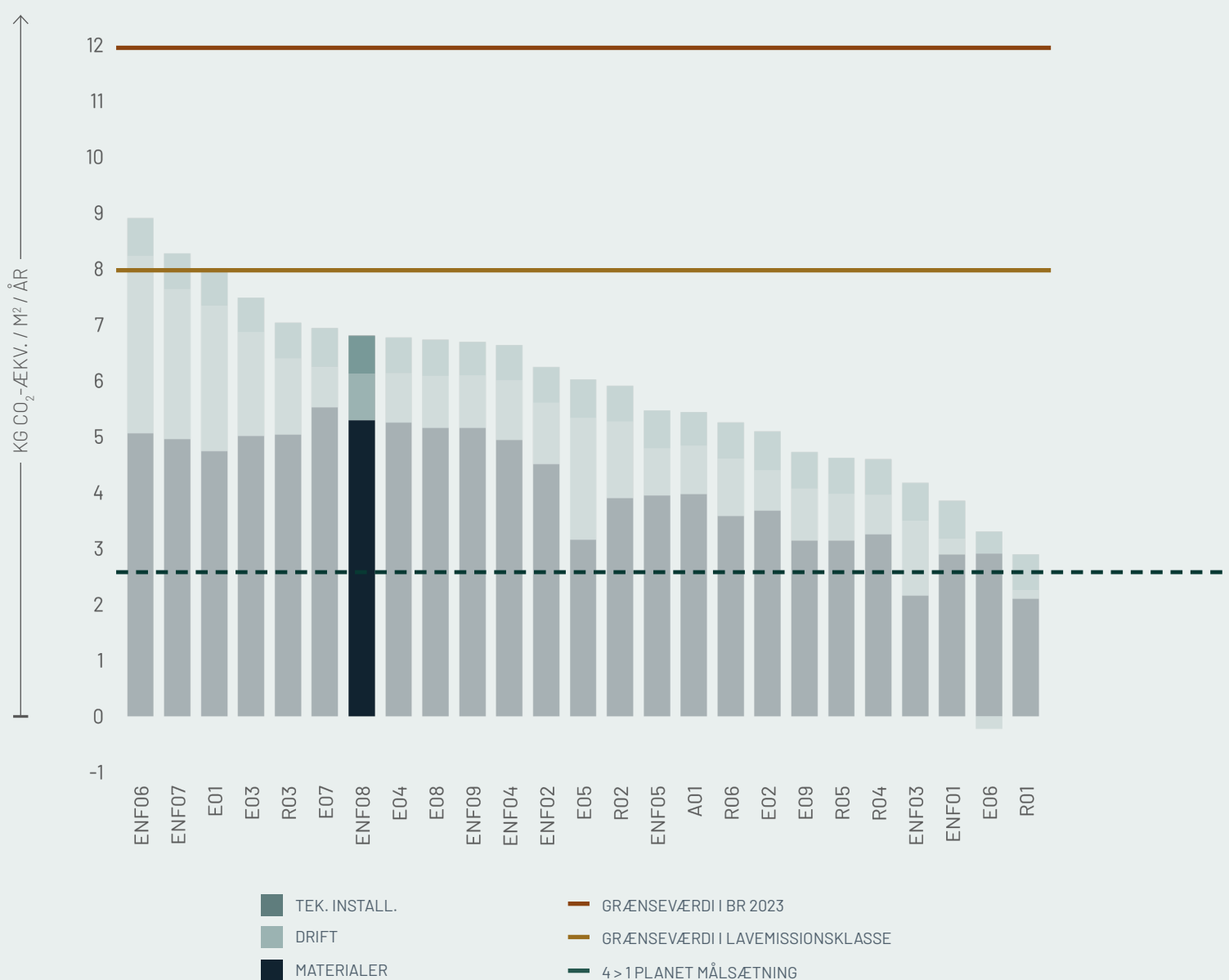
29 m² / person

Figur ENF08.4: m² / person
Den lodrette akse har et spænd på 1 til 100 m² / person

KLIMAPÅVIRKNINGEN I RELATION TIL ANDRE BEST PRACTICE CASES

Den pågældende case er fremhævet i diagrammet som viser best practice byggeriernes udledning sorteret fra den højeste til laveste udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år.

Figur ENF08.5: Boligcases

Den vertikale akse viser udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år. Den horisontale akse viser de 25 best practice cases.

BYGNINGENS UDLEDNING I REDUCTION ROADMAP

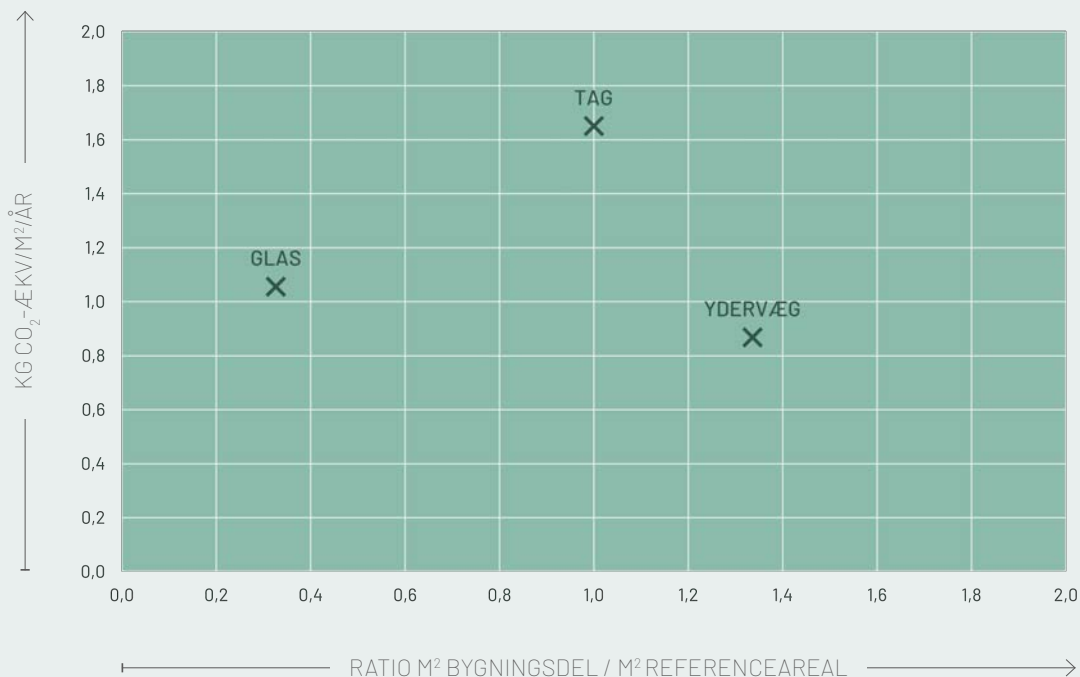
Diagrammet viser hvor den pågældende case befinder sig i relation til Reduction Roadmap. Klimapåvirkningen vises her i udledning af $\text{kg CO}_2\text{-ækv. / m}^2\text{ / år}$. Livscyklusvurderingen er lavet med år 2022 som året for ibrugtagning og caseresultatet er repræsenteret af et hvidt plus tegn.

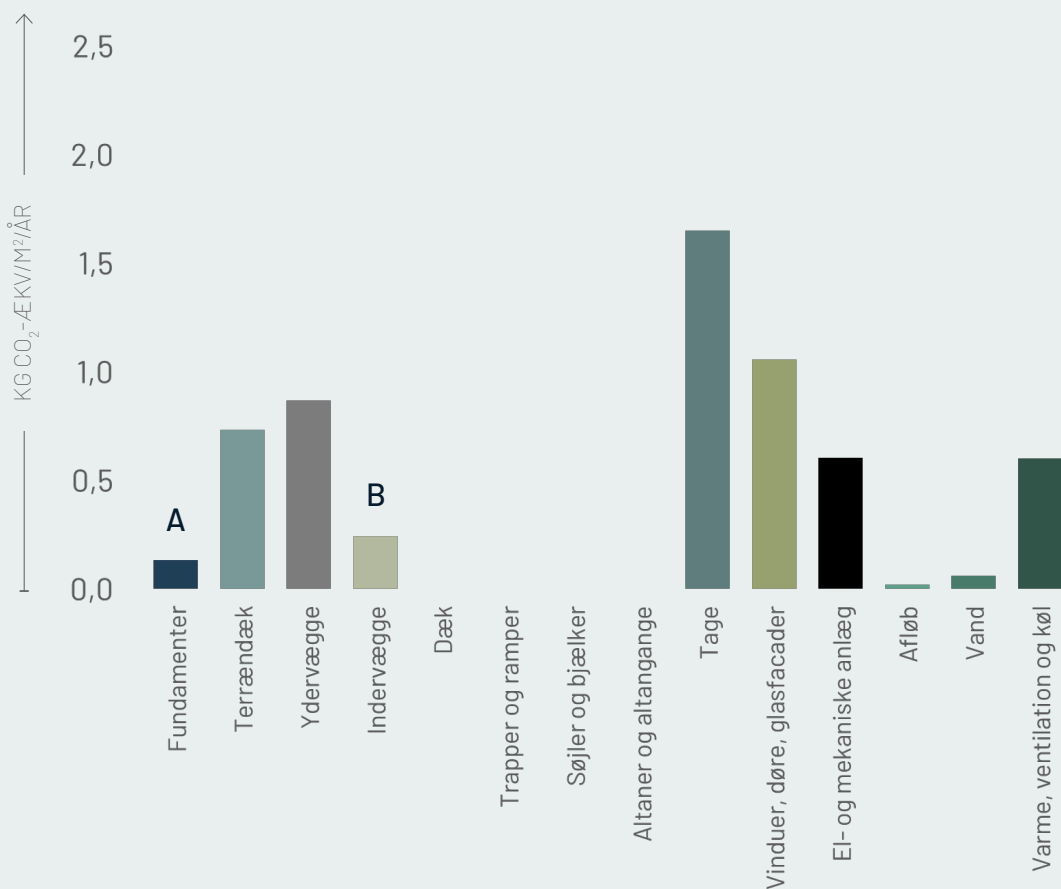
Figur ENF08.6: Reduction Roadmap

Den aktuelle case i relation til Reduction Roadmap, grænseværdierne, 4 til 1 planets målsætning på $2.5 \text{ kg CO}_2\text{ ækv. / m}^2\text{ / år}$ og 'safe operating space'.

BYGNINGSDELSRATIO OG PÅVIRKNING

KLIMAPÅVIRKNINGER FORDELT OVER BYGNINGSDELE

Figur ENF08.7: CO₂-regnskab over byggeriets bygningsdele

Den horisontale akse viser bygningens mest centrale bygningsdele, herunder fundamenter, terrændæk, ydervægge, indervægge, dæk, trapper og ramper, søjler og bjælker, altaner og altangange, tage, vinduer, døre og glasfacader, el- og mekaniske anlæg samt tekniske installationer (standard værdier).

DE BIOGENE MATERIALERS ANDEL: MASSE VS. KLIMAKLIMAPÅVIRKNING

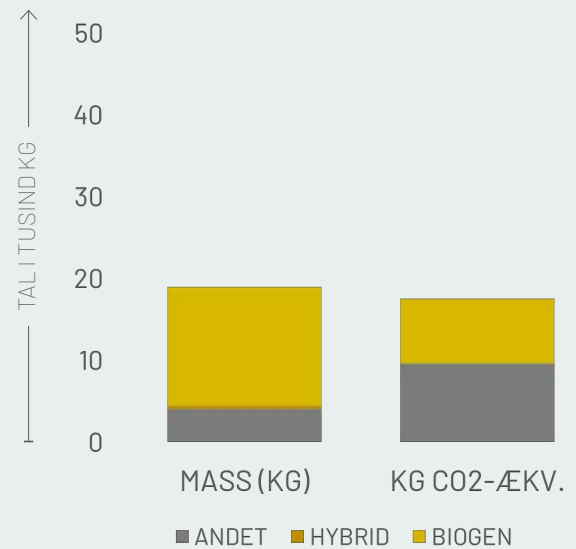
Figur ENF08.8:

Søjlediagrammet viser det pågældende boligbyggeri opdelt i tre materialegrupper: biogene materialer, hybrider og andre materialer.

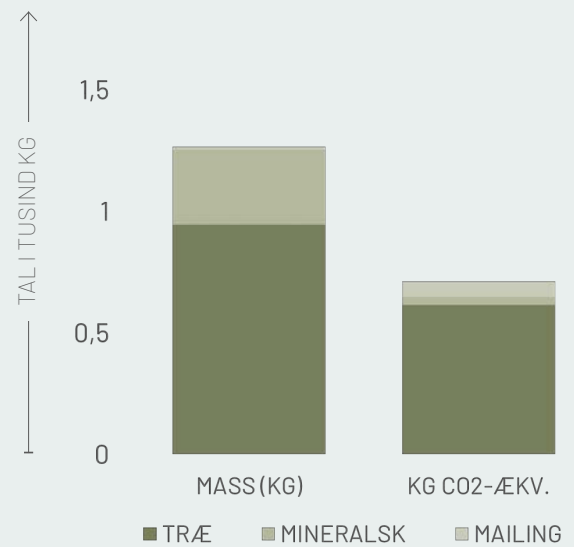
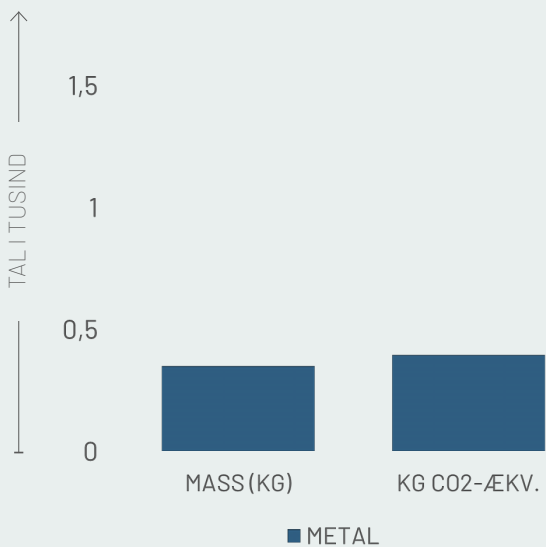
Den lodrette akse viser tal for kilogram i tusinde, dvs. at spændet er 0 - 50.000 kg.

Søjlen til venstre viser bygningens masse i kg, opdelt i materialegrupperne.

Søjlen til højre viser bygningens totale udledning af CO₂-ækv. opdelt efter samme princip.

MATERIALERNES MASSE I FORHOLD TIL MATERIALERNES TOTALE UDLEDNING AF KG CO₂-ÆKV.

A. FUNDAMENTETS OPBYGNING

Skruefundament, stål

B. INDERVÆGGENS OPBYGNING

Træskelet
 Træfiberisolering, plade
 OSB-plade
 Lerpuds
 Maling

FOTO: PARK+MARK

Bygherre: Privat
Akitekt: park + mark

Opførelseår: 2023
Etagereal: 122 m²
Referenceareal: 139 m²
Andvendelse: Fritidsbolig
Beboere: 4 stk.
År for ibrugtagning: 2022
Opvarmning: Varmepumpe
Solceller: Nej

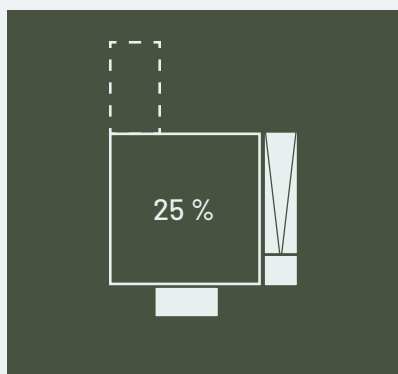

FOTO: PARK+MARK

BESKRIVELSE

Pramvejen er et byggeri, tegnet og opført for en privat bygherre, hvor konstruktionsprincipper og materialevalg er styret af ønsket om et sundt hus, uden toxicitet eller plastholdige materialer og ambitionen om at opføre et bæredygtigt hus i biobaserede materialer som ikke går på kompromis med "god arkitektur" men tværtimod tegnes skarpt og enkelt, på lige fod med konventionelle byggerier.

Bygningen i ét plan med hems står på et linjefundament af beton med letklinkerblokke. Terrændækket er opbygget af selvbærende beton og isoleret med EPS. De sønære og meget våde forhold, grundet højt vandspejl, har ikke givet mulighed for at arbejde med et let terrændæk, hvorfor fundamenter er af armerede betonbjælker med selvbærende terrændæk af beton.

Huset er opført med bærende konstruktioner i træ med træfiber som isolerende materiale og vindspærre hvilket gør det åndbart, da dets opbygning fra indre til ydre består af biobaserede materialer. Facaderne beklædt med ubehandlet dansk douglasgran, ligesom taget. Indvendigt er overflader beklædt med lerspartel hhv. douglasfinerede møbelplader.

Taget bæres af én gennemgående kipbjælke i limtræ, der spænder fra gavl til gavl og er udført med tagudhæng. Udhænget beskytter facaden, samt dør- og vinduespartier mod direkte vandpåvirkning, ligesom det skærmer for solen. Tagvand ledes direkte til ålbøb via terræn, i et forsøg på at mindske brugen af materialer, her ledninger i jord.

Huset er 122 m² med tre soveværelser. Med fire beboere giver det ca. 31 m²/ person, hvilket er i den lave ende for plads per person i case samlingen.

Træskelet

1 etage

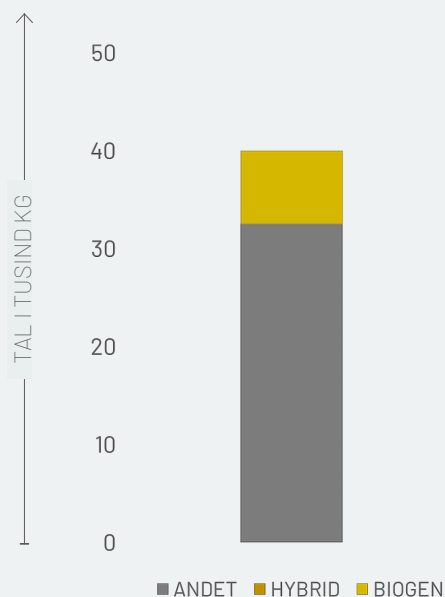

6,69 kg CO₂-ækv. / m² / år

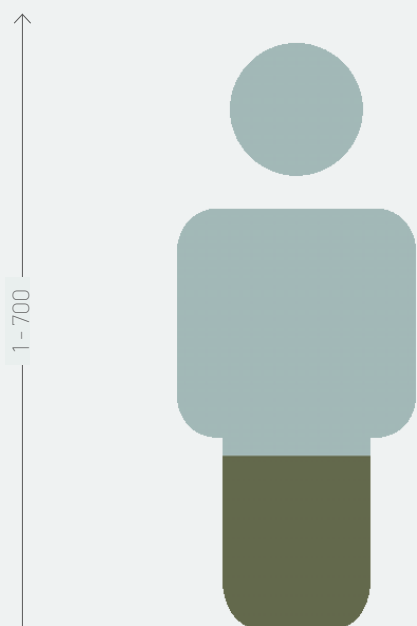
Figur ENF09.1: Udledningen af kg CO₂-ækv. / m² / år
Søjlerne viser bygningens klimapåvirkning. Krydsene indikerer det højeste resultat for drift, materialer og samlet udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år i casesamlingens enfamiliehuse.

40.005 kg CO₂-ækv.

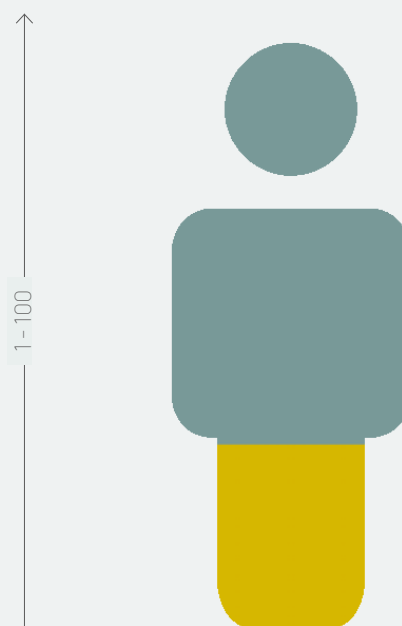
Figur ENF09.2: Den samlede udledning af kg CO₂-ækv.
Den samlede søjle viser casens samlede udledning af kg CO₂-ækv. fordelt på de tre materialegrupper; andre, hybrider og biogene.

204 kg CO₂-ækv. / person / år

Figur ENF09.3: Udledningen af CO₂ / person / år
Den lodrette akse har et spænd på 1 til 700 kg CO₂-ækv. / person / år.

31 m² / person

Figur ENF09.4: m² / person
Den lodrette akse har et spænd på 1 til 100 m² / person

KLIMAPÅVIRKNINGEN I RELATION TIL ANDRE BEST PRACTICE CASES

Den pågældende case er fremhævet i diagrammet som viser best practice byggeriernes udledning sorteret fra den højeste til laveste udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år.

Figur ENF09.5: Boligcases

Den vertikale akse viser udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år. Den horisontale akse viser de 25 best practice cases.

BYGNINGENS UDLEDNING I REDUCTION ROADMAP

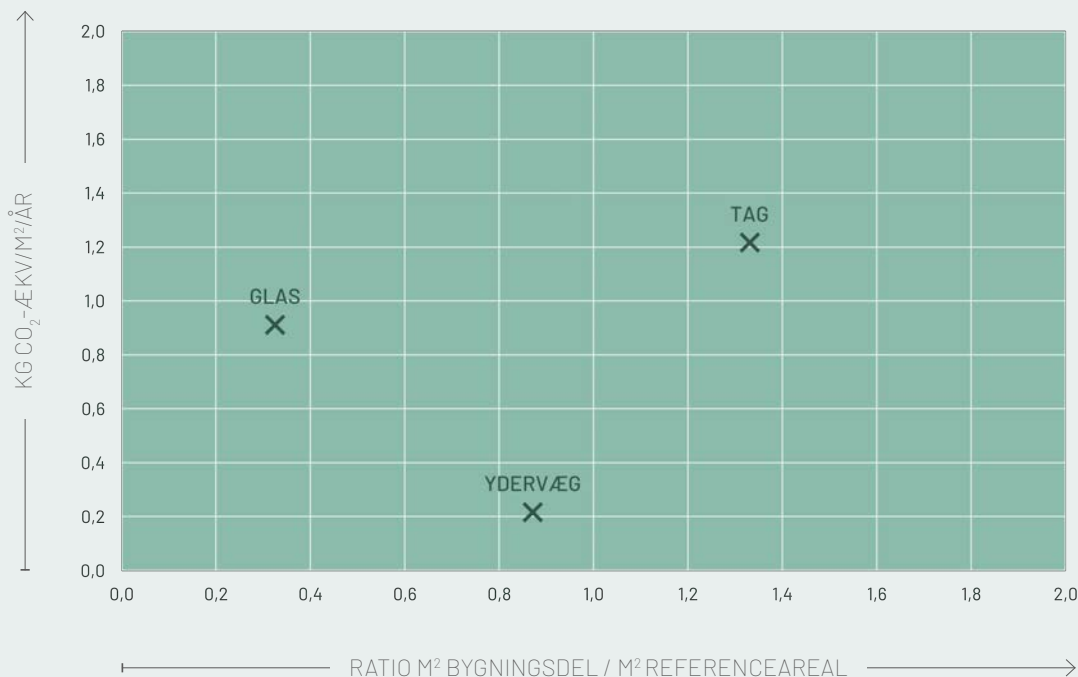
Klimapåvirkningen vises her i udledning af $\text{kg CO}_2\text{-ækv. / m}^2 \text{ / år}$. Livscyklusvurderingen er lavet med år 2022 som året for ibrugtagning og caseresultatet er repræsenteret af et hvidt plus tegn. Diagrammet viser hvor den pågældende case befinder sig i relation til Reduction Roadmap, hvor den er vel indenfor den hurtigste reduktions-takt, i sandsynlighedsscenarioet på 83 %.

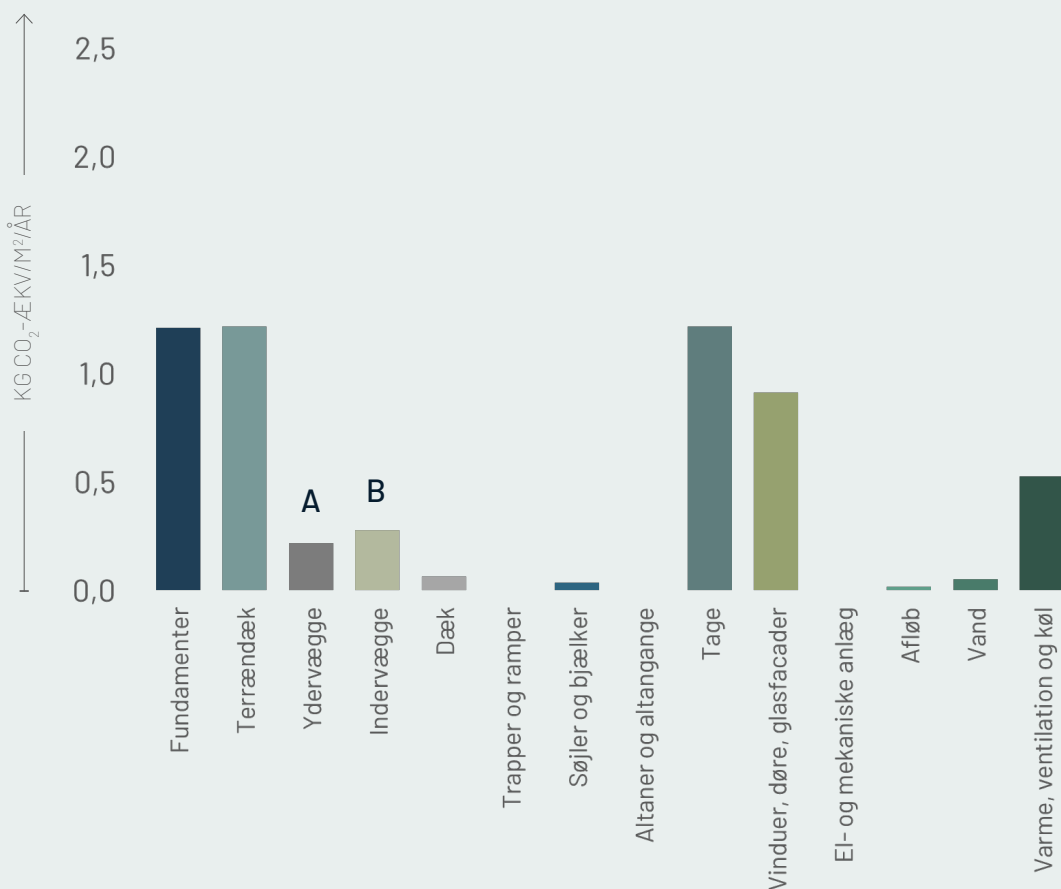
Figur ENF09.6: Reduction Roadmap

Den aktuelle case i relation til Reduction Roadmap, grænseværdierne, 4 til 1 planets målsætning på $2.5 \text{ kg CO}_2\text{-ækv. / m}^2 \text{ / år}$ og 'safe operating space'.

BYGNINGSDELSRATIO OG PÅVIRKNING

KLIMAPÅVIRKNINGER FORDELT OVER BYGNINGSDELE

Figur ENF09.7: CO₂-regnskab over byggeriets bygningsdele

Den horisontale akse viser bygningens mest centrale bygningsdele, herunder fundamenter, terrændæk, ydervægge, indervægge, dæk, trapper og ramper, søjler og bjælker, altaner og altangange, tage, vinduer, døre og glasfacader, el- og mekaniske anlæg samt tekniske installationer (standard værdier).

DE BIOGENE MATERIALERS ANDEL: MASSE VS. KLIMAKLIMAPÅVIRKNING

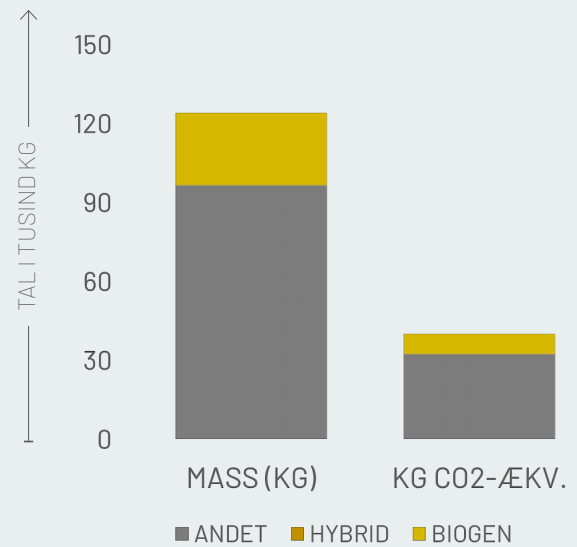
Figur ENF09.8:

Søjlediagrammet viser det pågældende boligbyggeri opdelt i tre materialegrupper: biogene materialer, hybrider og andre materialer.

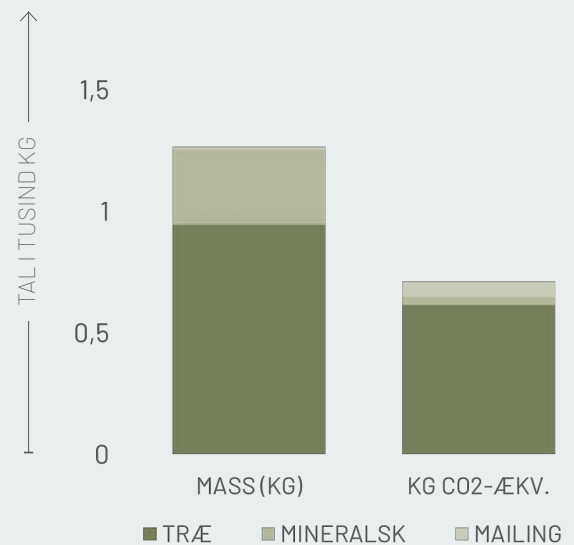
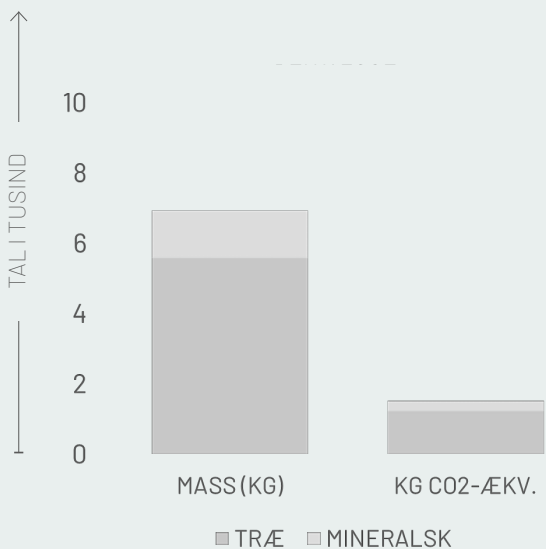
Den lodrette akse viser tal for kilogram i tusinde, dvs. at spændet er 0 - 150.000 kg.

Søjlen til venstre viser bygningens masse i kg, opdelt i materialegrupperne.

Søjlen til højre viser bygningens totale udledning af CO₂-ækv. opdelt efter samme princip.

MATERIALERNES MASSE I FORHOLD TIL MATERIALERNES TOTALE UDLEDNING AF KG CO₂-ÆKV.

A. YDERVÆGGENS OPBYGNING

- Bræddebeklædning, ubehandlet træ
- Træliste
- Vindspærre, træfiberplade
- OSB-plade
- Træliste
- Træfiberisolering, plade
- Fibergips
- Lerpuds

B. INDERVÆGGENS OPBYGNING

- Træskelet
- Træfiberisolering, plade
- OSB-plade
- Krydsfiner
- Fibergips
- Lerpuds

Bygherre: VELUX
Akitekt: EFFEKT
Ingeniør: Artelia
Entreprenør: Enemærke & Petersen

Opførelseår: Ikke opført
Etageareal: 1029 m²
Referenceareal: 1029 m²
Andvendelse: Helårsbolig
Beboere: 28 stk.
År for ibrugtagning: 2022
Opvarmning: Varmepumpe
Solceller: Ja

VISUALISERING: EFFEKT

BESKRIVELSE

Living Places som rækkehus er en CO₂ optimeret version af det i forvejen tilmeldte projekt Living Places som fritliggende énfamiliehus. Der foreligger endnu ikke en konkret plan for at opføre rækkehuset, hvorfor det således ikke er projekteret fuldstændigt.

Bebyggelsen i tre etager står på et sribefundament i beton og letklinkerblokke. Terrændækket består af armeret beton med et CO₂ reduceret cementprodukt og er isoleret med stenuldsplader.

Huset er opført med facadekassetter og bærende konstruktioner i limtræ. Ydervæggene er isoleret med papir- og mineraluld. Facaderne er beklædt med træ. Bygningens etagedæk, er udført som et ribbedæk i konstruktionstræ, opbygget med trinlydsdug og krydsfiner, beklædt med fibergips hhv. trægulve. Indervæggene er lavet i CLT, lejlighedskel er udført som træskelet med mineraluldsisolering og beklædt med gips.

Taget er en kassettekonstruktion, isoleret med papiruld og beklædt med skifer. Der er også ovenlys i tagfladen. På de arealer hvor taget er belagt med solceller, er den underliggende tagbeklædning i tagpap.

Rækkehusbebyggelsen er i alt 1029 m² og har plads 28 beboere hvilket giver ca. 37 m²/ person. Det er gennemsnitligt i case samlingen.

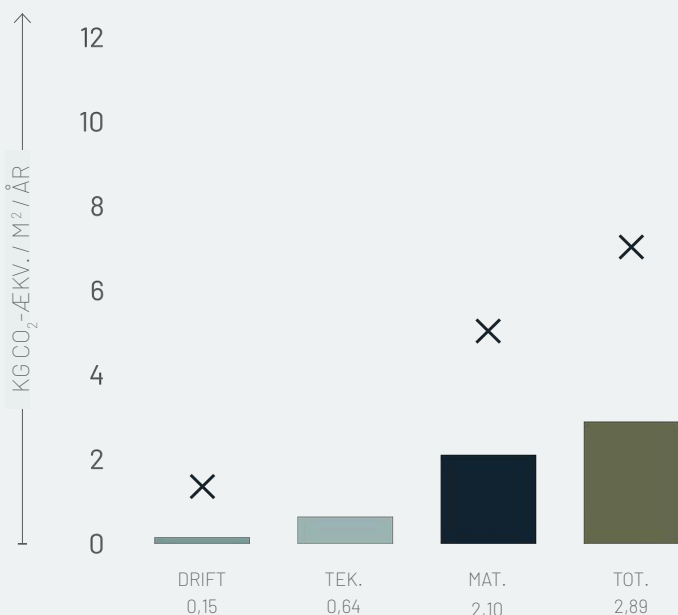

Hybrid

3 etager

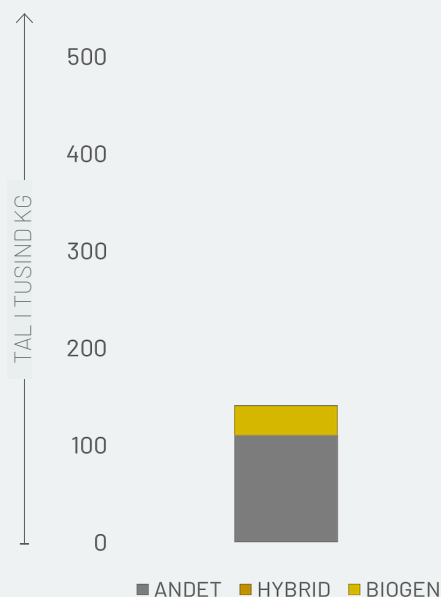
2,89 kg CO₂-ækv. / m² / år

Figur R01.1: Udledningen af kg CO₂-ækv. / m² / år

Søjlerne viser bygningens klimapåvirkning. Krydsene indikerer det højeste resultat for drift, materialer og samlet udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år i casesamlingens rækkehuse.

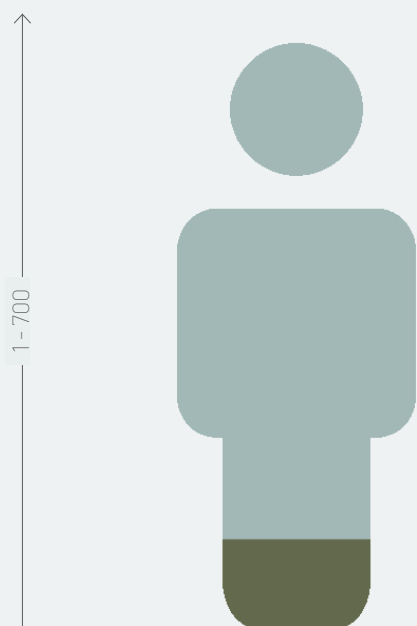
141.157 kg CO₂-ækv.

Figur R01.2: Den samlede udledning af kg CO₂-ækv.

Den samlede søjle viser casens samlede udledning af kg CO₂-ækv. fordelt på de tre materialegrupper; andre, hybrider og biogene.

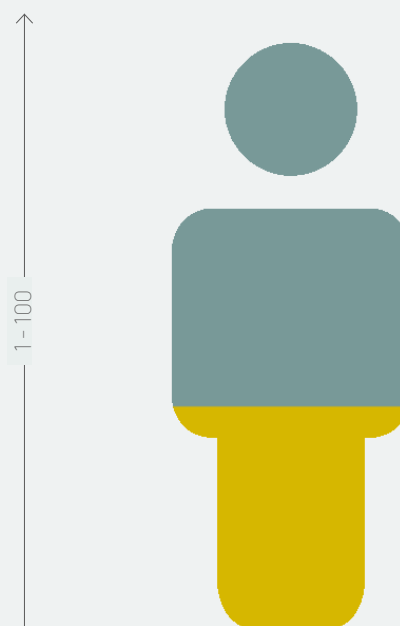
106 kg CO₂-ækv. / person / år

Figur R01.3: Udledningen af CO₂ / person / år

Den lodrette akse har et spænd på 1 til 700 kg CO₂-ækv. / person / år.

37 m² / person

Figur R01.4: m² / person

Den lodrette akse har et spænd på 1 til 100 m² / person

KLIMAPÅVIRKNINGEN I RELATION TIL ANDRE BEST PRACTICE CASES

Den pågældende case er fremhævet i diagrammet som viser best practice byggeriernes udledning sorteret fra den højeste til laveste udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år.

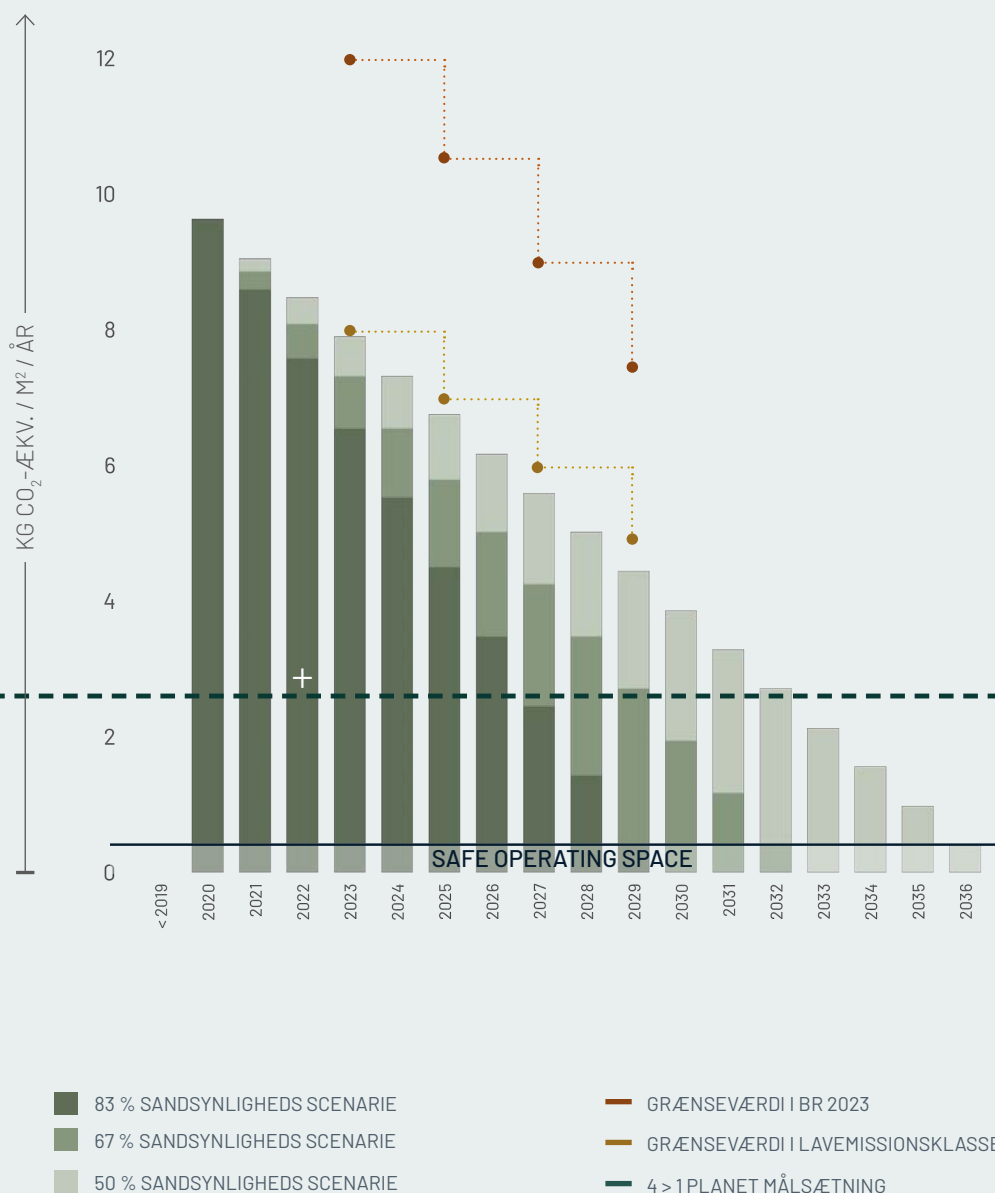
Figur R01.5: Boligcases

Den vertikale akse viser udledning af kg CO₂-ækv./m²/år. Den horisontale akse viser de 25 best practice cases.

BYGNINGENS UDLEDNING I REDUCTION ROADMAP

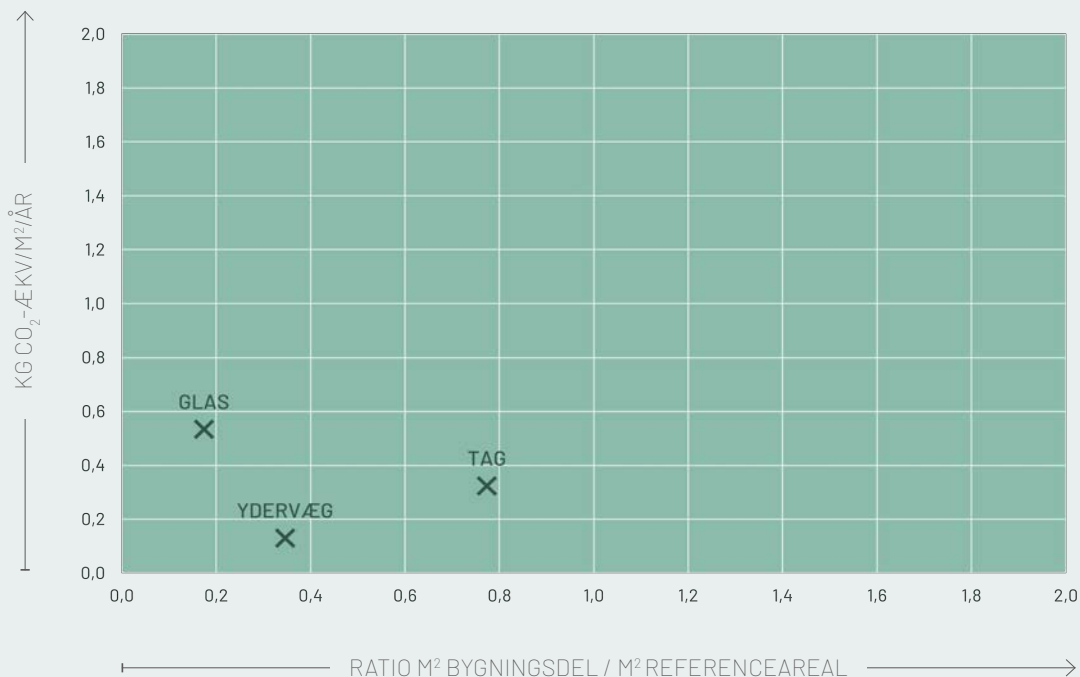
Klimapåvirkningen vises her i udledning af $\text{kg CO}_2\text{-ækv. / m}^2\text{ / år}$. Livscyklusvurderingen er lavet med år 2022 som året for ibrugtagning og caseresultatet er repræsenteret af et hvidt plustegn. Diagrammet viser hvor den pågældende case befinder sig i relation til Reduction Roadmap, hvor den er vel indenfor den hurtigste reduktions-takt, i sandsynlighedsscenarioet på 83 %.

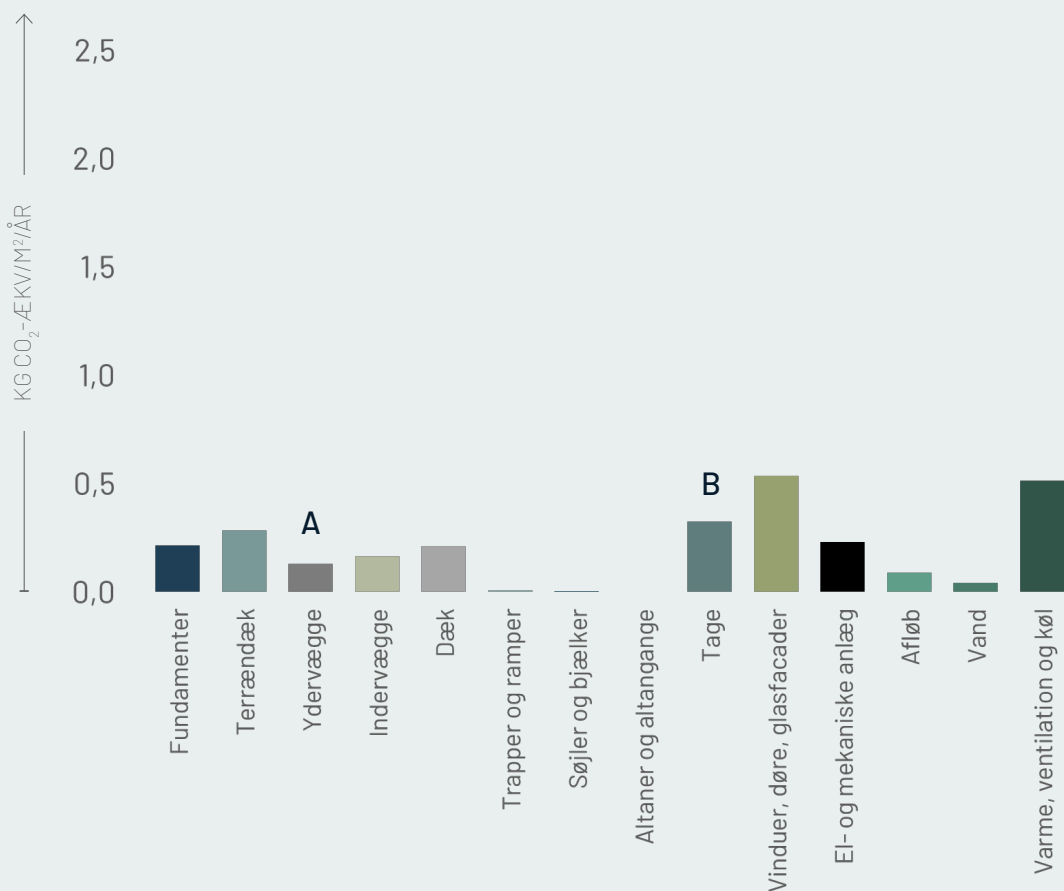
Figur R01.6: Reduction Roadmap

Den aktuelle case i relation til Reduction Roadmap, grænseværdierne, 4 til 1 planets målsætning på $2.5 \text{ kg CO}_2\text{-ækv. / m}^2\text{ / år}$ og 'safe operating space'.

BYGNINGSDELSRATIO OG PÅVIRKNING

KLIMAPÅVIRKNINGER FORDELT OVER BYGNINGSDELE

Figur R01.7: CO₂-regnskab over byggeriets bygningsdele

Den horisontale akse viser bygningens mest centrale bygningsdele, herunder fundamenter, terrændæk, ydervægge, indervægge, dæk, trapper og ramper, søjler og bjælker, altaner og altangange, tage, vinduer, døre og glasfacader, el- og mekaniske anlæg samt tekniske installationer (standard værdier).

DE BIOGENE MATERIALERS ANDEL: MASSE VS. KLIMAKLIMAPÅVIRKNING

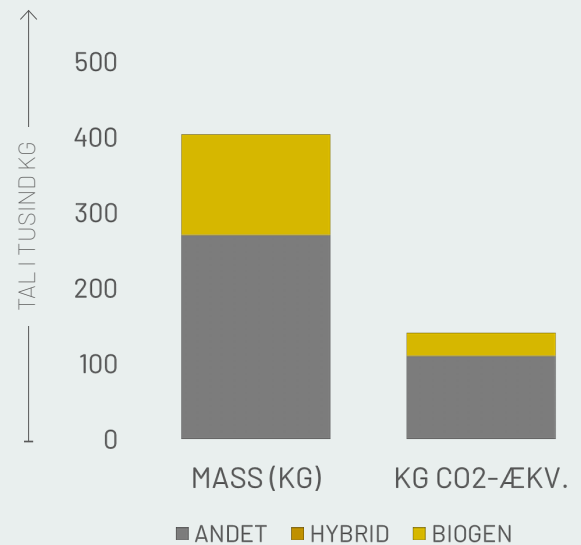
Figur R01.8:

Søjlediagrammet viser det pågældende boligbyggeri opdelt i tre materialegrupper: biogene materialer, hybrider og andre materialer.

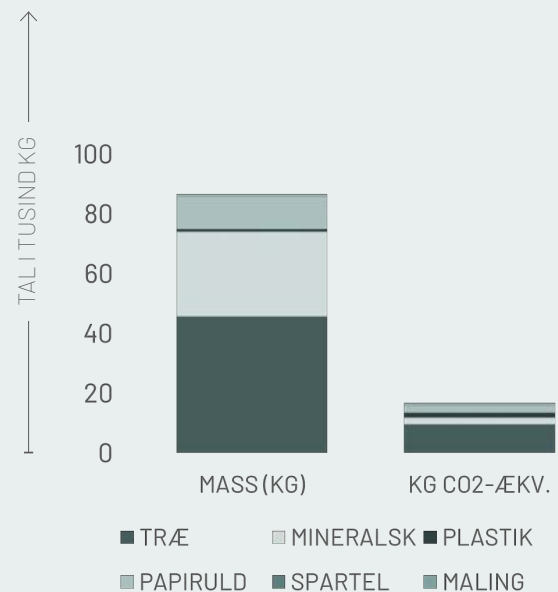
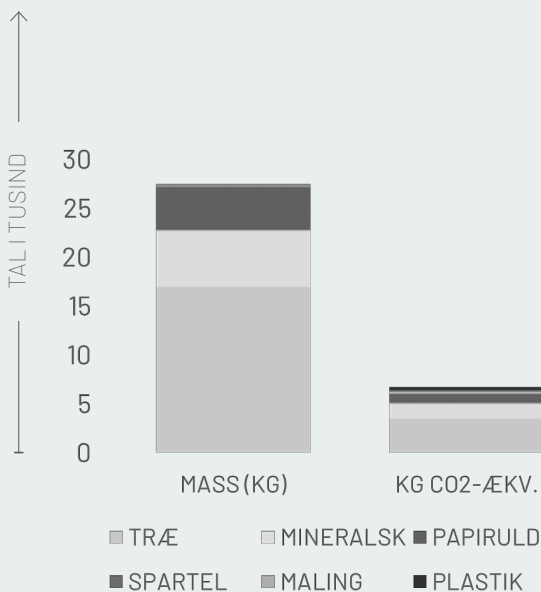
Den lodrette akse viser tal for kilogram i tusinde, dvs. at spændet er 0 - 500.000 kg.

Søjlen til venstre viser bygningens masse i kg, opdelt i materialegrupperne.

Søjlen til højre viser bygningens totale udledning af CO₂-ækv. opdelt efter samme princip.

MATERIALERNES MASSE I FORHOLD TIL MATERIALERNES TOTALE UDLEDNING AF KG CO₂-ÆKV.

A. YDERVÆGGENS OPBYGNING

- Bræddebeklædning, træ
- Fibergips
- OSB-plade
- Træskelet
- Papirisolering
- Dampspærre
- Træliste
- Glasuldsisolering
- Fibergips
- Spartel og maling

B. TAGETS OPBYGNING

- Beklædning skråtag, skifer
- Beklædning fladt tag, tagpap
- Krydsfiner
- Træskelet med papirisolering
- OSB-plade
- Dampspærre
- Træliste
- Glasuld isolering
- Fibergips
- Spartel og maling

R02: Skademosen

FOTO: Adserballe Knudsen

Bygherre:	Boligselskabet Sjælland
Akitekt:	Vilhelm Lauritzen Arkitekter
Ingeniør:	Holmsgaard A/S
Landskab:	Thing Brandt Landskab
Entreprenør:	Adserballe Knudsen A/S
Opførelseår:	2021
Etageareal:	4146 m ²
Referenceareal:	4146 m ²
Andvendelse:	Helårsbolig
Beboere:	148 stk.
År for ibrugtagning:	2022
Opvarmning:	EI
Solceller:	Ja

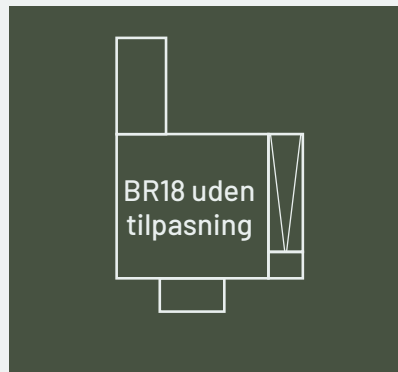

FOTO: Adserballe Knudsen

BESKRIVELSE

Skademosen er et almennyttigt boligområde med i alt 13 blokke rækkehusbebyggelse i træ. Produktionsfasen foregår primært på fabrik, hvilket kan være med til at holde anvendelse af byggematerialer og ressourceforbrug på byggepladsen nede. Der er blevet arbejdet særligt med anvendelse af klima- og allergivenlige materialer i byggeriet.

Blokkene i to etager står på et fundament der kombinerer et pælefundament og et linjefundament af letklinkerblokke og armeret beton, isoleret med PIR-skum. Terrændækket består af beton og EPS.

Husene er opført med præfabrikerede, massive træelementer i krydslamineret træ (CLT), med et isoleringssystem i glasuld. Isolerede stolper monteres direkte på den bærende konstruktion, hvorefter der isoleres mellem stolperne med formstykker.

Boligerne har et begrænset antal skillevægge for størst mulig fleksibilitet og størrelsen på enhederne varierer imellem 30 og 115 m² for at appellere til en bred beboersammensætning.

Facaderne er træbeklædte og taget er beklædt med tagpap.

Rækkehusbebyggelsen er 4146 m² og har plads 148 beboere hvilket giver ca. 28 m²/ person. Det er i den lave ende for case samlingen.

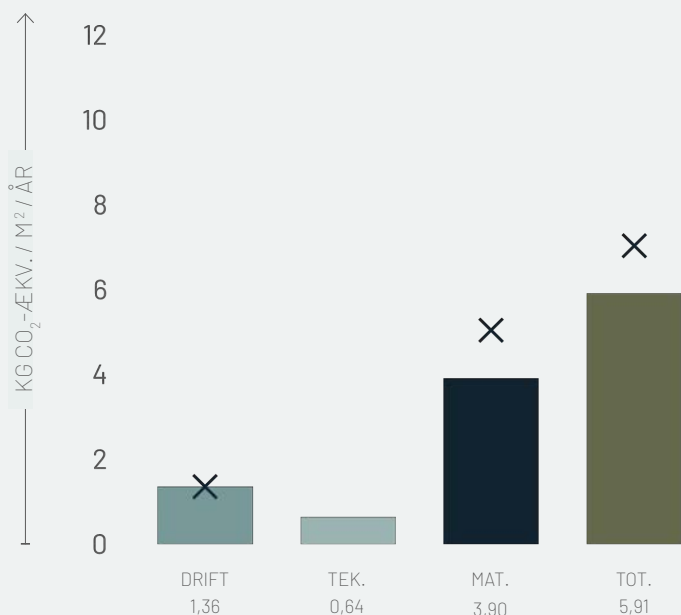
CLT

2 etager

R02: Skademosen

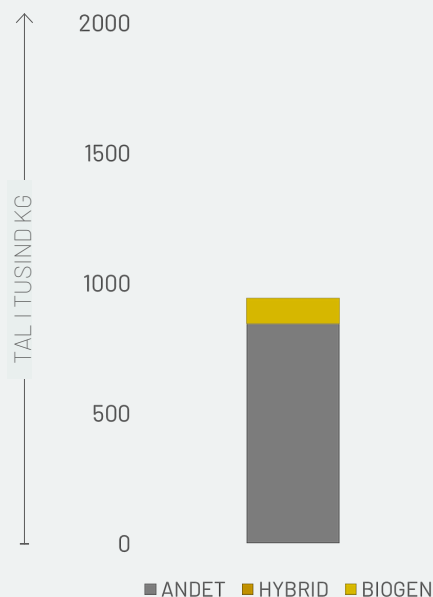
5,91 kg CO₂-ækv. / m² / år

Figur R02.1: Udledningen af kg CO₂-ækv. / m² / år

Søjlerne viser bygningens klimapåvirkning. Krydsene indikerer det højeste resultat for drift, materialer og samlet udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år i casesamlingens rækkehuse.

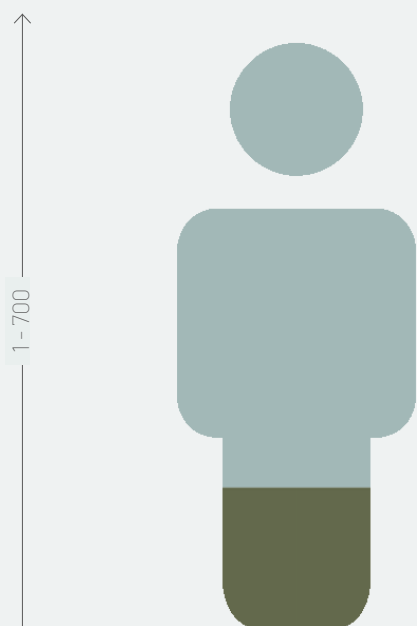
942.098 kg CO₂-ækv.

Figur R02.2: Den samlede udledning af kg CO₂-ækv.

Den stablede søjle viser casens samlede udledning af kg CO₂-ækv. fordelt på de tre materialegrupper; andre, hybrider og biogene.

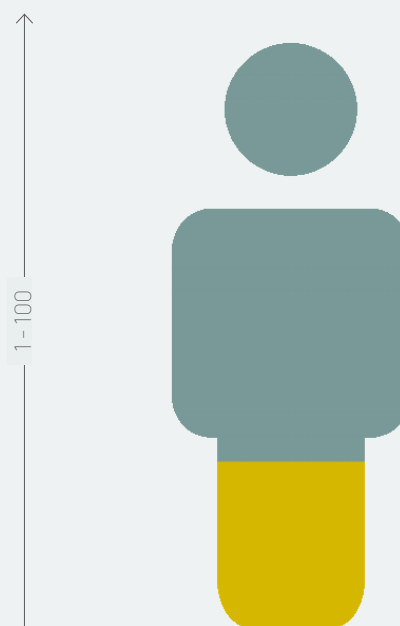
165 kg CO₂-ækv. / person / år

Figur R02.3: Udledningen af CO₂ / person / år

Den lodrette akse har et spænd på 1 til 700 kg CO₂-ækv. / person / år.

28 m² / person

Figur R02.4: m² / person

Den lodrette akse har et spænd på 1 til 100 m² / person

R02: Skademosen

KLIMAPÅVIRKNINGEN I RELATION TIL ANDRE BEST PRACTICE CASES

Den pågældende case er fremhævet i diagrammet som viser best practice byggeriernes udledning sorteret fra den højeste til laveste udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år.

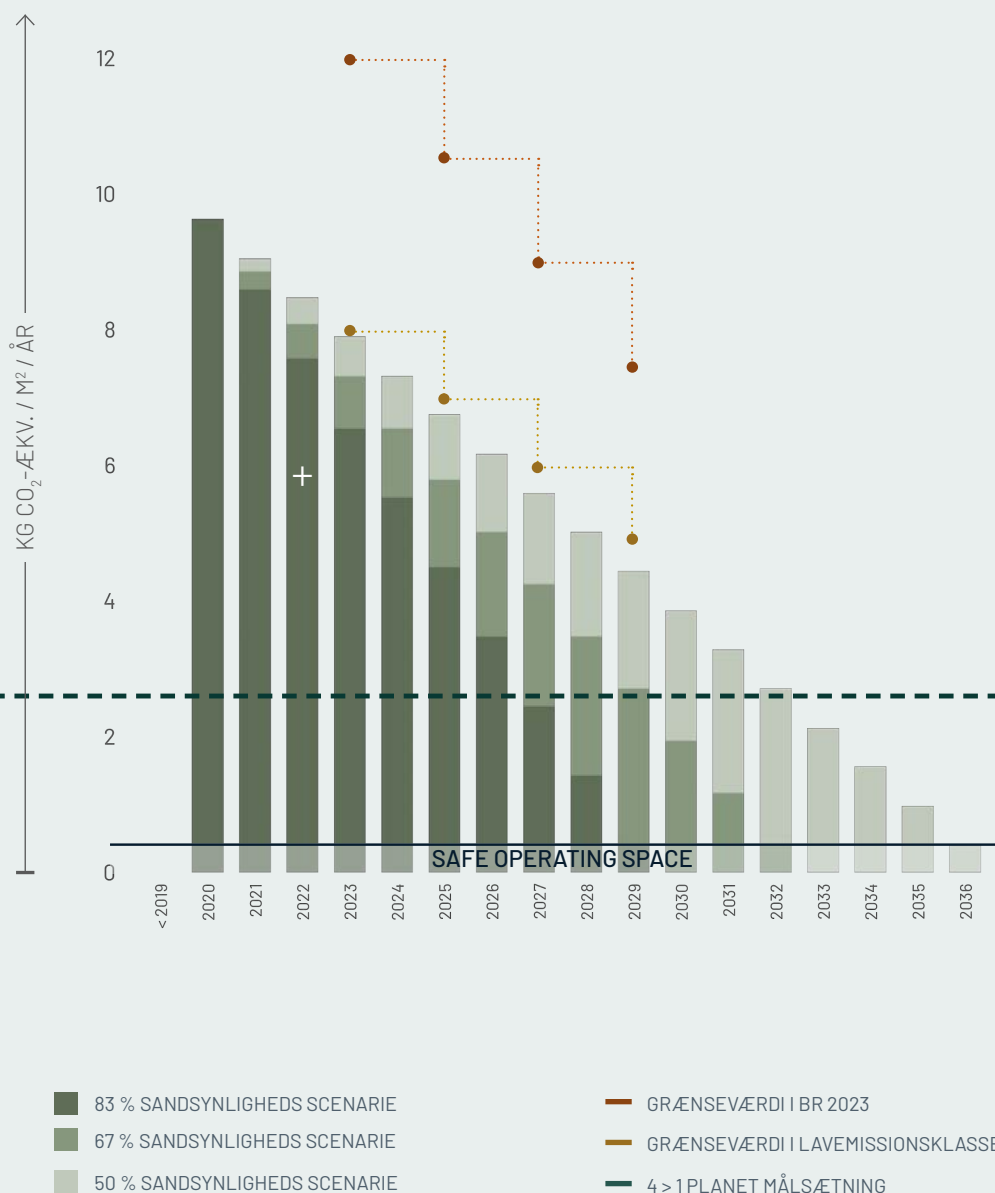
Figur R02.5: Boligcases

Den vertikale akse viser udledning af kg CO₂-ækv./m²/år. Den horisontale akse viser de 25 best practice cases.

R02: Skademosen

BYGNINGENS UDLEDNING I REDUCTION ROADMAP

Klimapåvirkningen vises her i udledning af $\text{kg CO}_2\text{-ækv. / m}^2\text{ / år}$. Livscyklusvurderingen er lavet med år 2022 som året for ibrugtagning og caseresultatet er repræsenteret af et hvidt plustegn. Diagrammet viser hvor den pågældende case befinder sig i relation til Reduction Roadmap, hvor den er vel indenfor den hurtigste reduktions-takt, i sandsynlighedsscenarioet på 83 %.

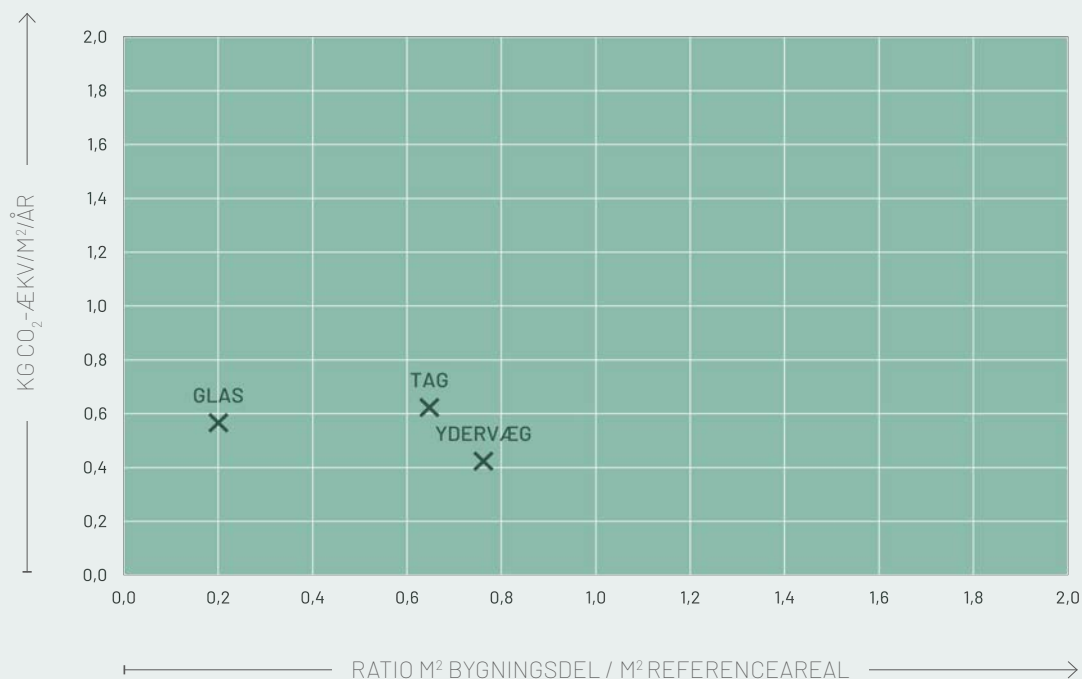

Figur R02.6: Reduction Roadmap

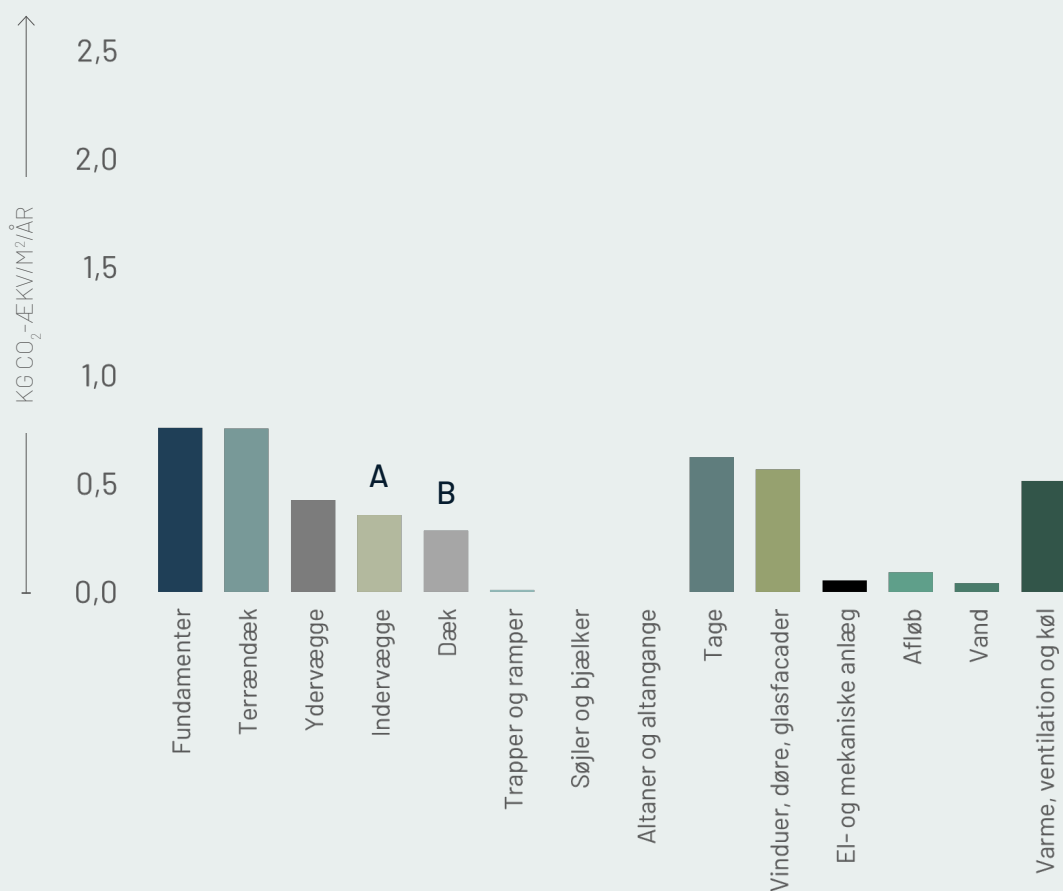
Den aktuelle case i relation til Reduction Roadmap, grænseværdierne, 4 til 1 planets målsætning på $2.5 \text{ kg CO}_2\text{-ækv. / m}^2\text{ / år}$ og 'safe operating space'.

R02: Skademosen

BYGNINGSDELSRATIO OG PÅVIRKNING

KLIMAPÅVIRKNINGER FORDELT OVER BYGNINGSDELE

Figur R02.7: CO₂-regnskab over byggeriets bygningsdele

Den horisontale akse viser bygningens mest centrale bygningsdele, herunder fundamenter, terrændæk, ydervægge, indervægge, dæk, trapper og ramper, søjler og bjælker, altaner og altangange, tage, vinduer, døre og glasfacader, el- og mekaniske anlæg samt tekniske installationer (standard værdier).

R02: Skademosen

DE BIOGENE MATERIALERS ANDEL: MASSE VS. KLIMAKLIMAPÅVIRKNING

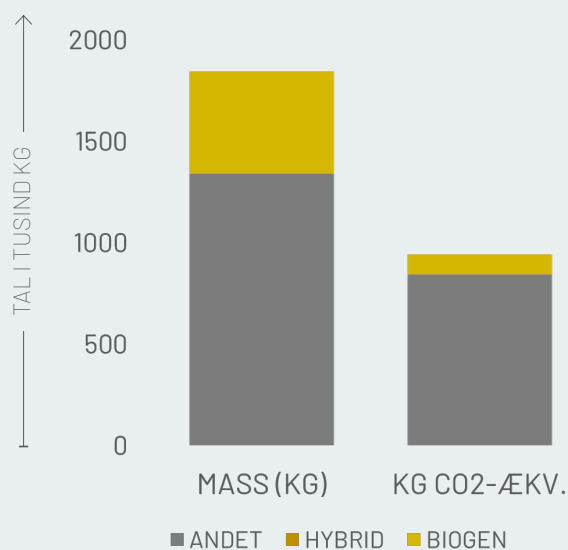
Figur R02.8:

Søjlediagrammet viser det pågældende boligbyggeri opdelt i tre materialegrupper: biogene materialer, hybrider og andre materialer.

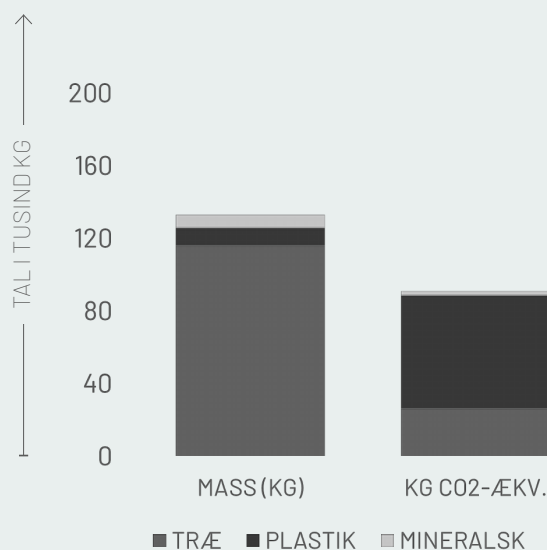
Den lodrette akse viser tal for kilogram i tusinde, dvs. at spændet er 0 - 2000.000 kg.

Søjlen til venstre viser bygningens masse i kg, opdelt i materialegrupperne.

Søjlen til højre viser bygningens totale udledning af CO₂-ækv. opdelt efter samme princip.

MATERIALERNES MASSE I FORHOLD TIL MATERIALERNES TOTALE UDLEDNING AF KG CO₂-ÆKV.

A. INDERVÆGGENS OPBYGNING

- CLT-boks
- Mineraluldsisolering
- Gipskartonplade

B. DÆKKETS OPBYGNING

- Trægulv, stavparket
- PVC, gulvbelægning
- CLT-dæk

R03: Tømmergården

FOTO: KAB

Bygherre: Roskilde Nord / KAB
Aktekt: ONV / JaJa Architects
Ingeniør: Bascon
Entreprenør: Scandi Byg

Opførelseår: 2021
Etageareal: 531 m²
Referenceareal: 531 m²
Andvendelse: Helårsbolig
Beboere: 148 stk.
År for ibrugtagning: 2022
Opvarmning: Naturgas
Solceller: Ja

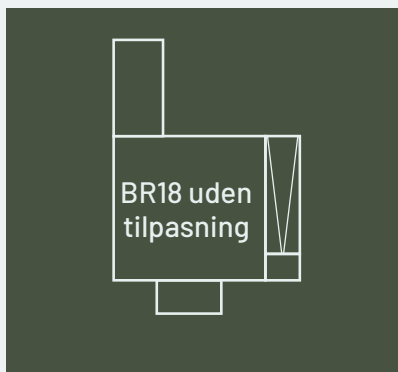

FOTO: KAB

BESKRIVELSE

Tømmergården er et almennyttigt boligområde med syv blokke, såkaldte supervillaer, der hver rummer fem boliger. Produktionsfasen foregår primært på fabrik, hvilket kan være med til at holde anvendelse af byggematerialer og ressourceforbrug på byggepladsen nede. Der er blevet arbejdet særligt med dagslysforhold og individuel aptering af boligerne som en strategi for ressourcebesparelse.

Bygningerne i én til to etager står på et punktfundament af beton med bjælker i stål. Der er monteret riste i facadelinjen for at ventilere hulrummet under bygningen samtidigt med at niveaufri adgang sikres. Terrændækket består af elementer med limtræs bjælker, mineraluld og trykimprægneret krydsfiner med et terrændæksunderlag af stabilgrus.

Bebyggelsen er opført med træbokselementer, ydervæggene er isolerede med mineraluld og facaderne er træbeklædte.

Etageadskillelser og adskillelser imellem lejemål er udført som trækonstruktioner med mineraluldisolering og med lydlægte i tillæg til lydfilt.

Taget er udført med limtræskonstruktion og ventileret hulrum og mineraluldisolering. Det er beklædt med tagpap og udført med sedumtag (grønt tag).

Livscyklusvurderingen er udført på én bygning ud af syv i bebyggelsen. Denne er 531 m² og har plads til 19 beboere hvilket giver ca. 28 m²/ person. Det er i den lave ende for case samlingen.

Hybrid

1 - 2 etager

R03: Tømmergården

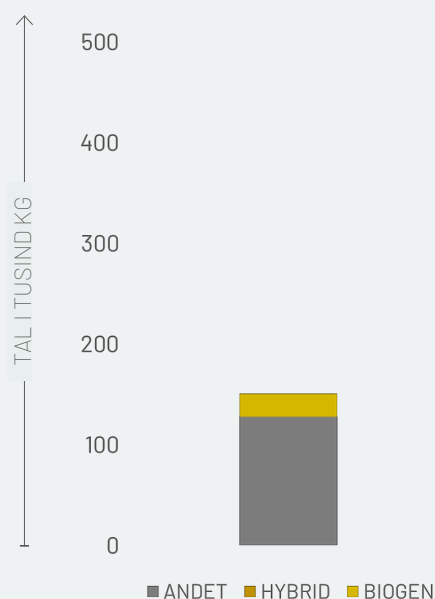
7,04 kg CO₂-ækv. / m² / år

Figur R03.1: Udledningen af kg CO₂-ækv. / m² / år

Søjlerne viser bygningens klimapåvirkning. Krydsene indikerer det højeste resultat for drift, materialer og samlet udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år i casesamlingens rækkehuse.

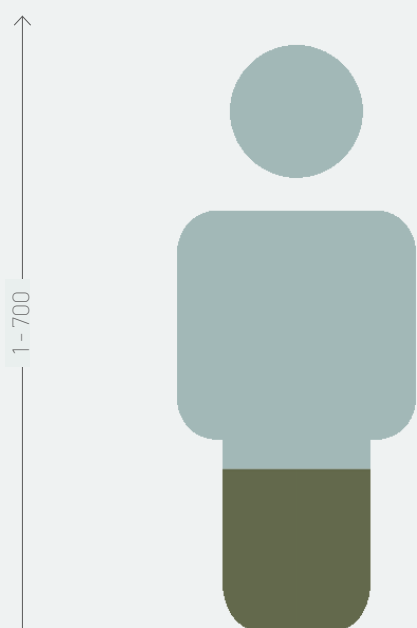
150.725 kg CO₂-ækv.

Figur R03.2: Den samlede udledning af kg CO₂-ækv.

Den samlede søjle viser casens samlede udledning af kg CO₂-ækv. fordelt på de tre materialegrupper; andre, hybrider og biogene.

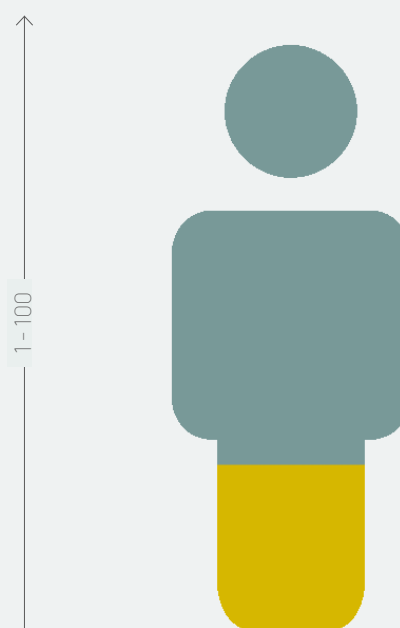
189 kg CO₂-ækv. / person / år

Figur R03.3: Udledningen af CO₂ / person / år

Den lodrette akse har et spænd på 1 til 700 kg CO₂-ækv. / person / år.

28 m² / person

Figur R03.4: m² / person

Den lodrette akse har et spænd på 1 til 100 m² / person

R03: Tømmergården

KLIMAPÅVIRKNINGEN I RELATION TIL ANDRE BEST PRACTICE CASES

Den pågældende case er fremhævet i diagrammet som viser best practice byggeriernes udledning sorteret fra den højeste til laveste udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år.

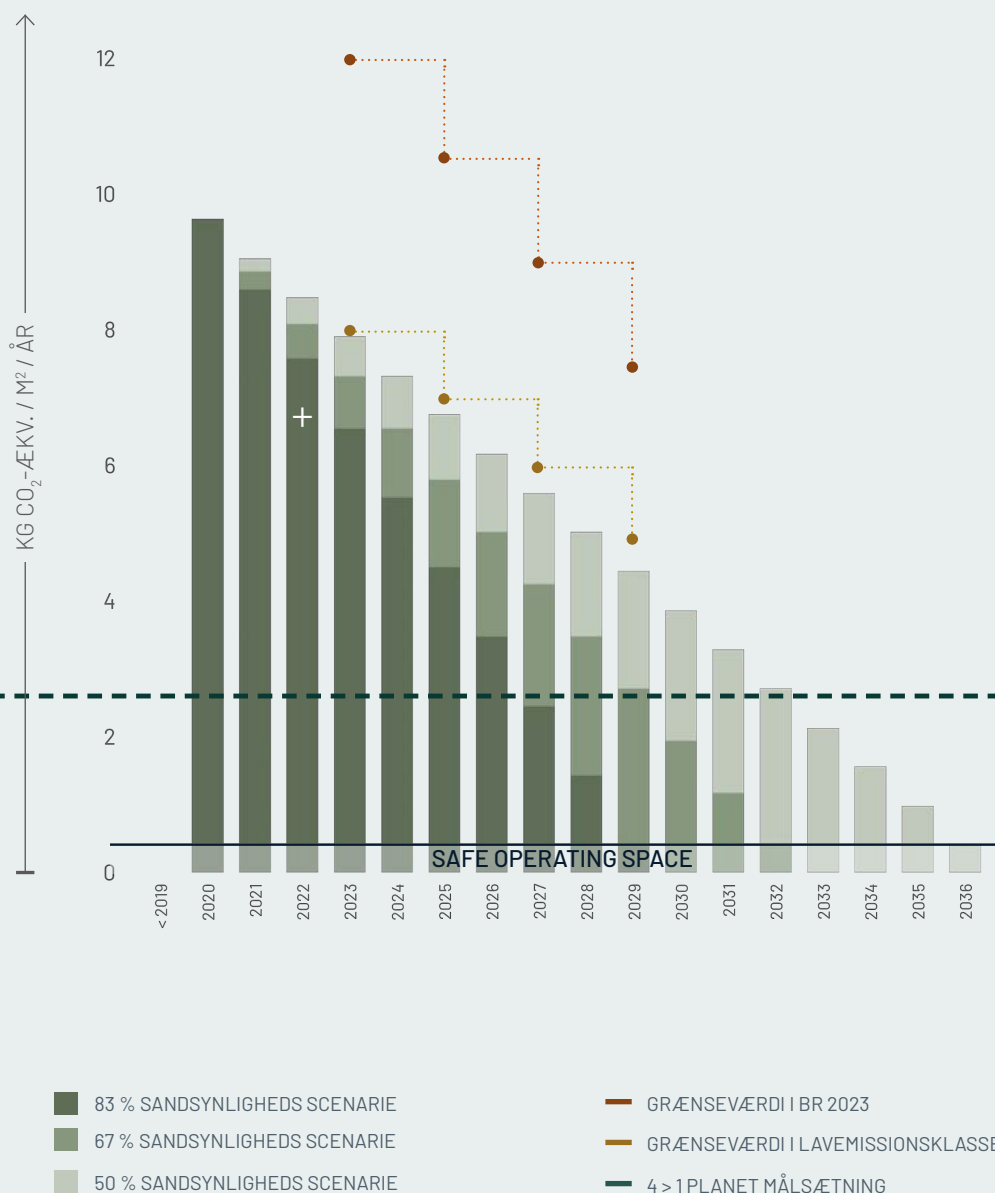
Figur R03.5: Boligcases

Den vertikale akse viser udledning af kg CO₂-ækv./m²/år. Den horisontale akse viser de 25 best practice cases.

R03: Tømmergården

BYGNINGENS UDLEDNING I REDUCTION ROADMAP

Klimapåvirkningen vises her i udledning af $\text{kg CO}_2\text{-ækv. / m}^2 / \text{år}$. Livscyklusvurderingen er lavet med år 2022 som året for ibrugtagning og caseresultatet er repræsenteret af et hvidt plus tegn. Diagrammet viser hvor den pågældende case befinder sig i relation til Reduction Roadmap, hvor den er vel indenfor den hurtigste reduktions-takt, i sandsynlighedsscenarioet på 83 %.

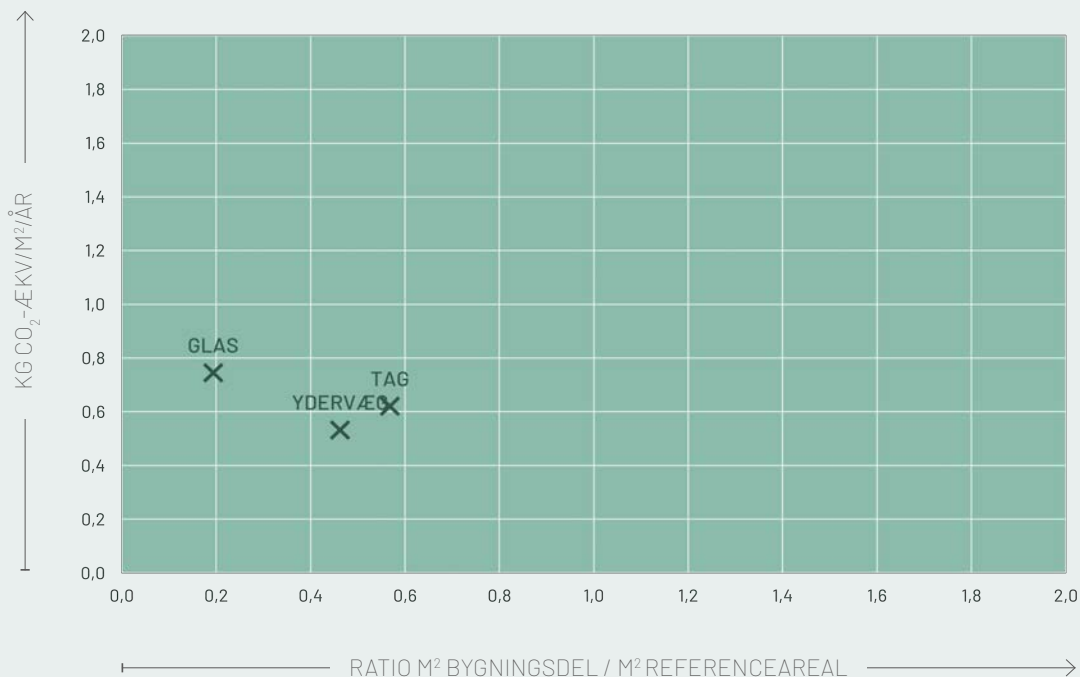

Figur R03.6: Reduction Roadmap

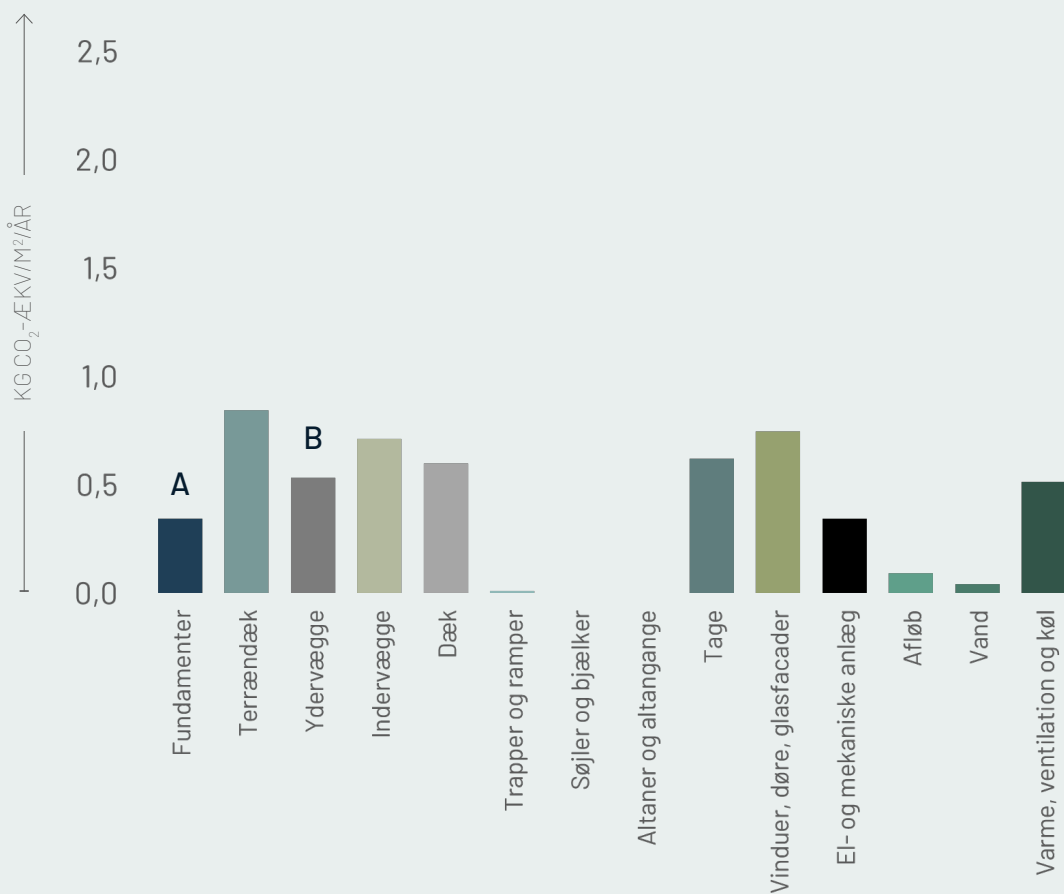
Den aktuelle case i relation til Reduction Roadmap, grænseværdierne, 4 til 1 planets målsætning på $2.5 \text{ kg CO}_2\text{-ækv./m}^2 / \text{år}$ og 'safe operating space'.

R03: Tømmergården

BYGNINGSDELSRATIO OG PÅVIRKNING

KLIMAPÅVIRKNINGER FORDELT OVER BYGNINGSDELE

Figur R03.7: CO₂-regnskab over byggeriets bygningsdele

Den horisontale akse viser bygningens mest centrale bygningsdele, herunder fundamenter, terrændæk, ydervægge, indervægge, dæk, trapper og ramper, søjler og bjælker, altaner og altangange, tage, vinduer, døre og glasfacader, el- og mekaniske anlæg samt tekniske installationer (standard værdier).

R03: Tømmergården

DE BIOGENE MATERIALERS ANDEL: MASSE VS. KLIMAKLIMAPÅVIRKNING

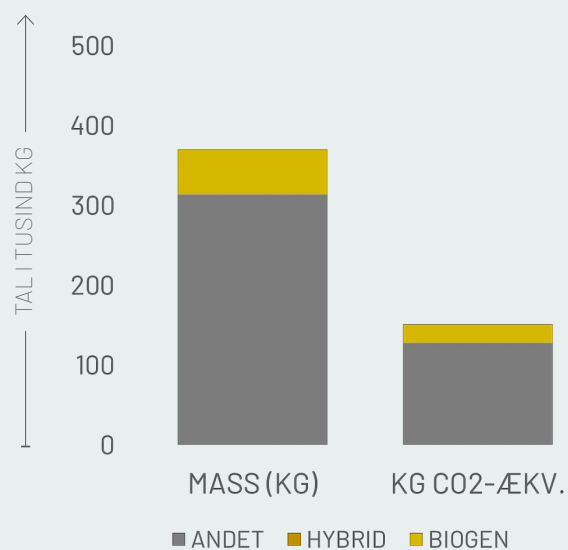
Figur R03.8:

Søjlediagrammet viser det pågældende boligbyggeri opdelt i tre materialegrupper: biogene materialer, hybrider og andre materialer.

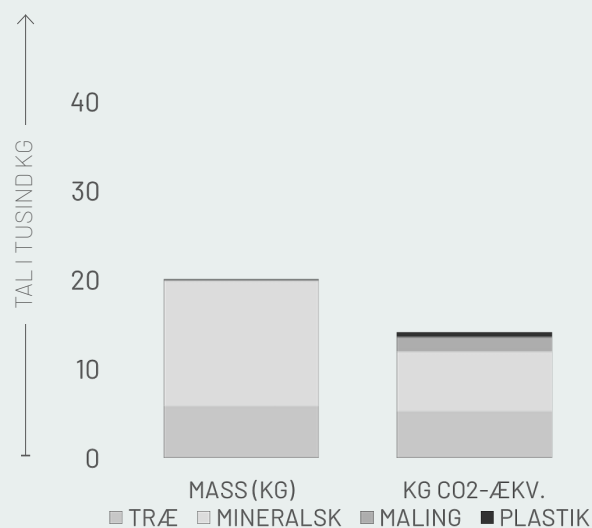
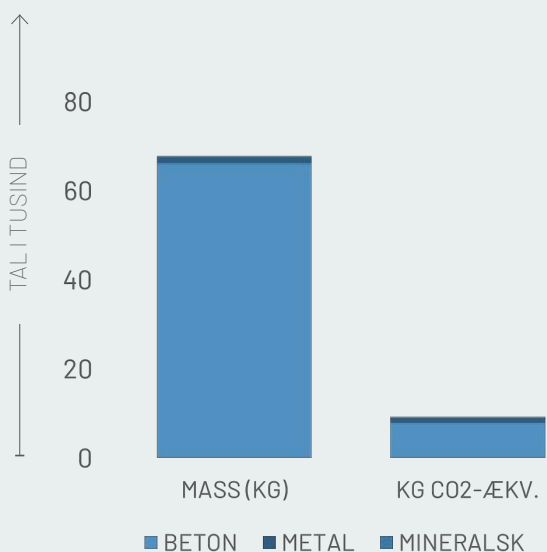
Den lodrette akse viser tal for kilogram i tusinde, dvs. at spændet er 0 - 500.000 kg.

Søjlen til venstre viser bygningens masse i kg, opdelt i materialegrupperne.

Søjlen til højre viser bygningens totale udledning af CO₂-ækv. opdelt efter samme princip.

MATERIALERNES MASSE I FORHOLD TIL MATERIALERNES TOTALE UDLEDNING AF KG CO₂-ÆKV.

A. FUNDAMENTETS OPBYGNING

Punktfundament, beton
Stålbjælker

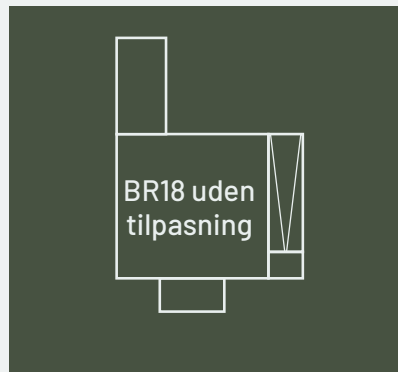
B. YDERVÆGGENS OPBYGNING

Bræddebeklædning, træ
Trælister
Dampspærre
Fibercementplade
Træskelet
Mineraluldsisolering, batts
Fibergips
Puds og maling

R04: Danmarksgrunden

Bygherre:	Boligselskabet AKB c/o KAB
Akitekt:	Vandkunsten
Ingeniør:	Dansk Energi management + Esbensen
Entreprenør:	GVL Entreprise + BM Tag
Opførelseår:	2014
Etageareal:	8378 m ²
Referenceareal:	8378 m ²
Andvendelse:	Helårsbolig
Beboere:	19 stk. / enhed
År for ibrugtagning:	2022
Opvarmning:	Varmepumpe
Solceller:	Nej

BESKRIVELSE

Danmarksgrunden er et almennyttigt boligområde i fem rækker med i alt 72 boliger. Produktionsfasen foregår primært på fabrik, hvilket kan være med til at holde anvendelse af byggematerialer og ressourceforbrug på byggepladsen nede. Der er blevet arbejdet særligt med at holde beboeromkostninger nede ved at optimere energiforbrug og reducere behovet for vedligehold.

Bygningerne i tre etager står på et linje- og pælefundament i beton og er isoleret med EPS og celleglasisolering. Terrændækket er udført som træboks, isoleret med mineraluld og EPS og beklædt med cementspånplade.

Bebyggelsen er opført som præfabrikeret og modulært kassebyggeri og er udformet som kile for at danne et buet forløb. Facaden er beklædt med skifer og cedertræ, som kræver ingen eller meget begrænset vedligehold.

Etageadskillelser og adskillelser imellem lejemål er udført som træbokse med mineraluldsisolering og gipsplader, i etageadskillelserne er gipsen brandimpregneret. Overfladerne er behandlet med kalkpuds og malet.

Taget er udført som træboks og isoleret med mineraluld. Taget er beklædt med tagpap og forsynet med et tagudhæng som forlænger facadematerialernes levetid. Tagudhængets underside er beklædt med træ og behandlet med træmaling.

Danmarksgrunden er 8378 m² og har plads til 207 beboere hvilket giver ca. 41 m²/ person. Det er i den høje ende for case samlingen.

Boks

3 etager

R04: Danmarksgrunden

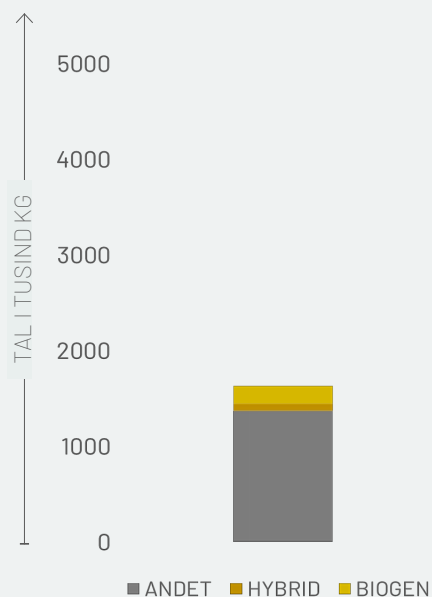
4,60 kg CO₂-ækv. / m² / år

Figur R04.1: Udledningen af kg CO₂-ækv. / m² / år

Søjlerne viser bygningens klimapåvirkning. Krydsene indikerer det højeste resultat for drift, materialer og samlet udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år i casesamlingens rækkehuse.

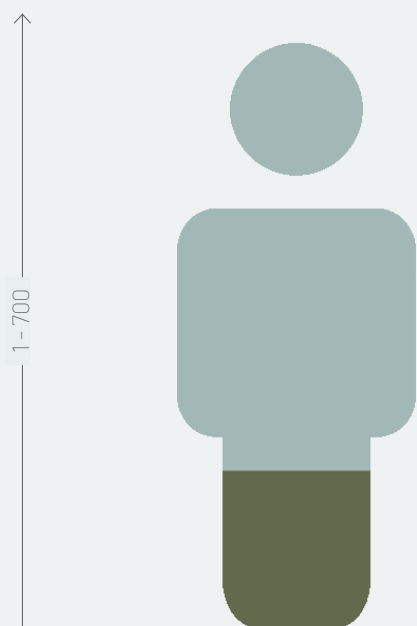
1.632.490 kg CO₂-ækv.

Figur R04.2: Den samlede udledning af kg CO₂-ækv.

Den stablede søjle viser casens samlede udledning af kg CO₂-ækv. fordelt på de tre materialegrupper; andre, hybrider og biogene.

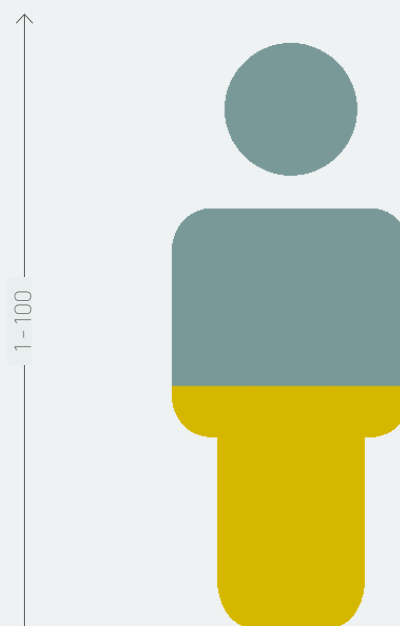
186 kg CO₂-ækv. / person / år

Figur R04.3: Udledningen af CO₂ / person / år

Den lodrette akse har et spænd på 1 til 700 kg CO₂-ækv. / person / år.

41 m² / person

Figur R04.4: m² / person

Den lodrette akse har et spænd på 1 til 100 m² / person

R04: Danmarksgrunden

KLIMAPÅVIRKNINGEN I RELATION TIL ANDRE BEST PRACTICE CASES

Den pågældende case er fremhævet i diagrammet som viser best practice byggeriernes udledning sorteret fra den højeste til laveste udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år.

Figur R04.5: Boligcases

Den vertikale akse viser udledning af kg CO₂-ækv./m²/år. Den horisontale akse viser de 25 best practice cases.

R04: Danmarksgrunden

BYGNINGENS UDLEDNING I REDUCTION ROADMAP

Klimapåvirkningen vises her i udledning af $\text{kg CO}_2\text{-ækv. / m}^2\text{ / år}$. Livscyklusvurderingen er lavet med år 2022 som året for ibrugtagning og caseresultatet er repræsenteret af et hvidt plus tegn. Diagrammet viser hvor den pågældende case befinder sig i relation til Reduction Roadmap, hvor den er vel indenfor den hurtigste reduktions-takt, i sandsynlighedsscenarioet på 83 %.

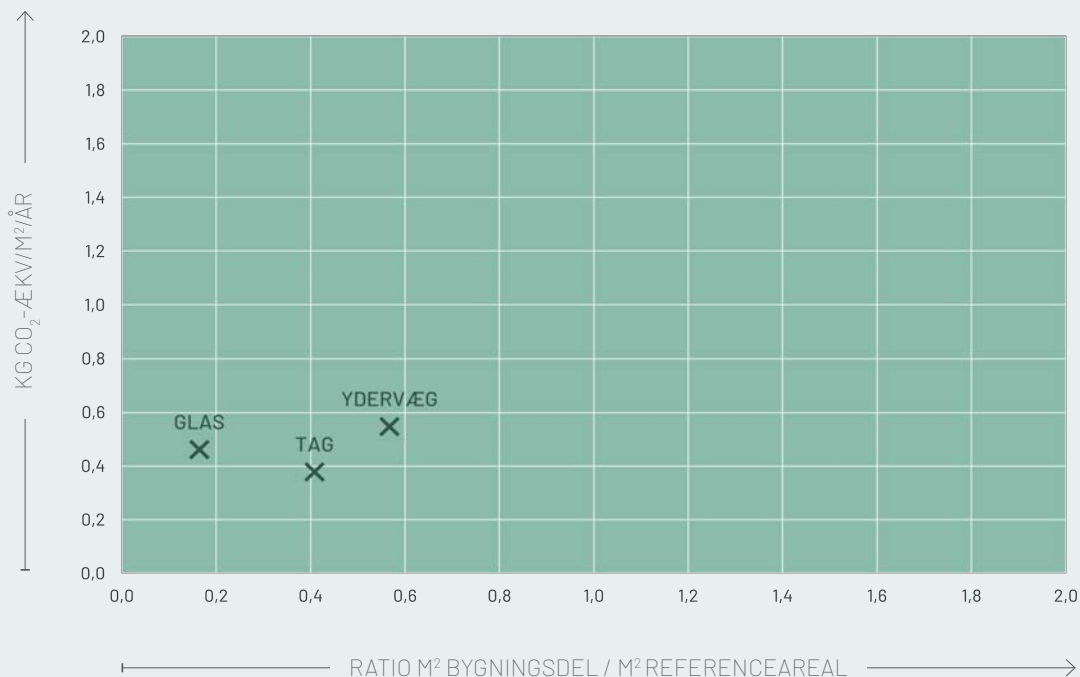

Figur R04.6: Reduction Roadmap

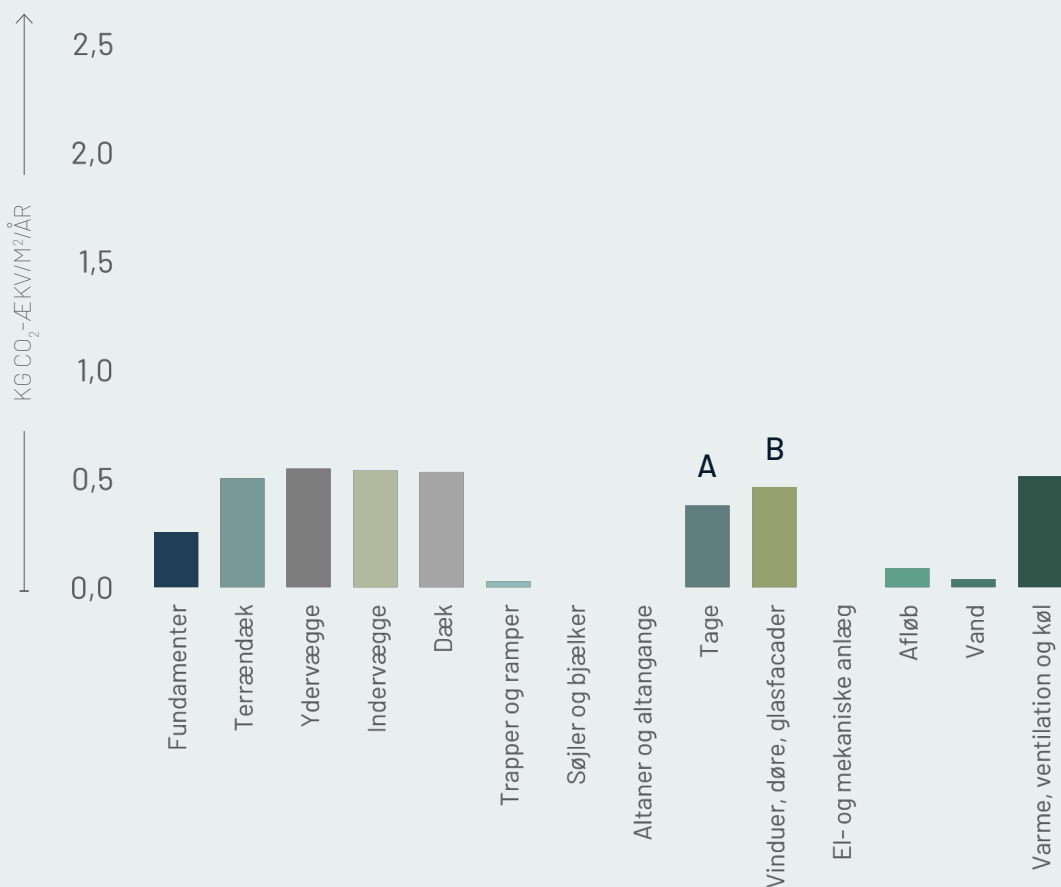
Den aktuelle case i relation til Reduction Roadmap, grænseværdierne, 4 til 1 planets målsætning på $2.5 \text{ kg CO}_2\text{-ækv./m}^2\text{ / år}$ og 'safe operating space'.

R04: Danmarksgrunden

BYGNINGSDELSRATIO OG PÅVIRKNING

KLIMAPÅVIRKNINGER FORDELT OVER BYGNINGSDELE

Figur R04.7: CO₂-regnskab over byggeriets bygningsdele

Den horisontale akse viser bygningens mest centrale bygningsdele, herunder fundamenter, terrændæk, ydervægge, indervægge, dæk, trapper og ramper, søjler og bjælker, altaner og altangange, tage, vinduer, døre og glasfacader, el- og mekaniske anlæg samt tekniske installationer (standard værdier).

R04: Danmarksgrunden

DE BIOGENE MATERIALERS ANDEL: MASSE VS. KLIMAKLIMAPÅVIRKNING

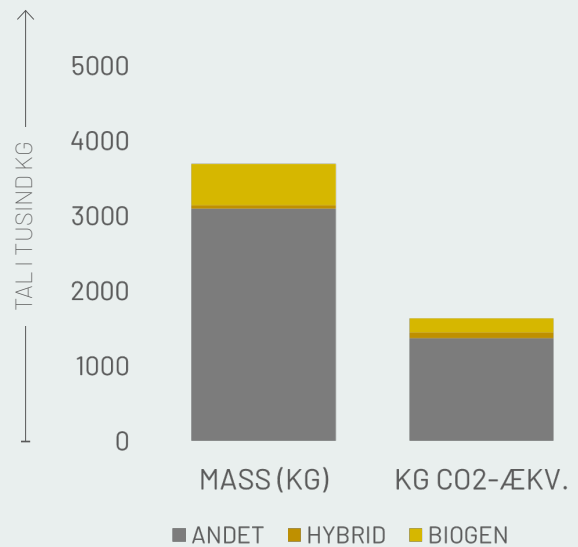
Figur R04.8:

Søjlediagrammet viser det pågældende boligbyggeri opdelt i tre materialegrupper: biogene materialer, hybrider og andre materialer.

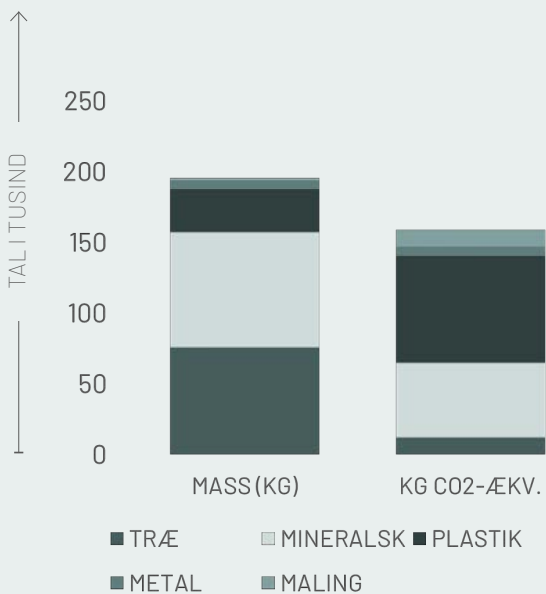
Den lodrette akse viser tal for kilogram i tusinde, dvs. at spændet er 0 - 5000.000 kg.

Søjlen til venstre viser bygningens masse i kg, opdelt i materialegrupperne.

Søjlen til højre viser bygningens totale udledning af CO₂-ækv. opdelt efter samme princip.

MATERIALERNES MASSE I FORHOLD TIL MATERIALERNES TOTALE UDLEDNING AF KG CO₂-ÆKV.

A. TAGETS OPBYGNING

- Beklædning, tagpap
- Underlag, tagpap
- Krydsfiner
- Træliste
- Træskelet
- Mineraluldsisolering
- Dampspærre
- Træliste
- Gipskartonplade
- Spartel og maling

B. VINDUETS OPBYGNING OG RATIO

- OPBYGNING:
- Vindue, 3-lags (Limtræ + alu + plastik)
  - Glasdør, udvendig, 3-lags (Limtræ + alu + plastik)
  - Trædør, indvendig

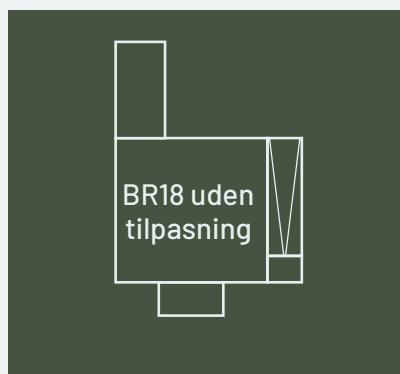
- RATIO:
- 0,16 m² vindue/ m² referenceareal

R05: Skråningen I

Bygherre: Eco Village + Casa
Akitekt: Vandkunsten
Ingeniør: Scandi Byg
Entreprenør: Scandi Byg

Opførelseår: 2019
Etageareal: 4788 m²
Referenceareal: 4788 m²
Andvendelse: Helårsbolig
Beboere: 216 stk.
År for ibrugtagning: 2022
Opvarmning: Varmepumpe
Solceller: Ja

BESKRIVELSE

Skråningen er et bofællesskab der er bygget med en vision om at det byggede skal respektere miljøet. Der er derfor arbejdet særligt for at konstruktionsprincipper og materialevalg samt udformning og sammensætning af boliger skal være lavet i overensstemmelse med denne vision. Den første etape i bebyggelsen er Skråningen I som blev opført i 2019. Den anden etape, Skråningen II, er også en del af case samlingen.

Bygningerne i to etager står på et stribefundament af letklinkerblokke, ovenpå et pladsstøbt betonfundament. Under terrændækket isoleres med et lag EPS og terrændækket består af en bærende træramme, isoleret med papiruld og beklædt med en cementspånplade.

Bebyggelsen er opført som en træsboksmoduler. Ydervæggene er isolerede med mineral- og papiruld og facaderne er træbeklædte. Etageadskillelser og adskillelser imellem boliger er udført med bærende trærammer og isolerede med papiruld. De er opbygget med hulrum og cementbundne spånplader. Vægge og lofter er beklædt med gipsplader og overfladerne er spartlet og malet. De lodrette lejlighedsskel er forsynet med brandimprægnerede gipsplader.

Taget består af en bærende træramme med et ventileret hulrum og er isoleret med papiruld. Taget er beklædt med tagpap.

Skråningen I er 4788 m² og har plads til 216 beboere hvilket giver ca. 22 m²/ person. Det er i den lave ende for case samlingen.

Boks

2 etager

R05: Skråningen I

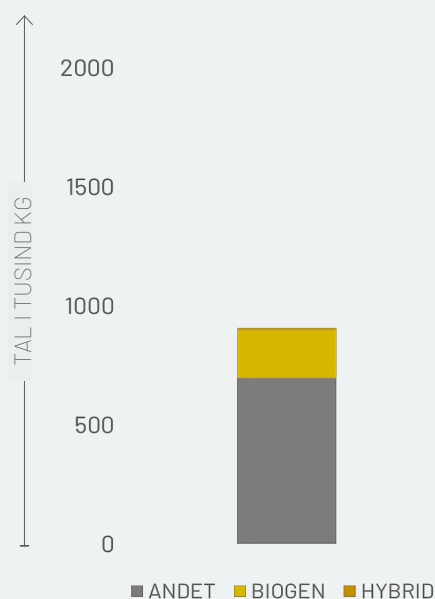
4,62 kg CO₂-ækv. / m² / år

Figur R05.1: Udledningen af kg CO₂-ækv. / m² / år

Søjlerne viser bygningens klimapåvirkning. Krydsene indikerer det højeste resultat for drift, materialer og samlet udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år i casesamlingens rækkehuse.

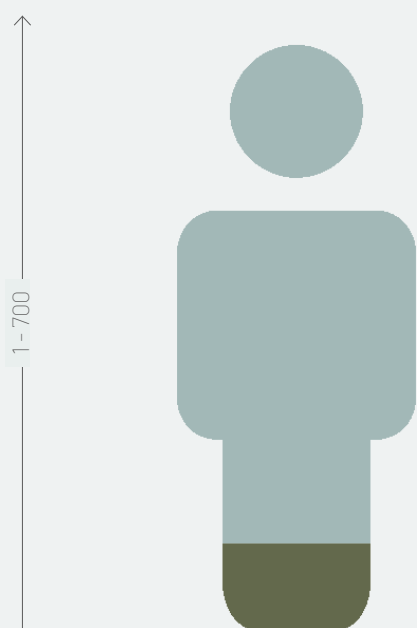
906.298 kg CO₂-ækv.

Figur R05.2: Den samlede udledning af kg CO₂-ækv.

Den samlede søjle viser casens samlede udledning af kg CO₂-ækv. fordelt på de tre materialegrupper; andre, hybrider og biogene.

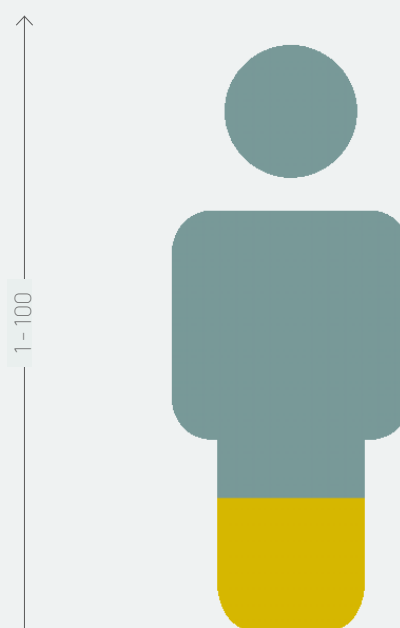
102 kg CO₂-ækv. / person / år

Figur R05.3: Udledningen af CO₂ / person / år

Den lodrette akse har et spænd på 1 til 700 kg CO₂-ækv. / person / år.

22 m² / person

Figur R05.4: m² / person

Den lodrette akse har et spænd på 1 til 100 m² / person

R05: Skråningen I

KLIMAPÅVIRKNINGEN I RELATION TIL ANDRE BEST PRACTICE CASES

Den pågældende case er fremhævet i diagrammet som viser best practice byggeriernes udledning sorteret fra den højeste til laveste udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år.

Figur R05.5: Boligcases

Den vertikale akse viser udledning af kg CO₂-ækv./m²/år. Den horisontale akse viser de 25 best practice cases.

R05: Skråningen I

BYGNINGENS UDLEDNING I REDUCTION ROADMAP

Klimapåvirkningen vises her i udledning af $\text{kg CO}_2\text{-ækv. / m}^2 / \text{år}$. Livscyklusvurderingen er lavet med år 2022 som året for ibrugtagning og caseresultatet er repræsenteret af et hvidt plustegn. Diagrammet viser hvor den pågældende case befinder sig i relation til Reduction Roadmap, hvor den er vel indenfor den hurtigste reduktions-takt, i sandsynlighedsscenarioet på 83 %.

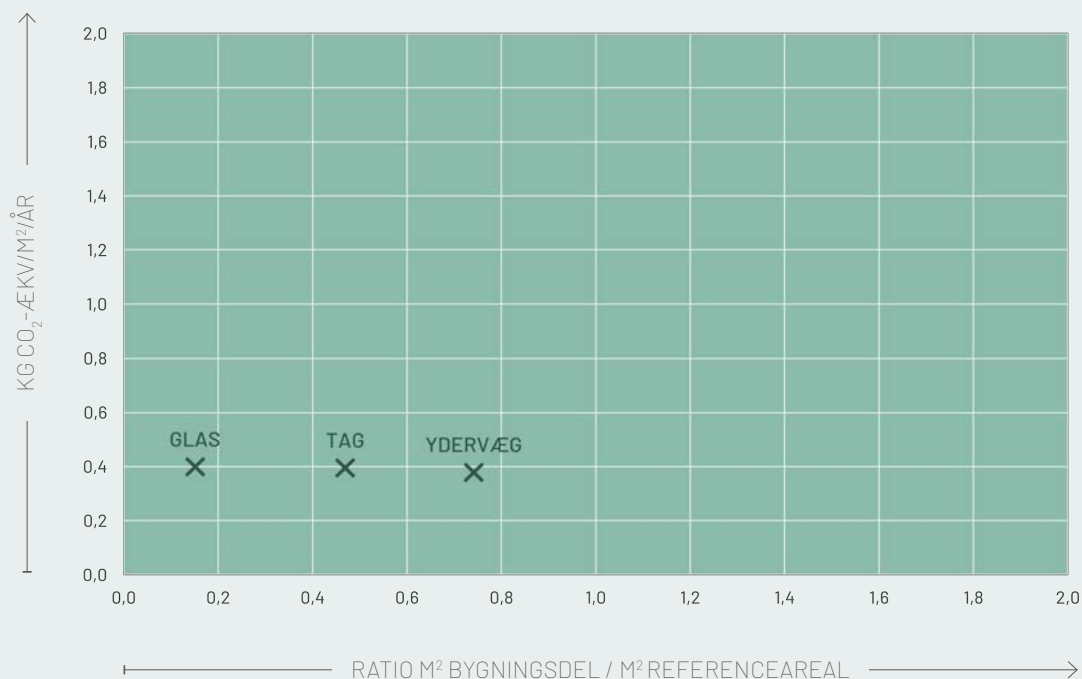

Figur R05.6: Reduction Roadmap

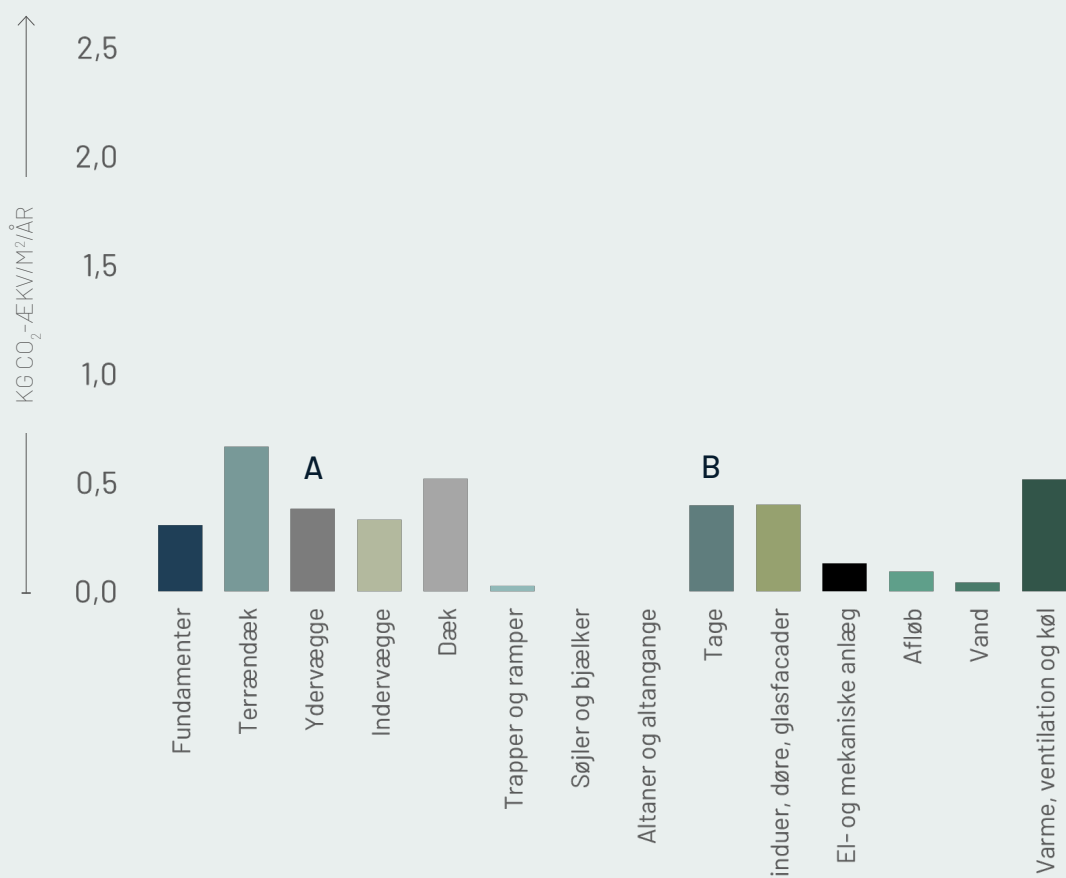
Den aktuelle case i relation til Reduction Roadmap, grænseværdierne, 4 til 1 planets målsætning på $2.5 \text{ kg CO}_2\text{-ækv./m}^2 / \text{år}$ og 'safe operating space'.

R05: Skråningen I

BYGNINGSDELSRATIO OG PÅVIRKNING

KLIMAPÅVIRKNINGER FORDELT OVER BYGNINGSDELE

Figur R05.7: CO₂-regnskab over byggeriets bygningsdele

Den horisontale akse viser bygningens mest centrale bygningsdele, herunder fundamenter, terrændæk, ydervægge, indervægge, dæk, trapper og ramper, søjler og bjælker, altaner og altangange, tage, vinduer, døre og glasfacader, el- og mekaniske anlæg samt tekniske installationer (standard værdier).

R05: Skråningen I

DE BIOGENE MATERIALERS ANDEL: MASSE VS. KLIMAKLIMAPÅVIRKNING

Figur R05.8:

Søjlediagrammet viser det pågældende boligbyggeri opdelt i tre materialegrupper: biogene materialer, hybrider og andre materialer.

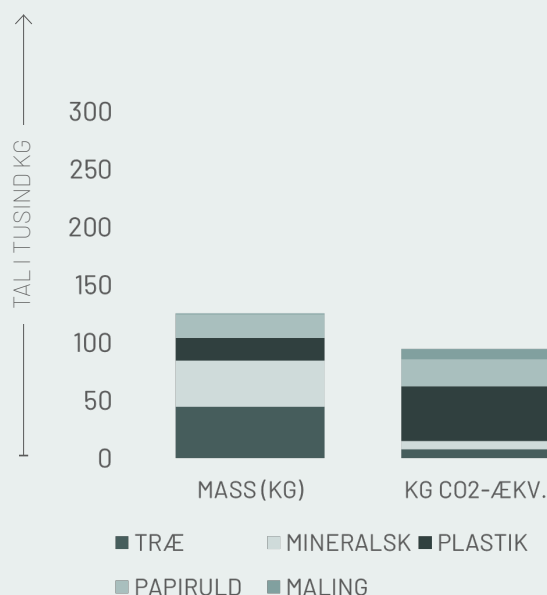
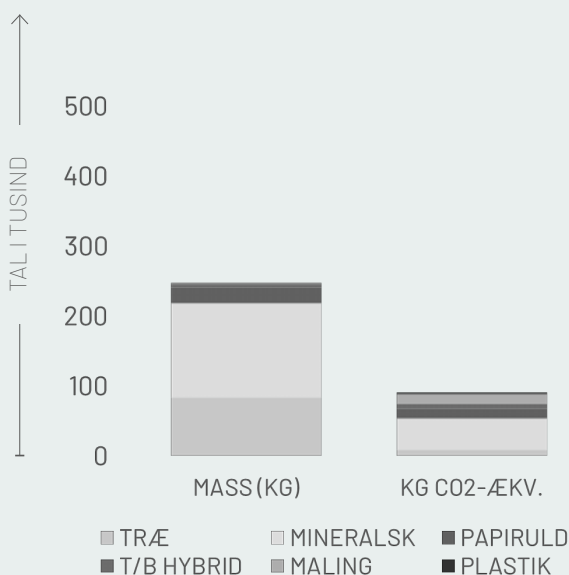
Den lodrette akse viser tal for kilogram i tusinde, dvs. at spændet er 0 - 2000.000 kg.

Søjlen til venstre viser bygningens masse i kg, opdelt i materialegrupperne.

Søjlen til højre viser bygningens totale udledning af CO₂-ækv. opdelt efter samme princip.

MATERIALERNES MASSE I FORHOLD TIL MATERIALERNES TOTALE UDLEDNING AF KG CO₂-ÆKV.

A. YDERVÆGGENS OPBYGNING (FARVE)

- Bræddebeklædning, træ
- Trælister
- Cementbundet spånplade
- Fibercement
- Træskelet
- Papiruldsisolering
- Dampspærre
- Trælister
- Mineraluldsisolering
- Gipskartonplade

B. TAGETS OPBYGNING

- Beklædning, tagpap
- Underlag, tagpap
- Krydsfiner
- Trælister
- Vindspærre
- Træskelet
- Papiruldsisolering
- Dampspærre
- Krydsfiner
- Gipskartonplade

R06: Skråningen II

FOTO: VANDKUNSTEN

Bygherre: Eco Village + Casa
Akitekt: Vandkunsten
Ingeniør: Scandi Byg
Entreprenør: Scandi Byg

Opførelseår: 2019
Etageareal: 4788 m²
Referenceareal: 4788 m²
Andvendelse: Helårsbolig
Beboere: 216 stk.
År for ibrugtagning: 2022
Opvarmning: Varmepumpe
Solceller: Ja

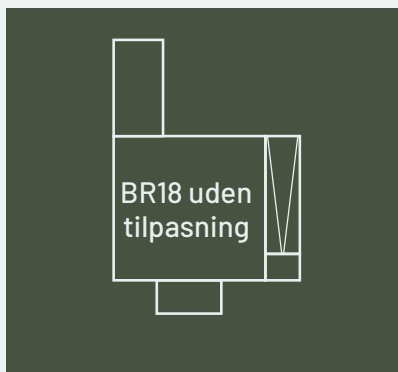

FOTO: VANDKUNSTEN

BESKRIVELSE

Skråningen er et bofællesskab der er bygget med en vision om at det byggede skal respektere miljøet. Der er derfor arbejdet særligt for at konstruktionsprincipper og materialevalg samt udformning og sammensætning af boliger skal være lavet i overensstemmelse med den vision. Den anden etape i bebyggelsen er Skråningen II som blev opført i 2021.

Siden de konstruktive principper i høj grad minder om dem i etape I (se Skråningen I) vil der i denne beskrivelse fokuseres på de særlige tiltag som ikke illustreres bedst ved at vise resultater for byggeriets udledning af kg CO₂ / m² / år. Mange af de anvendte greb i bebyggelsen vil f.eks. have udslag i resultater for byggeriets udledning af kg CO₂-ækv. / person / år.

I bofællesskabet er 12% af det byggede areal fælles hvilket holder boligarealet / person lavt i Skråningen I og II. Boligerne består af et basismodul og varierende ekstramoduler der kan tilgodese forskellige og foranderlige behov for plads i boligen, samtidigt med at mange af de pladskrævende arealer er tilgængelige udenfor den private bolig. Der er blandt andet et større fælleshus og flere mindre fælles faciliteter, som er placeret i tilknytning til boligerne. De mindre fælles faciliteter kan huse fx musikrum, teenageværelser, gæsteværelser eller værksteder og redskabsrum i forbindelse med større uderum.

Boligernes begrænsede dybde på 7,5 m gør også at der er meget naturligt lys, selvom boligerne ikke har en høj ratio af vinduesareal til gulvareal i forhold til mange andre byggerier i casesamlingen.

Skråningen II er 5071 m² og har plads til 222 beboere hvilket giver ca. 23 m²/ person. Det er i den lave ende af case samlingen.

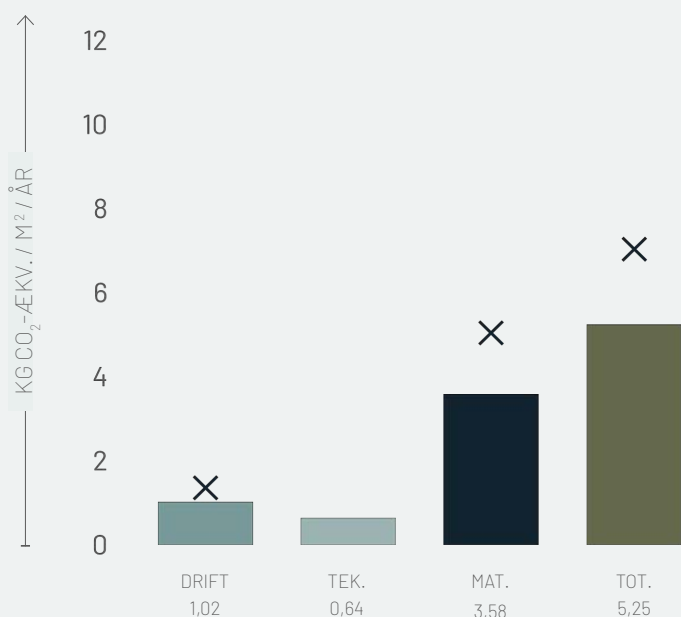
Boks

2 etager

R06: Skråningen II

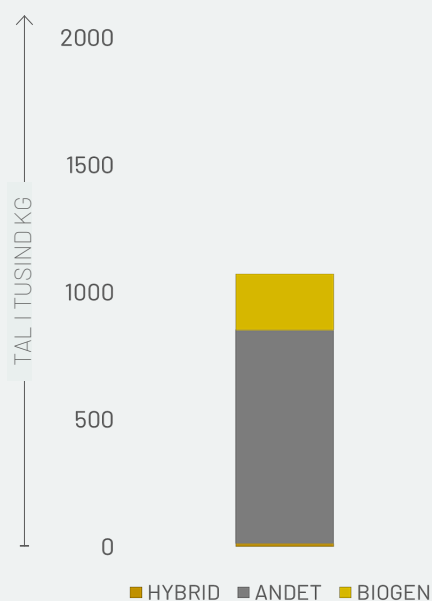
5,25 kg CO₂-ækv. / m² / år

Figur R06.1: Udledningen af kg CO₂-ækv. / m² / år

Søjlerne viser bygningens klimapåvirkning. Krydsene indikerer det højeste resultat for drift, materialer og samlet udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år i casesamlingens rækkehuse.

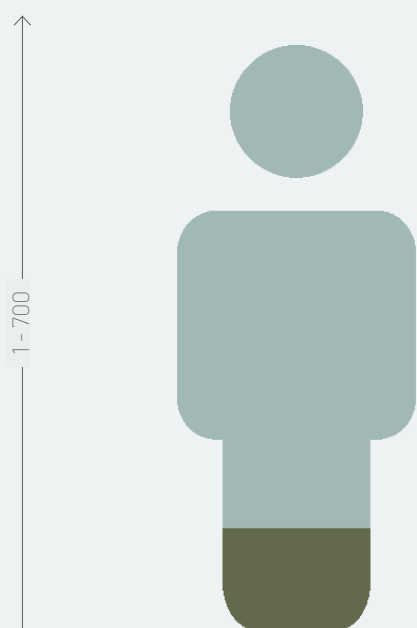
1.071.358 kg CO₂-ækv.

Figur R06.2: Den samlede udledning af kg CO₂-ækv.

Den stablede søjle viser casens samlede udledning af kg CO₂-ækv. fordelt på de tre materialegrupper; andre, hybrider og biogene.

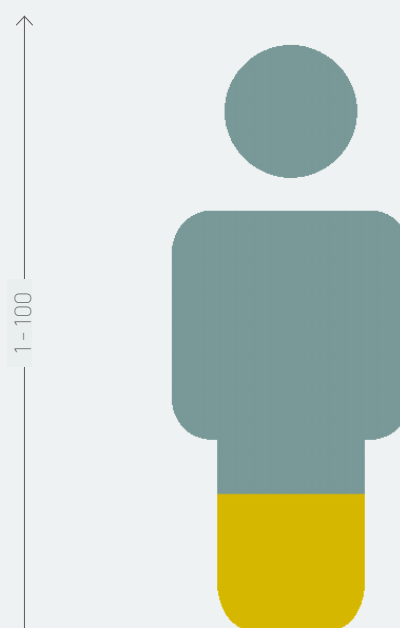
120 kg CO₂-ækv. / person / år

Figur R06.3: Udledningen af CO₂ / person / år

Den lodrette akse har et spænd på 1 til 700 kg CO₂-ækv. / person / år.

23 m² / person

Figur R06.4: m² / person

Den lodrette akse har et spænd på 1 til 100 m² / person

R06: Skråningen II

KLIMAPÅVIRKNINGEN I RELATION TIL ANDRE BEST PRACTICE CASES

Den pågældende case er fremhævet i diagrammet som viser best practice byggeriernes udledning sorteret fra den højeste til laveste udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år.

Figur R06.5: Boligcases

Den vertikale akse viser udledning af kg CO₂-ækv./m²/år. Den horisontale akse viser de 25 best practice cases.

R06: Skråningen II

BYGNINGENS UDLEDNING I REDUCTION ROADMAP

Klimapåvirkningen vises her i udledning af $\text{kg CO}_2\text{-ækv. / m}^2\text{ / år}$. Livscyklusvurderingen er lavet med år 2022 som året for ibrugtagning og caseresultatet er repræsenteret af et hvidt plus tegn. Diagrammet viser hvor den pågældende case befinder sig i relation til Reduction Roadmap, hvor den er vel indenfor den hurtigste reduktions-takt, i sandsynlighedsscenarioet på 83 %.

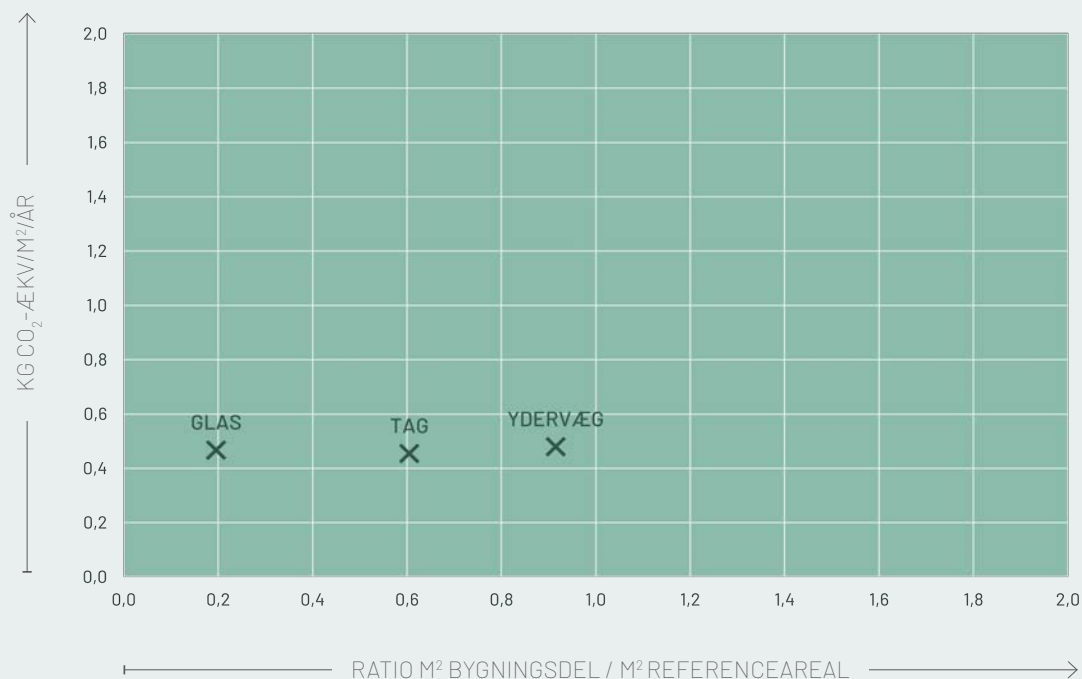

Figur R06.6: Reduction Roadmap

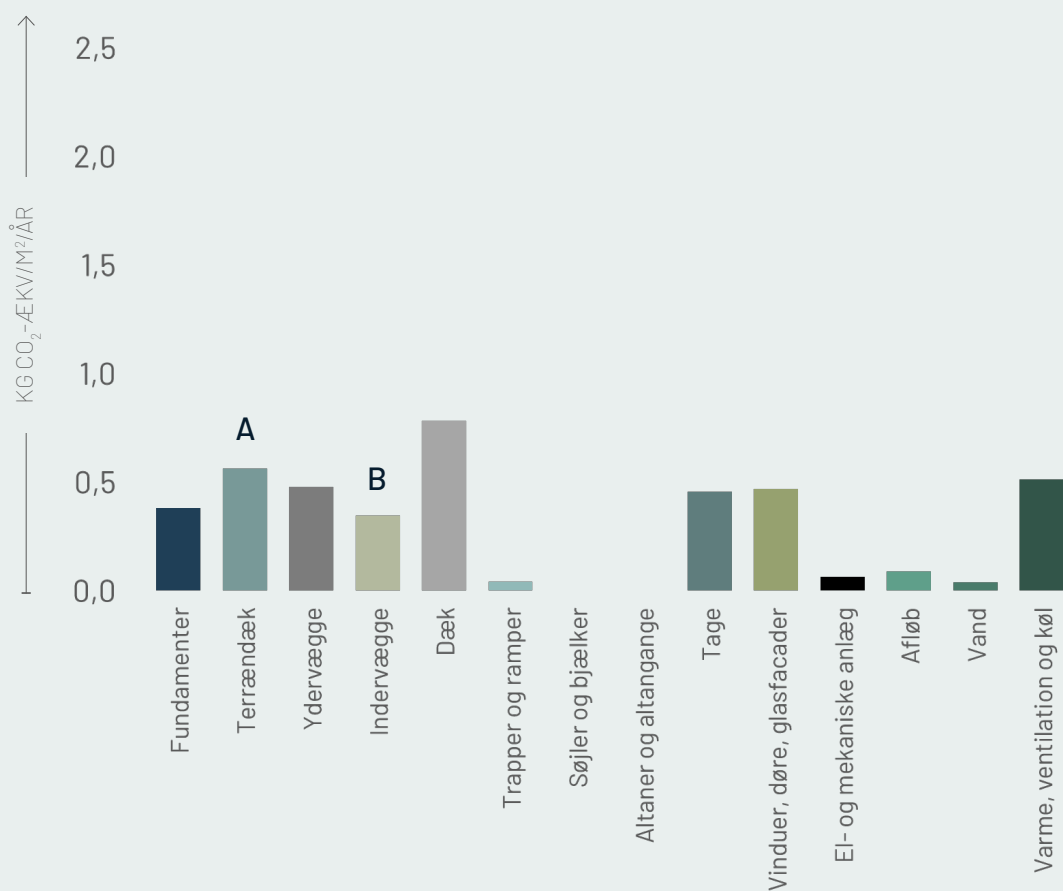
Den aktuelle case i relation til Reduction Roadmap, grænseværdierne, 4 til 1 planets målsætning på $2.5 \text{ kg CO}_2\text{-ækv./m}^2\text{ / år}$ og 'safe operating space'.

R06: Skråningen II

BYGNINGSDELSRATIO OG PÅVIRKNING

KLIMAPÅVIRKNINGER FORDELT OVER BYGNINGSDELE

Figur R06.7: CO₂-regnskab over byggeriets bygningsdele

Den horisontale akse viser bygningens mest centrale bygningsdele, herunder fundamenter, terrændæk, ydervægge, indervægge, dæk, trapper og ramper, søjler og bjælker, altaner og altangange, tage, vinduer, døre og glasfacader, el- og mekaniske anlæg samt tekniske installationer (standard værdier).

R06: Skråningen II

DE BIOGENE MATERIALERS ANDEL: MASSE VS. KLIMAKLIMAPÅVIRKNING

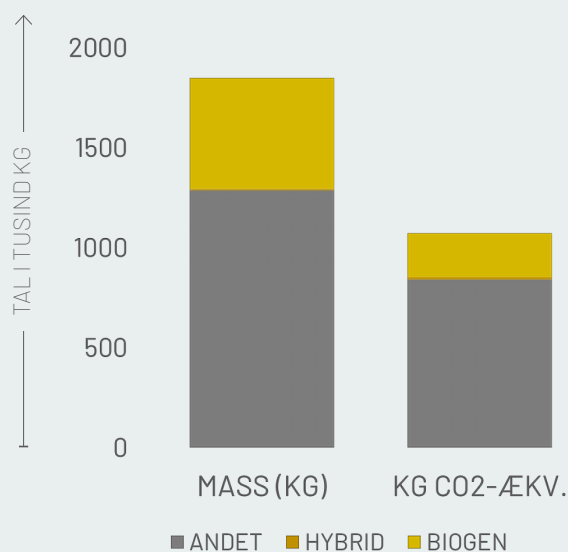
Figur R06.8:

Søjlediagrammet viser det pågældende boligbyggeri opdelt i tre materialegrupper: biogene materialer, hybrider og andre materialer.

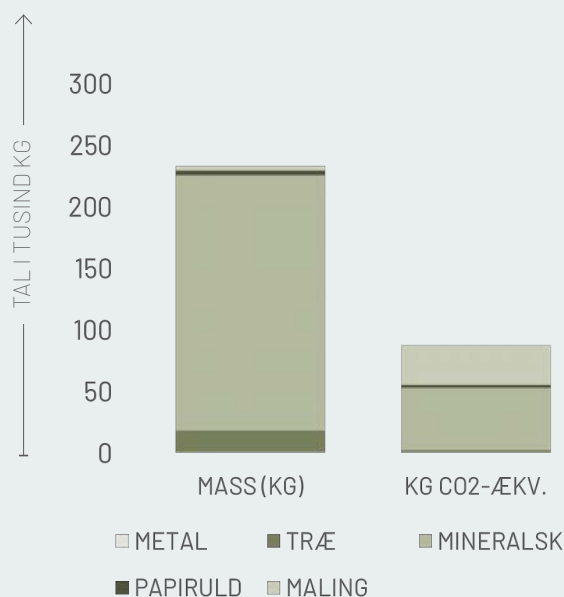
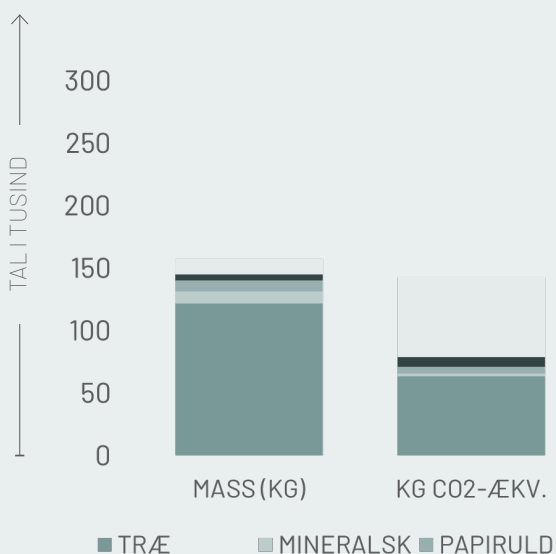
Den lodrette akse viser tal for kilogram i tusinde, dvs. at spændet er 0 - 2000.000 kg.

Søjlen til venstre viser bygningens masse i kg, opdelt i materialegrupperne.

Søjlen til højre viser bygningens totale udledning af CO₂-ækv. opdelt efter samme princip.

MATERIALERNES MASSE I FORHOLD TIL MATERIALERNES TOTALE UDLEDNING AF KG CO₂-ÆKV.

A. TERRÆNDÆKKETS OPBYGNING

- Spånplade (genbrug)
- Cementbundet spånplade
- Dampspærre
- Træskelet
- Papiruldsisolering, løsfyld
- EPS-isolering

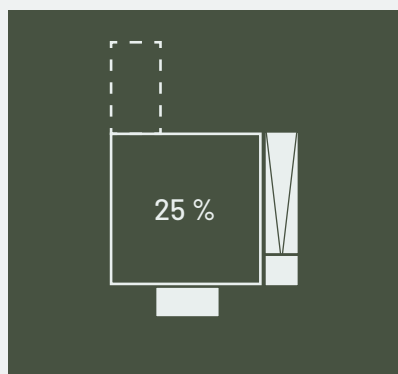
B. INDERVÆGGENES OPBYGNING

- Konstruktionstræ
- Papiruldsisolering, løsfyld og / eller
- Mineraluld
- Gipskartonplade
- Maling

E01: MiniCO2 Etagehus TRÆ

Bygherre:	Realdania By & Byg
Akitekt:	JAJA Architects + ONV Arkitekter
Ingeniør:	Artelia
Entreprenør:	Egil Rasmussen + Bluhmer Lehmann
Opførelseår:	2023
Etageareal:	565 m ²
Referenceareal:	579 m ²
Andvendelse:	Helårsbolig
Beboere:	18 stk.
År for ibrugtagning:	2022
Opvarmning:	Varmepumpe
Solceller:	Ja

BESKRIVELSE

MiniCO2 Etagehus TRÆ er et forsøgsprojekt af Realdania By og Byg som rummer flere byggerier i hvert sit primære materiale. Formålet med MiniCO2 har været at opføre byggeriet primært i træ for at efterfølgende sammenligne med tilsvarende byggerier i andre materialer som bet-on og tegl. Der bliver i projektet stillet krav til forsøgsbyggerierne, der muliggør at de vil kunne sammenlignes i forhold til CO₂-aftryk og styrke. Forsøgsbyggeriet skal fungere som boligbyggeri og er udformet med én bolig pr. etage. Projektet er under opførelse hvilket kan medføre ændringer som påvirker resultatet i rapporten.

Bygningen i fem etager står på en pælefundering og en fundamentplade af armeret beton. Terrændækket er udført i beton, med EPS som isolerende materiale.

Husets bærende konstruktioner består af CLT, limtræ og stål. De isolerende materialer er mineraluld og træfiber. De lette ydervægge er opført som træskelet, primært isoleret med træfiberisolering. Facaderne er beklædt med cedertræ og de indvendige overflader er beklædt med fibergips. De lette indervægge er træskeletkonstruktioner med fibergips og mineraluldisolering.

Etagedæk er udført som ribbedæk med CLT og limtræ og er isoleret med papiruld. Der er særligt arbejdet med at opfylde akustiske krav imellem etager, som kan være en udfordring uden brug af beton.

Taget er en bjælke- og spærkonstruktion i træ, med mineraluldisolering, OSB-plader og fibergips. Tagbeklædningen er udført med stålplader. Vinduerne har 3-lagsruder med ramme og karm i træ, ovenlysvinduerne er med ramme og karm i træ og aluminium.

Etageboligbebyggelsen er 565 m² og har plads til 18 beboere hvilket giver ca. 31 m²/ person. Det er gennemsnitligt for case samlingen.

Hybrid

5 etager

E01: MiniCO2 Etagehus TRÆ

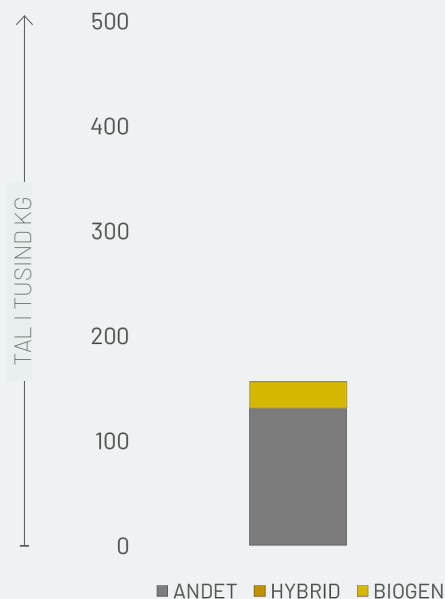
8,01 kg CO₂-ækv. / m² / år

Figur E01.1: Udledningen af kg CO₂-ækv. / m² / år

Søjlerne viser bygningens klimapåvirkning. Krydsene indikerer det højeste resultat for drift, materialer og samlet udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år i casesamlingens etageboliger.

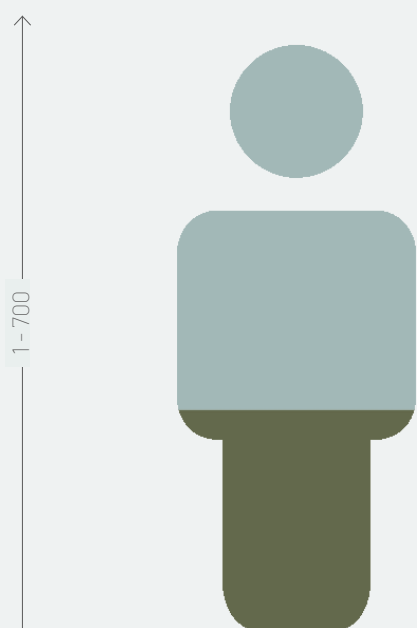
156.713 kg CO₂-ækv.

Figur E01.2: Den samlede udledning af kg CO₂-ækv.

Den stablede søjle viser casens samlede udledning af kg CO₂-ækv. fordelt på de tre materialegrupper; andre, hybrider og biogene.

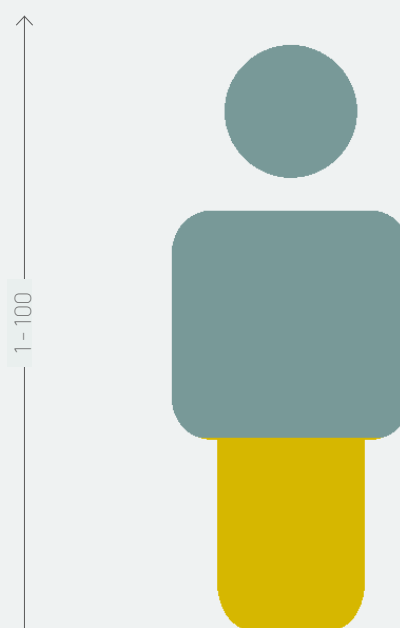
258 kg CO₂-ækv. / person / år

Figur E01.3: Udledningen af CO₂ / person / år

Den lodrette akse har et spænd på 1 til 700 kg CO₂-ækv. / person / år.

31 m² / person

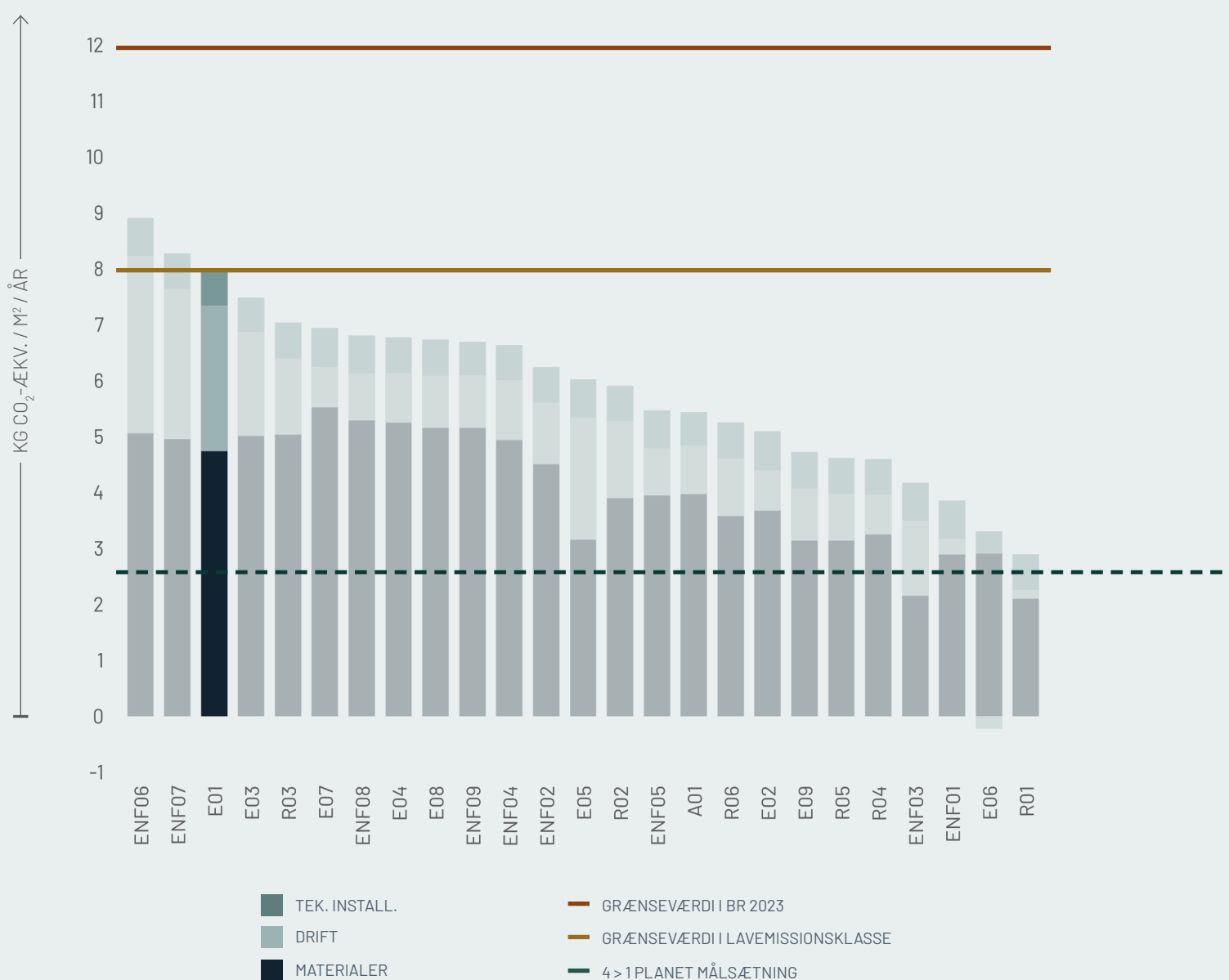
Figur E01.4: m² / person

Den lodrette akse har et spænd på 1 til 100 m² / person

E01: MiniCO2 Etagehus TRÆ

KLIMAPÅVIRKNINGEN I RELATION TIL ANDRE BEST PRACTICE CASES

Den pågældende case er fremhævet i diagrammet som viser best practice byggeriernes udledning sorteret fra den højeste til laveste udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år.

Figur E01.5: Boligcases

Den vertikale akse viser udledning af kg CO₂-ækv./m²/år. Den horisontale akse viser de 25 best practice cases.

E01: MiniCO2 Etagehus TRÆ

BYGNINGENS UDLEDNING I REDUCTION ROADMAP

Klimapåvirkningen vises her i udledning af $\text{kg CO}_2\text{-ækv. / m}^2\text{ / år}$. Livscyklusvurderingen er lavet med år 2022 som året for ibrugtagning og caseresultatet er repræsenteret af et hvidt plustegn. Diagrammet viser hvor den pågældende case befinder sig i relation til Reduction Roadmap, hvor den er indenfor den næst hurtigste reduktions-takt, i sandsynlighedsscenarioet på 67 %.

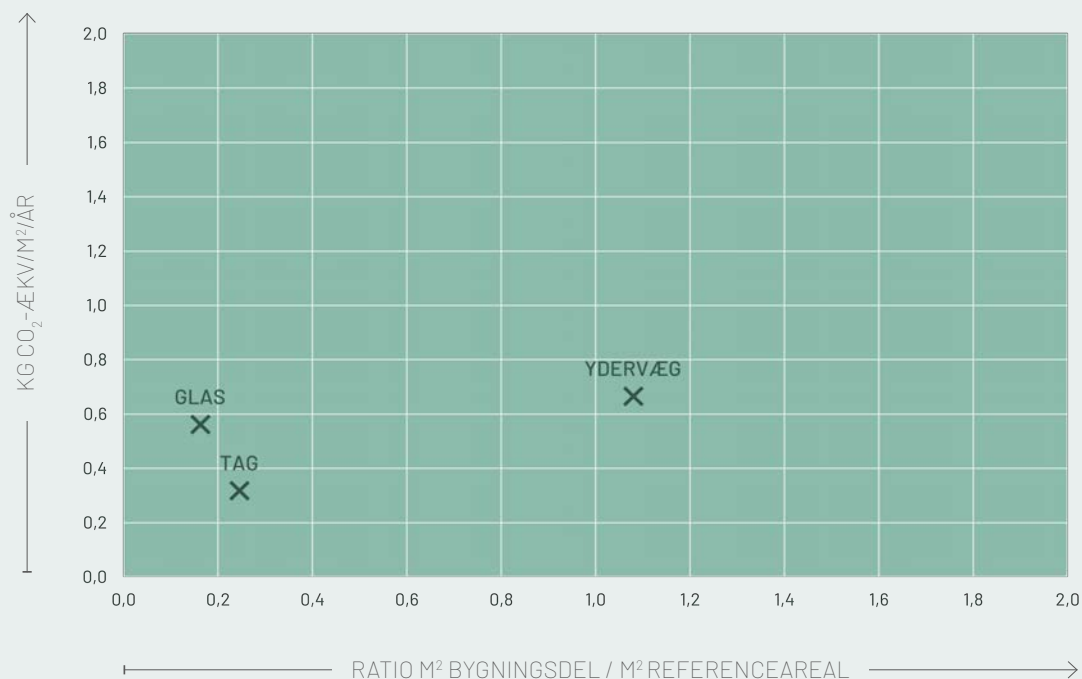

Figur E01.6: Reduction Roadmap

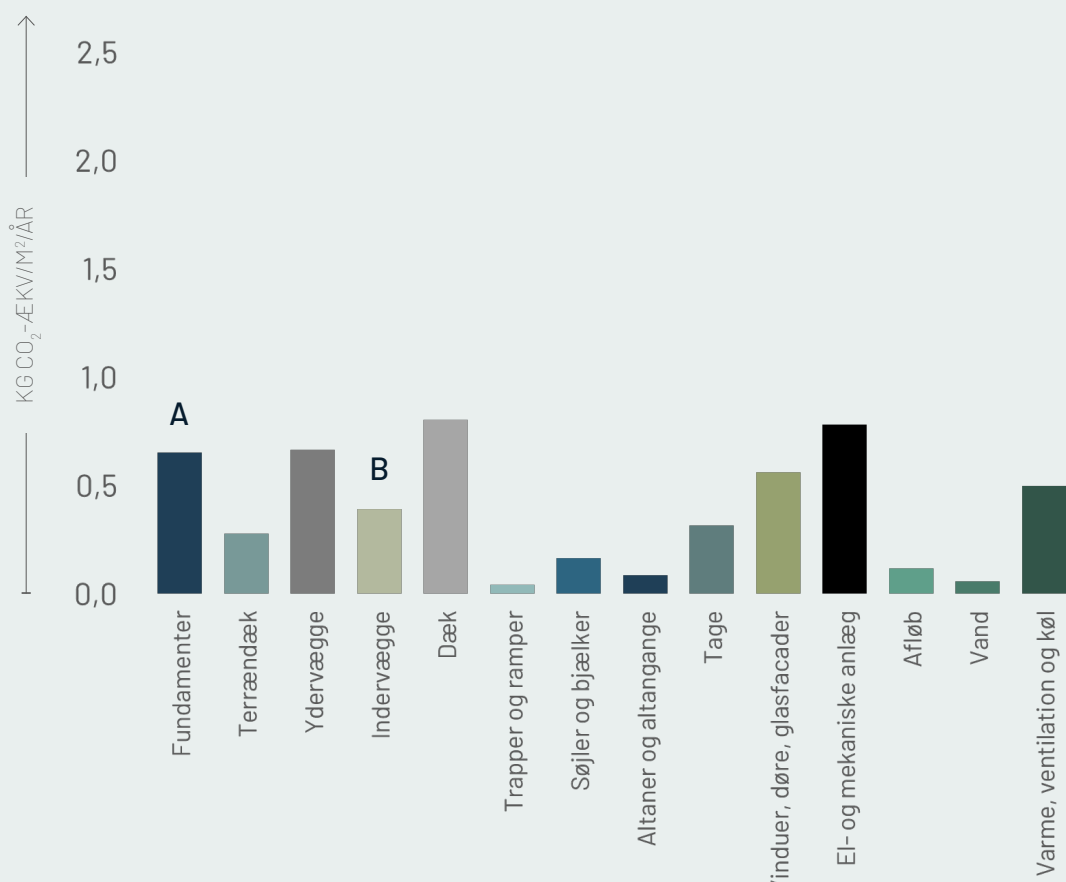
Den aktuelle case i relation til Reduction Roadmap, grænseværdierne, 4 til 1 planets målsætning på $2.5 \text{ kg CO}_2\text{-ækv. / m}^2\text{ / år}$ og 'safe operating space'.

E01: MiniCO2 Etagehus TRÆ

BYGNINGSDELSRATIO OG PÅVIRKNING

KLIMAPÅVIRKNINGER FORDELT OVER BYGNINGSDELE

Figur E01.7: CO₂-regnskab over byggeriets bygningsdele

Den horisontale akse viser bygningens mest centrale bygningsdele, herunder fundamenter, terrændæk, ydervægge, indervægge, dæk, trapper og ramper, søjler og bjælker, altaner og altangange, tage, vinduer, døre og glasfacader, el- og mekaniske anlæg samt tekniske installationer (standard værdier).

E01: MiniCO2 Etagehus TRÆ

DE BIOGENE MATERIALERS ANDEL: MASSE VS. KLIMAKLIMAPÅVIRKNING

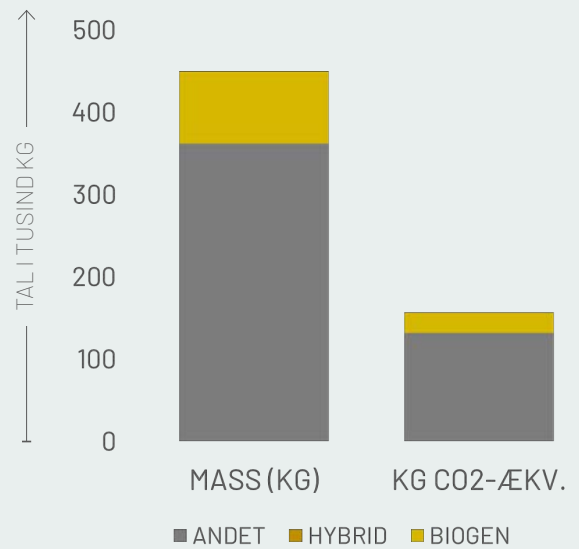
Figur E01.8:

Søjlediagrammet viser det pågældende boligbyggeri opdelt i tre materialegrupper: biogene materialer, hybrider og andre materialer.

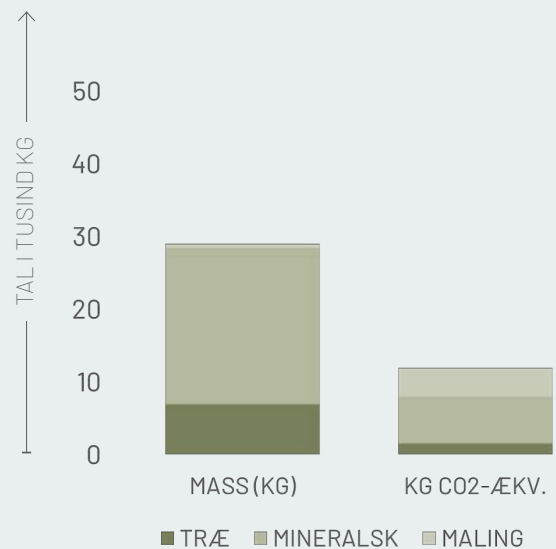
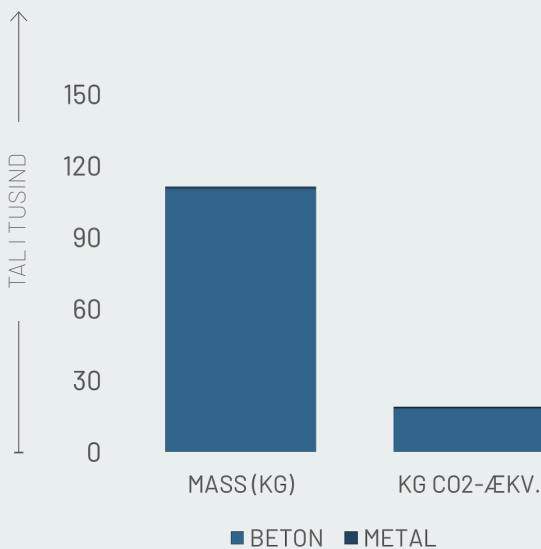
Den lodrette akse viser tal for kilogram i tusinde, dvs. at spændet er 0 - 500.000 kg.

Søjlen til venstre viser bygningens masse i kg, opdelt i materialegrupperne.

Søjlen til højre viser bygningens totale udledning af CO₂-ækv. opdelt efter samme princip.

MATERIALERNES MASSE I FORHOLD TIL MATERIALERNES TOTALE UDLEDNING AF KG CO₂-ÆKV.

A. FUNDAMENTETS OPBYGNING

Armeret betonpæl
Linjefundament, beton

B. INDERVÆGGENES OPBYGNING

Indervægstyper:
CLT indervæg
Træskelet med glasuldsisolering

Overflader:

Fibergips
Maling

E02: Tankefuld II

Bygherre:	FAB - Fyns Almennyttige Boligselskab
Aktekt:	C & W Arkitekter
Ingeniør:	Rambøll
Entreprenør:	G.K. Kaysen
Opførelseår:	2020
Etageareal:	2853 m ²
Referenceareal:	2853 m ²
Andvendelse:	Helårsbolig
Beboere:	189 stk.
År for ibrugtagning:	2022
Opvarmning:	Varmepumpe
Solceller:	Nej

BESKRIVELSE

Tankefuld II er anden etape af et almennyttigt boligområde med 44 boliger. Boligtyperne varierer og er fleksible, med udgangspunkt i fem forskellige boligtyper på 41-97 m². Der er særligt arbejdet med byudvikling af en ny bydel med fokus på bæredygtighed.

Bebyggelsen står på et fundament af beton, letklinkerblokke og EPS. Terrændækket er lavet i beton og isoleret med EPS.

Ydervægge består af en bærende konstruktion i træ, isoleret med mineraluld med et ventileret hulrum. De er udvendigt beklædt med fibercementplader eller træbeklædning. De indvendige overflader er beklædt med gips og malet. Der isoleres lodret og vandret med mineraluld i boligadskillelsen, til brandstop og lydisolering. Vægge og lofter har indvendig beklædning af brandgips.

Tagkonstruktion er udført som en gitterspærskonstruktion i træ med tagudhæng. Udhænget er beklædt med fibercementplader og tagfladen er lavet som et sedumtag (grønt tag) med tagpap og tagrydsfinner ovenpå trækonstruktionen.

Etageboligbebyggelsen er 2853 m² og har plads til 128 beboere hvilket giver ca. 22 m²/ person. Det er i den lave ende af case samlingen.

Hybrid

2 etager

E02: Tankefuld II

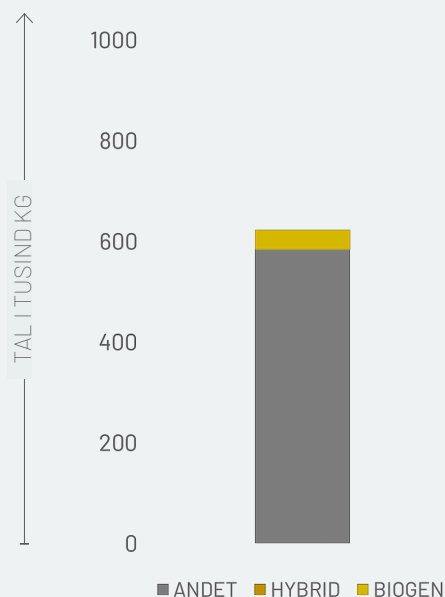
5,09 kg CO₂-ækv. / m² / år

Figur E02.1: Udledningen af kg CO₂-ækv. / m² / år

Søjlerne viser bygningens klimapåvirkning. Krydsene indikerer det højeste resultat for drift, materialer og samlet udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år i casesamlingens etageboliger.

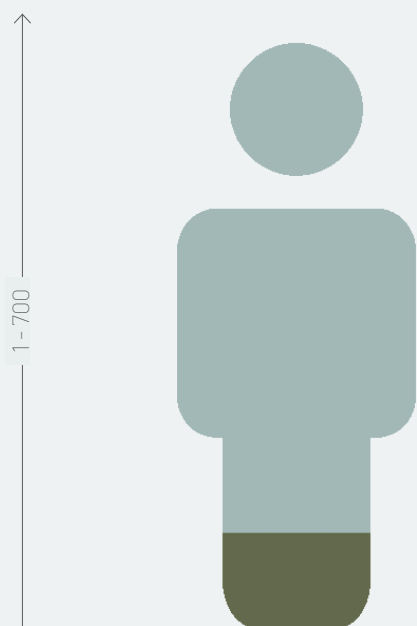
622.575 kg CO₂-ækv.

Figur E02.2: Den samlede udledning af kg CO₂-ækv.

Den stablede søjle viser casens samlede udledning af kg CO₂-ækv. fordelt på de tre materialegrupper; andre, hybrider og biogene.

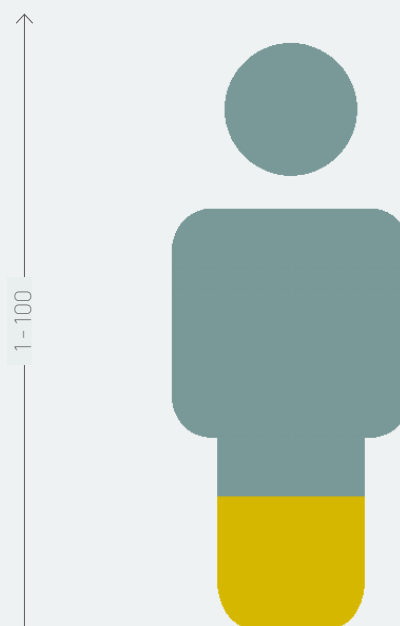
113 kg CO₂-ækv. / person / år

Figur E02.3: Udledningen af CO₂ / person / år

Den lodrette akse har et spænd på 1 til 700 kg CO₂-ækv. / person / år.

22 m² / person

Figur E02.4: m² / person

Den lodrette akse har et spænd på 1 til 100 m² / person

E02: Tankefuld II

KLIMAPÅVIRKNINGEN I RELATION TIL ANDRE BEST PRACTICE CASES

Den pågældende case er fremhævet i diagrammet som viser best practice byggeriernes udledning sorteret fra den højeste til laveste udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år.

Figur E02.5: Boligcases

Den vertikale akse viser udledning af kg CO₂-ækv./m²/år. Den horisontale akse viser de 25 best practice cases.

E02: Tankefuld II

BYGNINGENS UDLEDNING I REDUCTION ROADMAP

Klimapåvirkningen vises her i udledning af $\text{kg CO}_2\text{-ækv. / m}^2 / \text{år}$. Livscyklusvurderingen er lavet med år 2022 som året for ibrugtagning og caseresultatet er repræsenteret af et hvidt plus tegn. Diagrammet viser hvor den pågældende case befinder sig i relation til Reduction Roadmap, hvor den er vel indenfor den hurtigste reduktions-takt, i sandsynlighedsscenarioet på 83 %.

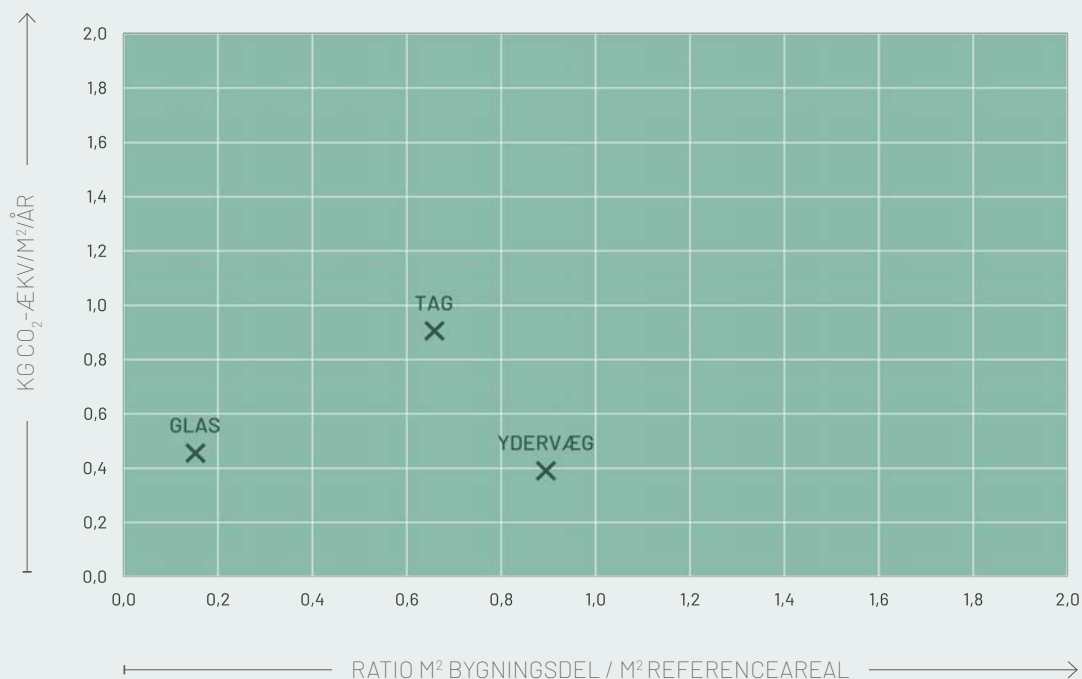

Figur E02.6: Reduction Roadmap

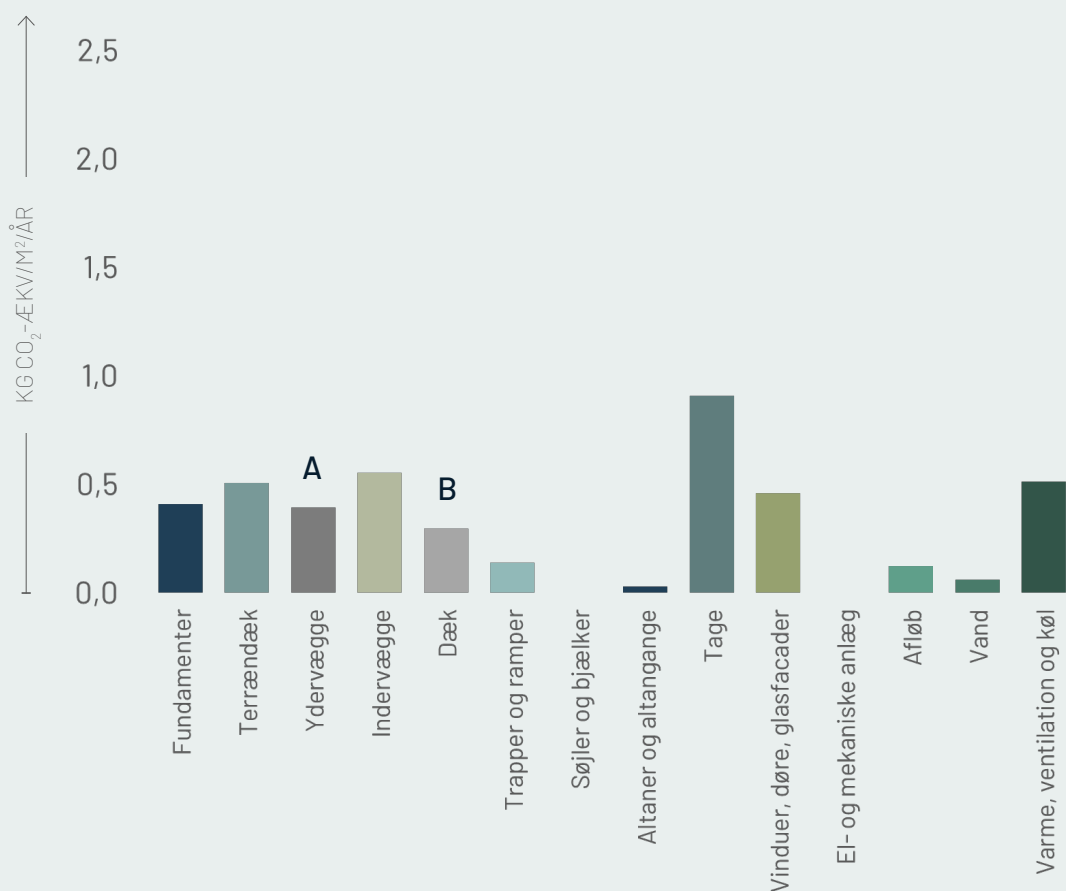
Den aktuelle case i relation til Reduction Roadmap, grænseværdierne, 4 til 1 planets målsætning på $2.5 \text{ kg CO}_2\text{-ækv./m}^2 / \text{år}$ og 'safe operating space'.

E02: Tankefuld II

BYGNINGSDELSRATIO OG PÅVIRKNING

KLIMAPÅVIRKNINGER FORDELT OVER BYGNINGSDELE

Figur E02.7: CO₂-regnskab over byggeriets bygningsdele

Den horisontale akse viser bygningens mest centrale bygningsdele, herunder fundamenter, terrændæk, ydervægge, indervægge, dæk, trapper og ramper, søjler og bjælker, altaner og altangange, tage, vinduer, døre og glasfacader, el- og mekaniske anlæg samt tekniske installationer (standard værdier).

E02: Tankefuld II

DE BIOGENE MATERIALERS ANDEL: MASSE VS. KLIMAKLIMAPÅVIRKNING

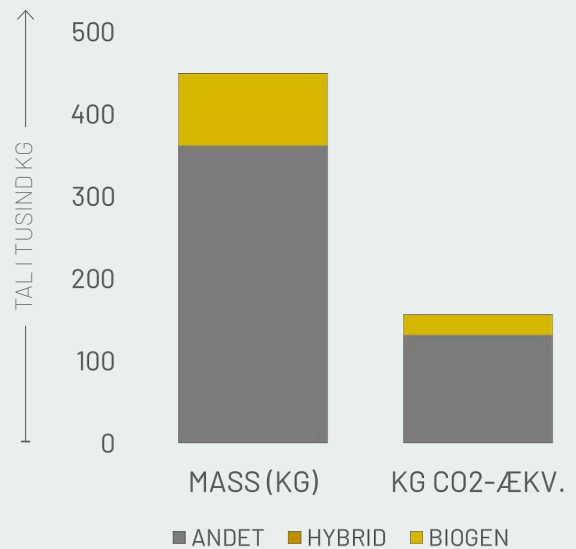
Figur E02.8:

Søjlediagrammet viser det pågældende boligbyggeri opdelt i tre materialegrupper: biogene materialer, hybrider og andre materialer.

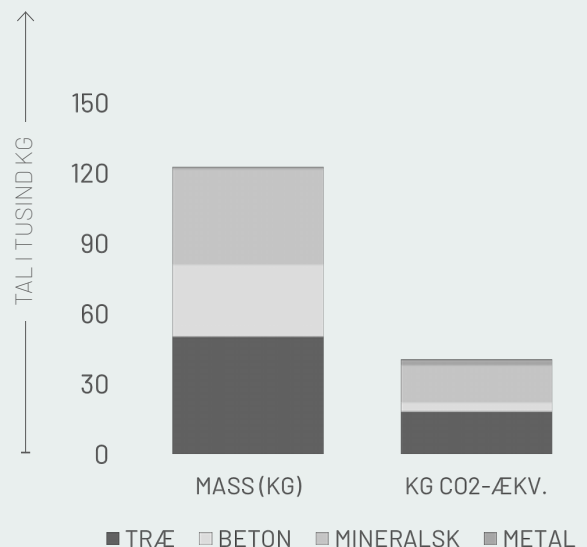
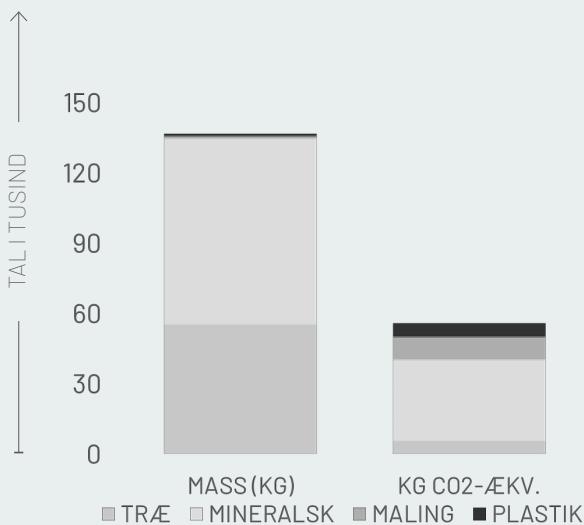
Den lodrette akse viser tal for kilogram i tusinde, dvs. at spændet er 0 - 500.000 kg.

Søjlen til venstre viser bygningens masse i kg, opdelt i materialegrupperne.

Søjlen til højre viser bygningens totale udledning af CO₂-ækv. opdelt efter samme princip.

MATERIALERNES MASSE I FORHOLD TIL MATERIALERNES TOTALE UDLEDNING AF KG CO₂-ÆKV.

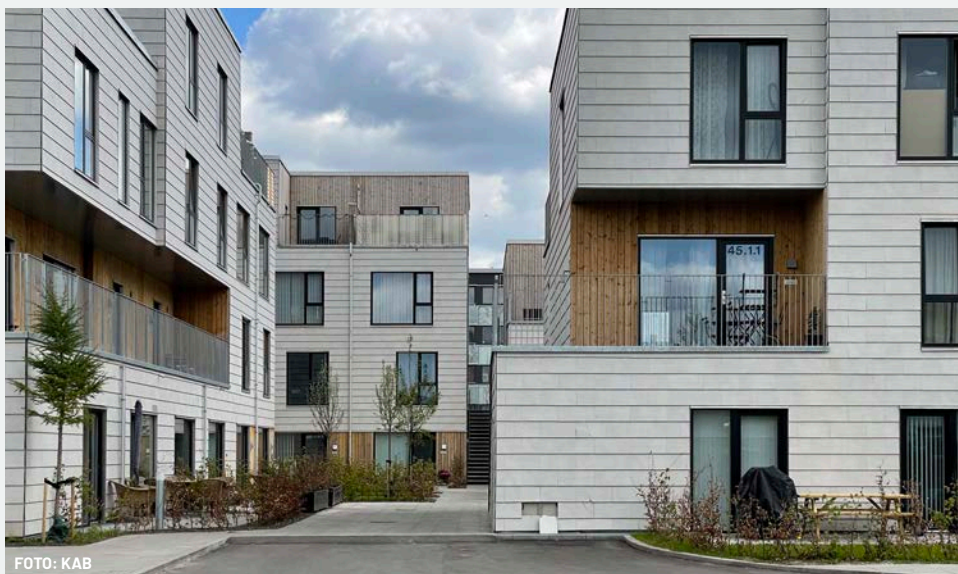
A. YDERVÆGGENS OPBYGNING (FARVE)

- Fibercementplade
- Træliste
- Fibercementplade
- Træskelet
- Glasuldsisolering
- Dampspærre
- Træskelet
- Glasuldsisolering
- Gipskartonplade x 2

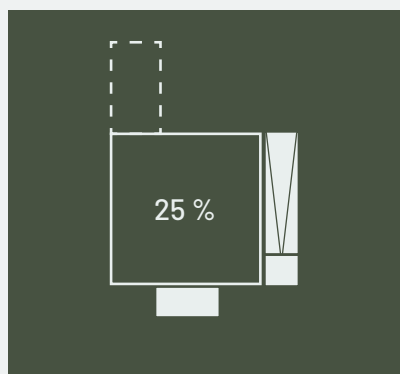
B. DÆKKETS OPBYGNING

- Parketgulv, træ
- Spånplade (genbrug)
- Gipskartonplade
- Træliste
- Glasuldsisolering
- Krydsfiner

E03: Store Solvænget

Bygherre:	Boligforeningen 3B c/o KAB
Akitekt:	ONV arkitekter JAJA Architects
Ingeniør:	Scandi Byg
Entreprenør:	Bascon
Opførelseår:	2020
Etagereal:	5919 m ²
Referenceareal:	6647 m ²
Andvendelse:	Helårsbolig
Beboere:	189 stk.
År for ibrugtagning:	2022
Opvarmning:	Fjernvarme
Solceller:	Ja

BESKRIVELSE

Store Solvænget er et almennyttigt boligområde og er det første af sin slags til at blive Svanemærket i Danmark. Kravene til Svanemærket indebærer bl.a. at brugen af certificeret træ og ambitionen om at undgå miljø- og sundhedsskadelige stoffer har været fokusområder i forbindelse med byggeriet. Produktionsfasen foregår primært på fabrik, hvilket kan være med til at holde anvendelse af byggematerialer og ressourceforbrug på byggepladsen nede.

Bygningen i tre til fire etager står på et betonfundament, et randfundament under bærende ydervægge hhv. et sribefundament under bærende indervægge. Der isoleres med EPS og etableres en stenseng for at opnå niveaufri adgang. Terrændækket udføres som en trækonstruktion med en underliggende fibercementplade og isoleres med mineraluld og EPS.

Huset er opført med bærende konstruktioner i træ, med mineraluld som isoleringsmateriale. Etageskillelser og adskillelser imellem lejemål er udført som rammekonstruktioner i træ med cementspånplader, mineraluldisolering og brandgips. Indvendige overflader er beklædt med gips, skillevægge med brandgips. Overfladerne er fuldspartlet og malet.

Taget er udført med en bærende limtræskonstruktion og ventileret hulrum samt isoleret med trykfast mineraluld. De indvendige overflader er beklædt med brandgips og taget er beklædt med tagpap.

Etageboligbebyggelsen er 5919 m² og har plads til 189 beboere hvilket giver ca. 31 m²/ person. Det er gennemsnitligt for case samlingen.

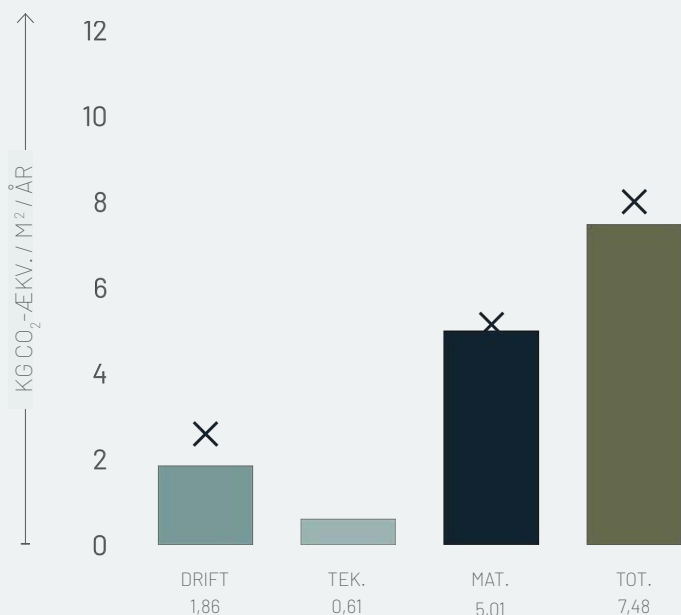
Hybrid

3 - 4 etager

E03: Store Solvænget

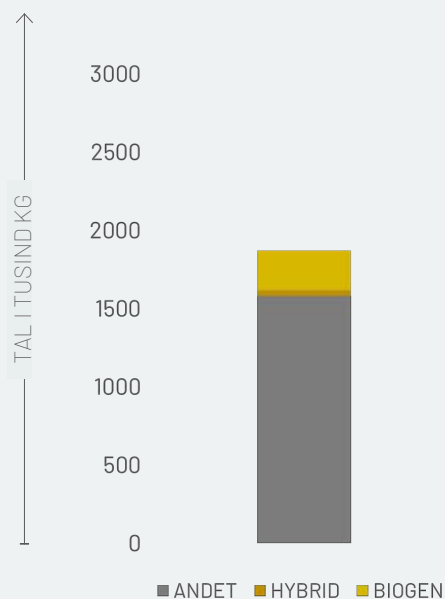
7,48 kg CO₂-ækv. / m² / år

Figur E03.1: Udledningen af kg CO₂-ækv. / m² / år

Søjlerne viser bygningens klimapåvirkning. Krydsene indikerer det højeste resultat for drift, materialer og samlet udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år i casesamlingens etageboliger.

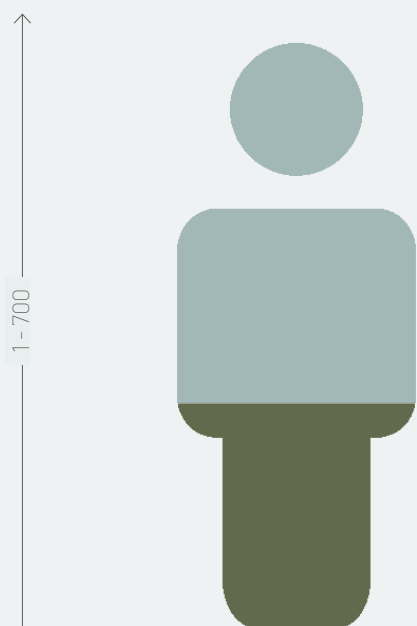
1.868.212 kg CO₂-ækv.

Figur E03.2: Den samlede udledning af kg CO₂-ækv.

Den stablede søjle viser casens samlede udledning af kg CO₂-ækv. fordelt på de tre materialegrupper; andre, hybrider og biogene.

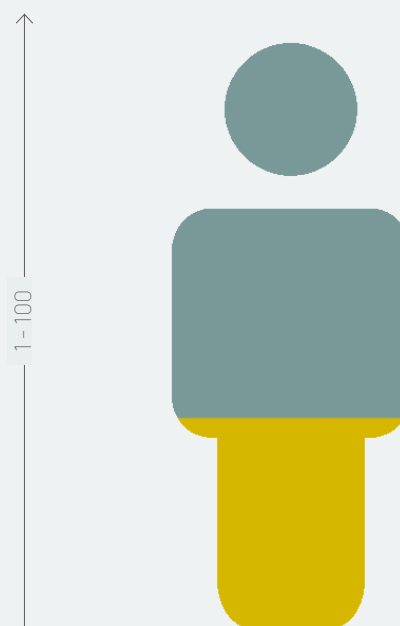
263 kg CO₂-ækv. / person / år

Figur E03.3: Udledningen af CO₂ / person / år

Den lodrette akse har et spænd på 1 til 700 kg CO₂-ækv. / person / år.

31 m² / person

Figur E03.4: m² / person

Den lodrette akse har et spænd på 1 til 100 m² / person

E03: Store Solvænget

KLIMAPÅVIRKNINGEN I RELATION TIL ANDRE BEST PRACTICE CASES

Den pågældende case er fremhævet i diagrammet som viser best practice byggeriernes udledning sorteret fra den højeste til laveste udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år.

Figur E03.5: Boligcases

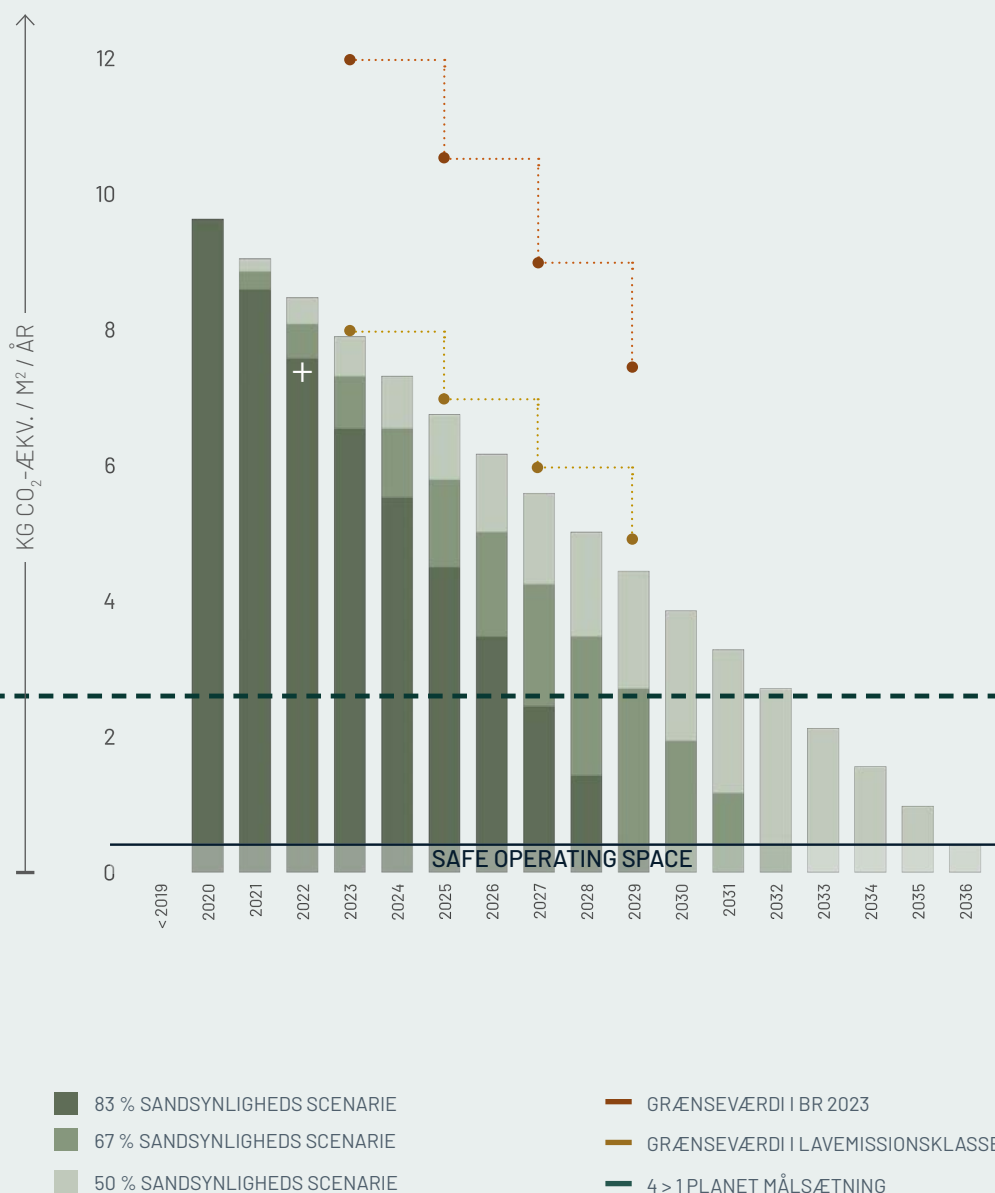
Den vertikale akse viser udledning af kg CO₂-ækv./m²/år. Den horisontale akse viser de 25 best practice cases.

E03: Store Solvænget

BYGNINGENS UDLEDNING I REDUCTION ROADMAP

Klimapåvirkningen vises her i udledning af $\text{kg CO}_2\text{-ækv. / m}^2\text{ / år}$. Livscyklusvurderingen er lavet med år 2022 som året for ibrugtagning og caseresultatet er repræsenteret af et hvidt plus tegn. Diagrammet viser hvor den pågældende case befinder sig i relation til Reduction Roadmap, hvor den er lige indenfor den hurtigste reduktions-takt, i sandsynlighedsscenarioet på 83 %.

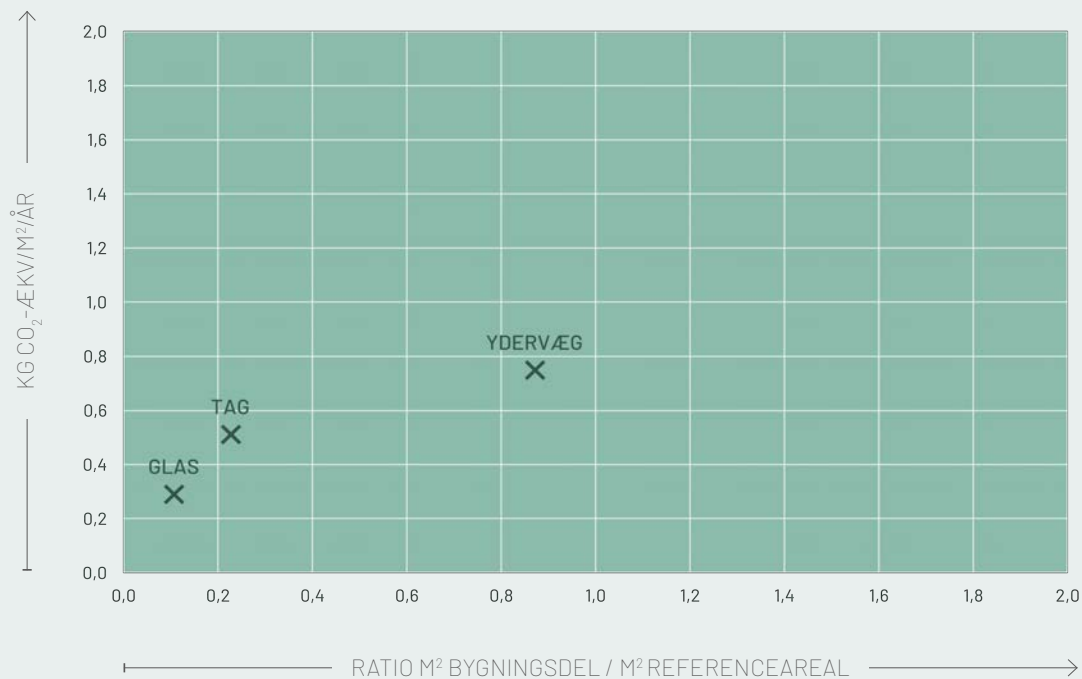

Figur E03.6: Reduction Roadmap

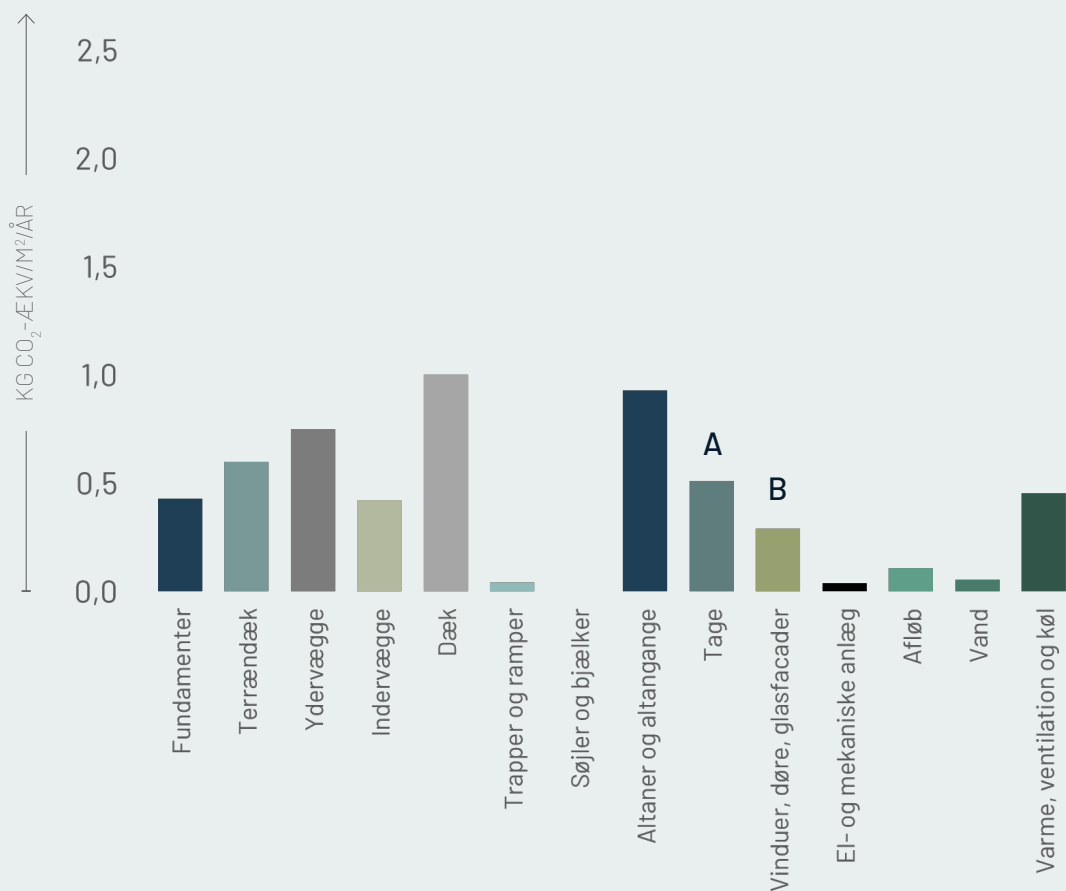
Den aktuelle case i relation til Reduction Roadmap, grænseværdierne, 4 til 1 planets målsætning på $2.5 \text{ kg CO}_2\text{-ækv./m}^2\text{ / år}$ og 'safe operating space'.

E03: Store Solvænget

BYGNINGSDELSRATIO OG PÅVIRKNING

KLIMAPÅVIRKNINGER FORDELT OVER BYGNINGSDELE

Figur E03.7: CO₂-regnskab over byggeriets bygningsdele

Den horisontale akse viser bygningens mest centrale bygningsdele, herunder fundamenter, terrændæk, ydervægge, indervægge, dæk, trapper og ramper, søjler og bjælker, altaner og altangange, tage, vinduer, døre og glasfacader, el- og mekaniske anlæg samt tekniske installationer (standard værdier).

E03: Store Solvænget

DE BIOGENE MATERIALERS ANDEL: MASSE VS. KLIMAKLIMAPÅVIRKNING

Figur E03.8:

Søjlediagrammet viser det pågældende boligbyggeri opdelt i tre materialegrupper: biogene materialer, hybrider og andre materialer.

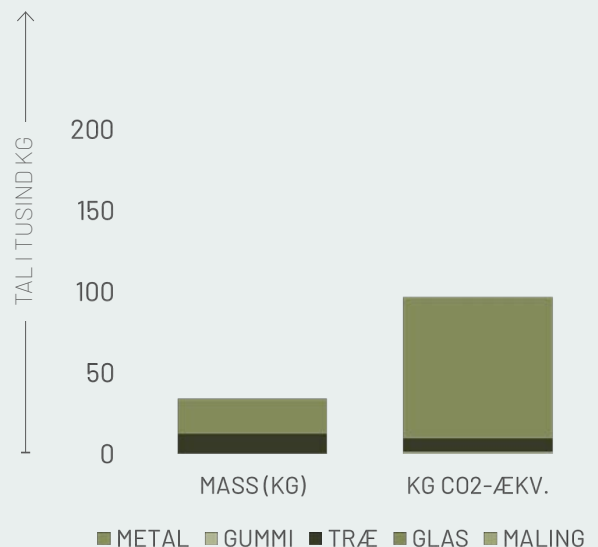
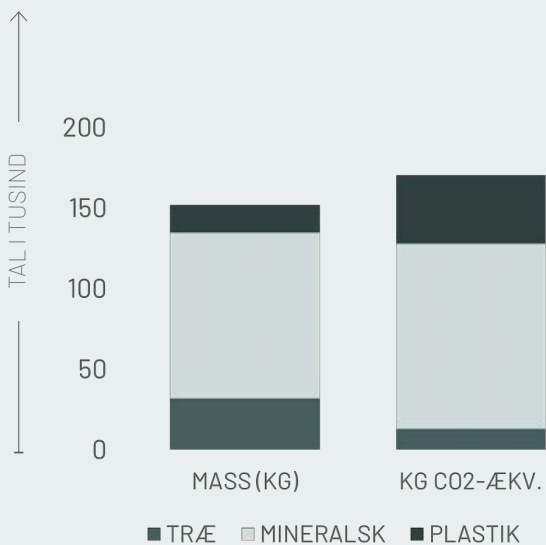
Den lodrette akse viser tal for kilogram i tusinde, dvs. at spændet er 0 - 3000.000 kg.

Søjlen til venstre viser bygningens masse i kg, opdelt i materialegrupperne.

Søjlen til højre viser bygningens totale udledning af CO₂-ækv. opdelt efter samme princip.

MATERIALERNES MASSE I FORHOLD TIL MATERIALERNES TOTALE UDLEDNING AF KG CO₂-ÆKV.

A. TAGETS OPBYGNING

- Beklædning, tagpap
- Underlag, tagpap
- Krydsfiner
- Trælister
- Vindspærre
- Træskelet
- Mineraluldsisolering
- Dampspærre
- Forskalling, træ
- Gipskartonplade

B. VINDUE, DØR OG GLASFACADE

OPBYGNING:

- Vindue i trækarm, 3-lags
- Trædør med glas, udvendig, 3-lags
- Trædør, indvendig
- Ubehandlet trædør, udvendig

RATIO:

0,11 m² / m² referenceareal
(lavest ratio i casesamlingen)

E04: Ibihaven

FOTO: Tetris, Agorahaverne

Bygherre:	Tetris A/S
Aktekt:	Sangberg
Ingeniør:	Artelia Sweco
Entreprenør:	Rasmus Friis A/S
Opførelseår:	2020
Etageareal:	5398 m ²
Referenceareal:	5813 m ²
Andvendelse:	Helårsbolig
Beboere:	204 stk.
År for ibrugtagning:	2022
Opvarmning:	Varmepumpe
Solceller:	Ja

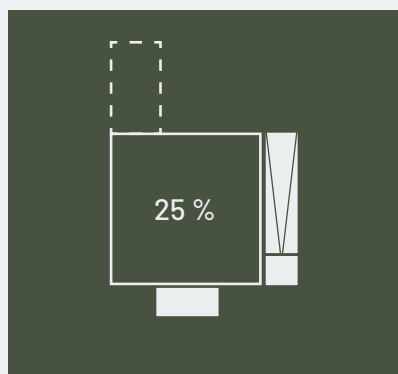

FOTO: Tetris, Agorahaverne

BESKRIVELSE

Ibihaven er et bofællesskab for voksne og seniorer der er opført med en vision om frihed, fællesskab og natur. Materialevalg er truffet efter vurdering af udledning af CO₂ og genanvendelsespotential. Der er særligt arbejdet med at finde metoder, der på sigt kan realisere bygherres mål om at nye bofællesskaber skal ned på en udledning på 5 kg CO₂-ækv. / m² / år. Der er også fokuseret på at træet der anvendes til byggeriet, kommer fra ansvarligt skovbrug og er FSC eller PEFC certificeret. Produktionsfasen foregår primært på fabrik, hvilket kan være med til at holde anvendelse af byggematerialer og ressourceforbrug på byggepladsen nede.

Bygningen i to etager står på et pladsstøbt linjefundament i beton. På fundamentet monteres boksmoduler hvori vægge og dæk udføres med bærende konstruktioner i træ og mineraluld som isolerende materiale.

De private boliger ligger ud mod en atriumhave som er beplantet og udgør store fællesarealer for Ibihavens beboere. Facaderne ind mod atriumhaven står i ubehandlet træ, og facaderne mod omgivelserne er træbeklædte og sortmalet. Atriumhavens bærende konstruktion er i limtræ med trapper og svalegange i stål, der båres af en langsgående tømmerkonstruktion. Atriummets tag er beklædt med klar polycarbonat og boksmodulernes tag er beklædt med tagpap.

I den pågældende LCA er analysen lavet på både boliger og 25 % af arealet i atriumhaven iht. BR18 (se afsnit om Areal).

Etageboligbebyggelsen er 5398 m² og har plads til 204 beboere hvilket giver ca. 26 m²/ person. Det er i den lave ende for casesamlingen.

Hybrid

3 etager

E04: Ibihaven

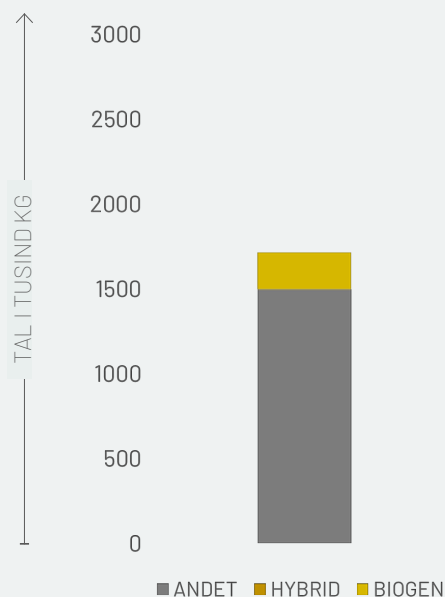
6,77 kg CO₂-ækv. / m² / år

Figur E04.1: Udledningen af kg CO₂-ækv. / m² / år

Søjlerne viser bygningens klimapåvirkning. Krydsene indikerer det højeste resultat for drift, materialer og samlet udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år i casesamlingens etageboliger.

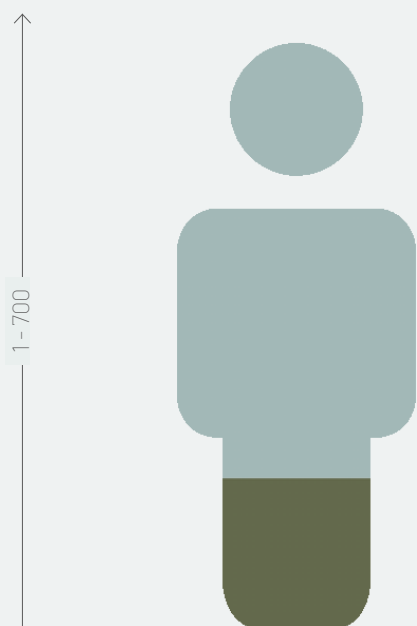
1.713.283 kg CO₂-ækv.

Figur E04.2: Den samlede udledning af kg CO₂-ækv.

Den stablede søjle viser casens samlede udledning af kg CO₂-ækv. fordelt på de tre materialegrupper; andre, hybrider og biogene.

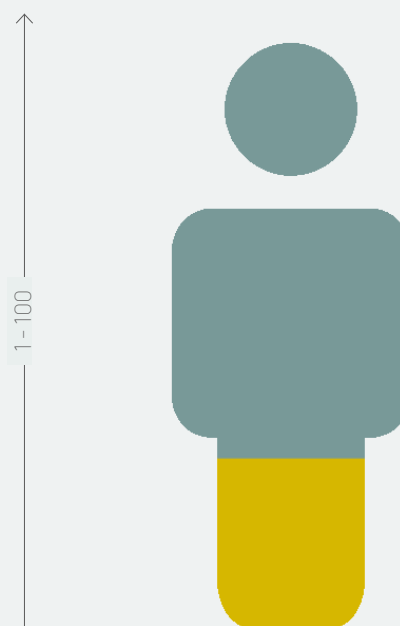
177 kg CO₂-ækv. / person / år

Figur E04.3: Udledningen af CO₂ / person / år

Den lodrette akse har et spænd på 1 til 700 kg CO₂-ækv. / person / år.

26 m² / person

Figur E04.4: m² / person

Den lodrette akse har et spænd på 1 til 100 m² / person

E04: Ibihaven

KLIMAPÅVIRKNINGEN I RELATION TIL ANDRE BEST PRACTICE CASES

Den pågældende case er fremhævet i diagrammet som viser best practice byggeriernes udledning sorteret fra den højeste til laveste udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år.

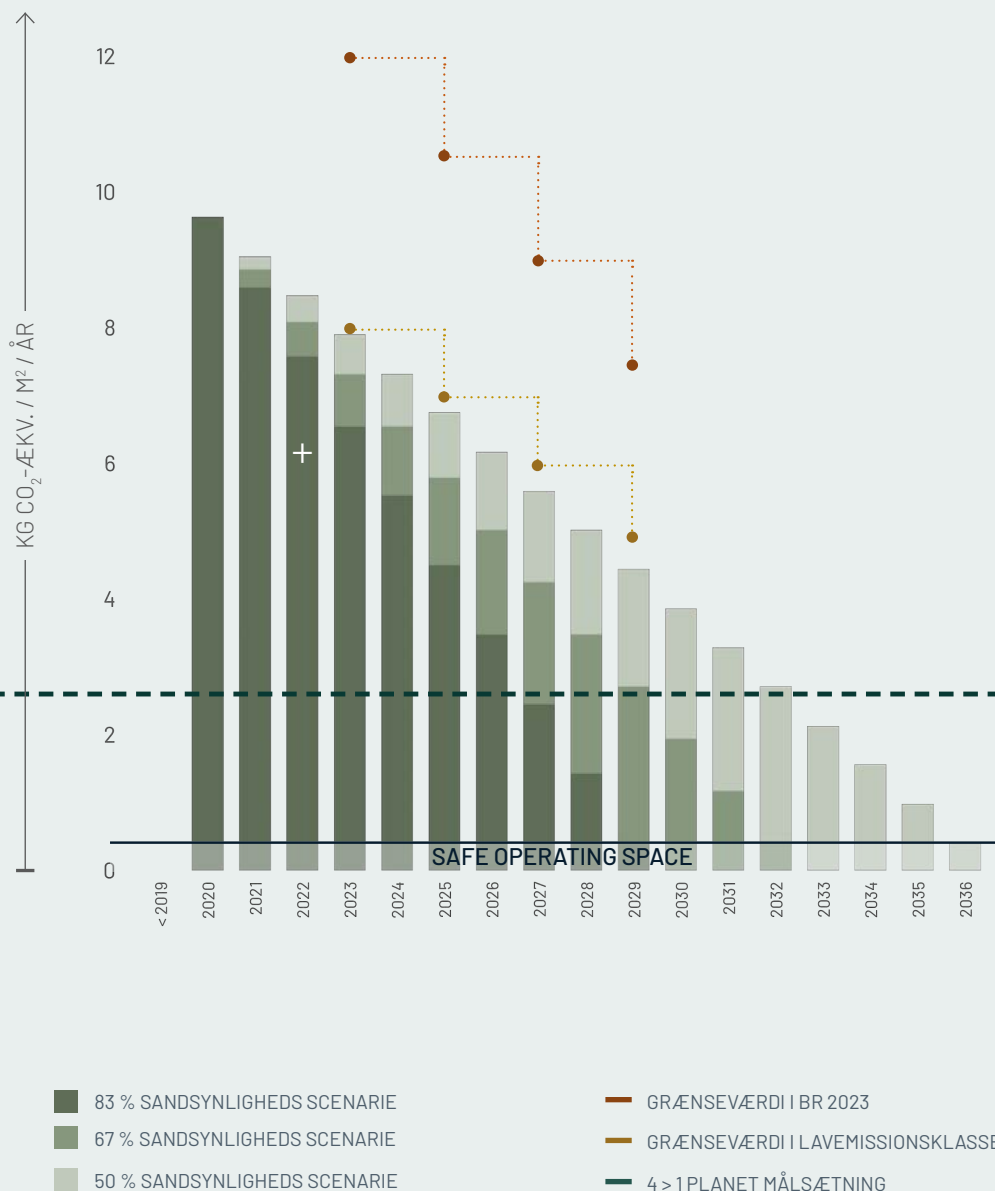
Figur E04.5: Boligcases

Den vertikale akse viser udledning af kg CO₂-ækv./m²/år. Den horisontale akse viser de 25 best practice cases.

E04: Ibihaven

BYGNINGENS UDLEDNING I REDUCTION ROADMAP

Klimapåvirkningen vises her i udledning af $\text{kg CO}_2\text{-ækv. / m}^2\text{ / år}$. Livscyklusvurderingen er lavet med år 2022 som året for ibrugtagning og caseresultatet er repræsenteret af et hvidt plus tegn. Diagrammet viser hvor den pågældende case befinder sig i relation til Reduction Roadmap, hvor den er vel indenfor den hurtigste reduktions-takt, i sandsynlighedsscenarioet på 83 %.

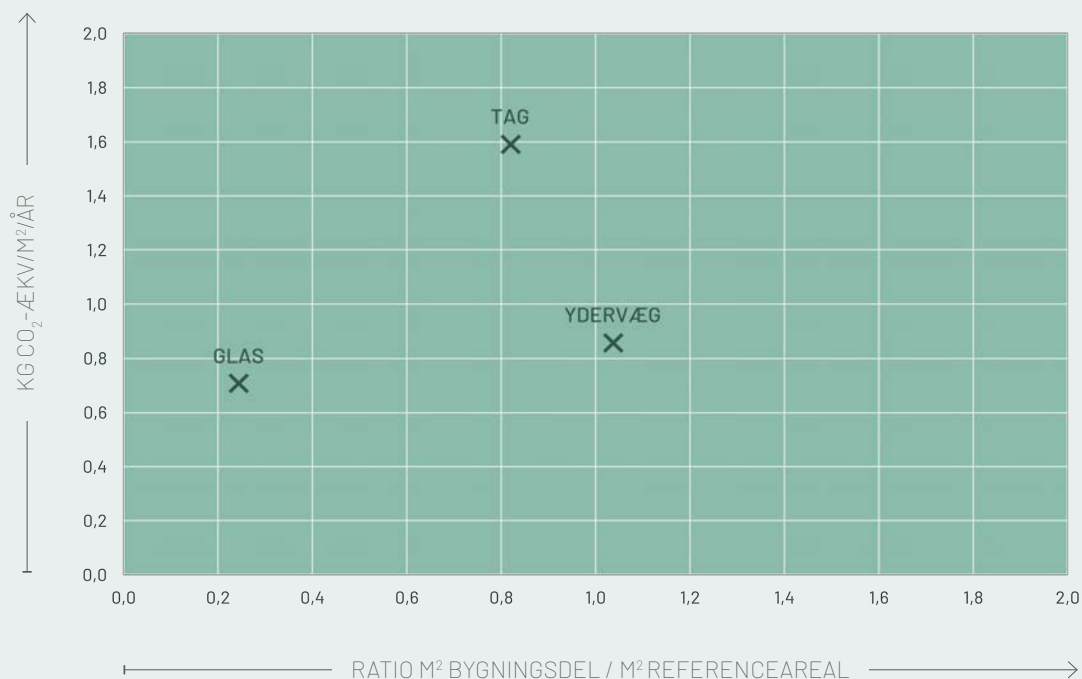

Figur E04.6: Reduction Roadmap

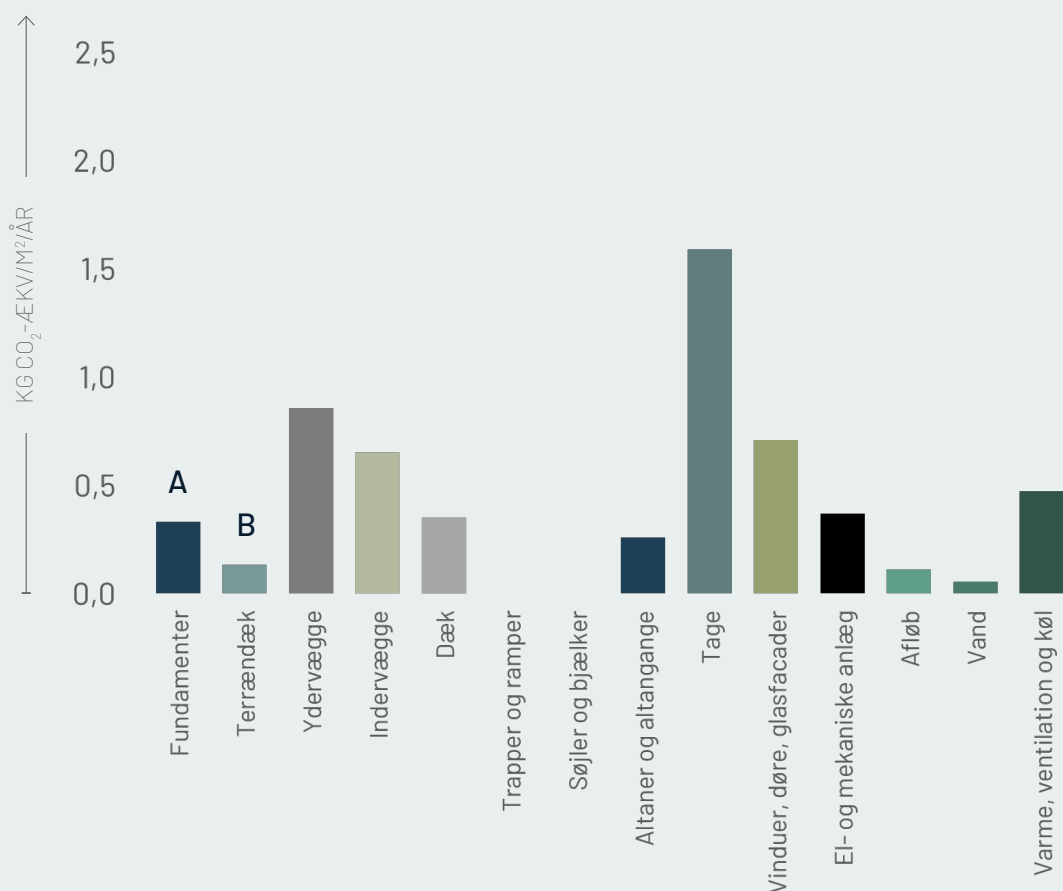
Den aktuelle case i relation til Reduction Roadmap, grænseværdierne, 4 til 1 planets målsætning på $2.5 \text{ kg CO}_2\text{-ækv./m}^2\text{ / år}$ og 'safe operating space'.

E04: Ibihaven

BYGNINGSDELSRATIO OG PÅVIRKNING

KLIMAPÅVIRKNINGER FORDELT OVER BYGNINGSDELE

Figur E04.7: CO₂-regnskab over byggeriets bygningsdele

Den horisontale akse viser bygningens mest centrale bygningsdele, herunder fundamenter, terrændæk, ydervægge, indervægge, dæk, trapper og ramper, søjler og bjælker, altaner og altangange, tage, vinduer, døre og glasfacader, el- og mekaniske anlæg samt tekniske installationer (standard værdier).

E04: Ibihaven

DE BIOGENE MATERIALERS ANDEL: MASSE VS. KLIMAKLIMAPÅVIRKNING

Figur E04.8:

Søjlediagrammet viser det pågældende boligbyggeri opdelt i tre materialegrupper: biogene materialer, hybrider og andre materialer.

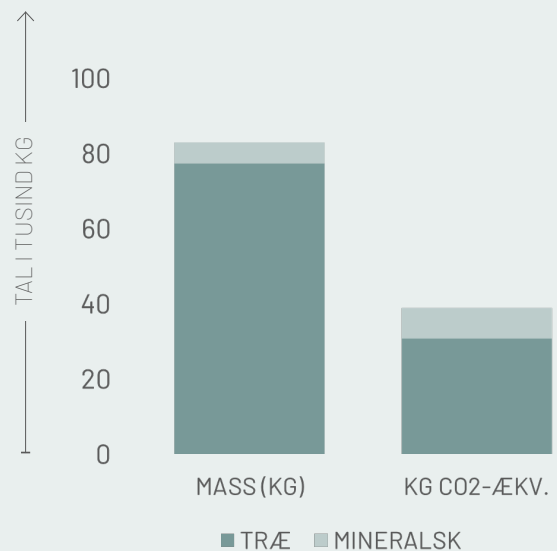
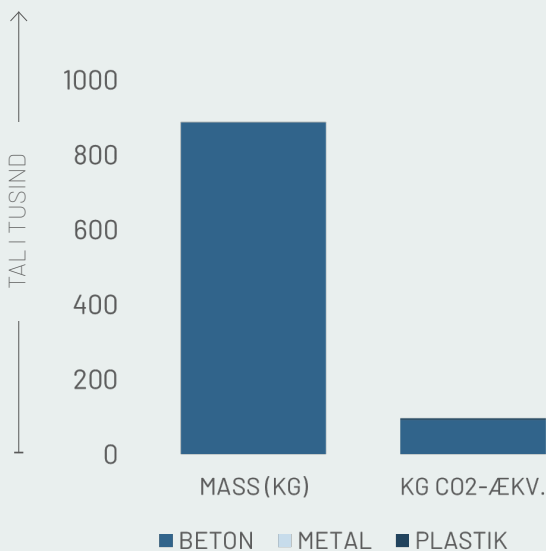
Den lodrette akse viser tal for kilogram i tusinde, dvs. at spændet er 0 - 3000.000 kg.

Søjlen til venstre viser bygningens masse i kg, opdelt i materialegrupperne.

Søjlen til højre viser bygningens totale udledning af CO₂-ækv. opdelt efter samme princip.

MATERIALERNES MASSE I FORHOLD TIL MATERIALERNES TOTALE UDLEDNING AF KG CO₂-ÆKV.

A. FUNDAMENTETS OPBYGNING

Randfundament, beton

152kg material / m² ref. area

B. TERRÆNDÆKKETS OPBYGNING

Parketgulv, træ
 Spånplade (genbrug)
 Glulam
 Træskelet
 Mineraluldisolering
 Fibercementplade

E05: Studio [Home] Lyngby

Bygherre: Pension Danmark
Akitekt: Vandkunsten
Ingeniør: Scandi Byg + COWI
Entreprenør: Scandi Byg

Opførelseår: 2021
Etageareal: 17530 m²
Referenceareal: 17530 m²
Andvendelse: Studieboli
Beboere: 520 stk.
År for ibrugtagning: 2022
Opvarmning: Fjernvarme
Solceller: Ja

BESKRIVELSE

Studio [Home] Lundtofte er et studieboligkoncept for bæredygtige og betalbare boliger. Produktionsfasen foregår primært på fabrik, hvilket kan være med til at holde anvendelse af byggematerialer og ressourceforbrug på byggepladsen nede. Der er blevet arbejdet særligt med skalérbarhed og et helhedsorienteret design som sammenfletter konceptet fra bygningsskala til møbelskala. Bebyggelsen har varierende boligformer, for at tiltrække studerende med forskellige behov og ønsker, både hvad angår faciliteter i den egne bolig, men også ønsket om at bo sammen med venner. Beboerne behøver ikke anskaffe nye møbler ved indflytning, da studieboligerne er forsynet med fast inventar der hovedsagligt er lavet i træ og er udformet til at gøre de kompakte boliger funktionelle. Projektet er det første byggeri i Danmark, der er bæredygtighedscertificeret med både Svanemærket og DGNB Guld.

Bygningerne i to til fire etager står på et betonfundament, isoleret med PIR og et selvbærende dæk i beton, isoleret med EPS. Boksmodulerne monteres ovenpå betondækket, adskilt af et lag PIR-isolering.

Bebyggelsen er opført med præfabrikerede boksmoduler med bærende konstruktioner i træ, med mineraluld som isolerende materiale. Der isoleres lodret og vandret med stenuld i boksadskillelsen, til brandstop og boksmodulerne har en indvendig beklædning af brandgips. Gulvbelægning er i linoleum.

Facaden er beklædt med skifer og flere adgangsveje er lagt udenpå bygningen, i form af trappekakte i stål. Dele af taget er udført som tagterrasse.

Studio [Home] Lundtofte er 17530 m² og har plads til 520 beboere hvilket giver ca. 34 m²/ person. Det er gennemsnitligt for case samlingen.

Boks

2 - 4 etager

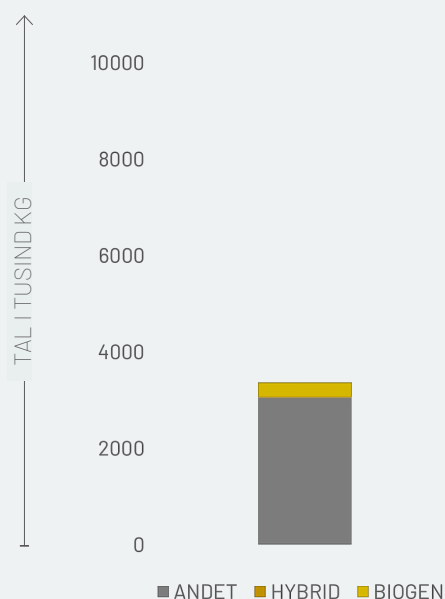
E05: Studio [Home] Lyngby

6,02 kg CO₂-ækv. / m² / år

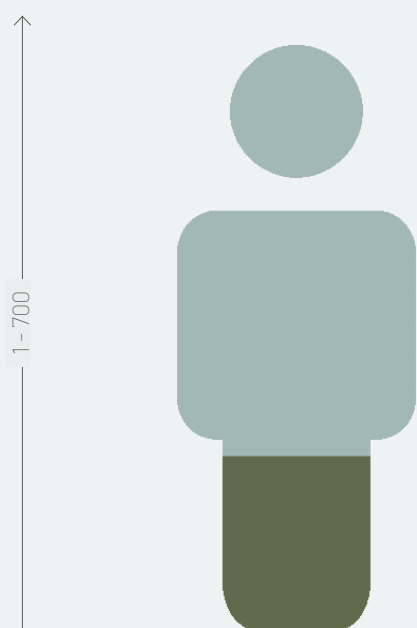
Figur E05.1: Udledningen af kg CO₂-ækv. / m² / år
Søjlerne viser bygningens klimapåvirkning. Krydsene indikerer det højeste resultat for drift, materialer og samlet udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år i casesamlingens etageboliger.

3.368.417 kg CO₂-ækv.

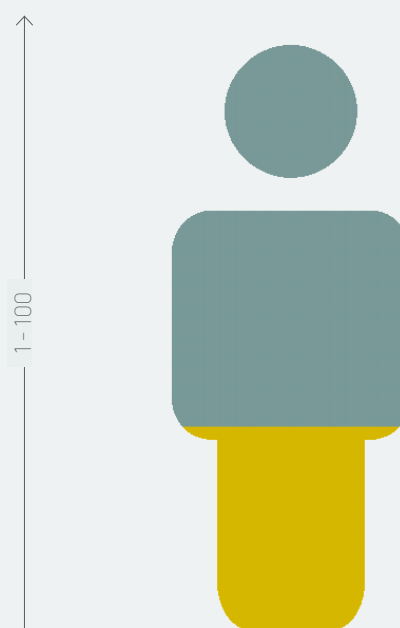
Figur E05.2: Den samlede udledning af kg CO₂-ækv.
Den stablede søjle viser casens samlede udledning af kg CO₂-ækv. fordelt på de tre materialegrupper; andre, hybrider og biogene.

203 kg CO₂-ækv. / person / år

Figur E05.3: Udledningen af CO₂ / person / år
Den lodrette akse har et spænd på 1 til 700 kg CO₂-ækv. / person / år.

34 m² / person

Figur E05.4: m² / person
Den lodrette akse har et spænd på 1 til 100 m² / person

E05: Studio [Home] Lyngby

KLIMAPÅVIRKNINGEN I RELATION TIL ANDRE BEST PRACTICE CASES

Den pågældende case er fremhævet i diagrammet som viser best practice byggeriernes udledning sorteret fra den højeste til laveste udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år.

Figur E05.5: Boligcases

Den vertikale akse viser udledning af kg CO₂-ækv./m²/år. Den horisontale akse viser de 25 best practice cases.

E05: Studio [Home] Lyngby

BYGNINGENS UDLEDNING I REDUCTION ROADMAP

Klimapåvirkningen vises her i udledning af $\text{kg CO}_2\text{-ækv. / m}^2\text{ / år}$. Livscyklusvurderingen er lavet med år 2022 som året for ibrugtagning og caseresultatet er repræsenteret af et hvidt plus tegn. Diagrammet viser hvor den pågældende case befinder sig i relation til Reduction Roadmap, hvor den er vel indenfor den hurtigste reduktions-takt, i sandsynlighedsscenarioet på 83 %.

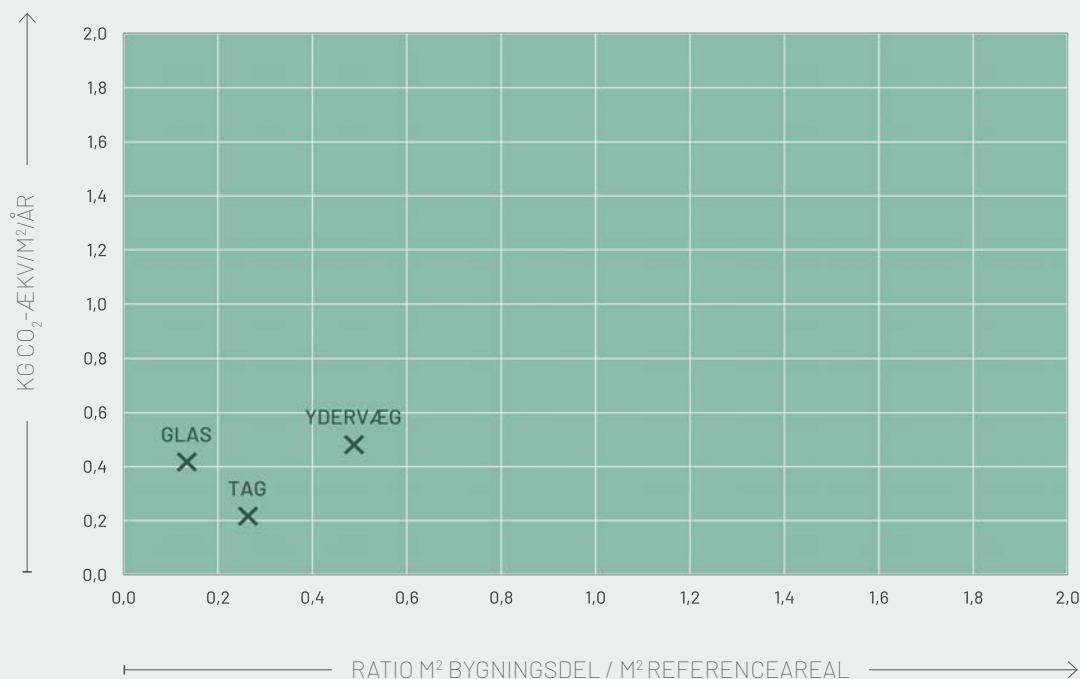

Figur E05.6: Reduction Roadmap

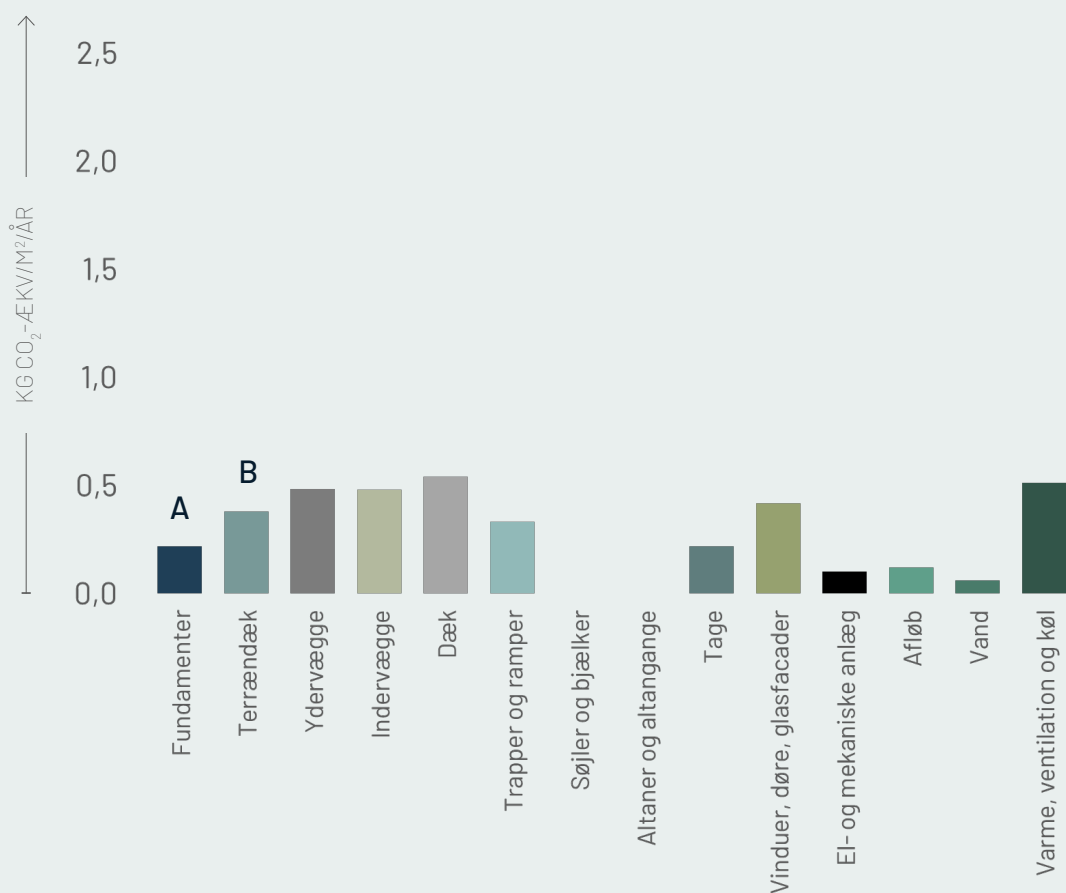
Den aktuelle case i relation til Reduction Roadmap, grænseværdierne, 4 til 1 planets målsætning på $2.5 \text{ kg CO}_2\text{-ækv./m}^2\text{ / år}$ og 'safe operating space'.

E05: Studio [Home] Lyngby

BYGNINGSDELSRATIO OG PÅVIRKNING

KLIMAPÅVIRKNINGER FORDELT OVER BYGNINGSDELE

Figur E05.7: CO₂-regnskab over byggeriets bygningsdele

Den horisontale akse viser bygningens mest centrale bygningsdele, herunder fundamenter, terrændæk, ydervægge, indervægge, dæk, trapper og ramper, søjler og bjælker, altaner og altangange, tage, vinduer, døre og glasfacader, el- og mekaniske anlæg samt tekniske installationer (standard værdier).

E05: Studio [Home] Lyngby

DE BIOGENE MATERIALERS ANDEL: MASSE VS. KLIMAKLIMAPÅVIRKNING

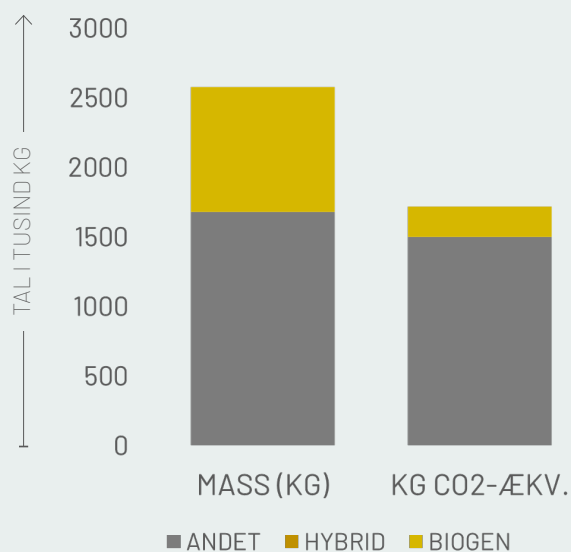
Figur E05.8:

Søjlediagrammet viser det pågældende boligbyggeri opdelt i tre materialegrupper: biogene materialer, hybrider og andre materialer.

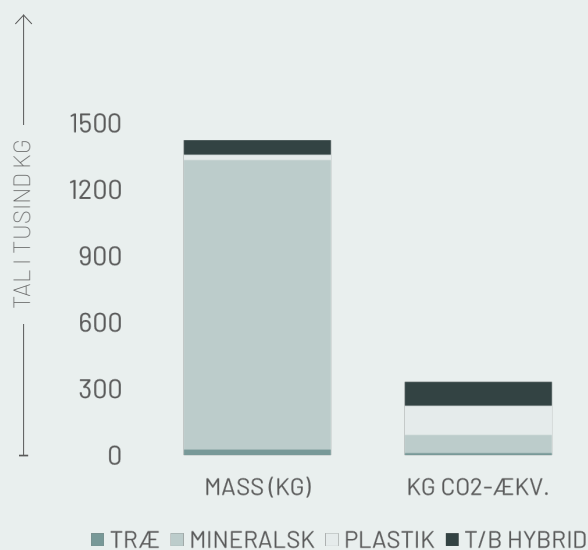
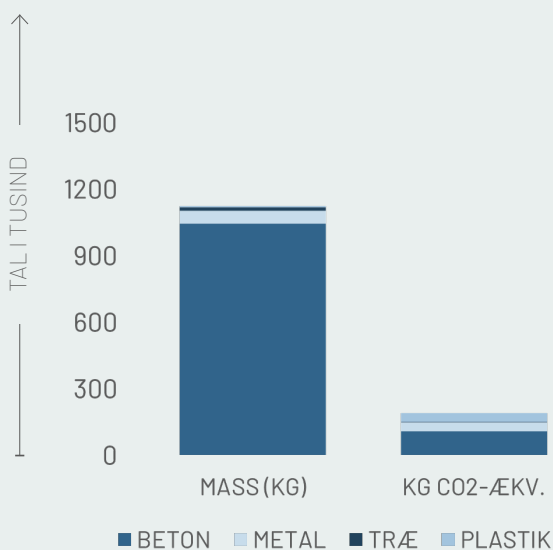
Den lodrette akse viser tal for kilogram i tusinde, dvs. at spændet er 0 - 3000.000 kg.

Søjlen til venstre viser bygningens masse i kg, opdelt i materialegrupperne.

Søjlen til højre viser bygningens totale udledning af CO₂-ækv. opdelt efter samme princip.

MATERIALERNES MASSE I FORHOLD TIL MATERIALERNES TOTALE UDLEDNING AF KG CO₂-ÆKV.

A. FUNDAMENTETS OPBYGNING

- Betonbjælke, armeret
- Betondæk, armeret (dobbelt)
- Sokkelisolering, PIR-skum

64kg material / m2 ref. area

B. TERRÆNDÆKKETS OPBYGNING

- OSB-plade
- Træskelet
- Mineraluldisolering
- Dampspærre
- EPS-isolering
- Cementbundet spånplade
- Grus

E06: Fjordudsigten

Bygherre: Ringkøbing - Skjern
Bolidforening
Arkitekt: BJERG Arkitektur

Opførelseår: 2021
Etageareal: 335 m²
Referenceareal: 335 m²
Andvendelse: Studieboli
Beboere: 42 stk.
År for ibrugtagning: 2022
Opvarmning: Compact anlæg
Solceller: Ja

BESKRIVELSE

Fjordudsigten er en bebyggelse med 80 almene boliger i Ringkøbing K, en ny naturbydel i Ringkøbing. Produktionsfasen foregår primært på fabrik, hvilket kan være med til at holde anvendelse af byggematerialer og ressourceforbrug på byggepladsen nede. Der er særligt arbejdet med at reducere behovet for energi i boligerne. Der er særligt arbejdet med at reducere driften ved at reducere varmebehovet. Boligerne følger Passivhus-plus standard og er udformet som meget velisolerede og kompakte enheder, med en lille overflade for at mindske varmetabet. Der er også arbejdet med orienteringen af vinduer for optimal udnyttelse af varme fra solindfald og dagslys. Udledningen reduceres yderligere ved at der bruges et såkaldt compact anlæg.

Bygningerne i to til tre etager står på et fundament af lecablokke med EPS-isolering, med et terrændæk der er en hybridkonstruktion i beton og træ med EPS-isolering.

Bebyggelsen er opført med præfabrikerede elementer med bærende konstruktioner i træ, med glasuld som isolerende materiale. Facaderne er beklædt med skifer og træ.

Den analyserede boligblok er 335 m² og har plads til 8 beboere hvilket giver ca. 42 m²/ person. Det er i den høje ende for casesamlingen.

Boks

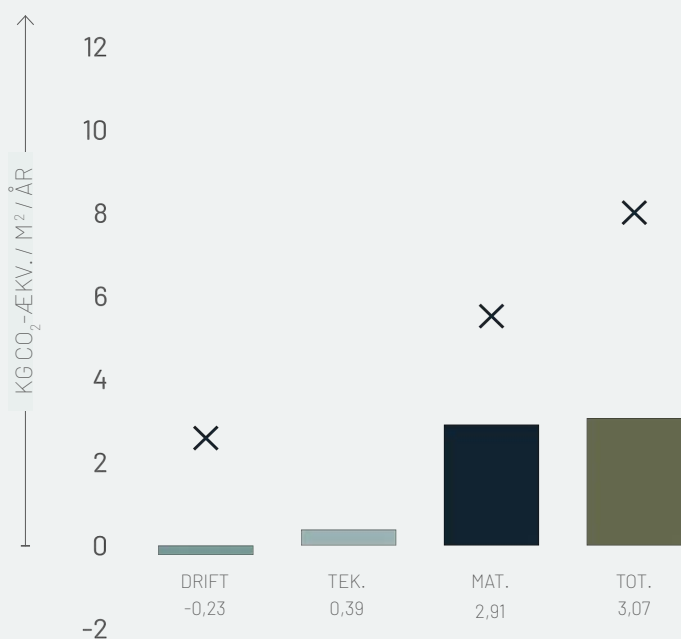

2 etager

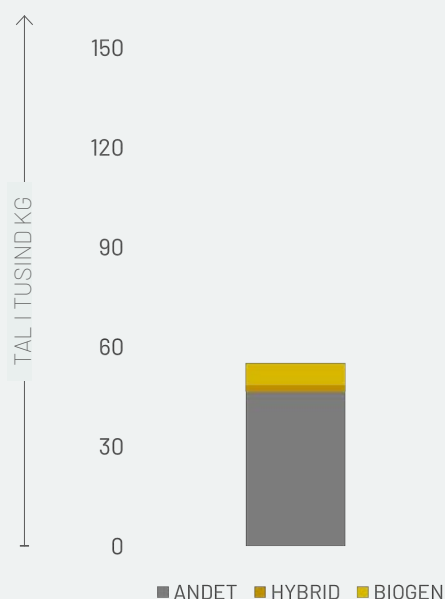
E06: Fjordudsigten

3,07 kg CO₂-ækv. / m² / år

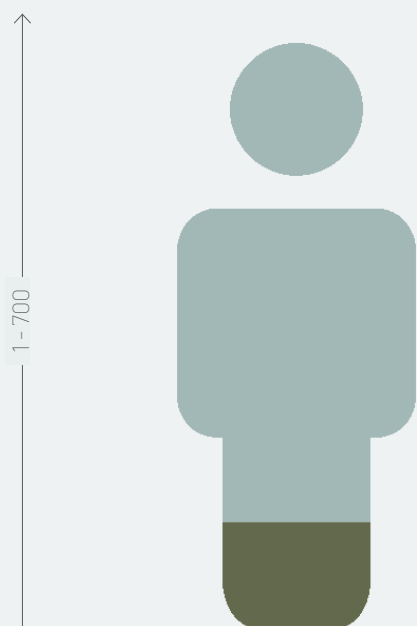
Figur E06.1: Udledningen af kg CO₂-ækv. / m² / år
Søjlerne viser bygningens klimapåvirkning. Krydsene indikerer det højeste resultat for drift, materialer og samlet udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år i casesamlingens etageboliger.

55.128 kg CO₂-ækv.

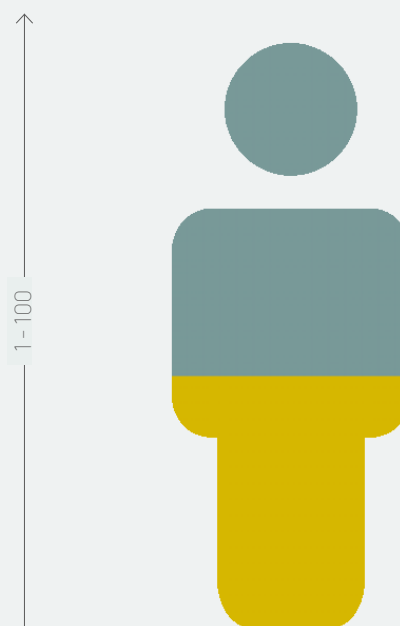
Figur E06.2: Den samlede udledning af kg CO₂-ækv.
Den stablede søjle viser casens samlede udledning af kg CO₂-ækv. fordelt på de tre materialegrupper; andre, hybrider og biogene.

128 kg CO₂-ækv. / person / år

Figur E06.3: Udledningen af CO₂ / person / år
Den lodrette akse har et spænd på 1 til 700 kg CO₂-ækv. / person / år.

42 m² / person

Figur E06.4: m² / person
Den lodrette akse har et spænd på 1 til 100 m² / person

E06: Fjordudsigten

KLIMAPÅVIRKNINGEN I RELATION TIL ANDRE BEST PRACTICE CASES

Den pågældende case er fremhævet i diagrammet som viser best practice byggeriernes udledning sorteret fra den højeste til laveste udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år.

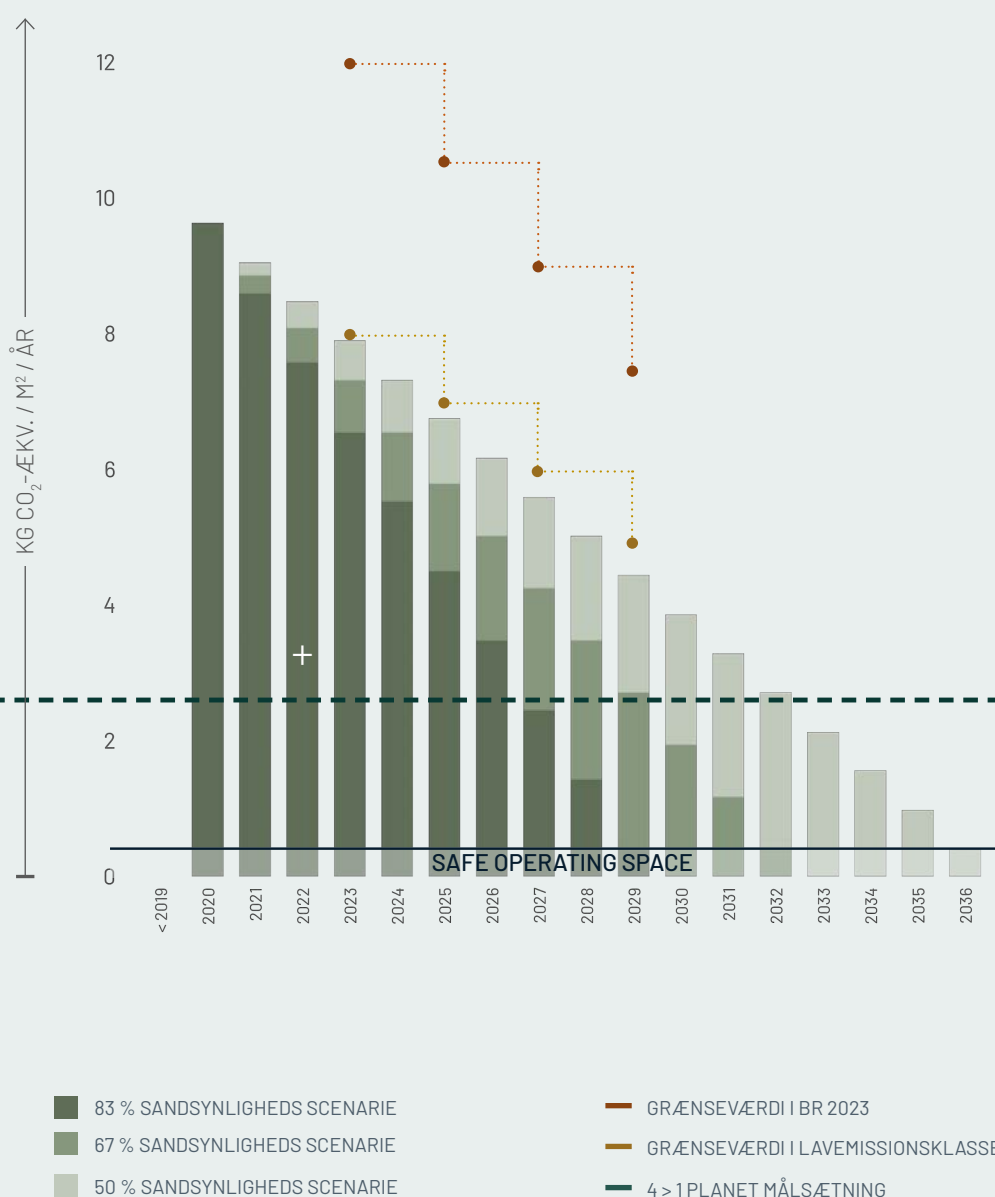
Figur E06.5: Boligcases

Den vertikale akse viser udledning af kg CO₂-ækv./m²/år. Den horisontale akse viser de 25 best practice cases.

E06: Fjordudsigten

BYGNINGENS UDLEDNING I REDUCTION ROADMAP

Klimapåvirkningen vises her i udledning af $\text{kg CO}_2\text{-ækv. / m}^2\text{ / år}$. Livscyklusvurderingen er lavet med år 2022 som året for ibrugtagning og caseresultatet er repræsenteret af et hvidt plus tegn. Diagrammet viser hvor den pågældende case befinder sig i relation til Reduction Roadmap, hvor den er vel indenfor den hurtigste reduktions-takt, i sandsynlighedsscenarioet på 83 %.

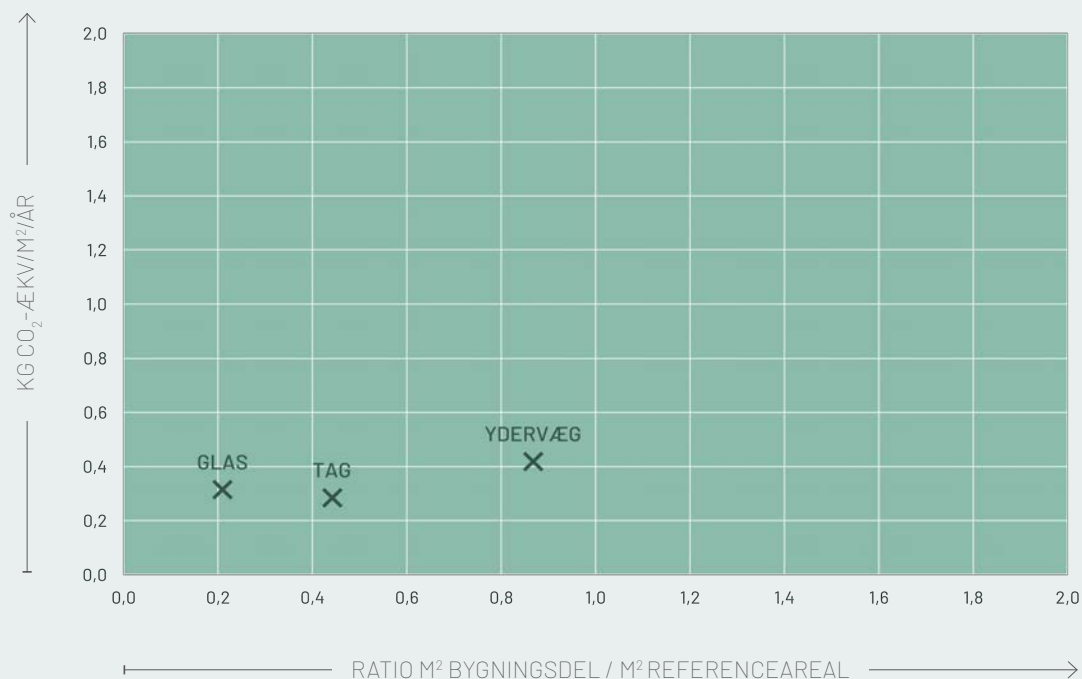

Figur E06.6: Reduction Roadmap

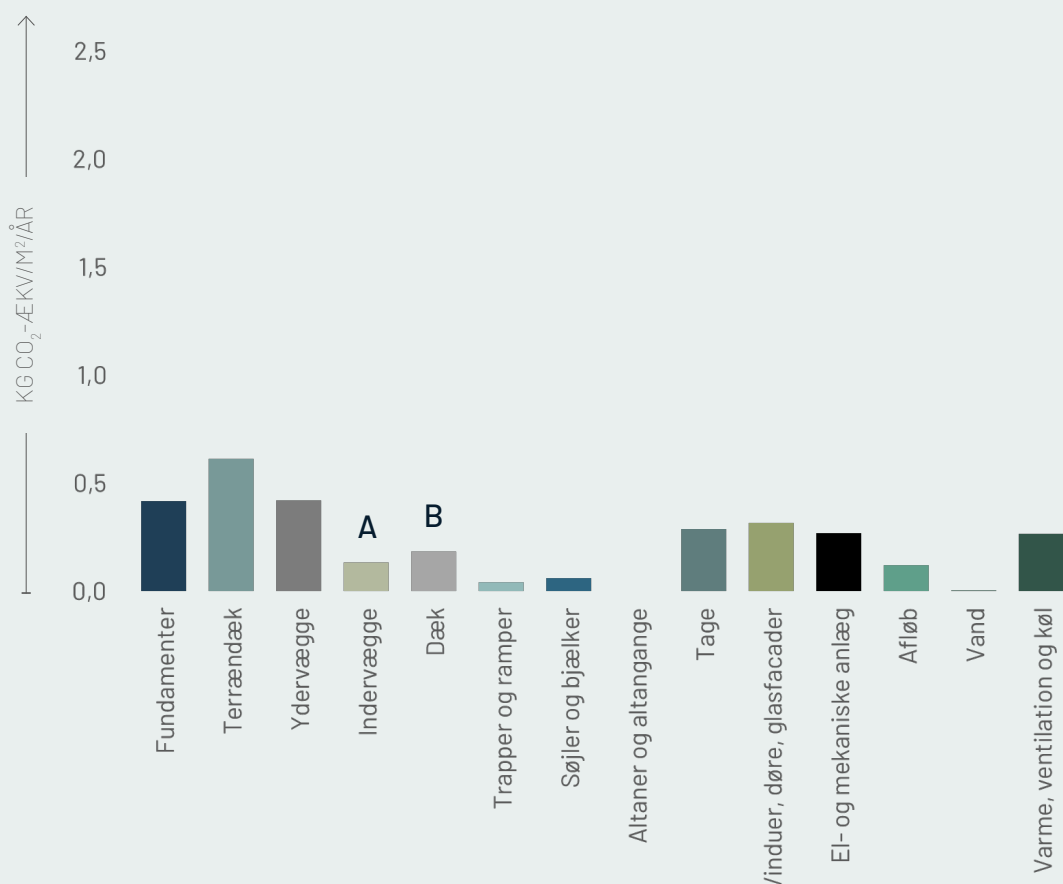
Den aktuelle case i relation til Reduction Roadmap, grænseværdierne, 4 til 1 planets målsætning på $2.5 \text{ kg CO}_2\text{-ækv./m}^2\text{ / år}$ og 'safe operating space'.

E06: Fjordudsigten

BYGNINGSDELSRATIO OG PÅVIRKNING

KLIMAPÅVIRKNINGER FORDELT OVER BYGNINGSDELE

Figur E06.7: CO₂-regnskab over byggeriets bygningsdele

Den horisontale akse viser bygningens mest centrale bygningsdele, herunder fundamenter, terrændæk, ydervægge, indervægge, dæk, trapper og ramper, søjler og bjælker, altaner og altangange, tage, vinduer, døre og glasfacader, el- og mekaniske anlæg samt tekniske installationer (standard værdier).

E06: Fjordudsigten

DE BIOGENE MATERIALERS ANDEL: MASSE VS. KLIMAKLIMAPÅVIRKNING

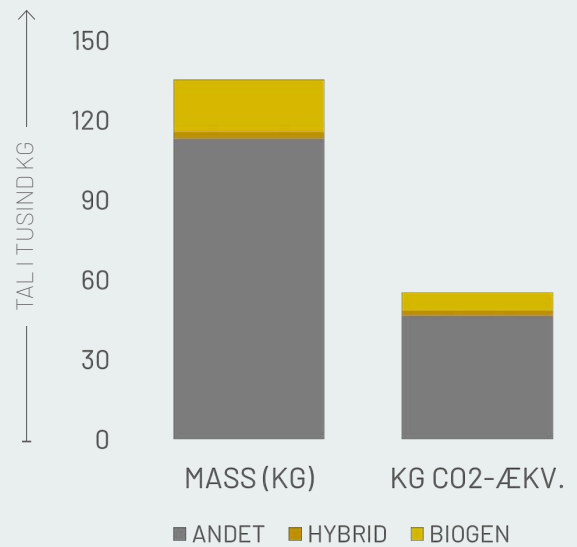
Figur E06.8:

Søjlediagrammet viser det pågældende boligbyggeri opdelt i tre materialegrupper: biogene materialer, hybrider og andre materialer.

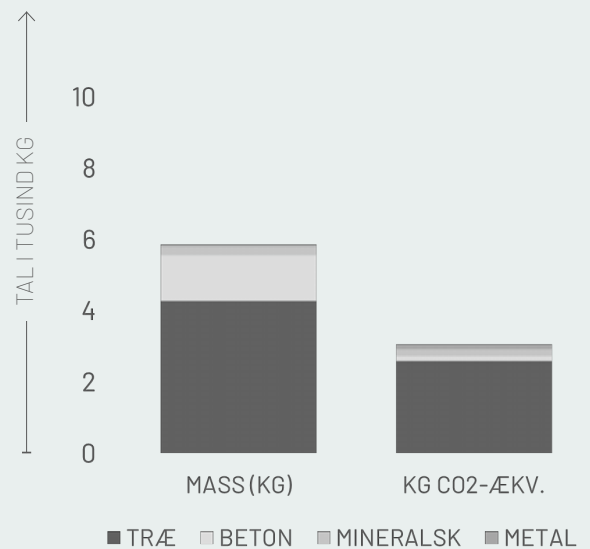
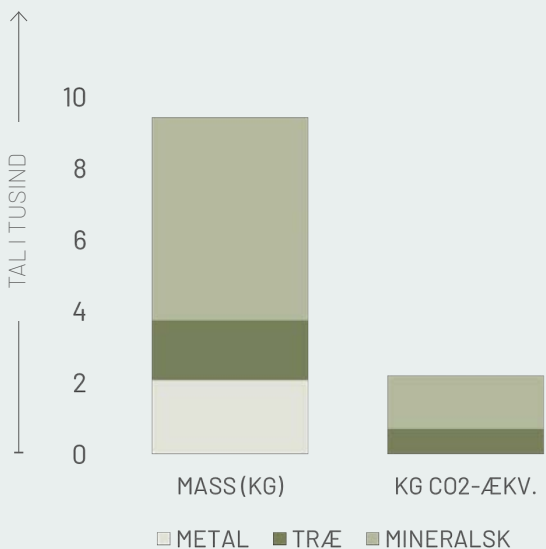
Den lodrette akse viser tal for kilogram i tusinde, dvs. at spændet er 0 - 150.000 kg.

Søjlen til venstre viser bygningens masse i kg, opdelt i materialegrupperne.

Søjlen til højre viser bygningens totale udledning af CO₂-ækv. opdelt efter samme princip.

MATERIALERNES MASSE I FORHOLD TIL MATERIALERNES TOTALE UDLEDNING AF KG CO₂-ÆKV.

A. INDERVÆGGENES OPBYGNING (FARVE)

- Fibergips x 2
- Træskelet
- Glasuldsisolering
- Fibergips x 2

B. DÆKKETS OPBYGNING (FARVE)

- Træskelet
- Glasuldsisolering
- MDF-plade

E07: N11 SolarHouse

Aktør: KU Leuven
Arkitekt: N11 architects
Ingeniør: N11 engineers

Opførelseår: 2014
Etageareal: 536 m²
Referenceareal: 536 m²
Andvendelse: Kontor / Helårsbolig
Beboere: 5,5 - 12 stk.
År for ibrugtagning: 2022
Opvarmning: Fjernvarme
Solceller: Ja

BESKRIVELSE

N11 Solar Direktgewinnhaus oversættes til "solar direct-gain house" på engelsk og betegnes derfor i den pågældende publikation som N11 SolarHouse. Huset har blandet anvendelse, med de tre første etager som kontor og de to øverste til beboelse.

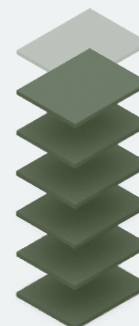
Bygningen i fem etager står på et pladefundament af armeret beton med en overflade af stampet ler. Huset er opført med bærende konstruktioner af limtræssøjler og CLT. Etageadskillelserne består af kompositmateriale af beton og træ, hørisolering og overflade i anhydrit. Skråtaget og ydervægge er udvendigt isolerede med hørfiber, og lodrette overflader er stampet med ler. Tagets overflade er dækket af solceller.

Bygningens materialevalg, orientering og kompakthed er udarbejdet således at bygningen kan optage varmen fra beboere og apparater og ved at udnytte solvarme. På denne måde er det forsøgt at undgå aggregater til mekanisk opvarmning. For at sikre at bygningen kan opvarmes, er der installeret en brændeovn i lejligheden.

Etageboligbebyggelsen er 536 m² og har plads til 10 medarbejdere og 2 beboere. Resultaterne for person vil derfor vise udledning per person for 12 beboere samt for 5,5 beboere, som er en ratio af beboere / areal som udregnes med hjælp af arealet per person i boligdelen af bebyggelsen. Det giver ca. 45 m²/ person hhv. 98 m²/ person. Begge arealer er i den høje ende for case samlingen. Den blandede anvendelse gør det dog vanskeligt at fastlægge et retvisende beboerantal.

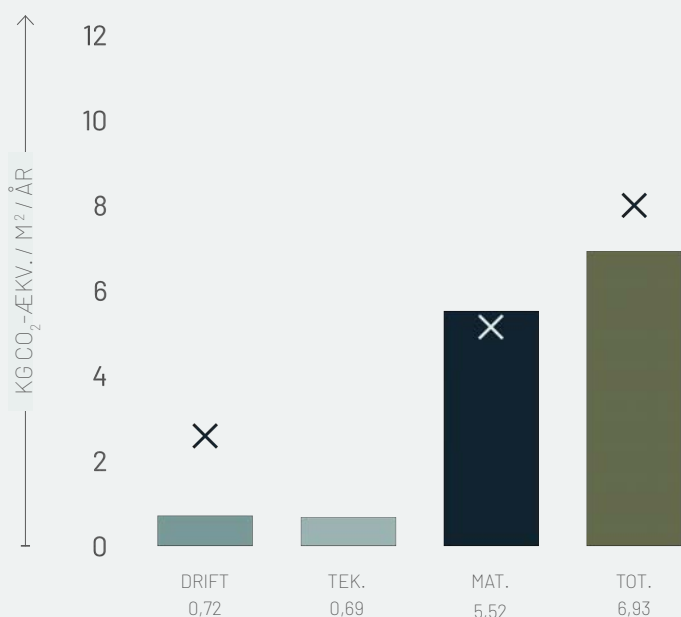
Hybrid

5 etager

E07: N11 SolarHouse

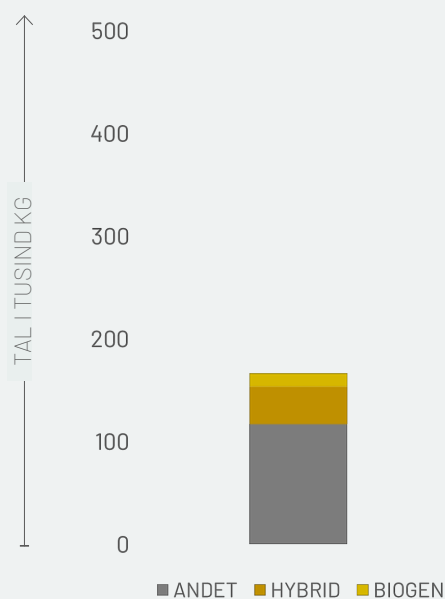
6,93 kg CO₂-ækv. / m² / år

Figur E07.1: Udledningen af kg CO₂-ækv. / m² / år

Søjlerne viser bygningens klimapåvirkning. Krydsene indikerer det højeste resultat for drift, materialer og samlet udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år i casesamlingens etageboliger. Den pågældende case har reelt casesamlingens højeste udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år fra materialer, men da det er en international case, angives den ikke som referencetal (X).

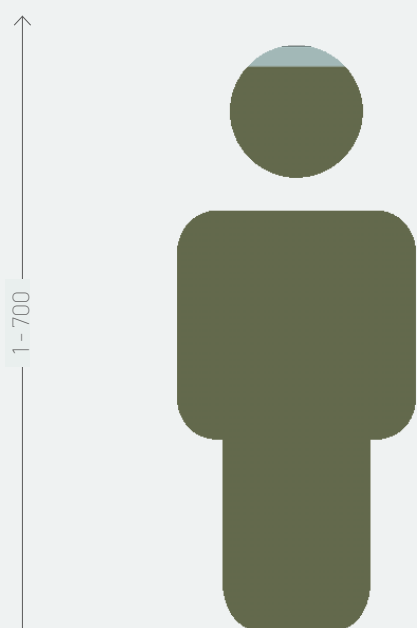
166.481 kg CO₂-ækv.

Figur E07.2: Den samlede udledning af kg CO₂-ækv.

Den stablede søjle viser casens samlede udledning af kg CO₂-ækv. fordelt på de tre materialegrupper; andre, hybrider og biogene.

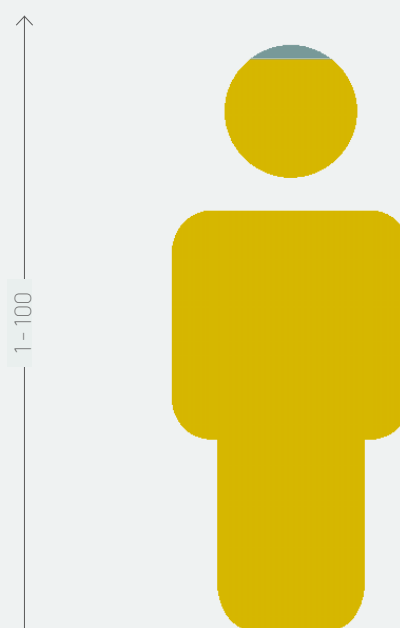
676 kg CO₂-ækv. / person / år

Figur E07.3: Udledningen af CO₂ / person / år

Den lodrette akse har et spænd på 1 til 700 kg CO₂-ækv. / person / år.

45 - 98 m² / person

Figur E07.4: m² / person

Den lodrette akse har et spænd på 1 til 100 m² / person

E07: N11 SolarHouse

KLIMAPÅVIRKNINGEN I RELATION TIL ANDRE BEST PRACTICE CASES

Den pågældende case er fremhævet i diagrammet som viser best practice byggeriernes udledning sorteret fra den højeste til laveste udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år.

Figur E07.5: Boligcases

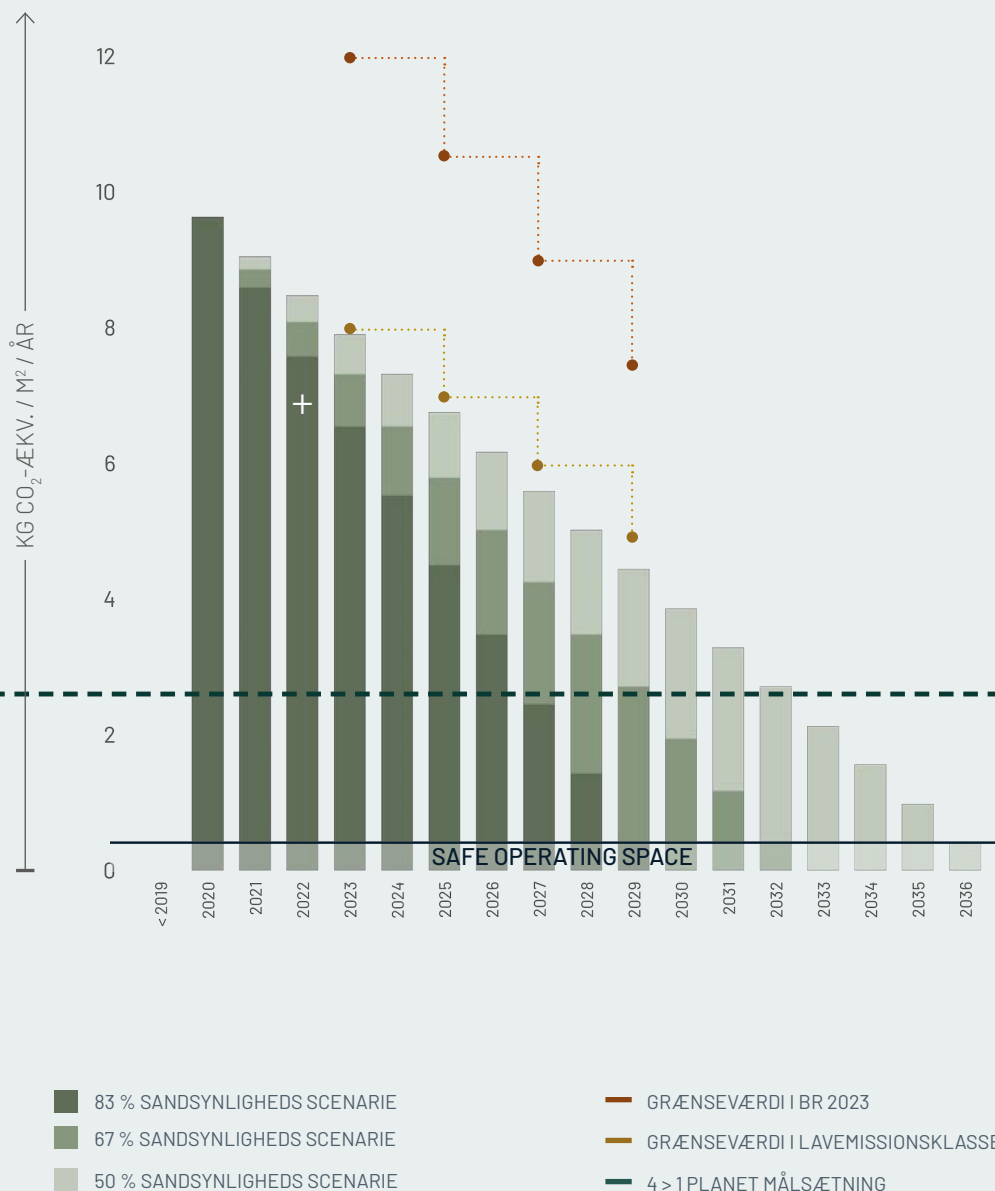
Den vertikale akse viser udledning af kg CO₂-ækv./m²/år. Den horisontale akse viser de 25 best practice cases.

E07: N11 SolarHouse

BYGNINGENS UDLEDNING I REDUCTION ROADMAP

Klimapåvirkningen vises her i udledning af $\text{kg CO}_2\text{-ækv. / m}^2 \text{ / år}$. Livscyklusvurderingen er lavet med år 2022 som året for ibrugtagning og caseresultatet er repræsenteret af et hvidt plus tegn. Diagrammet viser hvor den pågældende case befinder sig i relation til Reduction Roadmap, hvor den er vel indenfor den hurtigste reduktions-takt, i sandsynlighedsscenarioet på 83 %.

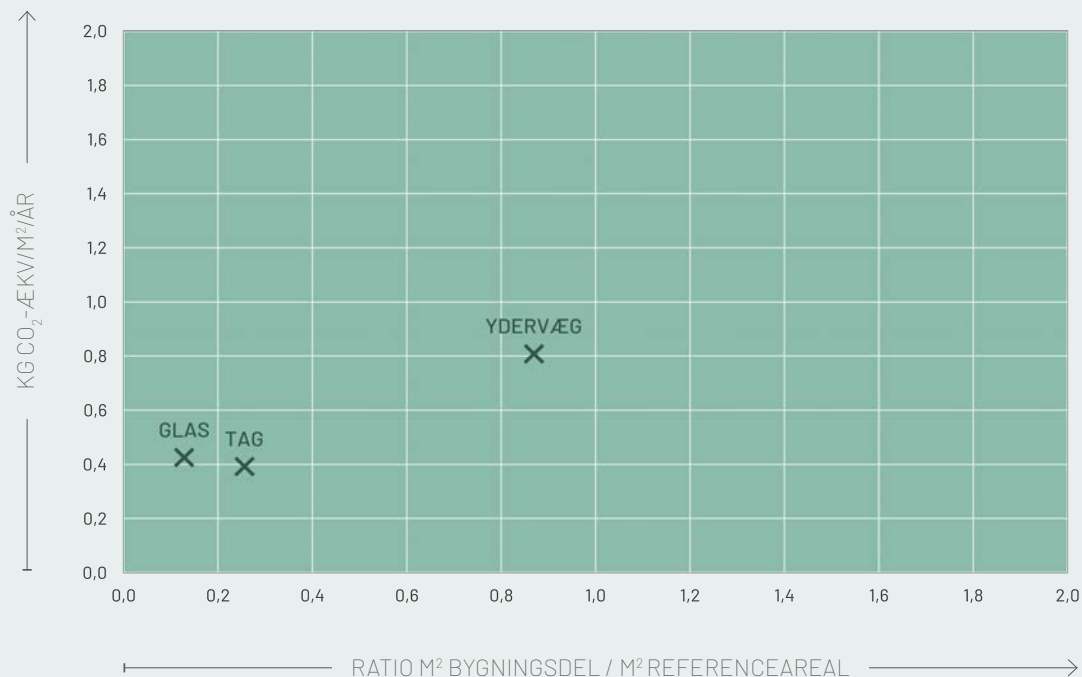

Figur E07.6: Reduction Roadmap

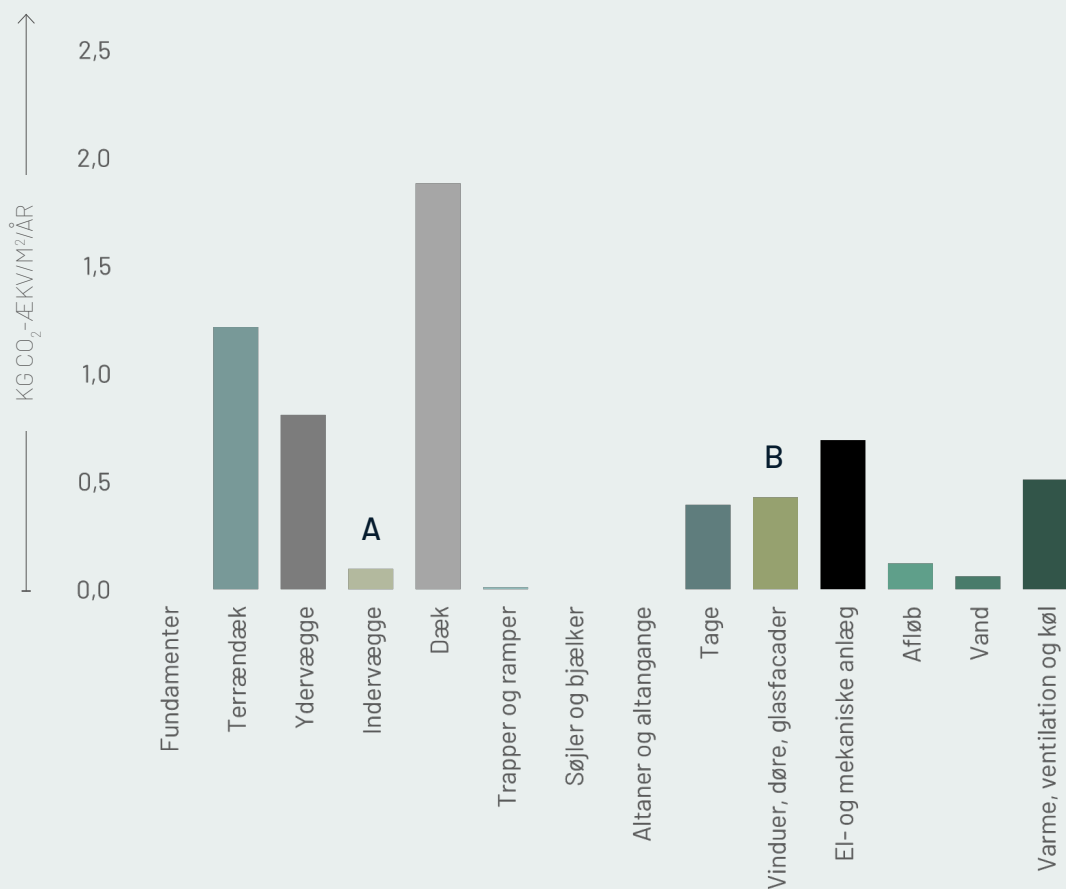
Den aktuelle case i relation til Reduction Roadmap, grænseværdierne, 4 til 1 planets målsætning på $2.5 \text{ kg CO}_2\text{-ækv./m}^2 \text{ / år}$ og 'safe operating space'.

E07: N11 SolarHouse

BYGNINGSDELSRATIO OG PÅVIRKNING

KLIMAPÅVIRKNINGER FORDELT OVER BYGNINGSDELE

Figur E07.7: CO₂-regnskab over byggeriets bygningsdele

Den horisontale akse viser bygningens mest centrale bygningsdele, herunder fundamenter, terrændæk, ydervægge, indervægge, dæk, trapper og ramper, søjler og bjælker, altaner og altangange, tage, vinduer, døre og glasfacader, el- og mekaniske anlæg samt tekniske installationer (standard værdier).

E07: N11 SolarHouse

DE BIOGENE MATERIALERS ANDEL: MASSE VS. KLIMAKLIMAPÅVIRKNING

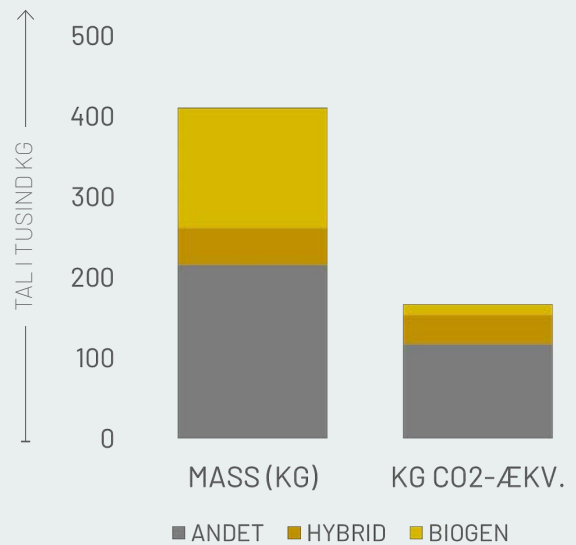
Figur E07.8:

Søjlediagrammet viser det pågældende boligbyggeri opdelt i tre materialegrupper: biogene materialer, hybrider og andre materialer.

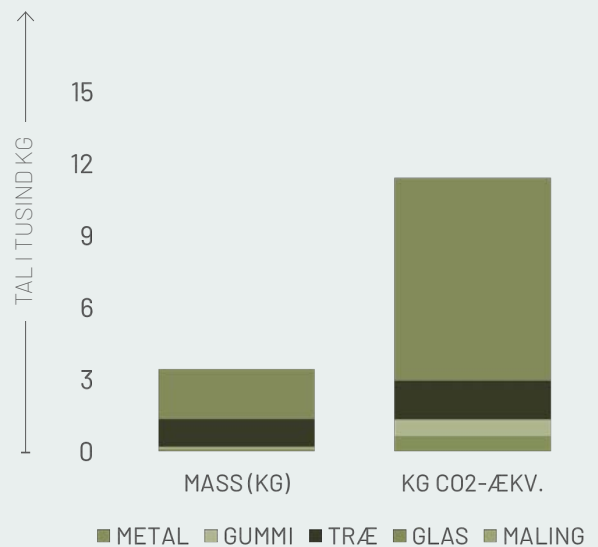
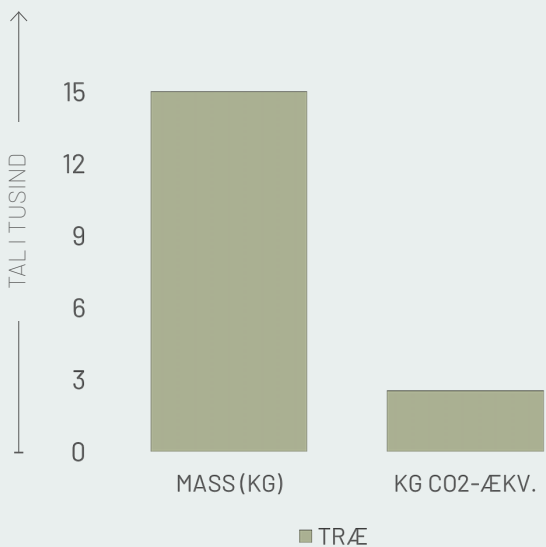
Den lodrette akse viser tal for kilogram i tusinde, dvs. at spændet er 0 - 500.000 kg.

Søjlen til venstre viser bygningens masse i kg, opdelt i materialegrupperne.

Søjlen til højre viser bygningens totale udledning af CO₂-ækv. opdelt efter samme princip.

MATERIALERNES MASSE I FORHOLD TIL MATERIALERNES TOTALE UDLEDNING AF KG CO₂-ÆKV.

A. INDERVÆGGENES OPBYGNING

- CLT, bærende
- CLT, ikke bærende

B. VINDUERNES OPBYGNING OG RATIO

- OPBYGNING:
- Vindue i trækarm, 3-lags
  - Trædør, indvendig
  - Aluminium dør, udvendig

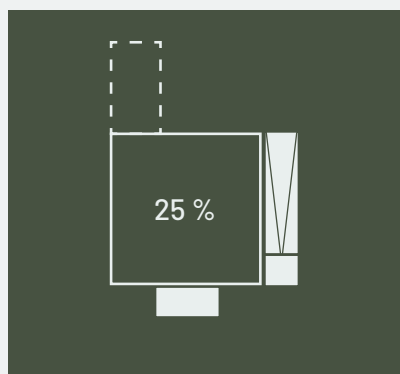
RATIO:
0,13 m² vindue / m² referenceareal

E08: CPH Village Vesterbro

Bygherre: CPH Village
Akitekt: Arcgency
Ingeniør: Ekolab
Entreprenør: Scandi Byg

Opførelseår: 2020
Etageareal: 146 m²
Referenceareal: 154 m²
Andvendelse: Studiebolig
Beboere: 8 stk.
År for ibrugtagning: 2022
Opvarmning: Varmepumpe
Solceller: Ja

BESKRIVELSE

CPH Village Vesterbro er opført som modulære studieboliger. Der er ét ud af flere områder rundt omkring i København med dette koncept der bl.a. arbejder med at bygge begrænset antal m² per person. Produktionsfasen foregår primært på fabrik, hvilket kan være med til at holde anvendelse af byggematerialer og ressourcerforbrug på byggepladsen nede. Boligerne består af moduler som er designet for adskillelse. Modulerne kan derfor adskilles, kombineres med andre moduler og i fremtiden flyttes til andre områder. Denne fleksibilitet gør det muligt at ændre modulernes funktion efter fremtidige behov. Mulighederne for at ændre placering, størrelse og funktion af modulerne, udfordrer grænserne for almindelig fast ejendom.

Bebyggelsen i to etager står på et skruefundament og terrændækket er udført som en træ-kassette men spånpladebund og mineraluld som isolerende materiale. Linoleum er valgt som gulvbelægning.

Husets bærende konstruktioner er lavet i konstruktionstræ. Ydervæggene er isoleret med mineraluld og udvendigt beklædt med træ. De indvendige overflader har en beklædning af gips. Etagedækket er udført som trækassetter med mineraluldsisolering, linoleumsgulve og gipslofter.

Taget består af en konstruktion med I-bjælker, krydsfiner og er isoleret med mineraluld. Loftet er beklædt med gips og tagbeklædningen er i tagpap.

Etageboligbebyggelsen er 146 m² og har plads til 4 personer, hvis det regnes med én beboer per studiebolig. Det giver et gennemsnit på ca. 37 m²/ person hvilket er gennemsnitligt til højt i case samlingen. Hvis det regnes med 2 beboere per enhed (svarende til ét primært soveværelse) giver det 8 beboere og et gennemsnit på 18 m²/ person. Det er i den lave ende af case samlingen.

Boks

2 etager

E08: CPH Village Vesterbro

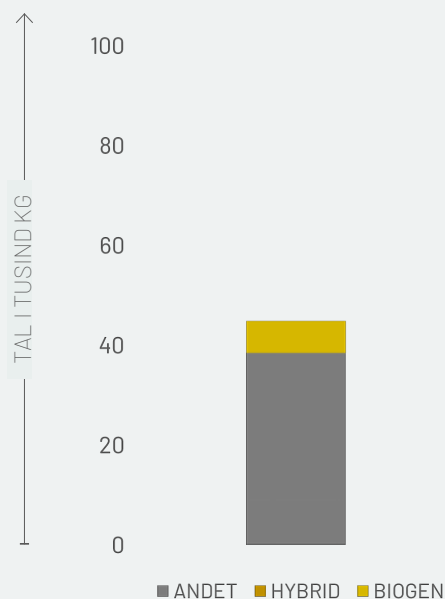
6,73 kg CO₂-ækv. / m² / år

Figur E08.1: Udledningen af kg CO₂-ækv. / m² / år

Søjlerne viser bygningens klimapåvirkning. Krydsene indikerer det højeste resultat for drift, materialer og samlet udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år i casesamlingens etageboliger.

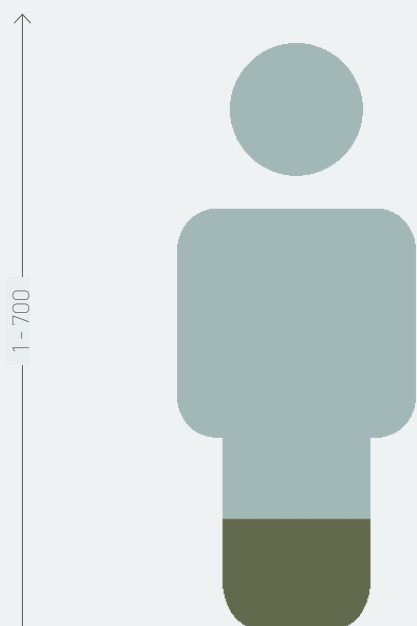
44.797 kg CO₂-ækv.

Figur E08.2: Den samlede udledning af kg CO₂-ækv.

Den stablede søjle viser casens samlede udledning af kg CO₂-ækv. fordelt på de tre materialegrupper; andre, hybrider og biogene.

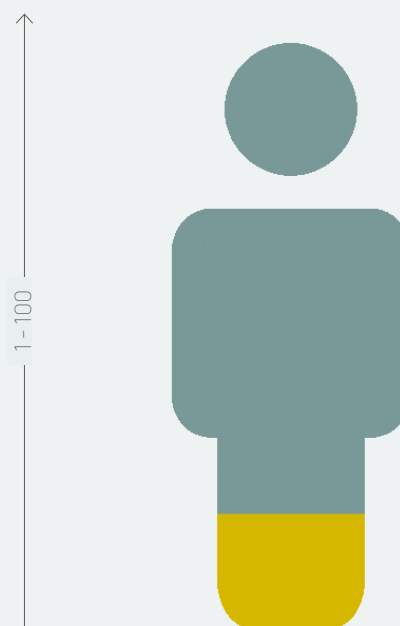
130 kg CO₂-ækv. / person / år

Figur E08.3: Udledningen af CO₂ / person / år

Den lodrette akse har et spænd på 1 til 700 kg CO₂-ækv. / person / år.

18 - 37 m² / person

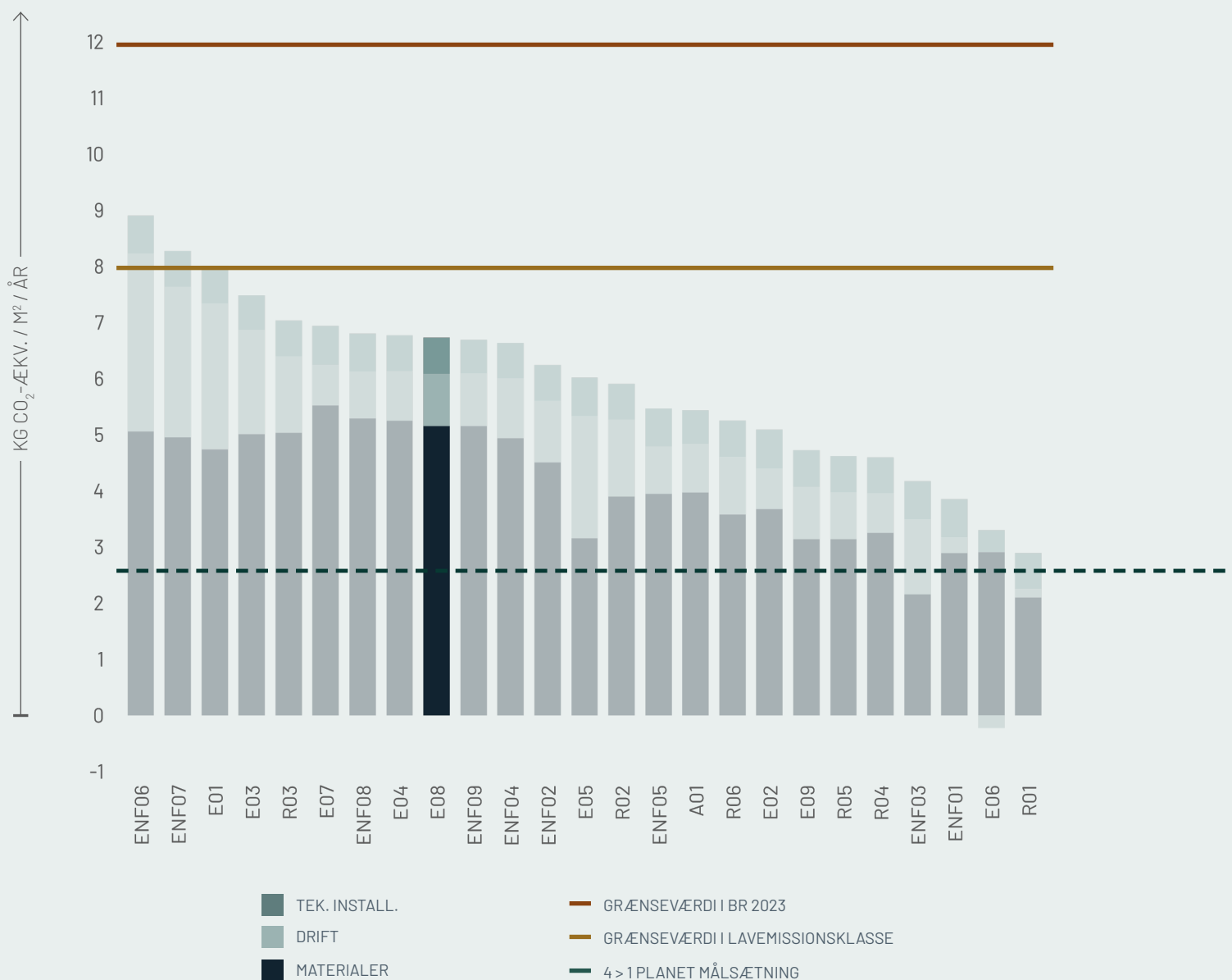
Figur E08.4: m² / person

Den lodrette akse har et spænd på 1 til 100 m² / person

E08: CPH Village Vesterbro

KLIMAPÅVIRKNINGEN I RELATION TIL ANDRE BEST PRACTICE CASES

Den pågældende case er fremhævet i diagrammet som viser best practice byggeriernes udledning sorteret fra den højeste til laveste udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år.

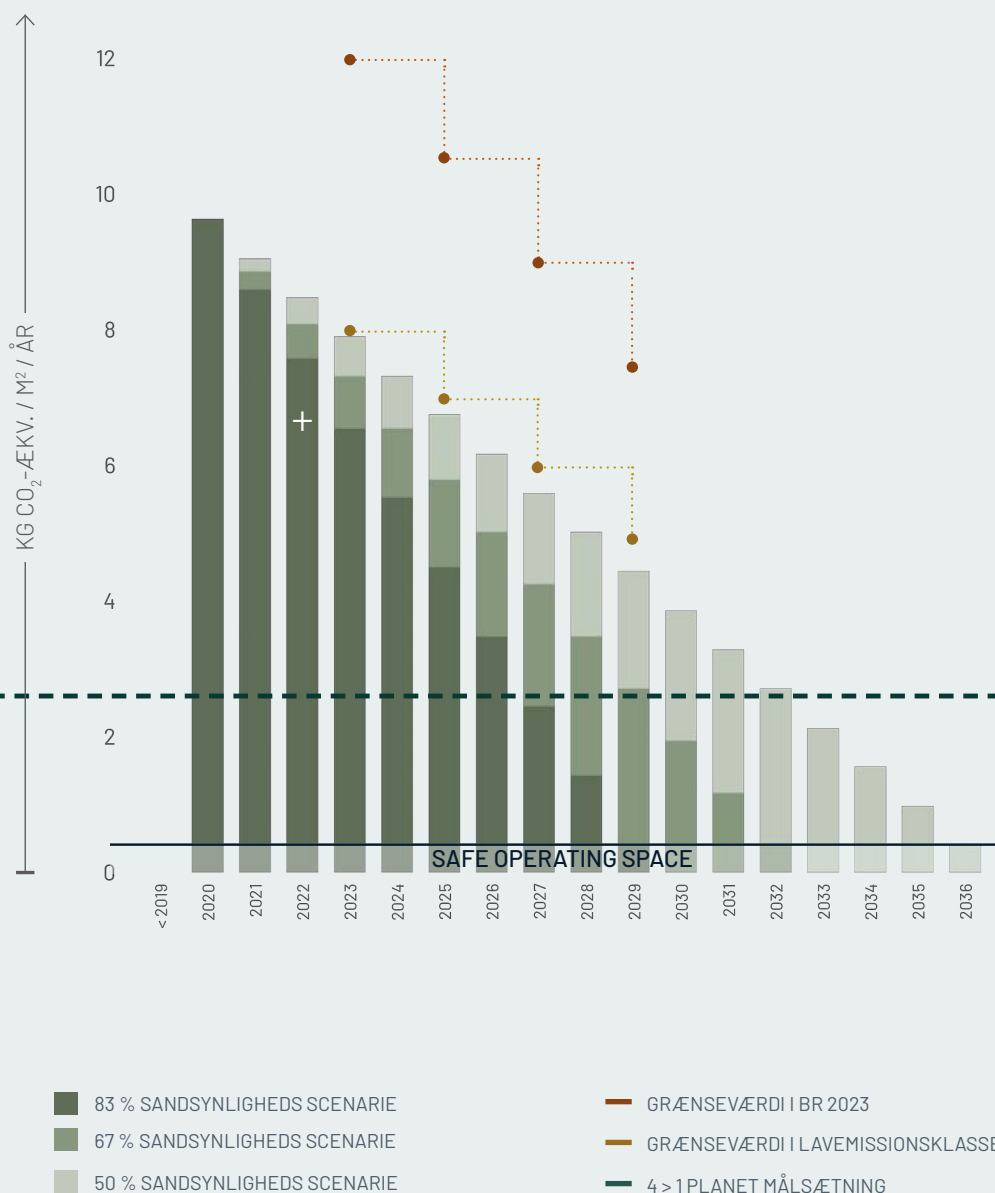
Figur E08.5: Boligcases

Den vertikale akse viser udledning af kg CO₂-ækv./m²/år. Den horisontale akse viser de 25 best practice cases.

E08: CPH Village Vesterbro

BYGNINGENS UDLEDNING I REDUCTION ROADMAP

Klimapåvirkningen vises her i udledning af $\text{kg CO}_2\text{-ækv. / m}^2\text{ / år}$. Livscyklusvurderingen er lavet med år 2022 som året for ibrugtagning og caseresultatet er repræsenteret af et hvidt plus tegn. Diagrammet viser hvor den pågældende case befinder sig i relation til Reduction Roadmap, hvor den er vel indenfor den hurtigste reduktions-takt, i sandsynlighedsscenarioet på 83 %.

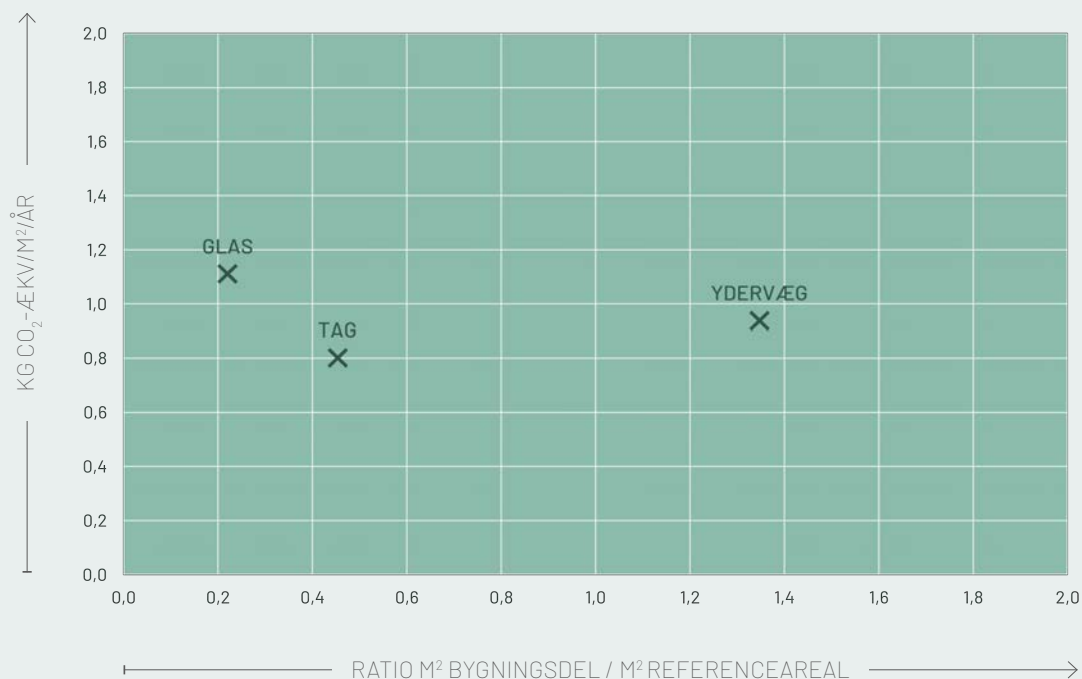

Figur E08.6: Reduction Roadmap

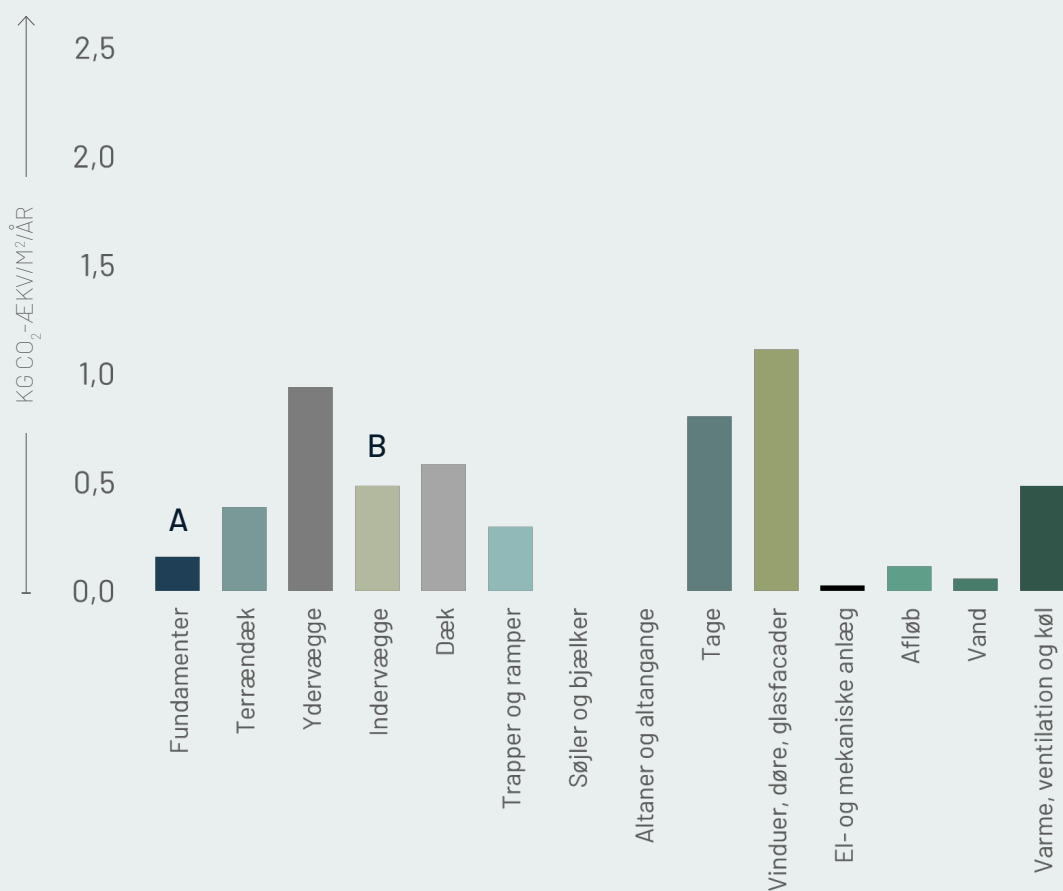
Den aktuelle case i relation til Reduction Roadmap, grænseværdierne, 4 til 1 planets målsætning på $2.5 \text{ kg CO}_2\text{-ækv./m}^2\text{ / år}$ og 'safe operating space'.

E08: CPH Village Vesterbro

BYGNINGSDELSRATIO OG PÅVIRKNING

KLIMAPÅVIRKNINGER FORDELT OVER BYGNINGSDELE

Figur E08.7: CO₂-regnskab over byggeriets bygningsdele

Den horisontale akse viser bygningens mest centrale bygningsdele, herunder fundamenter, terrændæk, ydervægge, indervægge, dæk, trapper og ramper, søjler og bjælker, altaner og altangange, tage, vinduer, døre og glasfacader, el- og mekaniske anlæg samt tekniske installationer (standard værdier).

E08: CPH Village Vesterbro

DE BIOGENE MATERIALERS ANDEL: MASSE VS. KLIMAKLIMAPÅVIRKNING

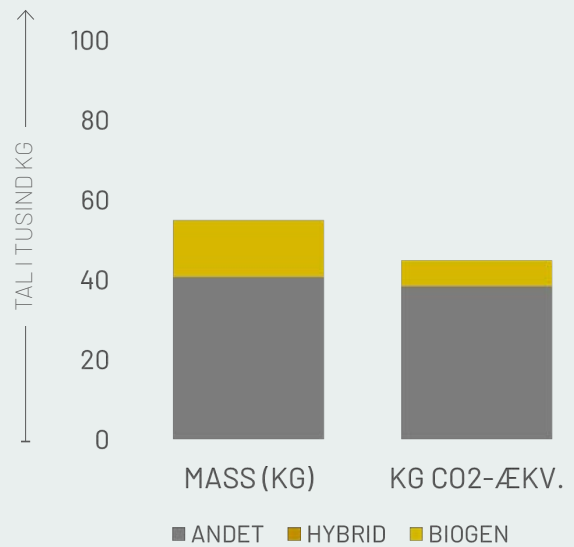
Figur E08.8:

Søjlediagrammet viser det pågældende boligbyggeri opdelt i tre materialegrupper: biogene materialer, hybrider og andre materialer.

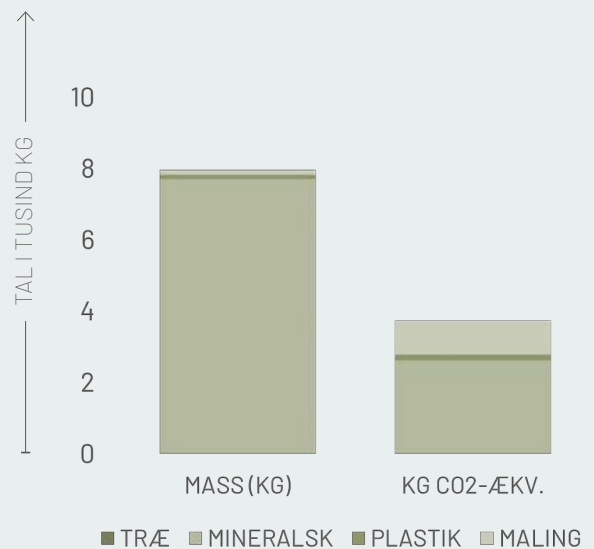
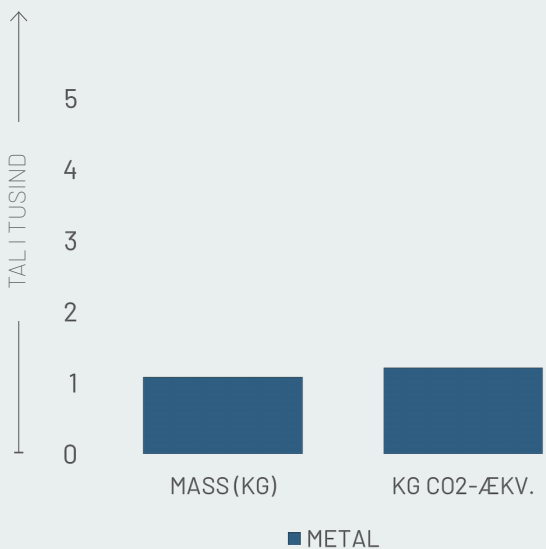
Den lodrette akse viser tal for kilogram i tusinde, dvs. at spændet er 0 - 100.000 kg.

Søjlen til venstre viser bygningens masse i kg, opdelt i materialegrupperne.

Søjlen til højre viser bygningens totale udledning af CO₂-ækv. opdelt efter samme princip.

MATERIALERNES MASSE I FORHOLD TIL MATERIALERNES TOTALE UDLEDNING AF KG CO₂-ÆKV.

A. FUNDAMENTETS OPBYGNING

Skruet stålspæ

B. INDERVÆGGENES OPBYGNING (FARVE)

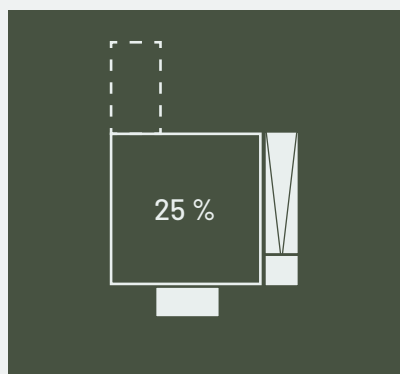
Træboks
 Mineraluldsisolering
 Gipskartonplade
 Dampspærre
 Maling

VISUALISERING: CPH Village

Aktør: CPH Village

Opførelseår: 2020
Etageareal: 146 m²
Referenceareal: 154 m²
Andvendelse: Studiebolig
Beboere: 8 stk.
År for ibrugtagning: 2022
Opvarmning: Varmepumpe
Solceller: Ja

VISUALISERING: CPH Village

BESKRIVELSE

CPH Village Tunnelfabrikken er taget med som en pixiecase hvor der arbejdes med mange af de samme konstruktionsprincipper som i CPH Village Vesterbro, men der ligger fokus på at udskifte mange af de mineralske materialer, f.eks. til isolering, til biobaserede materialer.

Der har i analysen regnets konservativt, hvilket resulterer i en reduktion på 30 % af den totale udledning af kg CO₂ - ækv. / m² / år i forhold til case nr E08 (CPH Village Vesterbro).

Etageboligbebyggelsen er 146 m² og har plads til 4 personer, hvis det regnes med én beboer per studiebolig. Det giver et gennemsnit på ca. 37 m²/ person hvilket er gennemsnitligt til højt i case samlingen. Hvis det regnes med 2 beboere per enhed (svarende til ét primært soveværelse) giver det 8 beboere og et gennemsnit på 18 m²/ person. Det er i den lave ende af case samlingen.

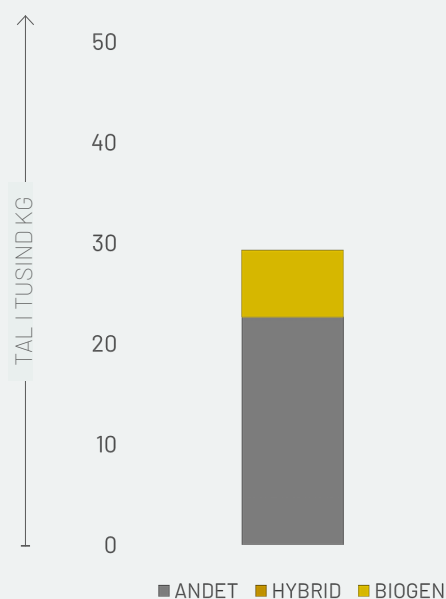
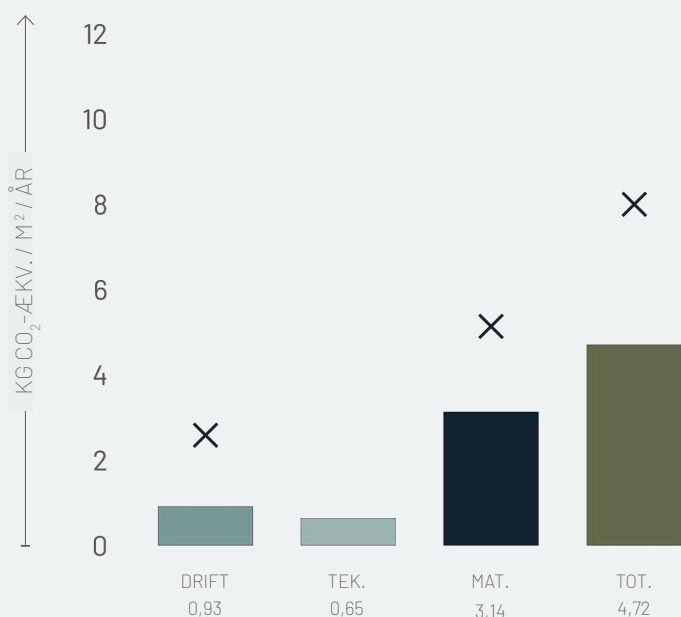
Boks

2 - 3 etager

4,72 kg CO₂-ækv. / m² / år

29.282 kg CO₂-ækv.

Figur E09.1: Udledningen af kg CO₂-ækv. / m² / år

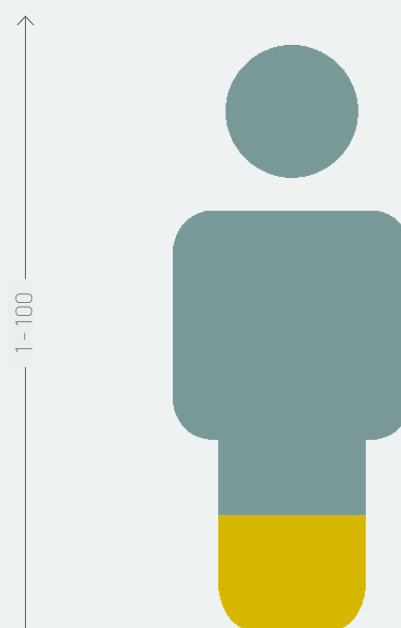
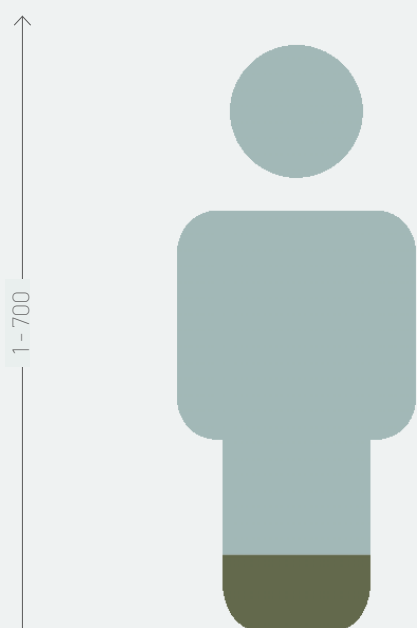
Søjlerne viser bygningens klimapåvirkning. Krydsene indikerer det højeste resultat for drift, materialer og samlet udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år i casesamlingens etageboliger.

Figur E09.2: Den samlede udledning af kg CO₂-ækv.

Den stablede søjle viser casens samlede udledning af kg CO₂-ækv. fordelt på de tre materialegrupper; andre, hybrider og biogene.

91 kg CO₂-ækv. / person / år

18 - 37 m² / person

Figur E09.3: Udledningen af CO₂ / person / år

Den lodrette akse har et spænd på 1 til 700 kg CO₂-ækv. / person / år.

Figur E09.4: m² / person

Den lodrette akse har et spænd på 1 til 100 m² / person

KLIMAPÅVIRKNINGEN I RELATION TIL ANDRE BEST PRACTICE CASES

Den pågældende case er fremhævet i diagrammet som viser best practice byggeriernes udledning sorteret fra den højeste til laveste udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år.

Figur E09.5: Boligcases

Den vertikale akse viser udledning af kg CO₂-ækv./m²/år. Den horisontale akse viser de 25 best practice cases.

BYGNINGENS UDLEDNING I REDUCTION ROADMAP

Klimapåvirkningen vises her i udledning af $\text{kg CO}_2\text{-ækv. / m}^2\text{ / år}$. Livscyklusvurderingen er lavet med år 2022 som året for ibrugtagning og caseresultatet er repræsenteret af et hvidt plus tegn. Diagrammet viser hvor den pågældende case befinder sig i relation til Reduction Roadmap, hvor den er vel indenfor den hurtigste reduktions-takt, i sandsynlighedsscenarioet på 83 %.

Figur E09.6: Reduction Roadmap

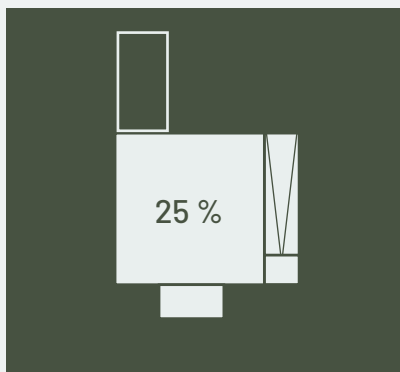
Den aktuelle case i relation til Reduction Roadmap, grænseværdierne, 4 til 1 planets målsætning på $2.5 \text{ kg CO}_2\text{-ækv./m}^2\text{ / år}$ og 'safe operating space'.

VISUALISERING: Henning Larsen / Rambøll

Bygherre: AP Pension
Arkitekt: Henning Larsen Architects
Ingeniør: Rambøll
Partnere: Teknologisk Institut
 Dansk Beton
 Unicon
 Aalborg Portland
 Realdania

Kategori: Andet
Byggeår: 2023
Etageareal: 143 m²
Referenceareal: 162 m²
Beboere: 4 stk.
 (beregnet som enfamiliehus)

VISUALISERING: Henning Larsen / Rambøll

BESKRIVELSE

Aktivitetshuset i Kanalbyen i Fredericia er et nyt fællesshus, hvor en målsætning har været at udvikle nye standarder for brugen af beton. Der er i projektet arbejdet med at reducere mængden af beton, samt at afprøve et materiale mix med mindre udledning af CO₂. Et eksempel på et innovativt tiltag er, at de bærende betonsøjler 3D printes, således de fordelagtigt kan udformes hule fremfor massive.

Bygningen i én etage står på skruepæle og et linjefundament. Terrændækket er udført i et materiale mix af beton og isoleret med EPS.

De bærende konstruktioner består af 3D printede betonsøjler i kombination med stålsøjler. Det lette etagedæk er udført i konstruktionstræ med, også ydervæggene er lette træskeletvægge med træfiberisolering hvorpå glaspartierne er monteret. Karme og rammer er i træ og ruderne er 2-lags glas. Indervæggene er udført som stålskeletvægge og der er brugt ålegræs til akustikpaneler. Taget består af en pladsstøbt betonskal.

Siden bygningen endnu ikke er opført og den ikke er en bolig, er der foretaget en række antagelser for at resultatet skal være sammenligneligt med de andre boliger i casesamlingen. Driften for bygningen er et gennemsnit fra casesamlingen og de tekniske installationer er standardværdier for et enfamiliehus. Der er også brugt et beboerantal svarende til 4 personer til at udregne udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år.

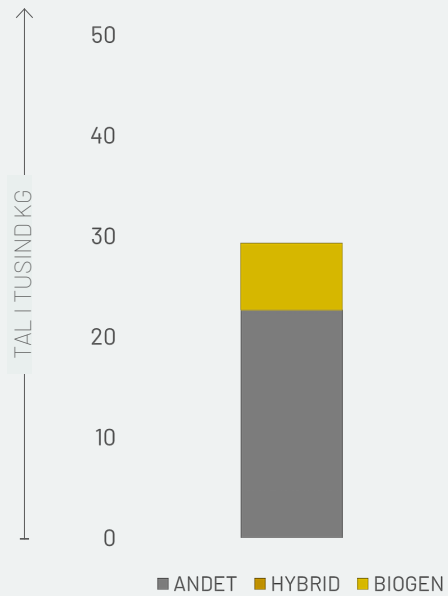
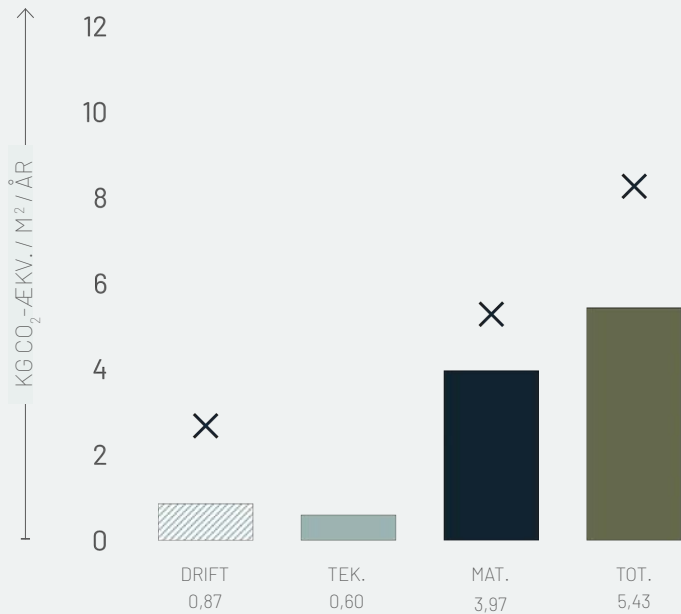
Hybrid

1 etage

5,43 kg CO₂-ækv. / m² / år

37.052 kg CO₂-ækv.

Figur A01.1: Udledningen af kg CO₂-ækv. / m² / år

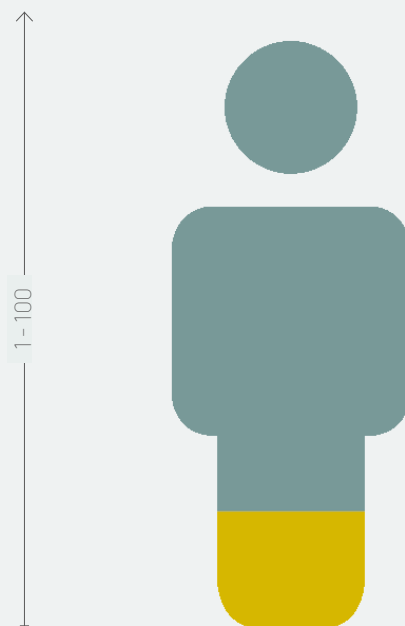
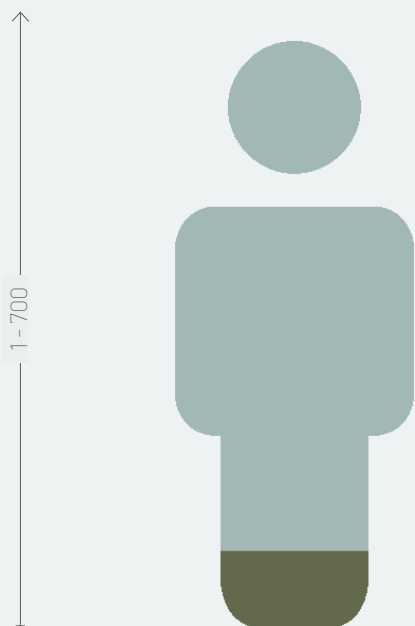
Søjlerne viser bygningens klimapåvirkning. Krydsene indikerer det højeste resultat for drift, materialer og samlet udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år i casesamlingens etageboliger. For den pågældende case er driften en gennemsnitsværdi fra casesamlingens enfamiliehuse og derfor ikke et endeligt resultat.

Figur A01.2: Den samlede udledning af kg CO₂-ækv.

Den samlede søjle viser casens samlede udledning af kg CO₂-ækv. fordelt på de tre materialegrupper; andre, hybrider og biogene.

220 kg CO₂-ækv. / person / år

36 m² / person

Figur A01.3: Udledningen af CO₂ / person / år

Den lodrette akse har et spænd på 1 til 700 kg CO₂-ækv. / person / år.

Figur A01.4: m² / person

Den lodrette akse har et spænd på 1 til 100 m² / person

KLIMAPÅVIRKNINGEN I RELATION TIL ANDRE BEST PRACTICE CASES

Den pågældende case er fremhævet i diagrammet som viser best practice byggeriernes udledning sorteret fra den højeste til laveste udledning af kg CO₂-ækv. / m² / år.

Figur A01.5: Boligcases

Den vertikale akse viser udledning af kg CO₂-ækv./m²/år. Den horisontale akse viser de 25 best practice cases.

BYGNINGENS UDLEDNING I REDUCTION ROADMAP

Klimapåvirkningen vises her i udledning af $\text{kg CO}_2\text{-ækv. / m}^2\text{ / år}$. Livscyklusvurderingen er lavet med år 2022 som året for ibrugtagning og caseresultatet er repræsenteret af et hvidt plus tegn. Diagrammet viser hvor den pågældende case befinder sig i relation til Reduction Roadmap, hvor den er vel indenfor den hurtigste reduktions-takt, i sandsynlighedsscenarioet på 83 %.

Figur A01.6: Reduction Roadmap

Den aktuelle case i relation til Reduction Roadmap, grænseværdierne, 4 til 1 planets målsætning på $2.5 \text{ kg CO}_2\text{-ækv./m}^2\text{ / år}$ og 'safe operating space'.

KONKLUSION

KONKLUSION

KLIMAPÅVIRKNINGEN I RELATION TIL GRÆNSEVÆRDIER

Det pågældende studie præsenterer livscyklusvurderinger af 25 best practice cases. Heraf kan resultaterne for 20 cases betragtes som fuldstændige og resultaterne for de 5 pixiecases som foreløbige med høj grad af detaljering.

Ud af de 25 overholder 23 cases grænseværdien på 8 kg CO₂-ækv. / m² / år i lavemissionsklassen. Halvdelen af boligbyggerierne, inklusiv casesamlingens ældste byggeri fra 2010, har en halveret klimapåvirkning i forhold til den gældende grænseværdi på 12 kg CO₂ - ækv. / m² / år i bygningsreglementet (Figur 25). En enkelt case er udenfor samtlige af de tre sandsynlighedsscenarioer i Reduction Roadmap (Figur 15).

KLIMAPÅVIRKNINGEN FRA MATERIALER

Majoriteten af casesamlingens boligbyggerier er opført med en stor andel biogene materialer. Traditionelt tunge bygningsdele som fundament, terrændæk og dæk gentænkes i mange cases fra konventionelle løsninger i beton og stål, til materialebesparende konstruktioner, løsninger med biogene materialer eller andre CO₂ reducerede materialesammensætninger.

Udledningen af kg CO₂ - ækv. fra materialer udgør 78 % af den samlede klimapåvirkning for casesamlingens enfamiliehuse, 81 % for rækkehusene og 79 % for etageboligerne.

Overordnet udgør de biogene materialer 25% af bygningsmassen og hhv. 15 % af klimapåvirkningen i casesamlingens boligbyggerier (Figur 27 - 28). Andre materialer udgør ca. 75 % af bygningsmassen og står for 85% af klimapåvirkningen. Udledningen fra de andre materialer sker her og nu i forbindelse med produktfasen (A1-3), imens udledningen fra de biogene materialer i høj grad finder sted ved endt levetid. Dette indebærer at de biogene materials udledning har potentiale til at være mindre end hvad resultaterne i det pågældende studie viser, afhængigt af hvilken metode for affaldsbehandling der vælges (s. 20).

Der er i det pågældende studie en tydelig tendens til at andelen af biogene materialer mindskes i takt med at byggeriet bliver større (Figur 28). F.eks. ses en overvejende andel biogene isoleringsmaterialer i enfamiliehusene, som i de større rækkehuse og etageboligbebyggelser kompletteres eller erstattes med isoleringsmaterialer som kan genkendes fra det konventionelle byggeri.

Blandt de nyere række- og etageboliger findes eksempler på at bl.a. terrændæk og boligadskillelser (vertikale og horisontelle) udføres som trækonstruktioner og isoleres med biogene materialer, hvilket indikerer at udviklingen er på vej mod en omstilling i brugen af materialer for større bebyggelser.

KLIMAPÅVIRKNINGEN FRA BYGNINGSDELE

Fundamenter, terrændæk, ydervægge, indervægge, dæk og tage er de bygningsdele med størst klimapåvirkning og beskrives kort i det følgende kapitel om konstruktioner. Vinduer udgør også en stor andel af boligernes klimapåvirkning, men vil ikke gennemgås på konstruktionsniveau.

For enfamiliehuse udgør fundamenter 5,8 %, terrændæk 14,3 %, ydervægge 18,2 %, indervægge 4,6 %, dæk 2,3 % og tage 18,9 % af klimapåvirkningen fra materialer. Vinduer udgør 18,8 %.

For rækkehuse udgør fundament 9,2 %, terrændæk 14,7 %, ydervægge 10,2 %, indervægge 10 %, dæk 11,9 % og tage 11,4 % af klimapåvirkningen fra materialer. Vinduer udgør 13 %.

For etageboliger udgør fundament 6,3 %, terrændæk 9,9 %, ydervægge 13,2 %, indervægge 8 %, dæk 14 % og tage 12,7 % af klimapåvirkningen fra materialer. Vinduer udgør 11,5 %.

RESULTATER OG TENDENSER FOR DE TRE BOLIGTYPOLOGIER

I best practice casesamlingen ses samme tendens som for det konventionelle byggeri hvad angår klimapåvirkning indenfor de tre boligtypologier; enfamiliehuse, rækkehuse og etageboliger (Figur 17 – 24).

Enfamiliehusene i casesamlingen opføres i materialer med lav udledning af CO₂, men der bruges stadig mange resurser til få kvadratmeter og som typologi har enfamiliehuse derfor den højeste klimapåvirkning, både når der regnes pr. m² og pr. person. Ligesom i det konventionelle byggeri er der også en tendens til at bygge flere m² per person end i de andre typologier (s. 40 – 41).

Rækkehusene har som typologi den laveste klimapåvirkning pr. m² og pr. person. Typologien viser desuden den mindste variation i de forskellige resultater, hvilket kan indikere at arbejdet med at definere en metode for at opføre mere klimamæssigt bæredygtige rækkehusbyggeser, er kommet længere end i de to andre typologier.

Ligesom i konventionelt byggeri, er medianen for etageboligerne i casesamlingen tættest på den overordnede median for boligers klimapåvirkning (Figur 17 – 24). Etageboligerne viser en større variation i de forskellige resultater end de andre typologier, hvilket kan indikere at det er vanskeligere at optimere på etageboliger i mange etager og at en metode for dette er i et tidligere udviklingsstadium.

Mængden af materiale pr. m² er større i enfamiliehuse og etageboliger end i rækkehuse (Figur 28). For enfamiliehuse kan studiet konkludere at dette bl.a. skyldes den store andel klimaskærm som inkluderer de mest klimabelastende bygningsdele.

For casesamlingens etageboligbyggeri er det mere vanskeligt at konkludere på tværs af de ni cases. I nogle af de mere klimabelastende cases tegner sig et billede af et stort forbrug af materialer, hvilket opfordrer til flere overvejelser omkring hvor mange etager der bygges i, hvilke materialer der arbejdes med og ikke mindst, i hvilke jordbundsforhold boliger i mange etager skal opføres.

KONSTRUKTIONER

FUNDAMENTER

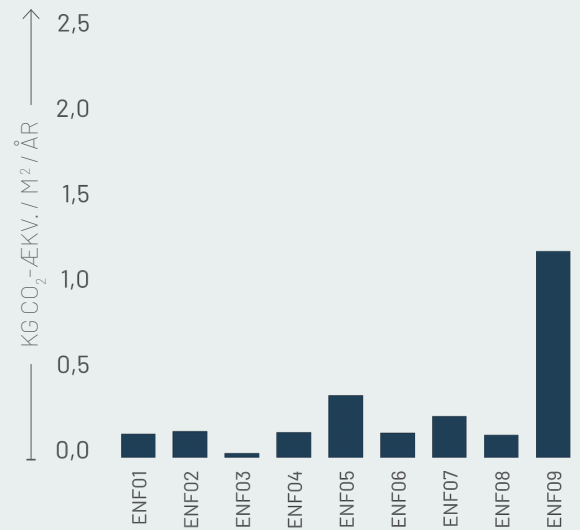
ENFAMILIEHUSE

Skruefundament (ENF01)

Stribefundament under betonkælder (ENF02)

Skruefundament (ENF: 03, 04, 05, 06, 07, 08)

Linjefundament i beton og letklinkerblokke, isoleret med EPS (ENF09)

RÆKKEHUSE

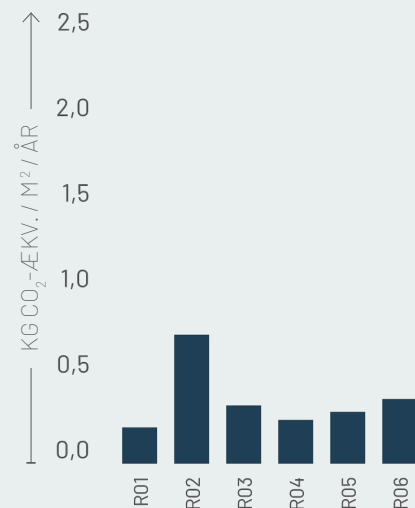
Stribefundament i beton og letklinkerblokke (R01)

Pæle- og stribefundament i armeret beton hhv. letklinkerblokke, isoleret med PIR-skum (R02)

Punktfundament af beton med bjælker i stål (R03)

Linje- og pælefundament i beton, isoleret med EPS og celleglasisolering (R04)

Stribefundament i beton og letklinkerblokke (R:05, 06)

ETAGEBOLIGER

Pælefundering og fundamentplade af armeret beton (E01)

Beton, letklinkerblokke og EPS (E02)

Rand og stribefundament i beton, isoleret med EPS (E03)

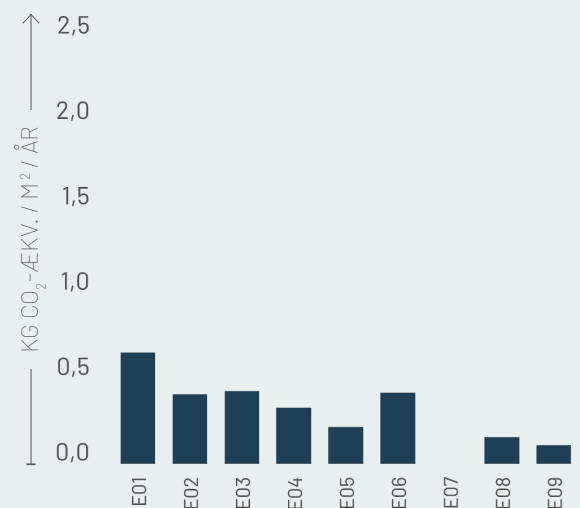
Linjefundament i beton (E04)

Beton med PIR-isolering (E05)

Letklinkerblokke med EPS (E06)

E07

Skruefundament (E:08, 09)

TERRÆNDÆK

ENFAMILIEHUSE

Lette trækassetter, isolerede med papiruld (ENF01)

Armeret betondæk, isoleret med EPS (ENF02)

Træskeletkonstruktion isoleret med træfiberisolering og ålegræs (ENF03)

Træelement med indblæst træfiberisolering (ENF04)

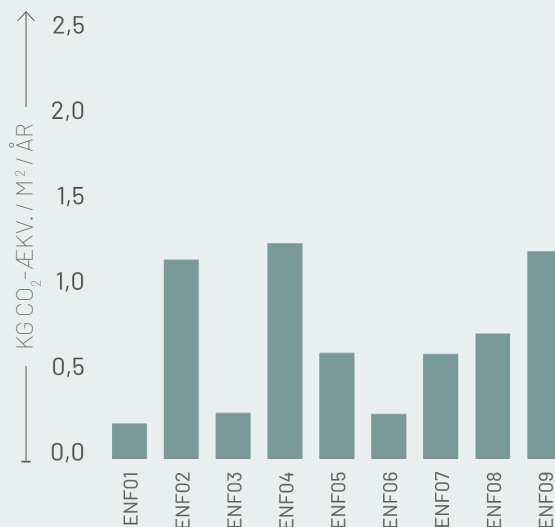
Trækassetter isoleret med træfiber (ENF05)

Stålkonstruktion med træfiber og papiruldisolering (ENF06)

Træskeletkonstruktion isoleret med genbrugsflamingo (ENF07)

Træskeletkonstruktion, isoleret med træfiber og halm (ENF08)

Armeret betondæk, isoleret med EPS (ENF09)

RÆKKEHUSE

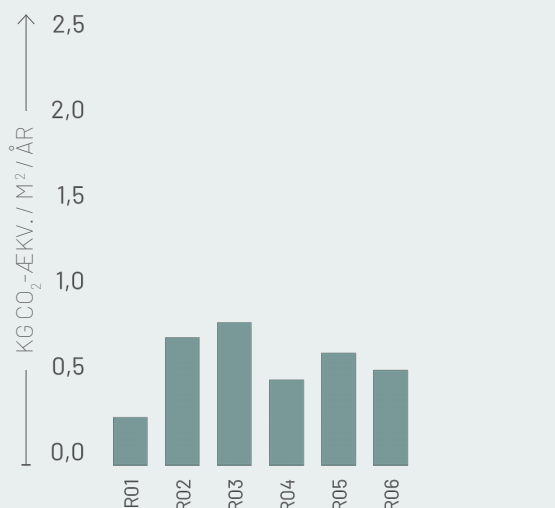
Armeret betondæk med CO₂-reduceret cement, isoleret med stenuld (R01)

Betondæk med EPS (R02)

Elementer med limtræsbjælker og trykfast krydsfinér, isoleret med mineraluld (R03)

Træbokse, isolerede med mineraluld og EPS (R04)

Træramme, isoleret med papiruld og et underliggende lag EPS (R05, R06)

ETAGEBOLIGER

Betondæk med EPS (E: 01, 02)

Trækonstruktion, isoleret med mineraluld og EPS, beklædt med fibercement (E03)

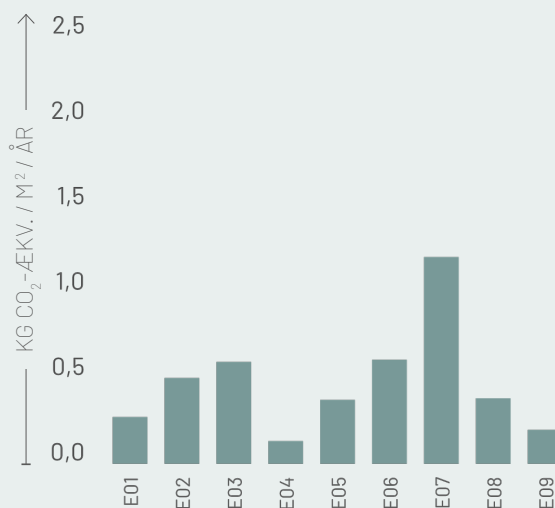
Træmoduler, isolerede med mineraluld (E04)

Betondæk med EPS (E05)

Beton- og trækonstruktion, isoleret med EPS (E06)

Pladefundament af armeret beton med overflade af stampet ler (E07)

Trækassetter, isolerede med mineraluld (E:08, 09)

YDERVÆGGE

ENFAMILIEHUSE

Facadekassetter og bærende konstruktioner i limtræ, isoleret med papir- og træfiberisolering (ENF01)

Konstruktionstræ og CLT og isoleret med papir- og træfiberisolering (ENF02)

Træskeletvægge med ålegræsisolering (ENF03)

Boksmøbler i træ med træfiberisolering (ENF04)

Træskeletvægge med træfiberisolering (ENF05)

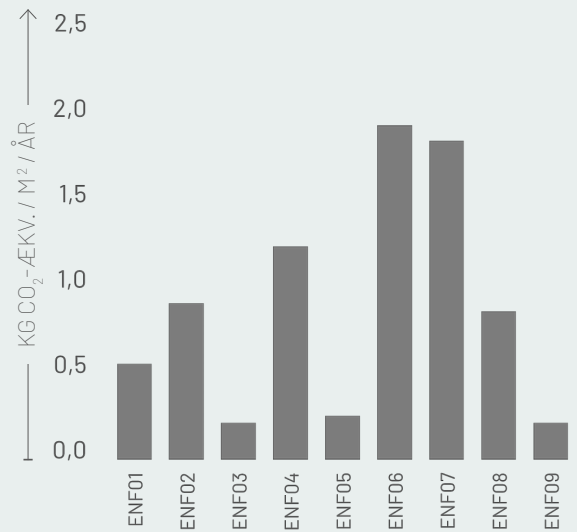
Træ- og stålkonstruktion med papir- og træfiberisolering, facadebeklædning i tegl, træ og kork (ENF06)

Skeletkonstruktioner i træ og genbrug fra stålcontainere, isoleret med papiruld (ENF07)

Træskeletkonstruktion, isoleret med træfiber og halm (ENF08)

Træskeletvægge med træfiberisolering (ENF09)

Facadebeklædning i træ (ENF:01, 02, 03, 04, 05)

RÆKKEHUSE

Facadekassetter og bærende konstruktioner i limtræ, isoleret med papir- og mineraluldsisolering (R01)

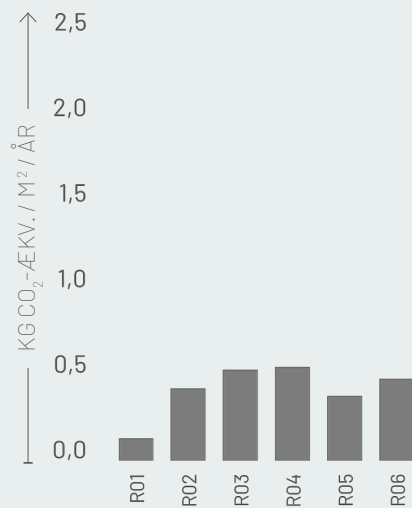
Træelementer i CLT, isoleret med glasuldsisolering (R02)

Træboks-elementer, isoleret med mineraluld (R03)

Træboks-elementer, isoleret med mineraluld og facadebeklædning i skifer og cedertræ (R04)

Træboks-elementer, isoleret med papir- og mineraluld (R: 05, 06)

Facadebeklædning i træ (R: 01, 02, 03, 05, 06)

ETAGEBOLIGER

Bærende konstruktioner i CLT, limtræ og stål, lette træskeletvægge - isoleret med træfiber og mineraluld (E01)

Bærende og lette ydervægge som trækonstruktioner, isoleret med mineraluld og beklædt med fibergips og træ (E02)

Træboks-element isoleret med:

A) mineraluld - beklædt med skifer og træ (E03)

B) glasuld - beklædt med skifer og træ (E06)

C) mineraluld - beklædt med træ (E08)

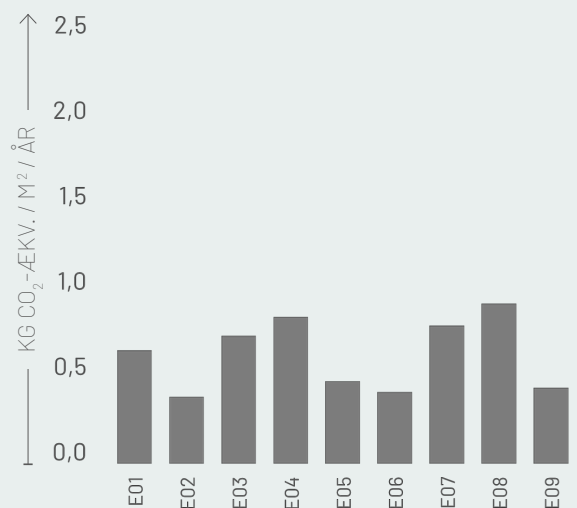
D) træfiber - beklædt med træ (E09)

Boksmøbler i træ, isoleret med mineraluld

A) beklædt med sortmalet træ (E04)

B) beklædt med skifer (E05)

Limtræssøjler og CLT - udvendigt isoleret med hørfiber og stampet med ler (E07)

INDERVÆGGE

ENFAMILIEHUSE

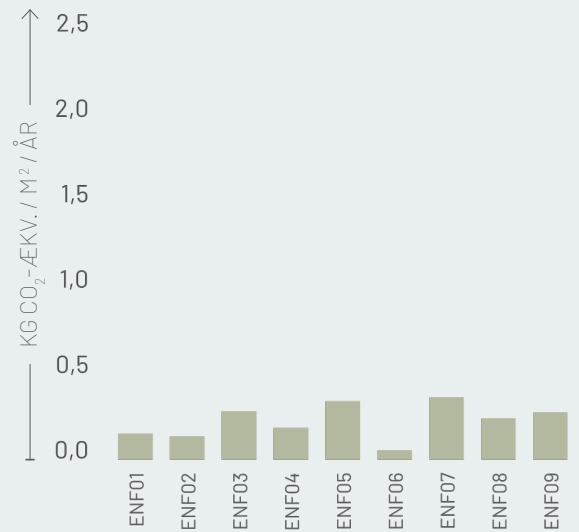
Træskeletvægge, isoleret med træfiber – beklædt med krydsfiner og fibergips (ENF:01, 09)

Træskeletvægge med papirisolering – beklædt med gips (ENF02)

Træskeletvægge med ålegræsisolering – beklædt med krydsfiner (ENF03)

Træskeletvægge med træfiberisolering – beklædt med gips (ENF: 04, 05, 06)

Skeletkonstruktioner i træ og genbrug fra stålcontainere, isoleret med papiruld (ENF07)

RÆKKEHUSE

CLT hhv. træskeletvægge isoleret med mineraluld – beklædt med gips (R01)

CLT-vægge isoleret med mineraluld – beklædt med gips (R02)

Træboks-elementer isoleret med mineraluld (R:03, 04)

Træboks-elementer og træskeletvægge, isoleret med papir – og mineraluld – beklædt med gips (R: 05, 06)

ETAGEBOLIGER

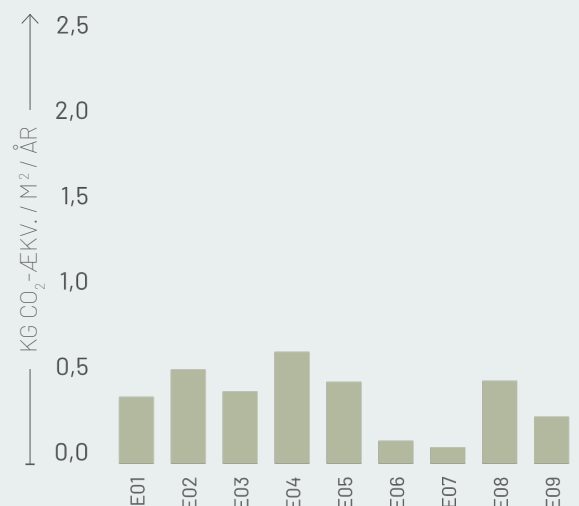
Bærende konstruktioner i CLT, limtræ og stål, lette træskeletvægge – isoleret med træfiber og mineraluld, beklædt med fibergips (E01)

Porebetonvægge hhv. træskeletvægge med mineraluldsisolering – beklædt med brandgips (E02)

Rammekonstruktioner i træ med cementspånplader og mineraluldsisolering – beklædt med brandgips (E03)

Bokselement med bærende konstruktioner i træ, isoleret med mineraluld og beklædt med: A) gips og træ (E04)
B) gips (E: 05, 08, 09) (09 med træfiberisolering)

Træskeletvægge med OSB, isoleret med glasuld – beklædt med gips (E06)

DÆK

ENFAMILIEHUSE

Ribbedæk i konstruktionstræ, med trinlydsdug og krydsfinér (ENF01)

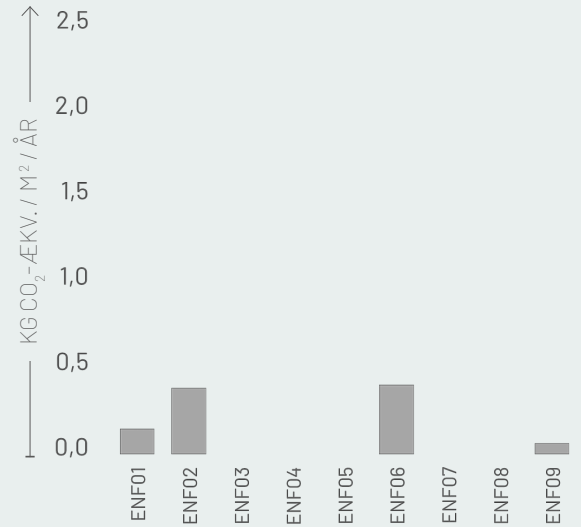
CLT-dæk med papir- og træfiberisolering (ENF02)

Terrændækket er dækket

A) gulv er inkluderet (ENF: 03, 04, 05, 07, 08)

B) trægulv og terrasse (ENF09)

Træ og stålkonstruktion med spånplader og træfiberisolering (ENF06)

RÆKKEHUSE

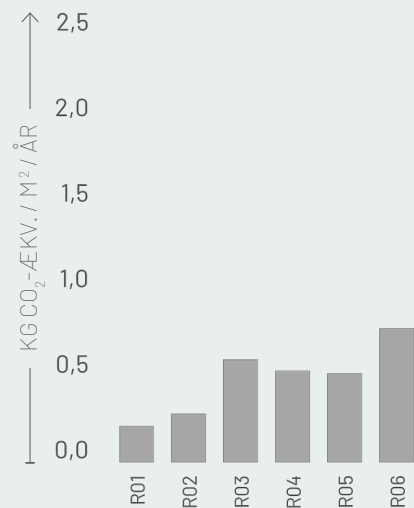
Ribbedæk i konstruktionstræ, med trinlydsdug og krydsfinér (R01)

CLT-dæk (R02)

Trækonstruktioner med mineraluldsisolering, med lydægte i tillæg til lydfilt (R03)

Træboks med mineraluldsisolering og brandgipsplader (R04)

Bærende trærammer med hulrum og cementspånplader - isolerede med papiruld (R:05, 06)

ETAGEBOLIGER

Ribbedæk med CLT og limtræ - isolerede med papiruld (E01)

Trækonstruktion hhv. stål- og betonkonstruktion - isoleret med mineraluld, bekl. med brandgips (E02)

Rammekonstruktioner i træ med cementspånplader, mineraluldsisolering og brandgips (E03)

Boksmødel i træ, isoleret med:

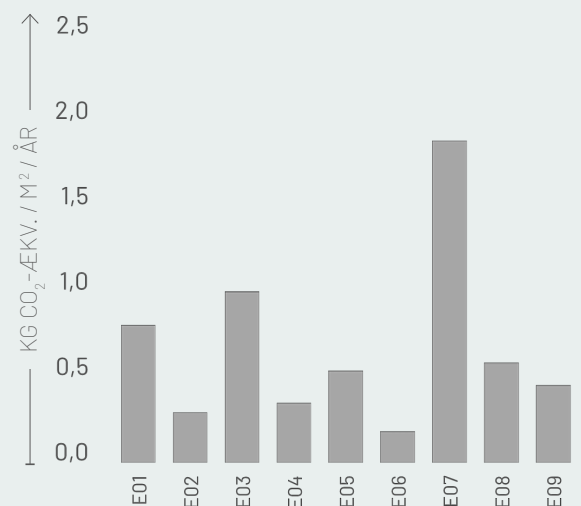
A) mineraluld (E:04, 05)

B) med lod- og vandret stenuld (brandstop) (E05)

C) glasuld (E06)

Konstruktion med træbetonplader og hørisolering (E07)

Trækasette med spånplade - isoleret med mineraluld (E08) hhv. træfiber (E09)

TAGE

ENFAMILIEHUSE

Kassettekonstruktion i træ, isoleret med papiruld - beklædt med zinkmagnesium hhv. tagpap (ENF01)

Trækonstruktion, isoleret med papiruld, beklædt med integrerede solceller (medregnes i "el - og mekaniske anlæg")(ENF02)

Træskeletkonstruktion, isoleret med ålegræs (ENF03)

Trækonstruktion med træfiberisolering (ENF: 04, 05, 09)

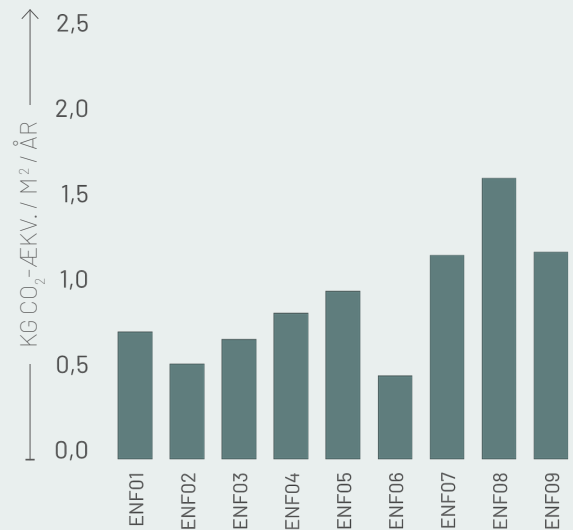
Træ og stålkonstruktion med spånplader og papiruldsisolering (ENF06)

Træskeletkonstruktion med genbrug fra stålcontainere - isoleret med papiruld (ENF07)

Tagpap (ENF: 03)

Sedumtag (ENF: 04, 09)

Stålblade (ENF: 05, 06 (genbrug))

RÆKKEHUSE

Kassettekonstruktion i træ, isoleret med papiruld og beklædt med skifer hhv. tagpap (R01)

Træskeletkonstruktion med krydsfinér - isoleret med mineraluld og beklædt med tagpap (R02)

Limtræskonstruktion med mineraluldsisolering, med sedumtag hhv. tagpapsbeklædning (R03)

Træboks, isoleret med mineraluld, beklædt med tagpap og forsynet med tagudhæng (R04)

Bærende trærammer med hulrum - isolerede med Papiruld, beklædt med tagpap (R:05, 06)

ETAGEBOLIGER

Bjælke- og spær konstruktion i træ med OSB-plader og fibergips - isoleret med mineraluld. Beklædt med stålblader (E01)

Gitterspærskonstruktion i træ med tagudhæng, mineraluldsisolering og sedumtag (E02)

Limtræskonstruktion med ventileret hulrum og brandgips - isoleret med trykfast mineraluld. Sedumtag hhv. tagpapsbeklædning (E03)

Limtræskonstruktion, beklædt med klar polycarbonat (E04)

Boksmodul i træ, isoleret med:

A) mineraluld, belædt med tagpap (E:04, 05)

B) dele af tag udført som tagterasse (E05)

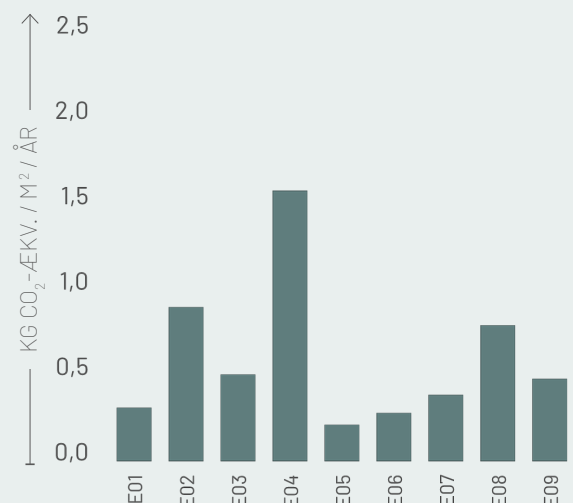
C) glasuld, beklædt med tagpap (E06)

CLT-konstruktion, udvendigt isoleret med hørfiber, stampet ler - beklædt med tegl (E07)

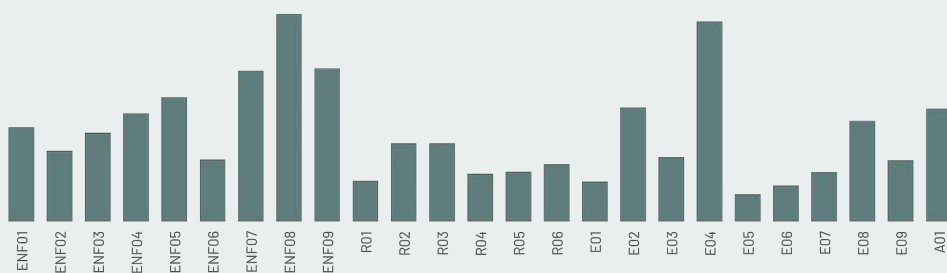
I-bjælker, krydsfinér og beklædt med tagpap - isoleret med:

A) mineraluld (E08)

B) træfiberisolering (E09)

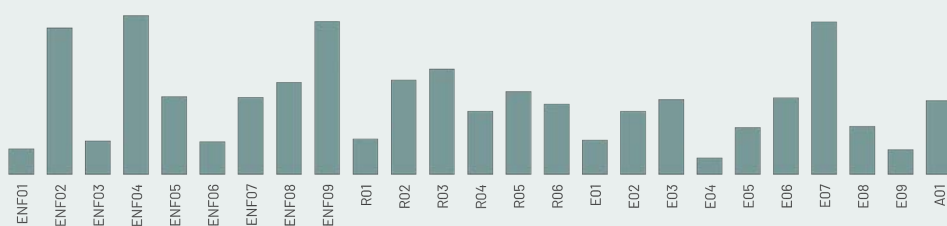
OPSUMMERING

FUNDAMENT: Konstruktionstypen varierer på tværs af typologierne i casesamlingen. Skruefundamentet er vedtaget som fundament i enfamiliehuskategorien

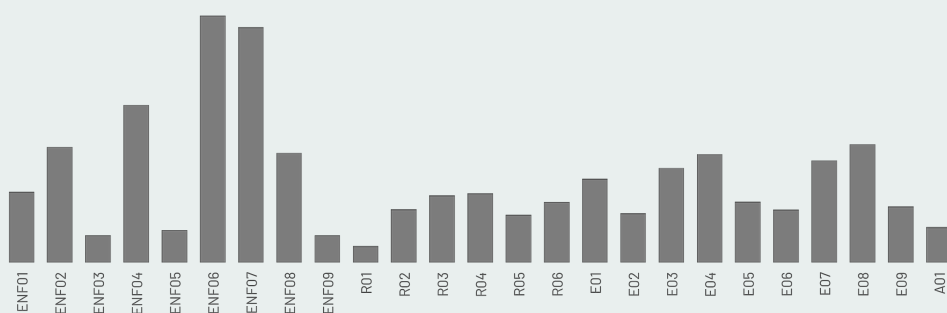
Huse der ikke er prototyper – tenderer at vælge andre typer fundament, dette kan indikere en barriere for eksempelvis bygherre

Betonfundament og letklinkerblokke er den oftest forekommende løsning blandt rækkehusene og etageboligerne

TERRÆNDÆK: Trækonstruktioner er hyppigt forekommende i casesamlingen – på tværs af typologierne

Isoleringsmaterialerne varierer fra ålegræs, træfiber, papiruld, mineraluld og EPS – med en tendens til at blive "mindre biogene" i det større byggeri – især enfamiliehuse i samlingen arbejder med biogene isoleringsmaterialer i terrændækket

YDERVÆGGE: Træskeletvægge forekommer hyppigt i casesamlingen, både som yder – og indervæg

Isoleringsmaterialet i skeletvæggene er ofte biobaseret, vi ser særligt hyppigt at der bliver brugt papir – og træfiberisolering

I de større byggerier ses meget præfabrikerede elementer og moduler, ofte i træ, med mineraluld som isolerende materiale

Træ og skifer er den foretrukne beklædning

OPSUMMERING

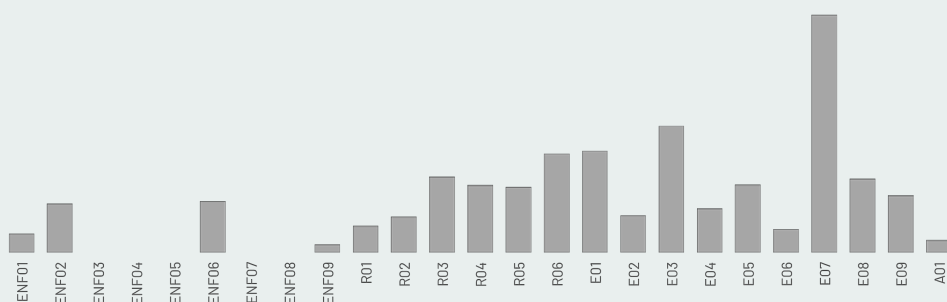

INDERVÆGGE: Træskeletvægge er den dominerende indervægskonstruktion i enfamiliehus, oftest med biobaserede isoleringsmaterialer

Træskeletvægge og CLT-vægge er den dominerende indervægskonstruktion i rækkehuse, blandet brug af biobaserede og mineralske isoleringsmaterialer

Mineraluld og gips bruges som oftest ved adskillelser (vand- og lodrette skel)

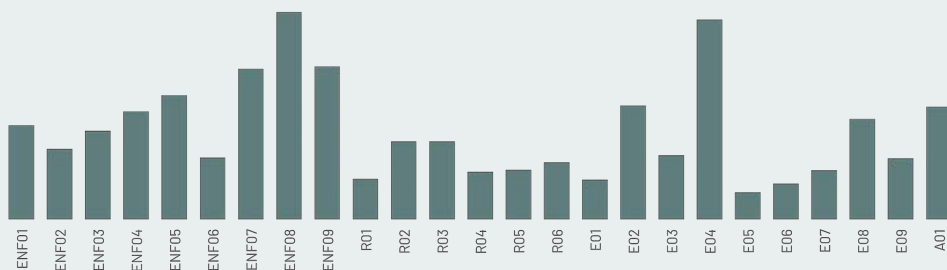
Få forekomster af beton, dog en væsentlig forekomst af cementbaserede spånplader

DÆK: Flertal af innovative løsninger omkring etageadskillelser i samlingen, trækonstruktioner med træfiber, lyddug, hulrum

En del hybridkonstruktioner men ingen rene betondæk

Mange boksmodulbyggerier i casesamlingen, disse adskilles ofte af lag med mineralske isoleringsmaterialer

TAG: Ofte samme konstruktionsprincipper som i det resterende hus, det arbejdes en del med diffusionsåbne konstruktioner

Casesamlingen foretrækker tagpap som beklædning men der forekommer også en del stål samt et par sedumtag

Mange cases har solceller på taget

United Nations Climate Change, 2015

UNFCCC, The Paris Agreement, December 2015

Global Status Report 2022

United Nations Environment Programme, 2022 Global Status Report for Buildings and Construction: Towards a Zero emission, Efficient and Resilient Buildings and Construction Sector, 2022. Nairobi.

Global Footprint Network

National Footprint and Biocapacity Accounts, 2022 Edition
data.footprintnetwork.org

DS/EN ISO 14040:2008

Dansk Standard, Miljøledelse – Livscyklusvurdering – Principper og struktur, september 2008, 4. udgave

Tozan, B., et al., 2021

Tozan, B., Brisson Jørgensen, E., & Birgisdottir, H., Klimapåvirkning fra 60 bygninger: Opdaterede værdier baseret på nyere data og danske branche EPD'er, april 2021 Institut for Byggeri, By og Miljø (BUILD), Aalborg Universitet. BUILD Rapport Nr. 2021:13
https://sbi.dk/Pages/Klimapaavirkning-fra-60-bygninger_.aspx

Reduction Roadmap, 2022

Reduction Roadmap (2022) Reduction Roadmap: Pre-conditions and Methodologies. Version 2 – 27 September, 2022. www.reductionroadmap.dk

Petersen, S., et al., 2022

Petersen, S., Ryberg, M., & Birkved, M., The safe operating space for greenhouse gas emissions, 2022.10.48550/ arXiv.2209.00118.
URL: <https://doi.org/10.48550/arXiv.2209.00118>

Figur 01: 4 til 1 planet

<https://www.4til1planet.dk/>

DS/EN15978:2012

Dansk Standard, Bæredygtighed inden for byggeri og anlæg – Vurdering af bygningers miljømæssige kvalitet – Beregningsmetode, marts 2012, 1. udgave

DS/EN ISO 14040:2008

Dansk Standard, Miljøledelse – Livscyklusvurdering – Principper og struktur, september 2008, 4. udgave

Figur 02: Byggeriets livscyklusfaser og tilhørende moduler

Andersen, C. M. E., Garnow, A., Sørensen, C. G., Hoxha, E., Rasmussen, F. N. & Birgisdottir, H., Klimapåvirkning fra: 45 træbyggerier, maj 2023 Institut for Byggeri, By og Miljø (BUILD), Aalborg Universitet. BUILD Rapport Nr. 2023:10

United Nations Climate Change, 2015

UNFCCC, The Paris Agreement, December 2015

IPCC, 2023

IPCC, Synthesis report of the IPCC sixth assessment report (AR6), March 2023

de Klerk, L., et al., 2022

de Klerk, L., Shmurak, A., Gassan-Zade, O., Shlapak, M., Korthis, A., Climate damage caused by Russia's war in Ukraine, 2022 Initiative on GHG accounting of war

Figur 03: Globale udledningstendenser

Global Carbon Budget, 2022

URL: <https://doi.org/10.5194/essd-14-4811-2022>

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet, 2020

Klima- Energi- og Forsyningsministeriet, Lov om klima, juni 2020
LOV nr 965 af 26/06/2020
URL: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/965>

Indenrigs- og Boligministeriet, 2021

Indenrigs- og Boligministeriet, National strategi for bæredygtigt byggeri, april 2021
URL: <https://im.dk/Media/637787884257325807/National%20strategi%20for%20b%C3%A6redygtigt%20byggeri-a.pdf>

Figur 04: CO2 grænseværdier

Videncenter om bygningers klimapåvirkning, 2023

URL: <https://byggeriogklima.dk/klimakrav/tidsplan/15-05-2023>

Stockholm Resilience Center

Rockström, J., W. Steffen, K. Noone, Å. Persson, F. S. Chapin, III, E. Lambin, T. M. Lenton, M. Scheffer, C. Folke, H. Schellnhuber, B. Nykvist, C. A. De Wit, T. Hughes, S. van der Leeuw, H. Rodhe, S. Sörlin, P. K. Snyder, R. Costanza, U. Svedin, M. Falkenmark, L. Karlberg, R. W. Corell, V. J. Fabry, J. Hansen, B. Walker, D. Liverman, K. Richardson, P. Crutzen, and J. Foley. 2009. Planetary boundaries: exploring the safe operating space for humanity. *Ecology and Society* 14(2): 32. [online]
URL: <http://www.ecologyandsociety.org/vol14/iss2/art32/>

Figur 05: De planetære grænser

Azote for Stockholm Resilience Centre, based on analysis in Wang-Erlandsson et al 2022

MOE, 2022

MOE, Oplæg til defaultværdier for installationer: etageboliger, kontorbyggerier, skole og daginstitutioner, 2022

Teknologisk Institut & Sweco, 2022

Teknologisk Institut & Sweco, Oplæg til defaultværdier for installationer: enfamiliehuse, rækkehuse, 2022

Tozan, B., et al., 2022

Tozan, B., Brisson Stapel, E., Sørensen, C. G., & Birgisdottir, H., The influence of EPD data on LCA results, 2022
IOP Conference Series: Earth and Environmental Science, 1078(1), [012105]
URL: <https://doi.org/10.1088/1755-1315/1078/1/012105>

Andersen, C. M. E., et al. 2023

Andersen, C. M. E., Garnow, A., Sørensen, C. G., Hoxha, E., Rasmussen, F. N. & Birgisdottir, H., Klimapåvirkning fra: 45 træbyggerier, maj 2023

